Elena Emilia
Ştefan

Etică şi integritate academică

Curs universitar

ELENA EMILIA ŞTEFAN

ETICĂ ŞI INTEGRITATE ACADEMICĂ

ELENA EMILIA ŞTEFAN

ETICĂ ŞI INTEGRITATE ACADEMICĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ŞTEFAN, ELENA EMILIA
Etică şi integritate academică : curs universitar / Elena Emilia Ştefan. - Bucureşti : Pro Universitaria, 2018
Conține bibliografie
ISBN 978-606-26-0940-5
17

CUPRINS

Cuvânt înainte

Publicarea unui curs universitar de etică şi integritate academică, autor dr. Elena Emilia Ştefan, reprezintă un demers absolut util în efortul asigurării bazelor unei educaţii morale (deontologice) şi juridice pentru studenţii care se pregătesc să ia în primire viaţa reală, a practicii dreptului, cu toate înţelesurile ei lăuntrice.

În acelaşi timp - aşa cum rezultă şi din conţinutul cursului gândit de autoare, cercetarea ştiinţifică reclamă calităţi morale deosebite şi este ea însăşi o şcoală a moralităţii. Ea incumbă (aşa cum arată N. Bunge) calităţi şi deprinderi cum sunt: onestitatea intelectuală sau „*cultul adevărului*", adică dispreţul pentru gândirea veleitară şi minciună, independenţa de gândire, curaj intelectual, constând în abordarea problemelor dificile, chiar stânjenitoare, căutarea adevărului, criticarea erorii, demascarea mistificării, simţul dreptăţii (Ştiinţă şi filosofie, 1984).

Asemenea trăsături sunt cu atât mai mult de cultivat în această epocă a „democraţiei" accesului la date, în condiţiile în care volumul de informaţii vehiculate în ultimii 30 de ani este, se apreciază, mai mare decât cel aferent ultimilor 5.000 de ani, iar o ediţie obişnuită din timpul unei săptămâni a ziarului New York Times conţine mai multă informaţie decât media cantităţii de informaţii la care era expusă o persoană normală de-a lungul vieţii în timpul sec. al XVII-lea în Anglia. Într-un asemenea „bombardament" informatic se pune problema „capcanei" acestei „democraţii" şi a nevoii de a pune la dispoziţia studentului unealta (metoda) care să-i poarte paşii în cunoaşterea adevărată. Această subliniere accentuează cu atât mai mult rostul unui curs universitar de etică şi integritate academică. Până la urmă, evocând mereu gândirea profundă a geniului nostru tutelar - Mihai Eminescu -, „*nici un om nu se întăreşte cetind un tractat de gimnastică, ci făcând exerciţii; nici un om nu se' nvaţă a judeca, cetind judecăţi scrise gata de alţii, ci judecând singur şi dându-şi sama de natura*

lucrurilor" (extras din referatul întocmit de Mihai Eminescu, revizor şcolar, la abecedarul lui Ion Creangă, 1876).

Şi, pentru a încheia cele câteva rânduri la această carte necesară, cred că nu pot să fac altceva decât să reproduc un gând al poetului nepereche: „*Munca este singura creatoare a tuturor drepturilor*"! A nu se uita!

Prof. univ. dr. Nicolae Popa

INTRODUCERE

Motto

„Este foarte ușor să te ascunzi la umbra gândului altuia dar este foarte greu să creezi tu ceva, prin propriile puteri".

(Domnul profesor Nicolae Popa, București, octombrie 1993)

Pentru a înțelege dimensiunile cercetării științifice, este necesar un Curs de „Etică și integritate academică" în care să se realizeze o introducere în metodologia cercetării științifice, pornind pe de o parte, de la realizarea funcției preventive, aceea a evitării încălcării normelor de bună conduită academică și, pe de altă parte, ajungând la însușirea sensurilor conceptelor cu care aceasta operează, a tehnicilor și regulilor de bază în realizarea oricărui proiect științific, astfel încât să nu se intre în conflict cu prescripțiile legii. Practic, acest curs este gândit ca un curs de igienă a cercetării științifice și nu se raportează numai la lucrările cu caracter științific ci, în egală măsură, tratează problematica comportamentului etic în plan academic, subliniind importanța integrității în general și a integrității academice în special.

Ministerul Educației Naționale a considerat extrem de important fenomenul de respectare a standardelor universitare în cercetarea științifică și a adoptat Ordinul nr. 3131/2018 privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică, Ordin publicat în Monitorul Oficial nr. 140 din 14.02.2018. Astfel, începând cu anul universitar 2018-2019, se vor introduce aceste cursuri în planurile de învățământ, indiferent de domeniul de studiu, obligatoriu pentru master și doctorat și opțional pentru licență.

Practic, cursul de „Etică şi integritate academică" se adresează deopotrivă studenţilor de la orice profil, nu numai masteranzilor, doctoranzilor dar şi cadrelor didactice şi oricărui cercetător în general, fiind, credem, un instrument util, care uşurează activitatea de cercetare ştiinţifică şi care ajută, prin complexitatea analizei efectuate dar şi a informaţiei prezentate, la corectarea comportamentelor în activitatea academică.

Abordarea cursului este pluridisciplinară, incluzând concepte care aparţin teoriei generale a dreptului, filosofiei, eticii, dreptului proprietăţii intelectuale etc. iar metodologia documentării subiectului este complexă, fiind rezultatul muncii de peste 9 ani de activitate didactică şi de cercetare ştiinţifică şi include doctrină, legislaţie şi practică. Un rol important l-au avut în conceperea şi redactarea cursului prezent: observaţia, deducţia şi comparaţia în activitatea didactică, precum şi receptivitatea la nevoile reale ale studenţilor/ masteranzilor/ doctoranzilor care au întâmpinat şi întâmpină probleme legate de conceperea şi redactarea unui proiect de cercetare ştiinţifică dar şi legate de modul de comportament, astfel încât să respecte regulile de etică şi integritate academică în relaţiile dintre studenţi, studenţi-profesor etc.

În plus, acest curs se doreşte a fi un instrument de bune practici în cercetarea ştiinţifică, abordarea fiind extrem de uşor de înţeles de către oricine, bazată pe un tipar anume, atât în ceea ce priveşte etica cât şi integritatea academică, respectiv: concept, valori, principii, reglementare juridică, autonomia universitară, bune practici, sancţiuni, proceduri, organisme statale implicate, drept comparat. Şi aşa cum arăta Eco în lucrarea sa extraordinar de interesantă în legătură cu lucrările de licenţă: „*Să vă fie limpede că această carte nu vă spune ce să scrieţi în teză. Asta e problema voastră*[1]".

În ultima perioadă, în societatea românească, există tendinţa, atunci când se pune problema încălcării normelor care reglementează buna conduită în cercetarea ştiinţifică, de a reduce această situaţie la plagiat. Însă, nu toate abaterile de la normele de bună conduită academică sunt situaţii de plagiat sau doar de plagiat. Astfel că, în acest context, se impunea să se cunoască de către comunitatea academică ce este o abatere de la normele de bună conduită academică, dacă este sancţionată şi de către cine. Prin urmare, cursul prezent de „Etică şi integritate academică" sugerează dezvoltarea unei culturi a integrităţii şi a responsabilităţii în

[1] Umberto Eco, *Cum se face o teză de licenţă*, trad. George Popescu, ediţie revăzută, Editura Polirom, Bucureşti, 2014, p. 12.

viața academică şi a fost gândit în următoarea succesiune logică a subiectului, având capitole echilibrate ca dimensiune şi informații.

Filosofia acestui curs precum şi faptul că acesta propune transmiterea unor cunoştințe potrivit unui plan tematic, uşor de accesat, care urmează să se dezvăluie în paginile sale, o redăm prin invocarea a ceea ce a afirmat Ovidiu Drimba în „Istoria culturii şi civilizației": „Opera, actul şi omul de cultură urmăresc satisfacerea nevoilor spirituale şi intelectuale; relevarea de sine, descoperirea necunoscutului, explicația misterului şi plăcerea frumosului. Iar în raporturile cu natura, cu omul, cu societatea, urmăresc stabilirea, nu a unor relații practice, utilitare, sau de instrumentalizare a unuia de către celălalt, ci a unei relații de comunicare, de căutare, de regăsire în celălalt"[2].

Cursul de „Etică şi integritate academică"debutează cu primul capitol dedicat *cercetării ştiinţifice*, pentru că, în opinia noastră nu putem vorbi despre etica cercetării ştiinţifice dacă nu ştim ce este cercetarea ştiinţifică ori sistemul național de învățământ. Potrivit prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică[3]: „cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea experimentală şi inovarea sunt principalele activități creatoare şi generatoare de progres economic şi social, încurajate şi sprijinite de stat, conform Constituției României".

Capitolul al II-lea alocă un spațiu larg conceptului de *standardizare* pentru că, nu se poate pretinde cuiva să respecte anumite reguli fără a înțelege că este ceva impus, că există cadru normativ creat şi organisme statale care controlează respectarea acelor reguli impuse care se numesc: „standarde". În România, în învățământul superior se constată existența unui cadru legal conform căruia acesta funcționează dar, în acelaşi timp, există şi legislație specifică iar activitatea de cercetare ştiinţifică a preocupat nu numai legiuitorul național, existând un efort comun la nivel internațional pentru definirea bunelor practici în activitatea de cercetare.

Capitolele III şi IV sunt dedicate *eticii universitare,* analizându-se: conceptul de etică şi etica universitară, valorile etice universitare, legislația cu privire la etica universitară, organismele statale cu rol în verificarea respectării

[2] Ovidiu Drimba, *Istoria culturii şi civilizației,* vol.I, ediție definitivă, Editura Saeculum I.O. şi Editura Vestala, Bucureşti, 2001, p.6.

[3] Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M.Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2017 (...), publicată în M.Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.

eticii universitare, cum ar fi, spre exemplu: Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare (CNATDCU), ori Consiliul de Etică şi Management Universitar (CEMU), dar nu numai. Nu în ultimul rând, menţionăm faptul că, legislaţia prevede şi garantează autonomia universitară în baza căruia universităţile au adoptat Carta universitară şi Codul de etică şi deontologie profesională, documente descrise în prezentul curs.

Deosebit de interesant este faptul că, în urma cercetării efectuate, s-a constatat că, toate universităţile sunt preocupate de stabilirea în normele interne a regulilor de etică, astfel încât cursul prezintă, exemplificativ, cum este prevăzută etica universitară în Carta universitară şi în codurile de etică ale universităţilor naţionale. Selecţia universităţilor alese este una pur aleatorie dar relevantă pentru scopul propus, acela de a sublinia respectarea prevederilor Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011[4] de către toate universităţile, în sensul reglementării eticii şi integrităţii academice în Codurile de etică şi deontologie profesională, mai mult sau mai puţin dezvoltat.

Capitolele V şi VI tratează problematica *integrităţii profesionale, academice,* după următorul plan tematic: concept, legislaţie, exemplificarea tipurilor de comportamente care încalcă integritatea academică. În urma verificărilor efectuate pe paginile de internet ale universităţilor din România, s-a observat faptul că, acestea au adoptate o serie de documente, făcute publice şi disponibile pe pagina de internet oficială a instituţiei, printre care regăsim: Carta universitară, Codul de etică universitară precum şi informaţii despre Comisia de etică universitară ori rapoarte anuale de activitate ale acestei comisii. Drept urmare, se prezintă exemplificativ modul de reflectare a integrităţii academice în diverse Coduri ale universităţilor. De asemenea, precizăm că, alegerea universităţilor este pur aleatorie dar relevantă pentru scopul cercetării subiectului analizat.

Capitolul VII clarifică conceptul de *bună conduită în cercetarea ştiinţifică* şi legislaţia care îl defineşte, respectiv Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare. Aşa cum remarca Vargas Llosa în lucrarea „Civilizaţia spectacolului", *„nimeni nu poate şti totul*

[4] Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011, publicată în M. Of. nr. 18 din 10.01.2011, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 48/2018 privind drepturile elevilor şcolarizaţi în unităţi de învăţământ înfiinţate în procesul de organizare a reţelei şcolare şi pentru modificarea şi completarea Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, precum şi pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calităţii educaţiei, publicată în M. Of. nr. 499 din 18.06.2018.

despre tot - asta nu a fost posibil nici înainte și nu e nici acum, dar cultura îi poate ajuta omului cult măcar cât să stabilească niște ierarhii și niște preferințe în câmpul cunoașterii și al valorilor estetice"[5].

Prin urmare, după definirea conceptului de bună conduită în cercetarea științifică, s-a precizat care este legislația aplicabilă, s-au exemplificat tipurile de abateri prevăzute în Codurile de etică universitare; s-au menționat sancțiunile pentru încălcarea normelor de bună conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară. Nu în ultimul rând, s-a subliniat rolul și importanța Comisiei de etică universitară și s-a detaliat procedura sesizărilor cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională în cazul tezelor de doctorat.

Pentru că este deja un fenomen mult mediatizat în societatea românească dar nu numai și, prin urmare, inclusiv Ministerul Educației Naționale a înțeles importanța cunoașterii fenomenului prin obligativitatea ca universitățile, începând cu anul universitar 2018-2019 să introducă în planul de învățământ, obligatoriu pentru master și doctorat și facultativ pentru licență a cursurilor de Etică și integritate academică, așa cum am menționat anterior, s-a alocat un spațiu destul de larg *plagiatului,* fiind analizat în Capitolele VIII - X.

Suntem de acord cu opinia unui reputat autor, așa cum am arătat în lucrare, care subliniază: „orice profesor de bună credință și cu o oarecare experiență, cunoscând potențialul intelectual al studenților cu care lucrează, își poate da cu ușurință seama de decalajul dintre nivelul gândirii unui debutant și subtilitatea ideației unui autor consacrat, poate sesiza, când în textele studenților apar rupturi de stil, când pasaje elevate, cu fraze bogate, utilizând termeni noi, de mare profunzime, dar cu o circulație restrânsă la un cerc de savanți, alternează cu platitudini exprimate frust. În astfel de cazuri plagiatul este ca și dovedit"[6].

În activitatea didactică și de cercetare, luând contact cu multe generații de studenți dar și cu cercetători, s-a observat că este un imperativ ca aceștia să cunoască, pe lângă respectarea în permanență a legii, lucru care nu este negociat, ce este plagiatul și cum putem să fim trași la răspundere pentru că am plagiat în lucrările cu caracter științific, cu intenție sau nu.

---

[5] Mario Vargas Llosa, *Civilizația spectacolului*, Editura Humanitas, București, 2017, p. 62.

[6] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane*, ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura Comunicare.ro, București, 2007, p. 44.

Prin urmare, s-a analizat conceptul de *plagiat* şi s-au exemplificat tipurile de plagiat, legislaţia aferentă, sancţiunile pentru plagiat, care este interferenţa plagiatului cu legislaţia dreptului de autor, s-au prezentat criteriile de identificare a plagiatului în lucrări dar şi Ghidul de identificare a plagiatului în lucrările ştiinţifice adoptat de Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării. De asemenea, un alt termen des întâlnit în cercetarea ştiinţifică şi asupra căruia ne-am oprit în această lucrare, este acela de *autoplagiat*. Analizând legislaţia, s-a observat faptul că, noţiunea de *plagiat* nu este definită de Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 dar plagiatul este considerat în art. 310: „abatere gravă de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară".

Noţiunile de *„plagiat" şi de „autoplagiat"* sunt însă definite de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare. Însă, extrem de interesant este faptul că, Legea nr. 206/2004 privind buna conduită (...) are aplicabilitate numai asupra „categoriilor de personal ce desfăşoară activităţi de cercetare-dezvoltare prevăzute în Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, precum şi de către alte categorii de personal din mediul public sau privat, ce beneficiază de fonduri publice de cercetare-dezvoltare".

Atât „plagiatul" cât şi „autoplagiatul" sunt sancţionate de lege, fiind considerate: **abateri grave de la cercetarea** ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare, potrivit Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011 ori **fraude academice**, încălcări ale eticii universitare sau abateri de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică, potrivit Codului studiilor universitare de doctorat adoptat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011[7].

O altă secţiune din curs este alocată modalităţii în care se poate evita plagiatul în lucrările cu caracter ştiinţific, cu exemplificări. De asemenea, a fost prezentat Ordinul MENCS nr. 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de

[7] Hotărârea de Guvern nr. 681/2011 privind aprobarea Codului studiilor universitare de doctorat, publicată în M. Of. nr. 551 din 03.08.2011, cu ultima modificare prin Hotărârea de Guvern nr. 134/2016, publicată în M. Of. nr. 182 din 10.03.2016.

similitudine pentru lucrările ştiinţifice[8] ce reglementează care sunt software-urile antiplagiat recunoscute pentru a fi utilizate de instituţiile organizatoare de studii doctorale.

Ca urmare a modificării legislaţiei, în prezent, nu este posibil ca un doctorand să poată susţine public teza de doctorat dacă aceasta nu este verificată anterior cu unul din software-urile antiplagiat recunoscute şi asumat raportul de similitudini. Astfel, în prezentul curs s-a explicat ce este un *raport de similitudini* şi s-au subliniat slăbiciunile acestuia, reliefate de către doctrină.

Ultimul capitol, al XI-lea, tratează problematica *dreptului comparat privind integritatea în cercetare.* Astfel, s-a prezentat efortul internaţional pe care statele îl depun pentru crearea şi unificarea regulilor de bune practici în cercetare, exemplificând astfel organisme internaţionale precum O.R.I. (The Office of Research Integrity) sau documente internaţionale, cum ar fi: *Codul european de conduită pentru integritatea cercetării* adoptat în anul 2011 care fixează principiile fundamentale ale integrităţii în cercetare ori *Declaraţia de la Singapore privind integritatea cercetării* care a fost dezvoltată în cadrul celei de-a doua Conferinţe mondiale, privind integritatea cercetării, în perioada 21-24 iulie 2010, ca un ghid global pentru conduita responsabilă a cercetării[9].

De asemenea, un alt document european cu relevanţă asupra subiectului analizat este *Carta europeană a cercetătorului*[10] care a fost elaborată de Uniunea Europeană. Interesant este faptul că, în Carta europeană a cercetătorului se afirmă *„responsabilitatea cercetătorului faţă de societate"* şi „se descriu principiile de bază ale cercetării ştiinţifice", făcând să răzbată din textul său pe de o parte, importanţa respectării a prevederilor legislaţiei de domeniu precum şi a *principiilor etice*, pe de altă parte.

Iată aşadar, că, un subiect extrem de important cum este etica şi integritatea academică a fost prezentat, în plină conexiune cu cercetarea ştiinţifică, activitatea de standardizare, legislaţii diverse şi preocupări internaţionale dar şi, graţie auto-

---

[8] Ordinul M.E.N.C.S. nr. 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice, publicat în M. Of. nr. 248 din 04.04.2016.

[9] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa: http://www.singaporestatement.org/, accesat la data de 16.02.2018.

[10] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa: http://www.fnrs.be/docs/Charte_europeenne_du_chercheur.pdf, accesat la data de16.02.2018.

nomiei universitare garantată de lege, cu reglementările interne ale universităților şi ne referim în principal la Carta universitară şi Codurile de etică şi deontologie profesională.

Legislaţia consultată şi utilizată în prezentul curs este actualizată la data de 31.07.2018. Cu ocazia documentării acestui curs s-a constatat că generații, au încălcat, din necunoaşterea corectă a regulilor de citare, mici reguli de scriere academică precum ghilimelele ori parafraza, iar cea care scrie aceste rânduri, din ce în ce mai puțin în prezent, însă un lucru este cert, cu ghilimele sau nu, spuneți adevărul atunci când redați o ideea care nu este a voastră şi identificați sursa, corect şi complet! De aceea, pentru a întări şi mai mult convingerea cititorilor acestui curs că este greşit să plagiezi ori altfel spus, este moral, etic şi juridic ca orice idee care nu îți aparține să fie menționată între ghilimele, s-au utilizat ghilimelele foarte mult în text.

Adresăm *mulțumiri* mai multor persoane care au cunoscut şi încurajat demersul pentru realizarea acestui curs, cu mult timp înainte ca acesta să devină obligatoriu prin ordin de ministru, în primăvara anului 2018.

În primul rând, mulțumesc domnului profesor Nicolae Popa care, din anii studenției este pentru mine mentorul ce mi-a îndrumat paşii în activitatea didactică şi de cercetare ştiințifică. Domnul profesor Nicolae Popa este personalitatea lângă care m-am format profesional, este cel mai aspru şi mai înțelept critic al meu, profesorul care mi-a cunoscut toate frământările legate de activitatea de cercetare şi care mi-a oferit cele mai frumoase provocări de cercetare ştiințifică dintotdeauna, fiind şi coordonatorul tezei mele de doctorat.

În al doilea rând, mulțumesc colegilor de la Facultatea de Drept a Universității „Nicolae Titulescu" din Bucureşti cu care am discutat pe marginea acestui proiect, considerat necesar în mediul academic.

De asemenea, adresez mulțumiri studenților mei care au găsit în ideea de a scrie acest curs exact ceea ce le lipseşte şi au nevoie să ştie atunci când au un proiect de cercetare ştiințifică de redactat. Nu în ultimul rând, adresez mulțumiri cercetătorilor, autorilor de diverse lucrări ştiințifice, implicați sau nu în activitatea didactică şi/sau de cercetare ştiințifică, pe care i-am studiat şi citat în acest curs ori pe care doar i-am studiat, a căror muncă de documentare mi-a fost de un real folos în sistematizarea şi prezentarea informației.

Fiecare dintre noi suntem datori, nouă şi societății în care trăim, să fim responsabili, să contribuim la crearea unui mediu academic curat. De aceea, într-o lume în care valorile suferă serioase transformări, puterea exemplului personal,

prin respectarea regulilor, a legilor etc., prin comportamente şi atitudini corecte, poate contribui la schimbare. Însă, schimbarea nu se poate produce peste noapte şi nefăcând nimic. Schimbarea poate începe inclusiv cu aceia care vor răsfoi acest curs şi care vor găsi, credem, utile informaţiile prezentate, astfel încât, să fie responsabili în toate aspectele vieţii academice.

Aveţi respect pentru voi şi pentru munca altora, purtaţi-vă corect şi frumos în orice mediu trăiţi, aceasta este chintesenţa cursului!

Autoarea

Lista abrevierilor utilizate

ANCSI - Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare

ASRO - Organismul național de standardizare este o asociație, persoană juridică română de drept privat, de interes public, fără scop lucrativ, neguvernamentală.

ARACIS - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior – AID - Asociația pentru Implementarea Democrației

ALEEA - Federația Europeană a Academiilor Naționale de Știință și Științe Umaniste

ANI - Autoritatea Națională de Integritate

Constituție - Constituția României, revizuită

CNATDCU - Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare

CNCS - Consiliul Național al Cercetării Științifice

CCCDI - Colegiul consultativ pentru cercetare-dezvoltare și inovare

CNFIS - Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior

CNBU - Consiliul Național al Bibliotecilor Universitare

CEMU - Consiliul de etică și management universitar

CNECSDTI - Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării

CCJE - Consiliului consultativ al Judecătorilor Europeni

CDI - Sistemul de cercetare, dezvoltare și inovare din România

C.E.N. - Comitetul European de standardizare

Cenelec - Comitetul European de Standardizare în Electrotehnică

Declarația de la Singapore - Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării

DEX - Dicționarul explicativ al limbii române

EUA - European University Association

ESF - Societatea Europeană de Știință

E.T.S.I - Institutul European de Standardizare în Telecomunicații

H.G. - Hotărâre de Guvern

Lege - Legea nr.

MECTS - Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice

O.G. - Ordonanță de Guvern

O.U.G. - Ordonanța de Urgență a Guvernului

Orizont 2020 - Programul U.E. „Orizont 2020"

OMPI - Organizația mondială a Proprietății intelectuale

OSIM - Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci

ORDA - Oficiul Român pentru Dreptul de Autor

WTO - Organizația Mondială a Comerțului

R.R.D.P.I. - Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale

Strategia anticorupție - Strategia anticorupție în educație

Software-urile antiplagiat recunoscute - lista programelor recunoscute de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat și al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice

S.n. - sublinierea noastră

Tratatul OMPI - Tratatul OMPI privind drepturile de autor (WCT), semnat la Geneva în anul 1996

U.E. - Uniunea Europeană

UEFISCDI - Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării

UBB - Universitatea „Babeș Bolyai" din Cluj Napoca

UVT - Universitatea de Vest din Timișoara

UNVNT - Universitatea „Nicolae Titulescu" din București

Capitolul I

CERCETAREA ŞTIINŢIFICĂ

Obiectivele de învăţare ale Capitolului I

După parcurgerea Capitolului I. „Cercetarea ştiinţifică" veţi reuşi:

1. să definiţi conceptul de cercetare;
2. să cunoaşteţi legislaţia aplicabilă cercetării ştiinţifice;
3. să identificaţi ministerele de resort în domeniul cercetării ştiinţifice şi educaţiei;
4. să enumeraţi obiectivele Strategiei naţionale de cercetare, dezvoltare şi inovare a României 2014-2020;
5. să explicaţi în ce constă cercetarea ştiinţifică în drept;
6. să enumeraţi funcţiile didactice şi de cercetare;
7. să înţelegeţi cum este reglementată cercetarea ştiinţifică pe plan internaţional

1. Cercetarea ştiinţifică

1.1. Ce este cercetarea ştiinţifică

Conform Dicţionarului explicativ al limbii române, „*cercetarea*" semnifică, printre altele: „investigaţie originală în scopul dobândirii de noi cunoştinţe ştiinţifice sau tehnologice" sau „investigaţie ştiinţifică, studiu"[1]. În opinia lui Eco, „o cercetare este ştiinţifică atunci când răspunde la următoarele cerinţe:

1. cercetarea avertizează asupra unui obiect recognoscibil şi definit astfel încât să fie recunoscut şi de ceilalţi;

2. cercetarea trebuie să afirme despre acest obiect *lucruri care nu au mai fost spuse* ori chiar să revadă într-o optică diferită ceea ce s-a spus deja;

[1] Informaţie publică, disponibilă online la adresa de internet: https://dexonline.ro/intrare/cercetare/63899, accesat la data de 05.04.2018.

3. cercetarea trebuie să fie folositoare şi celorlalţi;

4. cercetarea trebuie să furnizeze elementele care să contribuie la verificarea şi demonstrarea caracterului fals al ipotezelor pe care le prezintă, şi ca atare, elementele necesare pentru a putea fi continuată[2]".

În doctrină s-a afirmat, „cercetarea ştiinţifică, indiferent în ce domeniu ar fi întreprinsă, conduce la progres şi la cunoaştere[3]". Craiovan subliniază: „cunoaşterea nu e simplă copiere a realităţii şi ea presupune o reflectare activă şi o reconstrucţie a lumii reale în conştiinţa individuală, desigur activizarea maximă urmând să se desfăşoare la nivelul gândirii şi al imaginaţiei, fiind marcată de factorii de personalitate proprii"[4]. Pentru unii, afirmă Eco, „ştiinţa se identifică cu ştiinţele naturale; o cercetare nu e ştiinţifică dacă nu se face prin formule şi diagrame[5]".

În literatura de specialitate s-a arătat că: „în general există trei tipuri de cercetare: a.) cercetarea fundamentală; b.) cercetarea aplicativă; c.) cercetarea tehnologică"[6]. „Cercetătorul din domeniul ştiinţelor sociale este capabil de a identifica relaţii ordonate nu numai cu formele de organizare stabilă, dar şi în evenimentele sociale care implică conflicte, schimbări sau limitări ale modului de funcţionare adecvată a legii, a ordinii în societate (crize sociale, evoluţii)"[7].

În România *activitatea de cercetare-dezvoltare constituie prioritate naţională* şi are un rol determinant în strategia de dezvoltare economică durabilă.

1.2. Legislaţie privind cercetarea ştiinţifică

Legislaţia naţională recunoaşte dreptul de a desfăşura activităţi de cercetare-dezvoltare şi inovare oricărei persoane fizice sau juridice. Astfel, potrivit prevederilor *Ordonanţei Guvernului nr. 57/2002* privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică[8], „cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea experimentală şi inovarea sunt principalele activităţi creatoare şi generatoare de progres economic şi social, încurajate şi sprijinite de stat, conform Constituţiei României". Legislaţia generală a

[2] Umberto Eco, *Cum se face o teză de licenţă, op.cit.*, 2014, pp. 53-59.
[3] Ilie Rad, *Cum se scrie un text ştiinţific. Disciplinele umaniste*, Editura Polirom, Bucureşti, 2017, p. 19.
[4] I. Craiovan, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 320.
[5] Umberto Eco, *Cum se face o teză de licenţă, op.cit.*, 2014, p. 52.
[6] Ilie Rad, *Cum se scrie un text ştiinţific..., op.cit.*, 2017, p. 19.
[7] I. Craiovan, *Metodologia juridică*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2005, p. 89.
[8] Ordonanţa Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M.Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 108/2017 (...), publicată în M.Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.

cercetării ştiinţifice în România mai cuprinde, de asemenea: Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare[9], Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011[10], Strategia naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare, Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare[11], Hotărârea de Guvern nr. 1062/2011 privind evaluarea şi clasificarea în vederea certificării instituţiilor din sistemul naţional de cercetare-dezvoltare[12].

Potrivit prevederilor Ordonanţei Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică *„activitatea de cercetare-dezvoltare"* cuprinde: „cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea experimentală şi inovarea bazată pe cercetare ştiinţifică şi dezvoltare experimentală". Subiectul prezentei lucrări se referă numai la cercetarea ştiinţifică. Potrivit acestui act normativ, cercetarea ştiinţifică cuprinde cercetarea fundamentală şi cercetarea aplicativă. Prin urmare, se definesc următorii termeni:

„Cercetarea fundamentală - activităţile experimentale sau teoretice desfăşurate, în principal, pentru dobândirea unor cunoştinţe noi cu privire la fundamentele fenomenelor şi faptelor observabile, fără a se urmări, în mod particular, aplicarea sau utilizarea practică imediată.

Cercetarea aplicativă - investigaţia originală desfăşurată pentru dobândirea de cunoştinţe în vederea unui obiectiv practic, specific.

Dezvoltarea experimentală - activitatea sistematică, plecând de la cunoştinţe rezultate din cercetare şi/sau de la experienţa practică, care urmăreşte producerea de noi materiale, produse sau dispozitive, instituirea de noi procese, sisteme şi servicii sau îmbunătăţirea substanţială a celor existente.

---

[9] Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea - tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin Ordonanţa Guvernului nr. 2/2016, publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016.

[10] Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011, publicată în M. Of. nr. 18 din 10.01.2011, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului. nr. 48/2018 privind drepturile elevilor şcolarizaţi in unităţi de învăţământ înfiinţate în procesul de organizare a reţelei şcolare şi pentru modificarea şi completarea Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, precum şi pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calităţii educaţiei, publicată în M. Of. nr. 499 din 18.06.2018.

[11] Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicată în M.Of. nr. 530 din 23.07.2003, cu ultima modificare prin Legea nr. 69/2018 (...), publicată în M.Of. nr. 245 din 20.03.2018.

[12] Hotărârea de Guvern nr. 1062/2011 privind evaluarea şi clasificarea în vederea certificării instituţiilor, publicată în M.Of. nr. 804 din 14.11.2011.

Inovarea - implementarea unui produs, serviciu sau proces nou sau substanţial îmbunătăţit ori a unei metode de marketing sau afaceri noi, în activitatea practică, în organizarea locului de muncă ori a relaţiilor externe.

Inovarea de produs - introducerea în circuitul economic a unui produs sau serviciu care este nou ori îmbunătăţit substanţial în privinţa caracteristicilor şi utilizărilor sale. Îmbunătăţirile substanţiale pot fi ale specificaţiilor tehnice, ale componentelor sau materialelor, ale programelor de calculator încorporate, ale utilizării sau ale altor caracteristici fundamentale.

Inovarea de proces - punerea în aplicare a unei metode de producţie sau de distribuţie noi sau îmbunătăţite considerabil, care implică schimbări semnificative în ceea ce priveşte tehnicile, echipamentele şi/sau programele de calculator.

Valorificare - procesul prin care rezultatele cercetării competitive ajung să fie utilizate, conform cerinţelor activităţii industriale sau comerciale, în viaţa socială, economică şi culturală.

Diseminare - transmiterea informaţiilor, a experienţei şi a bunelor practici, precum şi cooperarea pentru promovarea inovării, pentru sprijinirea celor care vor să-şi creeze întreprinderi inovative şi pentru sprijinirea proiectelor inovative.

Plan naţional de cercetare-dezvoltare şi inovare - instrumentul prin care statul realizează politica generală în domeniul cercetării-dezvoltării, al inovării prin care se asigură corelarea acestora".

1.3. Ministerul Cercetării şi Inovării

Ministerul Cercetării şi Inovării este organul de specialitate al administraţiei publice centrale, cu personalitate juridică, care se organizează şi funcţionează în subordinea Guvernului, cu rol de sinteză în aplicarea şi coordonarea strategiei şi Programului de guvernare în domeniul cercetării ştiinţifice, dezvoltării tehnologice şi inovării. Acesta funcţionează în baza Hotărârii de Guvern nr. 13/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Cercetării şi Inovării[13].

Ministerul Cercetării şi Inovării îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu prevederile Ordonanţei de Guvern nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, aprobată cu modificări prin Legea nr. 324/2003 (...) precum şi cu prevederile altor acte normative, în vigoare, incidente în domeniu. Ministerul Cercetării şi Inovării organizează şi conduce sistemul naţional de cercetare ştiinţifică,

[13] Hotărârea de Guvern nr. 13/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Cercetării şi Inovării, publicată în M.Of. nr. 44 din 16 ianuarie 2017.

dezvoltare tehnologică şi inovare, exercitându-şi atribuţiile stabilite prin legi şi prin alte acte normative din sfera sa de activitate şi realizează, împreună cu ministerele de resort politica guvernamentală în domeniile sale de activitate.

În calitate de autoritate de stat pentru cercetare-dezvoltare, Ministerul Cercetării şi Inovării asigură, pe de o parte, elaborarea, aplicarea, monitorizarea şi evaluarea politicilor în domeniul cercetării ştiinţifice, dezvoltării tehnologice şi inovării iar, pe de altă parte, coordonează elaborarea, aplicarea, monitorizarea şi evaluarea politicilor pentru lărgirea patrimoniului naţional şi internaţional de cercetare, tehnologie şi inovare, dezvoltarea economică sustenabilă, accesul rezultatelor cercetării şi tehnologiilor dezvoltate pe piaţa internă şi internaţională, satisfacerea nevoilor cetăţeanului şi creşterea calităţii vieţii acestuia.

1.4. Ministerul Educaţiei Naţionale

Ministerul Educaţiei Naţionale funcţionează în baza Hotărârii de Guvern nr. 26/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerul Educaţiei Naţionale[14]. Potrivit legii, Ministerul Educaţiei Naţionale are rol de sinteză şi coordonare în aplicarea strategiei şi Programului de Guvernare în domeniul educaţiei, formării profesionale şi cercetării ştiinţifice. De asemenea, organizează şi conduce sistemul naţional de educaţie, formare profesională şi cercetare ştiinţifică universitară, exercitându-şi atribuţiile stabilite prin legi şi prin alte acte normative din sfera sa de activitate (...). Ministerul Educaţiei Naţionale, prin autoritatea Naţională pentru Cercetare Ştiinţifică şi Inovare (ANCSI), conduce Sistemul naţional de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică şi inovare. Aşa cum este definit în lege, *Sistemul naţional de cercetare-dezvoltare* este constituit din „ansamblul unităţilor şi instituţiilor de drept public şi de drept privat cu personalitate juridică, care au în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea".

Sistemul de cercetare-dezvoltare de interes naţional cuprinde categoriile de unităţi de interes public, cu personalitate juridică:

- institute naţionale de cercetare-dezvoltare;
- institute, centre sau staţiuni de cercetare ale Academiei Române şi de cercetare-dezvoltare ale academiilor de ramură;
- institute de învăţământ superior acreditate sau structuri ale acestora;

[14] Hotărârea de Guvern nr. 26/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerul Educaţiei Naţionale, publicată în M.Of. nr. 51 din 18.01.2017.

- institute sau centre de cercetare-dezvoltare organizate în cadrul societăţilor naţionale, companiilor naţionale şi regiilor autonome de interes naţional.

Sistemul de cercetare, dezvoltare şi inovare din România (CDI) cuprinde, potrivit datelor oficiale un număr de 263 de organizaţii publice autorizate, 56 sunt universităţi publice autorizate, 46 sunt institute naţionale de cercetare-dezvoltare dintre care 43 coordonate de Ministerul Educaţiei Naţionale iar 65 sunt instituţii de cercetare ale Academiei Române[15].

1.5. Strategia naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare a României 2014-2020

Potrivit legislaţiei în vigoare, cercetarea ştiinţifică este protejată legal de către stat care a definit *Strategia naţională de cercetare.* Astfel, prin Hotărâre de Guvern[16] a fost adoptată *Strategia naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare a României 2014-2020.*

Obiectivele generale ale Strategiei (...) sunt:

"1. Creşterea competitivităţii economiei româneşti prin inovare;

2. Creşterea contribuţiei româneşti la progresul cunoaşterii de frontieră;

3. Creşterea rolului ştiinţei în societate."

Strategia (...) sprijină creşterea mobilităţii interne şi internaţionale a cercetătorilor şi, totodată, deschiderea mai largă a mediului de cercetare public către cercetătorii din mediul privat şi din străinătate prin:

- integrarea doctoranzilor şi tinerilor doctori în proiecte CDI;
- încurajarea atragerii cercetătorilor cu competenţe avansate din străinătate pentru conducerea de proiecte într-o instituţie gazdă din România;
- obligativitatea organizaţiilor publice de cercetare de a publica toate posturile deschise în Euraxess şi de a adera la Carta şi Codul European al Cercetătorului (...)".

De asemenea, legislaţia naţională stabileşte că Ministerul Educaţiei şi Cercetării - organul administraţiei publice de specialitate - este autoritatea de stat pentru domeniul cercetării-dezvoltării.

---

[15] Informaţiile sunt publice, disponibile online şi preluate de pe pagina de internet a Ministerului Educaţiei Naţionale: https://www.edu.ro/sistem-national-cercetare, accesat la data de 10.03.2018.

[16] Hotărârea de Guvern nr. 929/2014 privind aprobarea Strategiei naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare a României 2014 - 2020, publicată în M. Of. nr. 785 din 28.10.2014.

Astfel, Ministerul Educației și Cercetării are atribuții în acest domeniu, precum:

„a.) elaborează strategia de punere în aplicare a Programului de guvernare în domeniul educației;

b.) îndeplinește obligațiile ce revin României în calitate de stat membru al Uniunii Europene și participă la procesul de elaborare a politicilor și actelor juridice ale Uniunii Europene în domeniile sale de competență;

c.) asigură, în numele Guvernului, reprezentarea în organismele internaționale, regionale și internaționale, ca autoritate de stat pentru domeniul său de activitate, și asigură aplicarea acordurilor internaționale în domeniu și promovarea de noi acorduri; (...)".

Sarcinile actuale ale educației - inclusiv ale educației juridice - pot fi definite în felul următor:

- „să favorizeze crearea structurilor și metodelor care să ajute ființa umană în tot cursul existenței sale, în procesul continuu de pregătire și dezvoltare;

- să pregătească individul pentru ca acesta să devină cât mai mult propriul subiect și propriul instrument al dezvoltării sale prin intermediul multiplelor forme de autoinstruire[17]".

1.6. Cercetarea științifică în drept

Cercetarea științifică presupune mult mai mult decât cunoașterea unor metode de cercetare și anume, existența abilități personale, native sau dobândite în școală, exercițiu, onestitate, răbdare, coerență și claritate în exprimare, cunoașterea și respectarea legislației generale și specifice, cunoașterea foarte bine a regulilor de ortografie, a vocabularului specific etc. În opinia lui Popa, „în condițiile revoluției actuale științifice și tehnologice, se produc profunde transformări - de structură, de metode, de viziune - ce determină ca cercetarea științifică să treacă printr-o mutație fecundă[18]". De aceea, și domeniul dreptului a beneficiat de o metodologie de cercetare specifică și adaptată fenomenului juridic cercetat, parte a fenomenului social.

Așa cum s-a remarcat în doctrină, „revigorarea cercetării științifice a dreptului și lupta pentru statutul științific al acestuia a beneficiat de achizițiile epistemologice contemporane care au evidențiat printre altele:

[17] Paul Legrand, *Introducere în educația permanentă*, Editura Didactică și Pedagogică, vol. II, 1973, p. 49, *apud* I. Craiovan, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 322.

[18] N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 5-a, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 14.

- opoziţia dintre ştiinţele naturii şi ştiinţele umane nu are graniţe insurmontabile;
- introducerea conceptelor de hazard, ordine şi dezordine nuanţează notabil opoziţia tradiţională dintre determinism specific ştiinţelor naturii şi, finalitate, specifică ştiinţelor umane, rolul observatorului în materie de cercetare ştiinţifică a fost reevaluat constatându-se imposibilitatea de a face abstracţie de subiect;
- teoriile tuturor ştiinţelor nu sunt verificate în mod nemijlocit şi ele au o valoare provizorie ş.a."[19].

În opinia doctrinei, „Ştiinţa juridică orientează, luminează şi ghidează arta practicianului[20]". „Cunoaşterea dreptului este o obligaţie stabilită de ordinea juridică însăşi (*nemo censetur ignorare legem*)", continuă autorii citaţi. „A înţelege, a modela, a transmite şi a învăţa sunt cele patru verbe ce prezidează naşterea şi supravieţuirea oricărui sistem juridic", se afirmă în acelaşi context.

Potrivit Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, „cunoştinţele reprezintă rezultatul asimilării, prin învăţare, a unui ansamblu de fapte, principii, teorii şi practici legate de un anumit domeniu de muncă sau de studii".

Cunoaşterea juridică în opinia lui Craiovan include:

- „puncte de vedere dominant empirice, asupra unor reglementări juridice, care vizează înţelegerea corectă a acestora, a drepturilor şi obligaţiilor juridice (de ex. cele ale unei persoane fără o pregătire juridică specială, referitoare la un act normativ);

- actele juridice de constatare a unor fapte juridice (...), cunoaştere cu caracter practic-aplicativ realizată că concursul său de către jurişti;

- izvoarele dreptului (lege, acte normative subordonate legii, hotărâri judecătoreşti, contracte normative), cunoaştere elaborată de către specialişti şi care aspiră la profunzime, la fundamentare ştiinţifică dar şi la accesibilitate în raport cu destinatarii normelor juridice;

- comentarii, studii, comunicări doctrinare care abordează ceea ce s-a numit dogmatica juridică - analiza textelor de lege (...);

- monografii, cursuri, tratate care evocă concepţii şi teorii juridice, întemeiază disciplinele ştiinţifice juridice, sistemul ştiinţelor juridice, corelează şi

---

[19] I. Craiovan, *Prin labirintul juridic,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2009, p. 157.
[20] D.C. Dănişor, I. Dogaru, Ghe. Dănişor, *Teoria generală a dreptului*, ediţia a 2-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2008, p. 4.

integrează cunoaşterea juridică cu alte tipuri de cunoaştere, cu practica, cu filosofia epocii"[21].

Cum s-a arătat în doctrină, „*metodologia cercetării ştiinţifice*, ca disciplină de studiu, poate contribui la dezvoltarea spiritului ştiinţific, inclusiv a spiritului critic, precum şi a altor dimensiuni intelectuale cum ar fi rigoarea, respectul faţă de ideile altuia, probitatea intelectuală, cultul probei, puterea de a renunţa la tot ce se dovedeşte fără fundament[22]".

Aşa cum s-a subliniat în doctrină, „Metodologia ştiinţifică este folosită şi în cercetarea fenomenelor juridice[23]". „Metodologia priveşte principiile care orientează cunoaşterea ştiinţifică, operaţiile, procedeele, tehnicile acestei cunoaşteri. Prin consecinţă, metodologia juridică se referă la principiile cunoaşterii ştiinţifice a fenomenului social al dreptului, la operaţiile, procedeele, tehnicile acestei cunoaşteri"[24]. „Prin urmare, o bună cunoaştere, explicare şi interpretare a dreptului (a fenomenului juridic) reclamă o metodologie corespunzătoare, în baza căreia să se realizeze o înţelegere ştiinţifică a mecanismului acţiunii sociale a dreptului, a funcţiilor lui, a esenţei, a conţinutului şi formei sale, a legăturilor sale multiple cu societatea", subliniază Popa[25].

De altfel, în prezent, în planurile de învăţământ ale universităţilor se regăseşte disciplina Metodologie juridică care nu este altceva decât Metodologia specială a cercetării dreptului. În cercetarea ştiinţifică, în drept, se utilizează metode ale cercetării ştiinţifice următoarele: metoda logică, metoda comparativă, metoda istorică, metoda sociologică şi metodele cantitative. De asemenea există şi metode de interpretare a dreptului, specifice acestei ramuri de drept.

1.7. Funcţiile didactice şi de cercetare

Potrivit legislaţiei actuale în domeniul învăţământului şi cercetării, funcţiile didactice şi de cercetare în învăţământul superior sunt următoarele:

(I) *funcţiile didactice:*

a) asistent universitar;

b) lector universitar/şef de lucrări;

[21] I. Craiovan, *Metodologia juridică, op.cit.*, 2005, p. 156.
[22] Mihaela Şt. Rădulescu, *Metodologia cercetării ştiinţifice. Elaborarea lucrărilor de licenţă, masterat, doctorat,* ediţia a II-a, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 2011, p. 13.
[23] Dumitru Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti,1999, p. 16.
[24] R.I. Motica, Gh. Mihai, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti, 2001, p. 24.
[25] N. Popa, *Teoria generală a dreptului, op.cit.*, 2014, p. 15.

c) conferenţiar universitar;
d) profesor universitar.

(II) *funcţiile de cercetare:*
a) asistent cercetare;
b) cercetător ştiinţific;
c) cercetător ştiinţific gradul III;
d) cercetător ştiinţific gradul II;
e) cercetător ştiinţific gradul I[26].

De asemenea, potrivit legislaţiei actuale, echivalenţa funcţiilor din cercetare cu funcţiile didactice sunt următoarele:
a) cercetător ştiinţific se echivalează cu asistent universitar, pentru persoanele care deţin o diplomă de doctor;
b) cercetător ştiinţific gradul III se echivalează cu lector universitar/ şef lucrări;
c) cercetător ştiinţific gradul II se echivalează cu conferenţiar universitar;
d) cercetător ştiinţific gradul I se echivalează cu profesor universitar[27].

În Metodologia cadru de concurs pentru ocuparea posturilor didactice şi de cercetare vacante din învăţământul superior, se fac referiri la ambele categorii de funcţii, respectiv funcţiile didactice cât şi funcţiile de cercetare[28]. De aceea, de regulă prevederile referitoare la respectarea standardelor de etică şi de integritate privesc ambele categorii de funcţii.

„Îşi păstrează deplina actualitate şi *Declaraţia de la Bucureşti asupra valorilor etice şi principiilor în învăţământul superior*, formulată în cadrul Conferinţei internaţionale privind dimensiunile etice ale ştiinţei în Europa (septembrie 2004): „Valorile şi standardele etice pe care universităţile le îmbrăţişează vor avea o influenţă crucială nu numai asupra mediului academic, ci vor da

26 Informaţiile sunt publice. Pentru mai multe detalii, a se vedea https://www.edu.ro/titluri-stiintifice, accesat la data de 05.04.2018.
27 Pentru mai multe detalii, a se vedea informaţiile publice, la adresa: https://www.edu.ro/titluri-stiintifice, accesat la data de 05.04.2018.
28 H. G. nr. 457/2011 privind Metodologia cadru de concurs pentru ocuparea posturilor didactice şi de cercetare vacante din învăţământul superior, publicată în M. Of. nr. 371 din 26.05.2011, cu modificările şi completările ulterioare.

conturul moral al societății, în general (...). Nu este destul să proclami standarde etice înalte la nivel retoric. Este important ca asemenea standarde să fie respectate, puse în aplicare în toate aspectele vieții academice - nu numai în învățământ și programele de cercetare, ci și în ceea ce privește administrarea și managementul propriu și angajamentele cu partenerii externi"[29].

1.8. Reglementări internaționale privind cercetarea științifică

Preocupările pe plan internațional cu privire la cercetarea științifică sunt extrem de dezvoltate. În Europa există Consiliul European pentru cercetare iar Agenția Executivă a Consiliului european pentru Cercetare gestionează programele Uniunii Europene în domeniul cercetării[30].

Programul U.E. „Orizont 2020"

„Cercetarea și inovarea contribuie în mod direct la prosperitatea și bunăstarea cetățenilor și a societății în general. Tratatul de la Lisabona consolidează acțiunile Uniunii Europene (U.E.) în domeniul cercetării, cu scopul de a crea un Spațiu Economic de Cercetare".

În prezent este derulat programul U.E. de cercetare și inovare pentru perioada 2014-2010 denumit: „*Orizont 2020*" cu un buget de aproape 80 de miliarde de euro[31]. Programul cadru pentru cercetare și inovare 2014-2010 „Orizont 2020" este instituit prin Regulamentul (U.E.) nr. 1291/2013 al Parlamentului European și al Consiliului[32]. „Acesta este menit să pună în aplicare Uniunea Inovării, Strategia de inovare a Europei și una dintre inițiativele emblematice din cadrul Strategiei Europa 2010". Acest program, „Orizont 2020" vizează consacrarea U.E. ca economie de prim rang bazată pe cunoștințe, care creează produse științifice și inovatoare de nivel mondial, pentru a asigura competitivitatea globală a Europei.

Rezoluția Parlamentului European din 11 noiembrie 2010 referitoare la simplificarea implementării programelor cadru de cercetare (2010/2019 (INI)) consideră că „cercetarea și inovarea trebuie să fie clar deosebite ca fiind două

---

[29] Informațiile sunt publice și disponibile la adresa de internet: http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

[30] Informațiile sunt publice și sunt disponibile online la adresa de internet:https://ec.europa.eu/info/departments/european-research-council_ro, accesat la data de 10.03.2018.

[31] Toate informațiile despre programul U. E. „ Orizont 2020" sunt publice și disponibile pe pagina de internet Eur-lex, respectiv http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/research_innovation.html?root_default =SUM_1_CODED%3D27&locale=ro, accesată la data de 10.03.2018.

[32] Informațiile sunt publice și sunt disponibile online la adresa de internet: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32013R1290, accesat la data de 10.03.2018.

procese diferite (cercetarea înseamnă transformarea investiţiei în cunoaştere iar inovarea înseamnă transformarea cunoaşterii în investiţie)[33]".

De asemenea, se reaminteşte în cuprinsul Rezoluţiei Parlamentului European că „beneficiarii programelor U.E. îşi desfăşoară activităţile finanţate de bună credinţă şi că depun toate eforturile pentru a atinge rezultatele aşteptate". Iată cum buna credinţă în cercetare, este nu numai un concept dar şi un principiu protejat prin instrumente normative internaţionale.

Recomandarea Comisiei din 11 martie 2005 cu privire la *Carta europeană a Cercetătorului* şi un **Cod de conduită pentru recrutarea cercetătorilor** (2005/251/CE) prevede principiile aplicabile cercetătorului[34] care sunt următoarele:

- „libertatea de a cerceta;
- **principii etice:** „cercetătorii trebuie să adere la practicile etice recunoscute şi la principiile etice fundamentale aplicabile în disciplinele lor ca şi normele etice statuate de diferite coduri etice naţionale, sectoriale sau instituţionale".
- responsabilitatea profesională: „Cercetătorii se străduiesc din plin să se asigure că lucrările lor de cercetare sunt utile societăţii şi nu reproduc cercetări efectuate în altă parte sau mai înainte. Ei evită orice tip de plagiat şi respectă principiul proprietăţii intelectuale şi al proprietăţii comune a datelor în cazul cercetării efectuate în colaborare cu unul sau mai mulţi directori de teză/stagiu şi/sau alţi cercetători. Necesitatea de a valida observaţiile noi demonstrând că experienţele sunt reproductibile nu ar trebui interpretată ca un plagiat, cu condiţia ca datele supuse confirmării să fie explicit citate;
- atitudine profesională;
- obligaţii contractuale şi legale;
- responsabilitate;
- bunele practici în sectorul de cercetare: „cercetătorii trebuie să adopte oricând metode de lucru sigure, conform legislaţiei naţionale şi în special să ia precauţiile necesare pentru a garanta sănătatea şi securitatea (...). Ei ar trebui să cunoască exigenţele legale naţionale în vigoare privind protecţia datelor şi protecţia confidenţialităţii (...). etc.".

---

33 Informaţiile sunt publice şi sunt disponibile online la adresa de internet: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52010IP0401, accesat la data de 10.03.2018.

34 Informaţiile sunt publice şi sunt disponibile online la adresa de internet: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32005H0251R(01), accesat la data de 10.03.2018.

Un alt document privind cercetarea științifică se referă la *Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor*. Un parteneriat consolidat al Spațiului european de cercetare pentru excelență și creștere / * COM/2012/ 039/ final*[35]. Acest document prevede crearea S.E.C. - Spațiul european de cercetare pentru excelență și creștere - care va avea ca priorități, printre altele:

- sisteme naționale de cercetare mai eficace;
- egalitatea dintre sexe și integrarea aspectelor legate de aceasta în cercetare;
- optimizarea circulației cunoștințelor științifice, a accesului la acestea și a transferului lor, inclusiv prin SEC digital - pentru garantarea accesului la cunoștințe și a utilizării acestora de către toată lumea etc.

Există de asemenea, un *Acord de cooperare științifică și tehnologică dintre Comunitatea europeană și Statele Unite ale Americii din 1998 - prezent*[36], care reprezintă cadrul oficial de cooperare în ceea ce privește cercetarea științifică și tehnologică.

Iată pe scurt, câteva din preocupările internaționale privind cercetarea științifică dar acestea sunt doar exemplificativ menționate și nu limitativ.

2. Concluzii

- Cercetarea științifică cuprinde cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă.
- În România activitatea de cercetare-dezvoltare constituie prioritate națională și are un rol determinant în strategia de dezvoltare economică durabilă.
- Legislația cercetării științifice în România cuprinde: Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică' Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, Legea educației naționale nr. 1/2011 etc.
- Ministerul Cercetării și Inovării este organul de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, care se organizează și funcționează în subordinea Guvernului cu rol de sinteză în aplicarea și

[35] Informațiile sunt publice și sunt disponibile online la adresa de internet: http://eur-lex.europa.eu /legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52012DC0392, accesat la data de 10.03.2018.

[36] Informațiile sunt publice și sunt disponibile online la adresa de internet: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:31998D0591, accesat la data de 10.03.2018.

coordonarea strategiei şi Programului de guvernare în domeniul cercetării ştiinţifice, dezvoltării tehnologice şi inovării.

- Ministerul Educaţiei Naţionale are rol de sinteză şi coordonare în aplicarea strategiei şi Programului de Guvernare în domeniul educaţiei, formării profesionale şi cercetării ştiinţifice.
- Cercetarea ştiinţifică este protejată legal de către stat care a definit Strategia naţională de cercetare.
- În planurile de învăţământ ale universităţilor se regăseşte disciplina Metodologie juridică care nu este altceva decât Metodologia specială a cercetării dreptului.
- În Europa există Consiliul European pentru cercetare iar Agenţia Executivă a Consiliului european pentru Cercetare gestionează programele U.E. în domeniul cercetării

3. Referinţe bibliografice

1. I. Craiovan, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2007.
2. I. Craiovan, *Metodologia juridică*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2005.
3. I. Craiovan, *Prin labirintul juridic*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2009.
4. D.C. Dănişor, I. Dogaru, Ghe. Dănişor, *Teoria generală a dreptului*, ediţia a 2-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2008.
5. Paul Legrand, *Introducere în educaţia permanentă*, Editura Didactică şi Pedagogică, vol. II, 1973.
6. Dumitru Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti,1999.
7. R. I. Motica, Gh. Mihai, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti, 2001.
8. N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediţia a 5-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014.
9. Mihaela Şt. Rădulescu, *Metodologia cercetării ştiinţifice. Elaborarea lucrărilor de licenţă, masterat, doctorat,* ediţia a II-a, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 2011.
10. Ilie Rad, *Cum se scrie un text ştiinţific. Disciplinele umaniste*, Editura Polirom, Bucureşti, 2017.
11. Umberto Eco, *Cum se face o teză de licenţă,* trad. George Popescu, Editura Polirom, Bucureşti, 2014.
12. Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011, publicată în M.Of. nr. 18 din 10.01.2011, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului. nr. 48/2018 privind drepturile elevilor şcolarizaţi in unităţi de învăţământ înfiinţate în procesul de organizare a reţelei şcolare şi pentru modificarea şi completarea Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, precum şi pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calităţii educaţiei, publicată în M. Of. nr. 499 din 18.06.2018.
13. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O.G. nr. 2/2016. publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016 (...).

14. Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicată în M.Of. nr. 530 din 23.07.2003, cu ultima modificare prin Legea nr. 69/2018, publicată în M.Of. nr. 245 din 20.03.2018.
15. O. G. nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M.Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin O.U.G. nr. 108/2017 (...), publicată în M.Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.
16. H.G. nr. 13/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Cercetării şi Inovării, publicată în M.Of. nr. 44 din 16 ianuarie 2017.
17. H.G. nr. 26/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerul Educaţiei Naţionale, publicată în M.Of. nr. 51 din 18.01.2017.
18. H.G. nr. 929/2014 privind aprobarea Strategiei naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare a României 2014-2020, publicată în M.Of. nr. 785 din 28.10.2014.
19. H.G. nr. 457/2011 privind Metodologia cadru de concurs pentru ocuparea posturilor didactice şi de cercetare vacante din învăţământul superior, publicată în M.Of. nr. 371 din 26.05.2011, cu modificările şi completările ulterioare.
20. H.G. nr. 1062/2011 privind evaluarea şi clasificarea în vederea certificării instituţiilor, publicată în M.Of. nr. 804 din 14.11.2011.
21. https://www.edu.ro/sistem-national-cercetare, accesat la data de 10.03.2018.
22. https://dexonline.ro/intrare/cercetare/63899, accesat la data de 05.04.2018.
23. https://www.edu.ro/titluri-stiintifice, accesat la data de 05.04.2018.
24. https://ec.europa.eu/info/departments/european-research-council_ro, accesat la data de 10.03.2018.
25. http://eur- lex.europa.eu/summary/chapter/research_innovation.html?root_default= SUM _1_CODED%3D27&locale=ro, accesată la data de 10.03.2018.
26. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32013R1290, accesat la data de 10.03.2018.
27. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52010IP0401, accesat la data de 10.03.2018.
28. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32005H0251R(01), accesat la data de 10.03.2018.
29. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52012DC0392, accesat la data de 10.03.2018.
30. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:31998D0591, accesat la data de 10.03.2018.

Capitolul II

STANDARDIZAREA

Obiectivele de învățare ale Capitolului II

După parcurgerea Capitolului II. „Standardizarea" veți reuși:

1. să definiți conceptul de standardizare;
2. să înțelegeți ce înseamnă standardizarea în științele juridice;
3. să înțelegeți în ce constă Standardele specifice privind evaluarea externă a calității academice a programelor de studii din domeniile de licență și master, elaborate de către ARACIS în domeniul științelor juridice;
4. să cunoașteți Standardele privind întocmirea lucrărilor cu caracter științific;
5. să înțelegeți ce presupune citarea.

1. Standardizarea- cadru general

Pe plan european există Regulamentul (U.E.) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2002 privind standardizarea europeană (...)[1]. Obiectivul principal al standardizării îl constituie „definirea unor specificații voluntare de ordin tehnic sau calitativ care să poată fi respectate de produsele, procesele de producție sau serviciile actuale sau viitoare".

Standardele europene sunt adoptate de organizațiile de standardizare europene, respectiv C.E.N. (Comitetul European de standardizare[2]), Cenelec (Comitetul European de Standardizare în Electrotehnică[3]) și E.T.S.I. (Institutul European de Standardizare în Telecomunicații).

---

[1] Regulamentul (U.E.) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2002 privind standardizarea europeană, disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu /legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1025&from=RO, accesat la data de 19.02.2018.

[2] Pentru mai multe detalii a se consulta informațiile publice și disponibile la adresa: https://www.cen.eu/Pages/default.aspx, accesat la data de 19.02.2018.

[3] Pentru mai multe detalii a se consulta informațiile publice și disponibile la adresa: https://www.cenelec.eu/, accesat la data de 19.02.2018.

Potrivit *Comunicării* Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Standardele pentru secolul 21: „Un standard este un instrument tehnic voluntar care îi ajută pe operatorii economici de-a lungul lanțului valoric să conlucreze mai ușor. De exemplu, standardizarea dimensiunilor colilor de hârtie (A3, A4, A5 etc.) facilitează interacțiunea dintre consumatori, producători de hârtie și de plicuri, imprimerii și producătorii de fotocopiatoare"[4].

Activitatea de standardizare națională este activitate de interes public general și contribuie la (...): „promovarea rezultatelor cercetării-dezvoltării și inovării", potrivit art. 3 litera d) din Legea nr. 163/2015 privind standardizarea națională[5].

Legea nr. 163/2015 privind standardizarea națională definește standardizarea ca fiind „*activitatea specifică desfășurată de un organism recunoscut, prin care sunt elaborate, aprobate, revizuite, modificate, adoptate și anulate standarde și alte documente de standardizare, destinate unei utilizări comune și repetate*". Organismul la care se referă legea este A.S.R.O[6].

2. Standardizarea în științele juridice

Cu privire la învățământul superior, în România se constată existența unui cadru legal conform căruia acesta funcționează dar, în același timp există și legislație specifică iar activitatea de cercetare științifică a preocupat nu numai legiuitorul național, existând un efort comun la nivel internațional pentru definirea bunelor practici în activitatea de cercetare. Pe de altă parte, există preocupare internațională și legislație specială privind protecția datelor personale și libera circulație a datelor cum ar fi Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)[7], a operelor de creație

[4] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri = CELEX%3A52016DC0358, accesat la data de 19.02.2018.

[5] Legea nr. 163/2015 privind standardizarea națională, publicată în M.Of. nr. 470 din 03 iunie 2015.

[6] ASRO – organismul național de standardizare este o asociație, persoană juridică română de drept privat, de interes public, fără scop lucrativ, neguvernamentală. Pentru mai multe detalii, a se consulta http://www.asro.ro/, accesat la data de 19.02.2018.

[7] Regulamentul (U.E.) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE este public și disponibil online la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016 R06 79&from=NL, accesat la data de 10.03.2018.

intelectuală. Astfel, potrivit Regulamentului general privind protecţia datelor, „protecţia persoanelor fizice în ceea ce priveşte prelucrarea datelor cu caracter personal este un drept fundamental". Pe plan naţional, începând cu data de 25 mai 2018 acest Regulament fiind direct aplicabil şi obligatoriu ţărilor membre ale Uniunii Europene, deja se aplică, intrând în vigoare. Autoritatea publică care monitorizează şi controlează respectarea legislaţiei cu privire la protecţia datelor cu caracter personal este Autoritatea Naţională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal care are şi o pagină de internet dedicată, respectiv: www.dataprotection.ro[8].

De asemenea, menţionăm că, articolul 8 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale şi articolul 16 alineatul (1) din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene prevăd: „dreptul oricărei persoane la protecţia datelor cu caracter personal care o privesc".

În plus de aceasta, domeniul medicinei ori biologiei, datorită exploziei fără precedent a descoperirilor de cercetare, beneficiază de protecţie normativă internaţională precum:

- Regulamentul (U.E.) nr. 536/2014 al Parlamentului European şi al Consiliului din 16 aprilie 2014 privind studiile clinice intervenţionale cu medicamente de uz uman şi de abrogare a Directivei 2001/20/CE (Text cu relevanţă pentru SEE)[9];
- Directiva 2005/28/CE a Comisiei din 8 aprilie 2005 de stabilirea principiilor şi a orientărilor detaliate privind aplicarea bunelor practici clinice în ceea ce priveşte medicamentele experimentale de uz uman, precum şi a cerinţelor pentru acordarea autorizaţiei de fabricaţie sau de import cu astfel de produse (Text cu relevanţă SEE)[10].

Există pe plan internaţional adoptate *Standarde şi linii directoare pentru asigurarea calităţii în Spaţiul european al Învăţământului superior*, aprobate la Conferinţa interministerială de la Erevan 14-15 mai 2015[11]. Standardele şi liniile directoare pentru asigurarea calităţii în spaţiul european al Învăţământului

---

[8] Recent s-a adoptat Legea nr. 128/2018 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 102/2005, privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Autorităţii Naţionale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal precum şi pentru abrogarea Legii nr. 677/2001 pentru protecţia persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor date, publicată în Monitorul Oficial nr. 503 din 19 iunie 2018.

[9] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa: https://www.anm.ro/_/DIRECTIVE%20 REGULAMENTE/Reg%20studii%20clinice.pdf, accesat la data de 10.03.2018.

[10] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa:http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0028, accesat la data de 10.03.2018.

[11] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa: http://www.aracis.ro/fileadmin /ARACIS/Informatii_publice/Standarde_si_linii_directoare_asig_calitatii_RMD.pdf, accesat la data de 10.03.2018.

Superior (SEIS) au fost adoptate de Miniştrii responsabili pentru învăţământul superior în 2005, pe baza unei propuneri pregătite de Asociaţia Europeană a Agenţiilor de Asigurare a Calităţii în Învăţământul Superior (...)[12].

Mai mult, potrivit prevederilor art. 27 din Declaraţia universală a drepturilor omului din 1948: „*Orice persoană are dreptul la protecţia intereselor sale morale şi materiale decurgând din orice creaţie ştiinţifică, literară sau artistică al cărei autor este*". Cu atât mai mult se justifică existenţa unor standarde de asigurare a calităţii în învăţământ.

Prin urmare, există pe de o parte, legislaţie specifică activităţii de cercetare -dezvoltare-inovare şi pe de altă parte, legislaţie generală privind educaţia naţională care include Legea educaţiei naţionale, ordonanţe de guvern şi o serie de acte administrative. În acelaşi timp, există autonomie universitară în baza căreia universităţile elaborează metodologii proprii cu privire la activitatea de cercetare ştiinţifică dar şi referitor la activitatea didactică, incluzând şi criteriile de dobândire a gradelor didactice, sub denumiri diverse: Coduri de conduită, Carta universitară etc. Nu în ultimul rând, preocupările universităţilor sunt cu privire la integritate, sub toate aspectele, personală, publică, de la conflictele de interese, la incompatibilităţi sau la plagiat etc.

De asemenea, menţionăm faptul că, în România este înfiinţat un organism consultativ la nivel naţional, care îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu prevederile Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011 care se numeşte Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare - CNATDCU care, printre alte atribuţii, aşa cum se va dezvolta, soluţionează sesizările cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională. Legislaţia *activităţii de cercetare* include printre altele: Ordonanţa Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică[13], Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea - tehnologică şi inovare[14]; Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare[15] etc.

---

[12] *Ibidem.*

[13] Ordonanţa Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M. Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 108/2017 (...), publicată în M. Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.

[14] Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea - tehnologică şi inovare, publicată în M. Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin Ordonanţa Guvernului nr. 2/2016, publicată în M. Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016 (...).

[15] Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicat în M. Of. nr. 530 din 23.07.2003.

Legislaţia privind *educaţia* include: Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011; Ordinul Ministrul Educaţiei Naţionale şi Cercetării Ştiinţifice privind aprobarea standardelor minimale necesare şi obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învăţământul superior, a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, a calităţii de conducător de doctorat şi a atestatului de abilitare nr. 6.129/2016 etc.

Standardele de calitate sunt nominalizate în Anexa la OMENCŞ nr. 3482 din 24.03.2016 la Regulamentul de organizare şi funcţionare al CNATDCU. Astfel, *standardele de calitate sau de etică* profesională sunt, potrivit art. 2 alineat 2, litera f): *„orice prevederi prin care se asigură originalitatea tezei de doctorat"*. De asemenea se defineşte *plagiatul* ca fiind, potrivit art. 2 alineat 2, litera g): „expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstraţii, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode ştiinţifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a face trimitere la sursele originale". Se va aloca un capitol separat tratării subiectului plagiatului.

Deosebit de important este faptul că Legea nr. 1/2011 a educaţiei naţionale stabileşte principiile care guvernează învăţământul preuniversitar şi universitar, precum şi învăţarea pe tot parcursul vieţii în România şi acestea definesc, o parte dintre ele, şi *principiile şi valorile etice şi ale integrităţii*:

„a.) principiul echităţii - accesul la învăţare se realizează fără discriminare;

b.) principiul calităţii - activităţile de învăţământ se raportează la standarde de referinţă şi la bune practici naţionale şi internaţionale;

c.) principiul relevanţei - educaţia răspunde nevoilor de dezvoltare personală şi social economice;

d.) principiul eficienţei - se urmăreşte obţinerea de rezultate educaţionale maxime; prin gestionarea resurselor existente;

e.) principiul descentralizării - deciziile principale se iau de actorii implicaţi direct în proces;

f.) **principiul răspunderii publice - unităţile şi instituţiile de învăţământ răspund public** de performanţele lor;

g.) principiul garantării identităţii culturale a tuturor cetăţenilor români şi dialogului intercultural;

h.) principiul asumării, promovării şi păstrării identităţii naţionale şi a valorilor culturale ale poporului român;

i.) principiul recunoașterii și garantării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase;

j.) principiul asigurării egalității de șanse;

k.) **principiul autonomiei universitare".**

3. Standarde specifice privind evaluarea externă a calității academice a programelor de studii din domeniile de licență și master, elaborate de către ARACIS în domeniul științelor juridice

În general, putem afirma că standardele sunt acele criterii stabilite de către autoritățile competente în domeniu cu privire la activitatea de cercetare, fiind pe de o parte standarde pentru calitate care includ la rândul lor cerințe de respectat pentru acreditarea instituțiilor de învățământ și, pe de altă parte, cerințe/criterii pentru avansarea în carieră. Toate aceste standarde, au în comun explicitarea condițiilor de respectat, indiferent de scopul standardelor.

ARACIS a elaborat Metodologia de evaluare externă, standardele de referință și lista indicatorilor de performanță a ARACIS[16].

„Standardele, standardele de referință și indicatorii de performanță descriu cerințele de calitate ale activităților unei organizații furnizoare de educație care solicită să fie autorizată să funcționeze provizoriu, ale unei instituții de învățământ superior acreditate care solicită autorizarea de funcționare provizorie (...) standardele corespund, în mod diferențiat, domeniilor și criteriilor de asigurare a calității educației, iar indicatorii de performanță măsoară gradul de realizare a unei activități prin raportare la standarde.

Standardele sunt formulate în termeni de reguli sau rezultate și definesc nivelul minim obligatoriu de realizare a unei activități în educație. Orice standard este formulat în termeni generali sub forma unui enunț și se concretizează într-un set de indicatori de performanță. Standardele sunt diferențiate pe criterii și domenii".

Comisia de specialitate nr. 3 - Științe juridice[17] a elaborat aceste standarde specifice care cuprind criterii de îndeplinit din punct de vedere al calității academice al programelor de studii din **domeniile de licență și master - drept.**

---

[16] Informațiile sunt publice, disponibile la adresa: http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Proceduri/Metodologie_de_evaluare_externa.pdf, accesat la data de 03.04.2018.

[17] Informațiile sunt publice, disponibile la adresa: http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Proceduri/2018/29012018_Standarde_C3_-__Stiinte_Juridice_-_Varianta_finala.pdf, accesat la data de 11.03.2018.

Cu privire la cercetarea ştiinţifică, Standardele prevăd, selectiv, următoarele:

• „Planul de cercetare ştiinţifică va fi întocmit la nivel de departamente, dacă facultatea are mai multe departamente, şi de facultate, urmărindu-se corelarea domeniilor juridice investigate.

• La activitatea ştiinţifică şi de cercetare, alături de cadrele didactice de specialitate şi studenţi, se recomandă a participa şi alţi specialişti, practicieni în domeniu.

• Publicarea rezultatelor cercetărilor ştiinţifice se va face în reviste cu prestigiu recunoscut sau indexate în baze de date internaţionale recunoscute, precum şi în publicaţii proprii ale universităţilor, având-se în vedere revistele/editurile menţionate şi comisia de specialitate a CNATDCU.

• Asimilate cercetării ştiinţifice vor fi şi: studiile, lucrările, consultaţiile şi expertizele solicitate în vederea elaborării de acte normative cu putere de lege.

• Activitatea ştiinţifică a cadrelor didactice trebuie să aibă ca rezultat cel puţin 4 lucrări în domeniul disciplinei/disciplinelor predate în ultimii trei ani, în edituri/reviste cuprinse în *standardele minimale de ocupare a posturilor*

• Sesiunile ştiinţifice trebuie organizate conform planului stabilit de Consiliul facultăţii (cel puţin un eveniment ştiinţific anual), cu participarea practicienilor şi specialiştilor în domeniu şi asigurarea vizibilităţii naţionale/internaţionale).

• Fiecare cadru didactic şi de cercetare propriu desfăşoară activităţi de cercetare ştiinţifică în domeniul disciplinelor pe care le acoperă, valorificate prin publicaţii în reviste de specialitate sau edituri din ţară sau din străinătate, indexate în baze de date sau recunoscute de către comunitatea ştiinţifică din domeniu, comunicări ştiinţifice prezentate la sesiuni, simpozioane, seminarii etc., din ţară şi/sau străinătate, rapoarte de cercetare, de expertiză, de consultanţă etc., pe bază de contracte sau convenţii încheiate cu parteneri din ţară şi/sau străinătate, cu evaluare atestată de către comisii de specialitate etc."

4. Standarde minimale necesare şi obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învăţământul superior, a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, a calităţii de conducător de doctorat şi a atestatului de abilitare

Standardele minimale pentru avansarea în gradele didactice sunt stabilite prin ordin de ministru şi, de-a lungul anilor, acestea au comportat modificări din punct de vedere al conţinutului condiţiilor care trebuie îndeplinite de către un candidat. Astfel în prezent, Ordinul nr. 6129/2016 al ministrului educaţiei

naționale și cercetării științifice[18] stabilește aceste standarde minimale, care are în componența sa un număr de 35 de anexe pentru toate domeniile de activitate. Pentru științe juridice, este vorba de Comisia nr. 24.

Nu analizăm conținutului standardelor minimale în această lucrare ci, punctăm câteva chestiuni de interes în domeniul științelor juridice.

Se definesc cărțile care presupun: „tratate, cursuri universitare, traduceri, teze de doctorat, monografii. Se iau în considerare numai dacă au apărut în cel puțin 300 de exemplare la edituri cu prestigiu recunoscut:

- publicate la edituri în România (categoria A2) sau la edituri din România acreditate de Consiliul Național al Cercetării Științifice (categoria B- se enumeră lista acelor edituri).

- publicate la edituri din străinătate adică edituri internaționale de prestigiu (se enumeră lista acelor edituri) sau la edituri de prestigiu din străinătate (se enumeră lista acelor edituri) ori la edituri din străinătate cu *peer review*[19].

O publicație sau o citare se încadrează la un singur indicator, luându-se în considerare încadrarea cea mai favorabilă candidatului.

Pentru edițiile a doua și următoarele ale unei publicații se acordă jumătate din punctajul menționat în tabelul anexat Ordinului de aprobare a acestor Standarde, însă numai dacă este vorba de o ediție revizuită, completată sau adăugită".

De asemenea, regăsim detalii și cu privire la *citare:* „citarea unui titlu raportat de candidat se punctează o singură dată, indiferent de câte ori este citată într-o carte, într-un studiu, articol, capitol de volum colectiv, o recenzie etc., aparținând cu necesitate altui autor".

Se detaliază în Ordin criteriile de îndeplinit la avansarea în gradele didactice care cuprind: cărți, articole/studii, citări, capitole de cărți, contracte de cercetare, premii, redactor de reviste, coordonator de volume publicate la edituri naționale ori internaționale recunoscute, membru în consiliul editorial al unei reviste științifice de prestigiu în domeniul științelor juridice, organizator de conferințe, participarea la conferințe, coordonarea unor programe de studii universitare, mobilități Erasmus, studii și perfecționare în străinătate, participarea

[18] Ordinul nr. 6129/2016 al ministrului educației naționale și cercetării științifice, publicat în M.Of. nr. 123 din 15 februarie 2017.

[19] *Peer review* – publicarea materialelor are loc numai după aprobarea acestora de către experți în domeniu, stabiliți de editură din propriul comitet științific sau dintre experții independenți.

la comisii de concursuri şi examene organizate în profesiile juridice, membru în comisiile de ocupare a posturilor didactice etc.

Cu privire la **obţinerea atestatului de abilitare,** potrivit Ordinului METCS nr. 3121/2015, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 107 din 10.02.2015, *abilitarea* reprezintă „certificarea calităţii unei persoane de a conduce lucrări de doctorat". „Teza de abilitare relevă abilităţile şi performanţele didactice şi de cercetare ale candidatului. Atestatul de abilitare se acordă prin ordin al Ministerului Educaţiei Naţionale, la propunerea CNATDCU.

Teza de abilitare se va susţine public în cadrul unei şcoli doctorale. Candidatul va trebui să demonstreze îndeplinirea condiţiilor cerute pentru dobândirea atestatului de abilitare şi anume: standardele minimale identice cu standardele de acordare a titlului de profesor universitar. Instituţia unde va susţine abilitarea candidatul are obligaţia de a publica pe site-ul oficial al instituţiei, cel puţin următoarele documente:

a) curriculum vitae şi lista de lucrări;

b) fişa de verificare privind îndeplinirea standardelor minimale;

c) rezumatul tezei de abilitare;

d) componenţa comisiei de specialitate pentru susţinerea tezei de abilitare".

5. Standarde privind întocmirea lucrărilor cu caracter ştiinţific

5.1. Reguli privind lucrarea de finalizare a studiilor şi abilitarea

Dacă, în cazul standardelor anterioare putem vorbi de legislaţie aplicabilă la nivel naţional, în cazul standardelor de întocmire a unei lucrări ştiinţifice, a regulilor de redactare a acestora ori chiar de prezentare a unei lucrări, accentul cade, datorită autonomiei universitare, pe metodologiile stabilite de fiecare universitate în parte. Astfel, fiecare universitate stabileşte condiţiile cu privire la fiecare tip de lucrare cu caracter ştiinţific, începând cu tematica, cu regulile de redactare a unei lucrări, cu formatarea paginilor etc.

Referitor la **„elaborarea lucrării de finalizare a studiilor**, ARACIS, are prevăzute standarde specifice[20], cu privire la lucrarea de licenţă şi cea de disertaţie, la master.

[20] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internethttp://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Proceduri/2018/29012018_Standarde_C3_-__Stiinte_Juridice_-Varianta_finala.pdf, accesata la data de 03.04.2018.

„(I) **Lucrarea de licență** este o lucrare cu caracter științific, pe care absolventul o realizează și o susține în fața comisiei, în vederea obținerii lucrării de licență.

Aceasta trebuie să conțină rezultatele propriilor cercetări și investigații în domeniul temei alese, care vor deține ponderea principală în volumul lucrării. Lucrarea de licență trebuie să demonstreze familiarizarea cu literatura relevantă pentru tema abordată, rigoare științifică și metodologică, să aibă o structură logică și să fie redactată coerent, în stil științific, iar forma grafică să respecte normele academice specifice domeniului.

Tema aleasă sau propusă este relevantă pentru domeniul/specializarea absolvită.

În metodologiile/procedurile interne ale instituției de învățământ proprii sunt prevăzute condițiile de acceptare a lucrărilor de licență. Cadrul didactic coordonator este responsabil, împreună cu candidatul în legătură cu asigurarea autenticității lucrării. Este recomandabil ca lucrările de licență să fie verificate cu un soft antiplagiat. Universitățile stabilesc procentajul de similitudine acceptat.

(II) Lucrare de disertație - master

Referitor la **lucrarea de disertație, standardele ARACIS** apreciază că „accentul pe Metodologia cercetării este esențial. Tema disertației se stabilește de către conducătorul de disertație împreună cu masterandul și se corelează cu programul de pregătire universitară de masterat, cu domeniul de competență al conducătorului de disertație.

Tema disertației se aprobă de conducerea facultății sau departamentului în care se desfășoară studiile universitare de masterat.

Disertația trebuie:

- să demonstreze cunoașterea științifică avansată a temei abordate,
- să conțină elemente de originalitate în dezvoltarea sau soluționarea temei precum și modalități de validare științifică a acestora.

Prin conținutul său tematic, obiective, metodologie și conținut aplicativ lucrarea de disertație trebuie să reprezinte un progres semnificativ în raport cu cerințele normale existente față de o lucrare de licență.

Suportul bibliografic al lucrării de disertație trebuie să facă dovada că autorul acesteia a parcurs principalele lucrări de referință ale domeniului din ultimii ani, atât din literatura de specialitate internațională cât și din cea autohtonă. Universitățile au și utilizează un software antiplagiat și au regulamente și proceduri clare pentru verificarea lucrărilor de disertație. Lucrările de disertație

sunt verificate cu un soft antiplagiat, iar universităţile stabilesc care este procentul de similitudine acceptat. Conducătorii ştiinţifici ai lucrării de disertaţie sunt responsabil, împreună cu masterandul în legătură cu autenticitatea lucrării.

În cazul unei lucrări de disertaţie a unui absolvent de master de cercetare:

a) obiectivele lucrării de disertaţie trebuie să aibă în vedere rezolvarea unei teme de cercetare propriu-zisă;

b) lucrarea de disertaţie trebuie să probeze capacitatea masterandului de a desfăşura independent o cercetare de birou şi/sau o cercetare de teren;

c) finalitatea aplicativă a lucrării de disertaţie vizează capacitatea masterandului de implementare practică a soluţiilor proprii, rezultate din cercetarea întreprinsă;

d) lucrarea de disertaţie trebuie să cuprindă două componente finale legate de limitele cercetării şi, respectiv direcţii viitoare de cercetare".

(III) Teza de doctorat

Cu privire la cerinţele tezei de doctorat, Codul studiilor universitare de doctorat stabileşte că „aceasta se elaborează conform cerinţelor stabilite prin regulamentul şcolii doctorale care poate stabili formatul-tip al acesteia".

„Teza de doctorat se elaborează conform Regulamentului Şcolii doctorale. Şcoala doctorală poate stabili formatul tip al tezei de doctorat, care poate include elemente de structură şi de formatare grafică, studentul doctorand având obligaţia respectării respectivului format-tip".

„Conţinutul tezei de doctorat este stabilit de studentul doctorand prin consultare cu conducătorul de doctorat şi va respecta structura cadru şi limitările impuse de regulamentul şcolii doctorale. Titlul tezei de doctorat poate fi modificat la libera alegere a studentului-doctorand până în momentul finalizării acesteia în vederea susţinerii publice.

Teza de doctorat **este o lucrare originală**, fiind obligatorie menţionarea sursei pentru orice material preluat. Studentul doctorand este autorul tezei de doctorat şi îşi asumă corectitudinea datelor şi informaţiilor prezente în teză, precum şi a opiniilor şi demonstraţiilor exprimate în teză. Conducătorul de doctorat răspunde împreună cu autorul tezei de respectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv de asigurarea originalităţii, potrivit prevederilor art. 170 din Legea nr. 1/2011 (...).

Tezele de doctorat împreună cu anexele sale sunt documente publice şi se redactează în format digital. Protecţia dreptului de proprietate intelectuală asupra tezei de doctorat se asigură în conformitate cu prevederile legii. Valorificarea

dreptului de autor şi/sau a drepturilor de proprietate intelectuală asupra produsului sau creației originale realizate în cadrul programului de studii universitare de doctorat se realizează în conformitate cu prevederile legislației în domeniu", potrivit standardelor ARACIS.

(IV) Teza de abilitare

Potrivit Ordinului M.E.T.C.S. nr. 3121/2015, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 107 din 10.02.2015, *teza de abilitare* prezintă:

a) „în mod succint şi documentat principalele rezultate ştiinţifice originale obţinute de către candidat în cercetarea ştiinţifică, didactică, sportivă, creaţia artistică, după conferirea titlului de doctor, în domeniul de doctorat vizat, cu indicarea evoluţiei carierei academice, ştiinţifice şi profesionale, precum şi a direcţiilor principale de dezvoltare a acesteia, în contextul global al realizărilor ştiinţifice semnificative şi de actualitate din domeniul de specialitate al autorului tezei de abilitare;

b) capacitatea individuală a candidatului de a coordona echipe de cercetare, dea organiza şi gestiona activităţi didactice, de explicare şi facilitare a învăţării şi cercetării.

Candidatul care doreşte obţinerea atestatului de abilitare poate opta pentru redactarea tezei de abilitare în limba română, caz în care va fi însoţită de un rezumat în limba engleză, sau într-o limbă de largă circulaţie internaţională, caz în care va fi însoţită de un rezumat în limba română".

5.2. Structura unei lucrări cu caracter ştiinţific

În opinia unui autor de specialitate, „Un tânăr cercetător trebuie să ştie câteva lucruri atunci când se implică într-o activitate de cercetare:

a) tema aleasă pentru studiu trebuie să fie una la care să lucreze cu plăcere.

b) cercetarea trebuie restrânsă la un domeniu precis. O lucrare precum *Revoluţia română de la 1848* nu are, din start, şansa unei reuşite, fiindcă despre acel eveniment s-au scris biblioteci întregi. Altceva este dacă ne vom intitula studiul *Participarea unor clujeni la Revoluţia de la 1848, în lumina unor descoperiri recente de arhivă.*

c) încadrarea în subiect, adecvarea conţinutului la tema aleasă. Foarte multe texte, inclusiv ştiinţifice, nu corespund orizontului de aşteptare al cititorului, în sensul că nu se respectă promisiunile din titlu.

d) revizuirea textului. Se recomandă ca, după ce am finalizat o lucrare, să o lăsăm un timp la dospit, cum se spune, să nu o publicăm imediat. La o nouă lectură, vom sesiza nenumărate greşeli, mai ales de exprimare, de punctualitate, de logică. Cu ocazia reviziei finale, putem controla anumite informaţii, citate, traduceri, putem corecta cuvinte sau expresii etc."[21]

Potrivit doctrinei, „Etapele procesului de cercetare sunt, aproximativ următoarele:

- Stabilirea temei de cercetare şi a problematicii.
- Stabilirea scopului şi obiectivelor procesului de cercetare.
- Alcătuirea unui plan tematic de cercetare şi alegerea metodelor de cercetare.
- Cercetarea propriu-zisă sau documentarea subiectului.
- Analiza rezultatelor şi formularea concluziilor cercetării.
- Redactarea lucrării.
- Corectarea lucrării.
- Stabilirea bibliografiei finale.
- Alcătuirea cuprinsului/tablei de materii.
- Elaborarea anexelor, dacă este cazul.
- Susţinerea orală a lucrării şi valorificarea rezultatelor cercetării"[22].

Potrivit literaturii de specialitate, *structura standard a unei lucrări* de cercetare cu caracter ştiinţific cuprinde următoarele:

„1.1. Tema de cercetare şi titlul.

1.2. Autorul şi afilierea.

1.3. Rezumatul, termenii cheie.

1.4. Introducere şi context.

1.5. Literatura consultată sau stadiul cunoaşterii.

1.6. Scopul, obiectivele de cercetare şi ipotezele de cercetare.

1.7. Alegerea, prezentarea şi argumentarea metodelor, tehnicilor şi instrumentelor de colectare şi analiză a datelor şi descrierea procesului de cercetare.

---

[21] Ilie Rad, *Cum se scrie un text ştiinţific..., op.cit.*, 2017, pp. 50-51.

[22] Pentru detalii a se vedea: Armenia Androniceanu, *Fundamente privind elaborarea unei lucrări ştiinţifice*, Editura Universitară, Bucureşti, 2017, pp 22-35; Mihaela Rădulescu, *Metodologia cercetării ştiinţifice. Elaborarea lucrărilor de licenţă, masterat, doctorat,* ediţia a II-a, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 2011, p. 67 şi urm.

1.8. Colectarea și analiza datelor și informațiilor (documentarea), sistematizarea și analiza rezultatului cercetării.

1.9. Concluziile cercetării.

1.10. Bibliografia" (...)[23].

Referitor la lucrarea de disertație, universitățile recomandă o structură anume, cum ar fi, spre exemplu Universitatea Craiova - Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor[24]:

„1. *Cuprins* - structurat pe capitole, subcapitole, paragrafe.

2. *Introducere* - în această parte se prezintă după caz, motivația alegerii temei lucrării, importanța acesteia și obiectivele lucrării.

3. *Partea teoretică* (cel mult 20 de pagini) - prezintă conceptele, teoriile și modelele relevante prin care se fundamentează elaborarea temei. Se recomandă abordarea comparativă, critică și nu abordarea strict descriptivă. Se poate prezenta dezvoltarea-istorică evolutivă a problemei. Datele trebuie să fie actuale și actualizate. Partea teoretică trebuie să fie relevantă pentru partea practică, să reprezinte suportul acesteia.

4. *Partea practică/aplicativă* (cel puțin 20 de pagini) - prezintă contribuția autorului lucrării. Contribuțiile se pot concretiza într-o cercetare cantitativă sau calitativă empirică, un proiect, un studiu de fezabilitate, prezentarea unui model, studiu experimental, studiu de caz și analiza lui ș.a., în funcție de specificul domeniului.

5. *Concluzii* (eventual propuneri) - modul de valorificare, formularea unor opinii/observații asupra aspectelor sesizate în urma evaluării, studiului sau cercetării.

6. *Bibliografie* - lista referințelor bibliografice utilizate la elaborarea lucrării.

7. *Anexe* - dacă este cazul".

5.3. Citarea și bibliografia

Așa cum s-a arătat recent, „Citarea presupune dreptul de a reproduce o idee, o operă, adusă la cunoștința publicului, dar fără a avea consimțământul autorului[25]".

În opinia lui Eco, sunt un număr de 10 reguli de citare pe care trebuie să le cunoaștem și respecta atunci când redactăm o lucrare cu caracter științific:

---

[23] Armenia Androniceanu, *Fundamente privind elaborarea unei lucrări ..., op.cit.*, 2017, p 38- 106.

[24] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa: http://feaa.ucv.ro/one/index.php?option=com_content&view=article&id=2205&Itemid=1310&lang=ro, accesat la data de 07.04.2018

[25] Daniela Negrilă, *Protecția ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat*, în R.R.D.P.I nr. 1/2017, p. 32.

„1. fragmentele obiect de analiză interpretativă să aibă o mărime rezonabilă;

2. textele din literatura critică sunt citate numai când autoritatea lor se coroborează cu ori confirmă afirmaţia noastră;

3. citatul presupune să se împărtăşească ideea autorului citat, exceptând cazul când fragmentul este precedat şi urmat de expresii critice;

4. din orice citat trebuie să reiasă autorul şi sursa tipărită ori sub formă de manuscris;

5. dacă este posibil, citarea surselor primare se face referindu-ne la ediţia critică sau ediţia cea mai acreditată (...);

6. atunci când se studiază un autor străin, citatele trebuie să fie în limba originală;

7. trimiterea la autor şi la operă trebuie să fie *clară;*

8. atunci când un citat nu depăşeşte două-trei rânduri, se poate introduce în cadrul unui paragraf, între ghilimele, aşa cum procedez eu (*s.n.* Eco) citând din Campbell şi Ballou, care afirmă: „Citatele ce nu depăşesc trei rânduri se pun între ghilimele şi se introduc în text"[26]. Atunci când însă citatul este mai lung, e bine să fie retras cu un spaţiu înăuntrul paginii (...). În acest caz nu sunt necesare ghilimelele, întrucât trebuie să fie limpede că toate fragmentele retrase cu un spaţiu sunt citate(...);

9. citatele trebuie să fie fidele;

10. a cita este ca şi cum ai depune mărturie într-un proces. Trebuie să fiţi întotdeauna în măsură să reperaţi martorii şi să demonstraţi că sunt credibili. De aceea, referinţa trebuie să fie *exactă* şi punctuală (nu se citează un autor fără a spune din ce carte şi ce pagină) şi să poată fi verificată de oricine[27]."

Cum inserăm citările:

Se foloseşte aplicaţia din WORD, prin următorii paşi: 1. References 2. Insert Footnote / Insert Endnote

În cercetarea ştiinţifică există mai multe stiluri de citare precum: APAStyle, Chicago Style, MLA, Vancouver, ISO etc. În funcţie de ce stil de citate se alege, exisă:

1. *Stilul note şi referinţe*: citarea utilizând notele de subsol şi referinţele bibliografice.

---

[26] W. G. Campbell şi S.V. Ballou, *Form and Style,* Boston, Houghton Miffin, 1974, p. 40.
[27] Umberto Eco, *Cum se face o teză de licenţă*, *op.cit.,* 2014, pp. 221-232.

2. *Stilul autor-data*: citarea în text (cu paranteze) și bibliografia.

(I) Citarea cărților

Regula citării la nota de subsol: Autorul, *Titlul cărții* (locul publicării: editura, anul), pagina/le.

Exemplu: Jean-Jacques Rousseau, *Contractul social* (Filipeștii de Târg Prahova: Editura ANTET XX PRESS, 2000), 20.

Regula pentru bibliografie:

Regula: Autor (Nume de familie, prenume), *Titlul cărții.* Locul publicării: editura, anul.

Exemplu: Popa, Nicolae, *Teoria generală a dreptului.* București: Editura C.H. Beck, 2014.

(II) Citarea articolelor

Autorul, „Titlul articolului", *Titlul revistei* și volumul, numărul (anul): pagina/paginile.

Exemplu: Susan Satterfield, „Livy and the Pax Deum", *Classical Psihology* 111, no. 2 (April 2016): 170.

(III) Paginile de internet

Cum se realizează citarea: „Titlul sau descrierea paginii web", autorul, proprietarul/sponsorul website-ului, Data (publicării, modificării sau accesului), URL.

Exemplu: „Privacy Policy", Privacy&Terms, Google, last modified April 17, 2017, https://www.google.com/policies/privacy/.

Bibliografia

Bibliografia se va concentra pe următoarea propunere de organizare a informației surselor studiate:

- doctrină
- legislație
- jurisprudență
- pagini internet
- alte surse.

6. Concluzii

• Activitatea de standardizare naţională este activitate de interes public general şi contribuie la: „promovarea rezultatelor cercetării-dezvoltării şi inovării."

• Există pe plan internaţional adoptate *Standarde şi linii directoare pentru asigurarea calităţii în Spaţiul european al Învăţământului superior*, aprobate la Conferinţa interministerială de la Erevan 14-15 mai 2015.

• Există pe de o parte, legislaţie specifică activităţii de cercetare-dezvoltare-inovare şi pe de altă parte, legislaţie generală privind educaţia naţională care include Legea educaţiei naţionale, ordonanţe de guvern şi o serie de acte administrative precum şi, există autonomie universitară în baza căreia universităţile elaborează metodologii proprii cu privire la activitatea de cercetare ştiinţifică dar şi referitor la activitatea didactică, incluzând şi criteriile de dobândire a gradelor didactice, sub denumiri diverse: Coduri de conduită, Carta universitară etc.

• Art. 27 din Declaraţia universală a drepturilor omului din 1948: „Orice persoană are dreptul la protecţia intereselor sale morale şi materiale decurgând din orice creaţie ştiinţifică, literară sau artistică al cărei autor este".

• Există Standarde specifice privind evaluarea externă a calităţii academice a programelor de studii din domeniile de licenţă şi master, elaborate de către ARACIS în domeniul ştiinţelor juridice

• Există Standarde minimale necesare şi obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învăţământul superior, a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, a calităţii de conducător de doctorat şi a atestatului de abilitare

• Există Standarde privind întocmirea lucrărilor cu caracter ştiinţific.

7. Referinţe bibliografice

1. Legea nr. 163/2015 privind standardizarea naţională, publicată în M.Of. nr. 470 din 03 iunie 2015.
2. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O. G. nr. 2/2016, publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016 (...);
3. Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicat în M.Of. nr. 530 din 23.07.2003.
4. O.G. nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M.Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin O.U.G. nr. 108/2017 (...), publicată în M.Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.

5. Ordinul nr. 6129/2016 al ministrului educației naționale și cercetării științifice, publicat în M.Of. nr. 123 din 15 februarie 2017.
6. Ordinul OMENCȘ nr. 3482/ 2016 privind Regulamentul de organizarea și funcționare al Consiliului Național de atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, publicat în M.Of. nr. 248 din 04.04.2016 și modificat prin Ordinul OMENCȘ nr. 5381/ 2016 pentru modificarea Regulamentului de organizarea și funcționare al Consiliului Național de atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare aprobat prin OMENCȘ nr. 3482/ 2016, publicat în M.Of. nr. 788 din 07.10.2016.
7. Ordinul METCS nr. 3121/2015 cu privire la obținerea atestatului de abilitare, publicat în M.Of. nr. 107 din 10.02.2015.
8. Metodologia de evaluare externă, standardele de referință și lista indicatorilor de performanță a ARACIS.
9. Regulamentul (U.E.) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE.
10. Regulamentul (U.E.) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2002 privind standardizarea europeană.
11. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1025 &from=RO, accesat la data de 19.02.2018.
12. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016 R0679&from=NL, accesat la data de 10.03.2018.
13. http://www.asro.ro/, accesat la data de 19.02.2018.
14. http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Proceduri/2018/29012018_Standarde_C3_-__Stiinte_Juridice_-_Varianta_finala.pdf, accesat la data de 11.03.2018.
15. http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Informatii_publice/Standarde_si_linii_directoare_asig_calitatii_RMD.pdf, accesat la data de 10.03.2018.
16. http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Proceduri/Metodologie_de_evaluare_externa.pdf, accesat la data de 03.04.2018.
17. https://www.anm.ro/_/DIRECTIVE%20REGULAMENTE/Reg%20studii%20clinice.pdf, accesat la data de 10.03.2018.
18. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0028, accesat la data de 10.03.2018.
19. https://www.cen.eu/Pages/default.aspx, accesat la data de 19.02.2018.
20. https://www.cenelec.eu/, accesat la data de 19.02.2018.
21. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0358, accesat la data de 19.02.2018.

Capitolul III

ETICA UNIVERSITARĂ

Obiectivele de învăţare ale Capitolului III

După parcurgerea Capitolului III. „Etica universitară" veţi reuşi:

1. să definiţi conceptul de etică;
2. să enumeraţi valorile etice universitare;
3. să înţelegeţi filosofia valorilor etice universitare;
4. să cunoaşteţi legislaţia naţională privind etica universitară;
5. să definiţi conceptul de autonomie universitară;
6. să explicaţi ce este CEMU şi ce atribuţii are;
7. să explicaţi ce este CNATDCU şi ce atribuţii are.

1. Chestiuni generale privind etica

Preocupări referitoare la etică ori la integritate în universităţi au fost de-a lungul timpului în domenii precum religie, filosofie, teoria generală a dreptului etc. Controversata problemă „moral - juridic" este cu atât mai actuală cu cât societatea resimte o transformare a valorilor care definesc fiinţa umană. Constituţia României revizuită în art. 1 alineat (3) prevede: *„România este stat de drept, democratic şi social, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale poporului român şi idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989 şi sunt garantate".*

În societatea actuală se vorbeşte tot mai mult despre valoare în general şi se blamează corupţia, plagiatul. În Codul de etică al Universităţii din Craiova se subliniază: „forma cea mai gravă de plagiat este aceea prin care o persoană îşi clădeşte o carieră universitară şi de cercetare pe baza unor publicaţii ca rezultat al fraudei"[1].

[1] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa: http://www.ucv.ro/pdf/ invatamant /management/regulamente/Regulamente_personal/Cod_etica.pdf, accesat la data de 05.04.2018.

„Ce este etica? Etic și moral înseamnă același lucru?" se întreabă Ghigheci care oferă și răspunsul la aceste întrebări[2]. „Acestea au avut, la început, un caracter religios, fiind promovate de biserică; apoi s-au îmbinat cu regulile etice, îmbrăcând mai târziu un înveliș juridic", continuă în același context autorul citat. „Chiar etimologic vorbind cei doi termeni au același înțeles, atât grecescul *„ethicos"- (ethos)*, cât și latinescul *„mores"* având semnificația de *„moravuri[3]"*. „Dreptul și morala care nu este virtute sunt instrumente cărora omul trebuie să li se supună[4]", se subliniază în doctrină. Dintr-un alt punct de vedere, s-a afirmat că: „Influența moralei asupra dreptului privește atât procesul creării dreptului, cât și procesul de aplicare a sa[5]".

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, termenul de *„morală"* semnifică:

„1. Ansamblul convingerilor, aptitudinilor, deprinderilor reflectate și fixate în principii, în norme, reguli, determinate istoric și social, care reglementează comportarea și raporturile indivizilor între ei, precum și dintre aceștia și colectivitate și a căror respectare se întemeiază pe conștiința și pe opinia publică; etică.

2. Disciplină științifică care se ocupă cu normele de comportare a oamenilor în societate (...)[6] iar termenul de *„etică"* semnifică:

„1. Știință care se ocupă cu studiul principiilor morale, cu legile lor de dezvoltare istorică, cu conținutul lor de clasă și cu rolul lor în viața socială.

2. Totalitatea normelor de conduită morală corespunzătoare ideologiei unei anumite clase sau societăți.

3. Etica este una dintre formele conștiinței sociale.

4. Totalitatea normelor de conduită morală (...)".[7]

Prin urmare, termenii de etică, morală nu au aceeași semnificație, deși toate au o strânsă legătură unele cu celelalte. În aceeași ordine de idei, așa cum s-a arătat într-o lucrare de specialitate: „(...) și în DEX cei doi termeni sunt considerați sinonimici, de aici și confuzia generală cu privire la înțelesul acestora; totuși morala și etica nu reprezintă același lucru"[8].

---

[2] Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 9.
[3] *Ibidem*, p. 9.
[4] D.C. Dănișor, I. Dogaru, Ghe. Dănișor, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 2-a, Editura CHBeck, București, 2008, p. 9.
[5] Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, *op.cit.*, 2014, p, 118.
[6] https://dexonline.ro/definitie/morala, accesat la data de 01.04.2018.
[7] https://dexonline.ro/definitie/etic%C4%83, accesat la data de 01.04.2018.
[8] Diana Elena Neaga, *Cartea studenților - Cum să îți îmbogățești abilitățile de învățare*, Editura Pro Universitaria, București, 2013, p. 109.

„Diversitatea relaţiilor sociale determină existenţa unei multitudini de norme sociale şi, în consecinţă, o varietate de forme prin care se influenţează conduita oamenilor în cadrul acestor relaţii", afirmă Popa[9] iar Mazilu subliniază: „Experienţa demonstrează că viaţa cotidiană a oamenilor nu este posibilă fără anumite reguli de conduită"[10].

„Ştiinţa eticii este o disciplină socio-umană, îndrumătoare şi prescriptivă, bazată pe principiile deliberării şi alegerii, vizând natura personalităţii şi vieţii, formarea caracterului, studiul moravurilor[11]".

Pe de altă parte, *integritatea este o virtute a omului*, o trăsătură de caracter cu un caracter complex. Conform Dicţionarului explicativ al limbii române, „virtutea" semnifică: „însuşire morală pozitivă a omului; însuşire de caracter care urmăreşte în mod constant idealul etic, binele; integritate morală"[12]. Pe plan academic, aşa cum se va dezvolta într-un capitol ulterior, chestiunile referitoare la integritate sunt extrem de delicate şi complexe. Se tinde către o cultură a integrităţii în toate domeniile de activitate, către asumarea responsabilă a consecinţelor oricărei forme de activităţi iar în mediul academic, cu atât mai mult deoarece aici se pune problema formării viitorilor specialişti.

Evoluţia societăţii în general şi avalanşa informaţională în special a dus la reconfigurări şi regândiri ale multor instituţii. „Individul îşi duce existenţa în societate, într-un sistem corelat de relaţii care-l pun în contact nemijlocit şi diversificat cu semenii săi", afirmă Popa[13]. Nu detaliem din punct de vedere istoric şi comparativ teoriile etice pentru că nu acesta este scopul lucrării însă câteva menţiuni se pot face. Subiectele referitoare la etica universitară ori buna conduită în cercetarea ştiinţifică sunt de mare actualitate în prezent, fiind de notorietate cazurile amplu mediatizate de încălcare a regulilor de cercetare academică iar plagiatul este unul dintre aceste situaţii. Nu în ultimul rând, legislaţia atât naţională cât şi preocupările internaţionale referitoare la bunele practici în domeniul cercetării tratează învăţământul şi cercetarea în acelaşi timp şi este şi firesc să fie aşa.

---

[9] N. Popa, *Teoria generală a dreptului, op.cit.*, 2014, p. 116.
[10] D. Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti,1999, p. 5.
[11] C. Cozma, L. Măgurianu, în M. M. Pivniceru, C. Luca (coord), *Deontologia profesiei de magistrat. Repere contemporane*, Editura Hamangiu, Bucureşti, p. 2. *apud* Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice, op.cit.*, 2017, p. 9.
[12] https://dexonline.ro/definitie/virtute, accesat la data de 01.04.2018.
[13] N. Popa, *Teoria generală a dreptului, op.cit.*, 2014, p. 114.

„Îndelung controversata temă a cunoaşterii etice, reluată cu o neostenită vigoare în toate epocile de mari transformări a relaţiilor umane şi a înţelegerii de sine a omului, este confruntată în epoca contemporană cu complexitatea unor noi situaţii de viaţă, cu noi ritmuri ale dezvoltării ştiinţei şi culturii, cu noi orizonturi în anticiparea şi constituirea aspiraţiilor de emancipare umană[14]", se arată în doctrina noastră. „Dar toate acestea sunt atât de profund marcate de natura inerent contradictorie a oricărui proces de revoluţionare şi înnoire a modului de trai, încât efectul în plan etic apare adeseori derutant, încalcă această presiune energetică a evenimentului cotidian interogaţia, astfel aparent pur speculativă, asupra eticului ca specie a cunoaşterii umane şi asupra gradului de adevăr şi de substanţă referenţială obiectivă conţinute în structura fenomenului moral[15]."

În opinia lui Popa, „în planul cercetării, problema legăturii dreptului cu morala, a raportului dintre drept şi dreptate, a fundamentului şi a legitimităţii morale a reglementărilor juridice pozitive, au constituit aspecte centrale ale teoriei şi filosofiei dreptului (...)[16]". „Sunt încredinţat că, dacă ar cerceta adevărurile moralei cu aceeaşi metodă şi indiferenţă cu care caută adevărurile matematice, oamenii ar descoperi că ele au conexiuni mai puternice unele cu altele şi că decurg mai necesar din ideile noastre (...) decât se crede, îndeobşte[17]". „Platon schiţează conturul acestei problematici întâi (*s.n* etice), pe cât se pare în *Protagoras*, unde confruntarea acestuia cu Socrate se centrează asupra dilemei: *poate fi predată-învăţată virtutea? Poate fi, astfel, cineva profesor, dascăl de virtute?* (*s.n.)* Dilema platoniană dă curs presupoziţiei că această predare-învăţare priveşte nu numai ştiinţa, dar şi putinţa; căci cunoaşterea însăşi, aici, ţine nu numai şi nu atât de aflarea a ceva care rămâne exterior, ci şi de receptarea prin intensitatea trăirii sensibile a unei stări sau relaţii anterior străine, neştiute. Virtutea nu poate fi, astfel ştiută decât pe calea acestei interferenţe în care gândul şi sensibilitatea se contopesc"[18].

„Romanii, care prin Celsus definiseră dreptul ca *ars boni et aequi* (binele şi echitatea fiind categorii ale moralei), fac, aşa cum remarcă şi Roubier[19], primii

[14] Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viaţa morală*, Editura Paideia, Colecţia Paideia Ştiinţe - Seria ETICĂ, Bucureşti, 1999, p. 22.

[15] *Ibidem*, p. 22.

[16] N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, *op.cit.*, 2014, p. 116.

[17] John Locke, *Eseu asupra intelectului omenesc,* vol. II, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1961, p. 161, *apud* Nicule Bellu, *Sensul esteticului şi viaţa morală, op.cit.*, 1999, pp. 23-24.

[18] Nicule Bellu, *Sensul esteticului şi viaţa morală, op.cit.*,1999, p. 28.

[19] P. Roubier, *Theorie generale du droit, Editura* 2, Sirey, Paris, 1951, p. 41 *apud* N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, *op.cit.*, 2014, p. 117.

paşi în explicarea independentă a dreptului, în conceperea sa, separată de morală[20]”. Dintr-o altă perspectivă, s-a subliniat că „Operele juridice, la fel ca celelalte tipuri de creații științifice, sunt chemate să reevalueze doctrina existentă şi să remodeleze şi să interpreteze în chip vizionar instituțiile juridice, în concordanță cu exigențele prezentului şi în scopul înlăturării exceselor de orice fel[21]”. În aceeaşi ordine de idei, subiectul eticii în cercetarea științifică ar trebui să preocupe în bună măsură atât pe student cât şi pe masterand, pe studentul doctorand pe parcursul anilor de licență-master-doctorat (conform sistemului Bologna) dar şi ulterior, în întreaga activitate de cercetare post universitară care include redactarea de orice fel de lucrări cu caracter științific.

„În general, toate tipurile de activitate umană sunt supuse, într-un fel sau altul, normării, în sensul că ele nu se pot desfăşura neorganizat, fără să se subordoneze unor scopuri sau criterii, prefigurate într-un sistem de principii şi norme”, subliniază Popa[22]. „Cunoaşterea nu este o simplă copiere a realității, ea presupune o reflectare activă şi o reconstrucție a lumii reale în conştiința individuală, desigur, activizarea maximă urmând să se desfăşoare la nivelul gândirii şi al imaginației, fiind marcată de factorii de personalitate proprii”, remarcă Craiovan[23].

Preocuparea ar trebui să fie identică, cu grijă pentru respectarea prevederilor legii cu privire la cercetarea științifică, lato sensu dar şi a normelor de etică, nelimitându-ne numai la personalul din cercetare-dezvoltare, ci la toate cadrele didactice din învățământ care au ca obligație de serviciu scrierea şi publicarea de articole de specialitate, cărți, tratate, monografii precum şi la profesioniştii dreptului şi nu numai. Ne referim, de ce nu şi la avocați atunci când redactează pledoariile lor pe care le prezintă public în fața completului de judecată, la magistrați atunci când redactează o hotărâre judecătorească şi, chiar la redactorii deciziilor Curții Constituționale a României. De asemenea, includem aici şi pe consilierii juridici care redactează lucrări specifice unui litigiu: cerere de chemare în judecată, cerere reconvențională, întâmpinare, cerere de apel, cerere de recurs etc.

Prin urmare, pentru evitarea situațiilor care pun sub semnul îndoielii calitatea activității de cercetare științifică, este necesar să se cunoască, pe de o

[20] N. Popa, *Teoria generală a dreptului, op.cit.*, 2014, p. 117.
[21] Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (I),* în R.R.D.P.I. nr. 1/2017, p. 45.
[22] N. Popa, *Teoria generală a dreptului, op.cit.*, 2014, p. 115.
[23] I. Craiovan, *Prin labirintul juridic,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2009, p. 273.

parte: conceptele precum etica universitară, integritate academică ori buna conduită în cercetarea științifică și, pe de altă parte, legislația aplicabilă bunei conduite academice și eventualele sancțiuni în caz de încălcare a acestora. Prezentul curs nu analizează însă infracțiunile care se pot comite în legătură cu cercetarea științifică, aceasta este apanajul dreptului penal.

În concluzie, așadar, așa cum s-a subliniat în doctrină, „normarea activității umane reprezintă o cerință indispensabilă oricărei forme de conviețuire, indiferent de gradul evoluției sale sau de calitatea formelor ce asigură coeziunea internă a acesteia[24]".

2. Etica universitară

2.1. Legislație privind etica universitară

„Legătura dreptului cu morala ridică problema stabilirii criteriilor în baza cărora o anumită relație trece din reglementarea morală în cea juridică; astfel, spre exemplu, morala conține între preceptele sale și pe cel care îndeamnă pe oameni la o anumită conduită loială, condamnând minciuna[25]", remarcă Popa. Ministerul Educației Naționale a subliniat importanța fenomenului de respectare a standardelor universitare în cercetarea științifică adoptând Ordinul nr. 3131/2018 privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică, publicat în Monitorul Oficial nr. 140 din 14.02.2018. Astfel, începând cu anul universitar 2018-2019, se vor introduce aceste cursuri de „Etică și integritate academică" în planurile de învățământ, indiferent de domeniul de studiu. Se va crea așadar, de acum, posibilitatea formării viitorilor intelectuali ai țării în cultura integrității și responsabilității tuturor comportamentelor și acțiunilor umane.

Prevederi privind **etica universitară** regăsim în Legea Educației Naționale nr. 1/2011, respectiv Secțiunea 5 intitulată expres: *Etica universitară* a Capitolului II – *„Statutul personalului didactic și de cercetare în învățământul superior"*.

Așa cum s-a subliniat în Metodologia de etică și integritate în procesul de evaluare a universităților din România[26]: „Legea educației naționale acordă atenție

[24] N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, *op.cit.*, 2014, p. 115.
[25] *Ibidem*, pp. 119-120.
[26] Informațiile sunt publice și disponibile la adresa de internet: http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

mai multă subiectului eticii şi integrităţii decât actul normativ anterior, respectiv Legea nr. 84/1995 a învăţământului. Astfel, din cele 21 de principii care guvernează învăţământul preuniversitare şi superior, precum şi învăţarea pe tot parcursul vieţii, 6 au conotaţii nemijlocite privind etica şi integritatea.

Potrivit Metodologiei (...) mai sus enunţate, „Legea introduce conceptul de „răspundere publică" prin care instituţiile de învăţământ superior sunt obligate „să respecte politicile de echitate şi etică universitară, cuprinse în Codul de etică şi deontologie profesională aprobat de Senatul universitar".

„Se constituie Consiliul de etică şi management chemat să vegheze, la nivel naţional, asupra respectării aspectelor puse în responsabilitatea sa.

Legea educaţiei naţionale dispune ca în Carta universitară să existe referiri obligatorii la Codul de etică şi deontologie profesională".

Legea educaţiei naţionale, arată Metodologia (...) „dispune ca în Codul de etică şi deontologie profesională universitară să fie incluse în mod obligatoriu:

a.) stabilirea situaţiilor de conflicte de interese şi incompatibilităţi;

b.) prevederea ca persoanele care se află în relaţie de soţi, afini şi rude până la gradul al III-lea inclusiv nu pot ocupa concomitent funcţii astfel încât unul sau una să se afle faţă de celălalt sau cealaltă într-o poziţie de conducere, de control, autoritate sau evaluare instituţională la orice nivel în aceeaşi universitate şi nu pot fi numite în comisii de doctorat, comisii de evaluare sau comisii de concurs ale căror decizii afectează soţii, rudele sau afinii până la gradul al III-lea inclusiv.

c.) măsurile educaţionale, administrative şi tehnice care se iau pentru garantarea originalităţii lucrărilor de licenţă, masterat, doctorat, articolelor ştiinţifice sau a altor asemenea lucrări, precum şi sancţiunile aferente".

Legea educaţiei naţionale mai impune, de asemenea, „obligaţia rectorului de a prezenta anual, Raportul privind starea universităţii, document care va include, în mod necesar, situaţia respectării eticii universitare şi a eticii activităţii de cercetare.

Prin normele etice pe care le instituie, Legea educaţiei naţionale dispune că asigură, aşadar, pârghiile necesare promovării în întregul mediu academic a unor abordări construite din perspectiva eticii şi integrităţii".

Prevederile referitoare la etică şi integritate academică stipulate în Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 se vor dezvolta în alte secţiuni şi capitole, potrivit tematicii analizate.

2.2. Valorile etice universitare

Etica în general și etica universitară în special ori integritatea academică sunt strâns legate de un set de valori. În lucrarea „Finalitățile dreptului”, Craiovan aprecia în legătură cu valorile următoarele:

„ - (...) însușirea existenței de către conștiința umană se realizează printr-un demers discursiv, rezultat al actului de cunoaștere rațională, care constituie o tentativă cognitivă de dezvăluire a structurii lumii „ca atare” dar și printr-o atitudine valorizatoare prin care omul instituie semnificații, conferă lucrurilor și acțiunilor un statut preferențial;

- valoarea implică un raport între ceva demn de prețuit și cineva în măsură să acorde prețuire, un raport între obiectul valorizat și subiectul valorizator. Acest raport are un caracter social, întrucât subiectul valorizator acordă prețuire acelor obiecte, activități sau creații care, prin însușirile lor obiective, se dovedesc apte să satisfacă trebuințe, necesități, aspirații, sunt istoricește și socialmente condiționate de practică. Există deci o corespondență inalienabilă între însușirile unui fapt valoric și trebuințele și idealurile umane;

- actul de valorizare, constituindu-se la nivelul conștiinței sociale, are prioritate față de actele de preferință, care au loc la nivelul conștiinței individuale deși se realizează numai prin acestea. Altfel spus, actul de valorizare este o preferință validată de o comunitate umană;

- există un sistem de valori pentru fiecare comunitate umană, schimbările istorice și sociale antrenând modificări ce privesc criteriile de valorizare cât și pe cele de înlănțuire și ierarhizare ale valorilor și imprimând o anumită dinamică a valorilor;

- poate fi remarcată existența unor valori general-umane, valori care, răspunzând unor trebuințe (nevoi și aspirații) universale ale tuturor oamenilor, aceștia le-au valorizat (prețuit și dorit) și valorificat indiferent de timpul istoric;

- fiecare valoare are o finalitate intrinsecă, ceea ce echivalează cu a spune că, valorile sunt ireductibile, neputând fi raportate la o categorie mai largă. Originalitatea și ireductibilitatea valorilor conduc la neadmiterea superiorității de rang, ci cel mult a unor priorități temporare în funcție de trebuințele social-umane cărora le corespund (...);

- omul creează valori și se creează prin valori, care devin coordonate ale acțiunii umane și determinații ontologice ale condiției umane. Valorile motivează,

orientează, oferă criterii de apreciere, modele şi sisteme de referinţă, principii de evaluare pentru acţiunea umană (...);

- valorile contribuie la cooperarea indivizilor, având o funcţie integratoare în societate (...)"[27].

Potrivit Proiectului „*Pregătiţi pentru a inova, pregătiţi pentru a răspunde mai bine nevoilor locale. Calitate şi diversitate a universităţilor din România*"[28] al UEFISCDI – Unitatea Executivă pentru Finanţarea Învăţământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării şi Inovării în parteneriat cu Asociaţia pentru Implementarea Democraţiei (AID) şi European University Association (EUA) s-a elaborat Metodologia de etică şi integritate în procesul de evaluare a universităţilor din România[29].

„Prezenta Metodologie vizează, în mod direct, dimensiunea eticii şi integrităţii evaluărilor instituţionale (...) nu afectează autonomia universitară şi (...) introduce un sistem de referinţă şi numitorul comun pentru toate acestea - *reguli unitare de etică şi integritate academică* a evaluărilor instituţionale pentru clasificarea universităţilor.

Ideea de la care s-a plecat în elaborarea Metodologiei menţionate este că, „în esenţă, universitatea, ca un spaţiu al cercetării, este, sau ar trebui să devină cadru generator de valoare naţională, de elite intelectuale şi, desigur, morale. Aici, tinerii pot să-şi formeze principii de viaţă şi profesionale, solide, dar, mai cu seamă, să înveţe să le urmeze. De aceea, nu ne poate fi indiferent climatul moral în care se face pregătirea studenţilor. Universitatea trebuie să fie capabilă, fundamental, să furnizeze modele umane şi profesionale la care aceştia să aspire şi să se raporteze, repere de comportament moral şi de integritate - profesori competenţi din punct de vedere ştiinţific, dar, în acelaşi timp, şi dascăli, în cel mai adevărat sens al cuvântului. Nivelul eticii şi integrităţii dintr-o organizaţie este foarte mult influenţat de o sumă de aspecte subiective, cu atât mai mult când este vorba despre reglementarea domeniului universitar în care operează un număr important de entităţi, având misiuni şi interese dintre cele mai variate".

Prin această *Metodologie* (...), pe care o redăm mai jos, potrivit surselor publice pe care le-am consultat şi precizat anterior, în acest capitol:

---

[27] I. Craiovan, *Prin labirintul juridic, op.cit.*, 2009, pp. 251-252.

[28] Informaţiile sunt publice şi disponibile la adresa de internet: http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

[29] Informaţiile sunt publice şi disponibile la adresa de internet: http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

„se urmărește promovarea în sistemul învățământului superior național a unei conduite general acceptate, care să mențină sub control etic și al integrității procesul de evaluare instituțională.

1. Prezenta Metodologie stabilește normele de etică și integritate aplicabile în procesul de evaluare instituțională prevăzut de lege;

2. Are aplicabilitate generală și reglementează la nivel național aspectele de etică și integritate a evaluărilor instituționale (...) nu substituie prevederile procedurilor de evaluare instituțională, ale cartelor universitare, ale codurilor de etică și deontologie profesională din universități și nici alte prevederi legale care vizează învățământul superior național.

3. Metodologia conține:

a) sistemul de valori etice universitare la care se raportează activitatea de evaluare instituțională;

b) principiile eticii și integrității evaluării instituționale (...).

Sistemul de valori etice universitare

Sistemul de valori etice universitare constituie cadrul de formalizare a regulilor consensuale morale și de integritate în domeniul academic, expresie a pozițiilor definitorii față de ceea ce este permis sau nu în mediul universitar.

Valorile etice orientează activitatea în domeniul învățământului superior, în general, precum și în interiorul mediului academic și al comunității universitare. Acestea definesc relațiile moral - profesionale dintre membrii comunității universitare, între aceștia și colaboratorii externi, inclusiv cu membrii echipelor de evaluare instituțională pentru clasificarea universităților.

Valorile etice universitare sunt următoarele:

a.) Libertatea academică, proclamă faptul că universitatea este un spațiu liber de ingerințe, presiuni și constrângeri, altele decât cele de natură științifică, legală și etică;

b.) Autonomia personală asigură exercitarea consimțământului propriu și posibilitatea opțiunii asupra programelor, concursurilor și oportunităților de studiu și cercetare.

c.) Transparența se referă la asigurarea accesului public, în mod oportun, la toate categoriile de acțiuni, date și informații care interesează membrii comunității universitare și societatea din care aceasta face parte.

d.) **Etica relaţiilor între membrii comunităţii academice** solicită evitarea legăturilor şi poziţiilor care duc la conflicte de interese şi incompatibilităţi de natură să afecteze judecăţile, evaluările obiective şi acţiunile membrilor comunităţii şi să permită: favoritismul, nepotismul, aplicarea de standarde duble în apreciere/evaluare, acte de persecuţie sau de răzbunare.

e.) **Respectul, grija şi toleranţa** impun preţuirea demnităţii fiecărui membru al comunităţii academice într-un climat liber de orice discriminare, hărţuire, umilire, dispreţ, ameninţare, intimidare, rezolvarea disputelor prin argumente raţionale şi nu prin utilizarea unui limbaj (cuvinte, etichetări, stil şi ton) sau unor atitudini/acţiuni inadmisibile în mediul academic; încurajează politeţea, curajul, respectul, solicitudinea, aprecierea, mândria, altruismul, empatia, înţelegerea, solidaritatea, promptitudinea, optimismul;

f.) **Dreptatea şi echitatea** determină atitudini corecte şi de respingere a discriminării, inegalităţii de şanse şi exploatării; promovarea culturii organizaţionale bazate pe performanţă şi probitate; stimularea metodelor şi tehnicilor de lucru consultative şi flexibile; descurajarea şi eliminarea oricăror forme de corupţie.

g.) **Profesionalismul** înseamnă competenţă în exercitarea profesiei; încredere în validitatea deciziilor profesionale şi faţă de profesie; protejarea faţă de amatorism, diletantism şi impostură; identificarea cu specialitatea şi cu cei din acela;i domeniu; ataşamentul faţă de cariera academică; obligaţia morală de a lucra în serviciul studenţilor, evitând arbitrariul şi tratamentul preferenţial nejustificat; menţinerea standardelor profesionale; solidaritatea colegială şi competiţia loială;

h.) **Primatul meritocraţiei** constă în recunoaşterea, cultivarea, recompensarea realizărilor, valorii şi calităţii personale/ colective şi în încurajarea: eficacităţii, eficienţei şi performanţei; dedicării faţă de profesie şi faţă de studiu; talentului şi creativităţii; loialităţii faţă de instituţie şi membrii comunităţii academice.

i.) **Responsabilitatea profesională şi socială** reclamă implicare şi problemele profesionale şi publice, colegialitate şi spirit cetăţenesc responsabil; garantarea dreptului de a critica public - întemeiat şi argumentat - încălcările standardelor profesionale şi de calitate; interzicerea dezinformării, calomnierii, denigrării publice a persoanelor din instituţie şi a programelor de studii; responsabilitatea manifestată faţă de studenţi, faţă de subordonaţi, faţă de angajaţi.

Valorile etice de mai sus asigură sistemul de referinţă etic şi de integritate la care se raportează activitatea de evaluare instituţională", se arată în *Motodologie* (...).

2.2.1. Abaterile de la sistemul de valori etice și sancționarea acestora

Metodologia de etică și integritate în procesul de evaluare a universităților din România[30], mai sus amintită, reglementează și situația abaterilor de la valorile etice universitare, astfel cum le prezentăm în cele ce urmează.

„În mediul academic, raportat la sistemul de valori etice mai sus specificate, sunt considerate abateri următoarele fapte:

a) obstrucționarea activității didactice, de cercetare științifică, administrative sau a oricărei funcții a universității;

b) frauda sub orice formă în procesul de învățământ, de cercetare științifică, precum și în cadrul celorlalte activități din universitate;

c) acceptarea/ lipsa de reacție față de corupție, favorizarea acesteia, obținerea, pretinderea sau nerefuzarea unor avantaje necuvenite;

d) inducerea în eroare a conducerii universității prin dezinformare;

e) agresarea fizică sau morală săvârșită sub orice formă împotriva membrilor comunității universitare sau în legătură cu activitatea academică;

f) discriminarea, în toate formele de manifestare a acesteia;

g) favoritismul, sub orice aspect;

h) participarea la activitățile din cadrul universității prin încălcarea prevederilor legale a dispozițiilor cartei universitare privind consumul de alcool, droguri, de alte substanțe interzise;

i) practicarea unor atitudini și comportamente indecente, insultătoare sau obscene și folosirea unui limbaj neconform spiritului academic;

j) denigrarea publică a personalului sau instituției de către membrii comunității universitare;

k) folosirea abuzivă a calității de membru al comunității academice;

l) organizarea și desfășurarea de activități nepermise în universitate, folosirea numelui, a resurselor umane, financiare sau materiale ale acesteia în scopuri nelegale sau contrare acesteia;

m) distrugerea, alterarea sau falsificarea documentelor și a bazelor de date ale universității, ca și utilizarea lor în scopuri ilicite;

n) pătrunderea neautorizată în spațiile în care accesul este reglementat prin măsuri speciale;

---

[30] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

o) utilizarea neautorizată şi provocarea cu vinovăţie de prejudicii în dauna patrimoniului universităţi”.

De asemenea, *Metodologia* (...) stabileşte că:

„Sancţionarea abaterilor se face, după caz, potrivit prevederilor legale şi ale dispoziţiilor din regulamentele şi cartele universitare.

În mod corespunzător, faptele anterior enumerate se consideră abateri în situaţia săvârşirii de către membrii echipelor de evaluare pe timpul evaluărilor instituţionale sau în legătură directă cu acestea. Cercetarea şi sancţionarea abaterilor se fac în funcţie de natura acestora, potrivit prevederilor legale în materie”[31].

3. Autonomia universitară

Autonomia universitară este garantată prin Constituţie iar libertatea academică este garantată prin lege, potrivit art. 123 din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011. Legea are ca viziune: „promovarea unui **învăţământ orientat pe valori**, creativitate, capacităţi cognitive, capacităţi volitive şi capacităţi acţionale, cunoştinţe fundamentale şi cunoştinţe, competenţe şi abilităţi de utilizare directă, în profesie şi în societate”.

Aspectele fundamentale ale autonomiei universitare se exprimă în Carta universitară, aprobată de senatul universitar, în concordanţă strictă cu legislaţia în vigoare. Autonomia universitară dă dreptul comunităţii universitare să îşi stabilească misiunea proprie, strategia instituţională, structura, activităţile, organizarea şi funcţionarea proprie, gestionarea resurselor materiale şi umane, cu respectarea strictă a legislaţiei în vigoare.

De asemenea, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 impune ca: „autonomia universitară să se exercită numai *cu condiţia asumării răspunderii publice*. În instituţiile de învăţământ superior este asigurată libertatea cercetării în ceea ce priveşte stabilirea temelor de cercetare, alegerea metodelor, procedeelor şi valorificarea rezultatelor, conform legii”.

Art. 217 din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 denumit *rolul statului în învăţământul superior* detaliază condiţiile în care statul se implică în cercetarea ştiinţifică şi denumeşte organismele consultative constituite la nivel naţional care

---

[31] Informaţiile sunt publice şi disponibile la adresa de internet: http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

sunt alcătuite strict pe criterii de prestigiu profesional și moral. Astfel, aceste organisme sunt înființate și funcționează în baza ordinului ministrului educației (...), din cadrul cărora pot face parte cadre didactice și cercetători (...), respectiv:

- Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior (CNSPIS);
- Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU);
- Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS);
- Colegiul consultativ pentru cercetare-dezvoltare și inovare (CCCDI);
- Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS);
- Consiliul Național al Bibliotecilor Universitare (CNBU);
- Consiliul de etică și management universitar (CEMU);
- Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI).

3.1. Consiliul de Etică și Management Universitar - C.E.M.U.

Consiliul de Etică și Management Universitar – **CEMU**- a fost constituit prin Ordinul ministrului educației și cercetării științifice nr. 6085/2016[32] privind constituirea Consiliului de Etică și Management Universitar și aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului de Etică și Management Universitar.

Consiliul de Etică și Management Universitar este un organism consultativ al Ministerului Educației și Cercetării Științifice a cărui misiune este dezvoltarea culturii etice și integrității în universitățile din România. Acesta are în componență 11 membri, astfel: 3 reprezentanți numiți de către Consiliul Național al Rectorilor; 3 reprezentanți ai Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice numiți de ministru, 1 reprezentant numit de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, 1 reprezentant numit de către Consiliul Național al Cercetării Științifice, 1 reprezentant numit de către Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului superior, 1 reprezentant numit de către Consiliul Național de Atestare a Titlurilor și Diplomelor Universitare, 1 reprezentant al federațiilor naționale ale studenților.

Rolul Consiliului de etică și management universitar este de a determina și sprijini universitățile să realizeze și să pună în practică, în mod organizat, trans-

[32] Ordinul ministrului educației și cercetării științifice nr. 6085/ 2016, publicat în M.Of. nr. 1036 din 22.12.2016.

parent şi eficient, politicile de etică şi de integritate universitară, în conformitate cu prevederile legislaţiei universitare şi ale cadrului legislativ privind instituţiile publice din învăţământul superior din România.

Atribuţiile Consiliului de Etică şi Management Universitar sunt următoarele:

„a) sprijină realizarea politicilor de etică şi integritate în universităţi şi monitorizează punerea lor în aplicare conform Legii educaţiei naţionale;

b) auditează comisiile de etică din universităţi;

c) prezintă un raport anual public, privind etica universitară;

d) monitorizarea şi raportul anual sunt puse la dispoziţia Agenţiei Române de Asigurare a Calităţii în Învăţământul Superior - ARACIS, în vederea evaluării instituţionale a universităţilor şi se constituie ca un criteriu privind clasificarea şi finanţarea universităţilor;

e) soluţionează sesizările privind încălcarea de către orice instituţie de învăţământ superior de stat sau particulară a legislaţiei, a cartei proprii, a contractului instituţional, a transparenţei decizionale şi a libertăţii academice;

f) analizează şi dispune, la solicitarea MENCŞ (*s.n.* în prezent este vorba despre Ministerul Educaţiei Naţionale), revocarea din funcţie a rectorului sau eliminarea temporară ori definitivă a accesului la finanţările din surse publice pentru universităţi;

g) realizează Codul de referinţă al eticii şi deontologiei universitare;

h) realizează procedurile pentru punerea în aplicare a Codului de referinţă al eticii şi deontologiei universitare;

i) colaborează, în cadrul activităţii de asigurare a calităţii în învăţământul superior, cu MENCŞ (...);

j) iniţiază şi dezvoltă activitatea de cercetare şi publicare pe probleme de etică şi integritate universitară;

k) întocmeşte, la cererea MENCŞ, rapoarte externe de evaluare a respectării standardelor de etică profesională în ceea ce priveşte activitatea doctorală;

l) întocmeşte, la cererea MENCŞ, rapoarte în cazul constatării nerespectării prevederilor legale în procedura de ocupare a posturilor didactice şi de cercetare.

CEMU se pronunţă asupra litigiilor de etică universitară şi analizează cazurile referitoare la abateri de la normele de etică şi management universitar, în urma sesizărilor sau prin autosesizare, conform legii, după ce subiectul lor a fost analizat în cadrul facultăţii/ universităţii".

3.2. Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare - C.N.A.T.D.C.U.

Potrivit art. 218 alin.(3) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, „Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării este organismul prevăzut de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare".

Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare - **CNATDCU** - este un organism consultativ la nivel național, care își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011. CNATDCU - are un Regulament de organizare și funcționare, disponibil pe pagina de internet proprie[33], Regulament care poate fi consultat de către oricine este interesat[34].

Atribuțiile prevăzute de lege ale CNATDCU sunt următoarele:

- „numește comisiile de specialitate care evaluează tezele de abilitare și propune ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului acordarea sau neacordarea atestatului de abilitare;

- evaluează dosarele de acordare a titlului de doctor și propune ministerului educației, cercetării, tineretului și sportului acordarea sau neacordarea titlului de doctor;

- propune MECTS procedurile de evaluare periodică a conducătorilor de doctorat și realizează aceste evaluări;

- propune un set de standarde minimale necesare și obligatorii pentru acceptarea de către CNATDCU a dosarului pentru susținerea atestatului de abilitare, standarde care se adoptă prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului;

- propune recunoașterea /echivalarea, după caz, a titlurilor diplomelor, certificatelor universitare și de cercetare, obținute în străinătate, conform reglementărilor în vigoare[35]".

---

[33] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa: http://www.cnatdcu.ro/, accesat la data de 10.03.2018.

[34] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa: http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/04/ORDIN-5381.pdf, accesat la data de 10.03.2018.

[35] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa: http://www.cnatdcu.ro/om-4097-din-20-06-2017-privind-atribuire-tilului-de-doctor/, accesat la data de 12.03.2018.

Activitatea CNATDCU este asistată din punct de vedere tehnic de către un compartiment tehnic asigurat de către Unitatea Executivă pentru Finanţarea Învăţământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării şi Inovării, denumită UEFISCDI şi după caz, de compartimentele de specialitate ale MECTS[36]. Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării poate fi sesizat cu privire la încălcarea regulilor de bună conduită în cercetare-dezvoltare de către personalul de cercetare-dezvoltare din cadrul IOSUD.

Potrivit Ordinului nr. 5381/2016 al MECTŞ pentru modificarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al CNATDCU aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 3.482/2016 (publicat în M.Of. nr. 788 din 07.10.2016) „se completează prevederile privind soluţionarea sesizărilor cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existenţa plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat[37]".

3.3. Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării (CNECSDTI)

Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării are un Regulament de organizare şi funcţionare adoptat prin Ordinul de ministru[38] şi îşi desfăşoară activitatea în baza Legii nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare[39].

Printre atribuţiile acestui organism consultativ se numără:

- „monitorizează aplicarea şi respectarea dispoziţiilor legale referitoare la normele de etică şi deontologie în cercetare de către unităţile şi instituţiile din sistemul naţional de cercetare şi dezvoltare şi de către personalul de cercetare-dezvoltare;

- analizează cazurile referitoare la încălcarea normelor de bună conduită în urma sesizării /contestaţiilor primite sau prin autosesizare;

---

[36] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa http://www.cnatdcu.ro/om-4097-din-20-06-2017-privind-atribuire-tilului-de-doctor/, accesat la data de 12.03.2018.

[37] Ordinul MECTS nr. 5381/2016 pentru modificarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al CNATDCU aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 3.482/2016, publicat în M.Of nr. 788 din 07.10.2016.

[38] Ordinul MECTS nr. 211/2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcţionare a Consiliului Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării precum şi a componenţei nominale a acestuia, publicat în M. Of. nr. 287 din 24.04.2017.

[39] Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare (...).

- emite hotărâri cu privire la cazurile pe care le analizează şi, în cazul în care au fost constatate abateri, numeşte persoana şi sau persoanele fizice şi/sau juridice vinovate de respectivele abateri şi stabileşte sancţiunile ce urmează a fi aplicate (...);

- propune modificări ale codului de etică şi deontologie profesională ale personalului din cercetare-dezvoltare;

- elaborează şi face propuneri cu privire la coduri de etică din diferite domenii ştiinţifice, cu privire la cele mai bune practici pentru depistarea şi combaterea plagiatului, pe care le supune spre aprobare MEN (...)".

4. Concluzii

- „Ştiinţa eticii este o disciplină socio-umană, îndrumătoare şi prescriptivă, bazată pe principiile deliberării şi alegerii, vizând natura personalităţii şi vieţii, formarea caracterului, studiul moravurilor".
- „În general, toate tipurile de activitate umană sunt supuse, într-un fel sau altul, normării, în sensul că ele nu se pot desfăşura neorganizat, fără să se subordoneze unor scopuri sau criterii, prefigurate într-un sistem de principii şi norme".
- Autonomia universitară este garantată prin Constituţie iar libertatea academică este garantată prin lege, potrivit art. 123 din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011.
- Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 detaliază condiţiile în care statul se implică în cercetarea ştiinţifică şi denumeşte organismele consultative constituite la nivel naţional care sunt alcătuite strict pe criterii de prestigiu profesional şi moral; înfiinţate şi funcţionează în baza ordinului ministrului educaţiei (...), din cadrul cărora pot face parte cadre didactice şi cercetători (...):

1. Consiliul Naţional de Statistică şi Prognoză a Învăţământului Superior (CNSPIS);
2. Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare (CNATDCU);
3. Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice (CNCS);
4. Colegiul consultativ pentru cercetare-dezvoltare şi inovare (CCCDI);
5. Consiliul Naţional pentru Finanţarea Învăţământului Superior (CNFIS);
6. Consiliul Naţional al Bibliotecilor Universitare (CNBU);
7. Consiliul de etică şi management universitar (CEMU);

8. Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării (CNECSDTI).

5. Referinţe bibliografice

1. Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viaţa morală*, Editura Paideia, Colecţia Paideia Ştiinţe - Seria ETICĂ, Bucureşti, 1999.
2. I. Craiovan, *Prin labirintul juridic,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2009.
3. C. Cozma, L. Măgurianu, în M.M. Pivniceru, C. Luca (coord), *Deontologia profesiei de magistrat. Repere contemporane*, Editura Hamangiu, Bucureşti.
4. D.C. Dănişor, I. Dogaru, Ghe. Dănişor, *Teoria generală a dreptului,* ediţia a 2-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2008.
5. Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (I),* în R.R.D.P.I nr. 1/2017.
6. Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice,* Editura Hamangiu, Bucureşti, 2017.
7. John Locke, *Eseu asupra intelectului omenesc,* vol. II, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1961.
8. D. Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti,1999.
9. Diana Elena Neaga, *Cartea studenţilor - Cum să îţi îmbogăţeşti abilităţile de învăţare,* Editura Pro Universitaria, Bucureşti, 2013.
10. N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediţia a 5-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014.
11. P. Roubier, *Theorie generale du droit, Editura* 2, Sirey, Paris, 1951.
12. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O.G. nr. 2/2016. publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016 (...).
13. Ordinul MECTS nr. 211/2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcţionare a Consiliului Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării precum şi a componenţei nominale a acestuia, publicat în M.Of. nr. 287 din 24.04.2017.
14. Ordinul MECTS nr. 5381/2016 pentru modificarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al CNATDCU aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 3.482/2016, publicat în M.Of. nr. 788 din 07.10.2016.
15. Ordinul ministrului educaţiei şi cercetării ştiinţifice nr. 6085/2016, publicat în M.Of. nr. 1036 din 22.12.2016.
16. http://www.cnatdcu.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
17. http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.

Capitolul IV

CODURILE DE ETICĂ UNIVERSITARE

Obiectivele de învățare ale Capitolului IV

După parcurgerea Capitolului IV. „Codurile de etică universitară" veți reuși:

1. să știți ce este Carta universitară;
2. să enumerați ce cuprinde Carta universitară;
3. să exemplificați cum este prevăzută etica universitară în Carta universitară și în Codurile de etică ale universităților naționale;
4. să cunoașteți cel puțin două valori pe care personalul didactic și administrativ al universității trebuie să le respecte;
5. să exemplificați cel puțin o prevedere a Codului de etică și deontologie profesională universitară;
6. să știți la ce se referă etica profesiilor juridice.

1. Modalități de reglementare a eticii în Codurile de etică universitare. Principii, valori, proceduri

Așa cum s-a observat recent în doctrină, „Universitatea în România este de dată relativ recentă și este strâns legată de crearea statului român modern[1], fiind o creație a acestuia înființată pentru trebuințele sale".[2]

În opinia lui Craiovan, „În doctrină, diferitelor tipuri de valori (economice, politice, morale, juridice, științifice, filosofice, religioase, artistice) li s-au conferit importanță și ranguri diferite după modul și măsura în care diferitele specii de valori contribuiau la satisfacerea unor necesități, trebuințe, aspirații ale omului din acel timp istoric, subliniază Craiovan[3]". „Determinarea rolului și locului valorilor în

[1] 1860 la Iași și 1864 la București *apud* Claudia Ana Moarcăș, *Despre universități și autonomia universitară*, în RDP nr. 3/2017, p. 37.

[2] Claudia Ana Moarcăș, *Despre universități și autonomia universitară, op.cit.*, p. 37.

[3] I. Craiovan, *Prin labirintul juridic,* Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 253.

relaţie cu dezvoltarea socială şi perfecţionarea condiţiei umane implică o abordare completă, reală, istorică", afirmă autorul citat. „Aceasta deoarece, de-a lungul istoriei omenirii valorile s-au constituit în configuraţii distincte, în sisteme ierarhice, în care ele erau ordonate în funcţie de semnificaţia lor pentru om, de importanţa acordată lor de colectivităţile umane, de formaţiunile sociale-concrete şi istoric determinate[4]". Prin urmare, ceea ce urmează să se prezinte în această secţiune, reflectă valorile societăţii din aceste timpuri pe care le trăim în prezent, aplicate în Carta şi Codurile universitare, având ca punct de plecare Legea educaţiei naţionale.

Autonomia universitară este cea care, prin lege, a deschis pentru Universităţi calea afirmării celor mai importante valori în care acestea cred şi pe care le-au dezvoltat în documentele proprii. De aceea, un punct comun îl au toate aceste documente la nivelul universităţilor, cadrul general legal însă, mult mai mult, s-au identificat chestiuni care le diferenţiază, atât sub aspectul întinderii reglementării cât şi al elementelor specifice valorilor acelor universităţi. Acesta este motivul pentru care, în unele documente ale unei universităţi regăsim, cu privire la subiectul etică şi integritate academică doar prevederi minime şi la alte universităţi, pagini întregi cu explicaţii şi exemplificări, proceduri etc. ceea ce, din punct de vedere legal, este corect în ambele situaţii.

1.1. Carta universitară potrivit Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011

Unul din cele mai importante documente care trebuie să se regăsească la nivelul fiecărei universităţi este Carta universitară.

Potrivit art. 128 din Legea educaţiei naţionale, Carta universitară prezintă opţiunile majore ale comunităţii universitare şi se aplică în tot spaţiul universitar.

Carta universitară se referă, în mod obligatoriu, cel puţin la:

„a) modalităţile de desemnare şi revocare din funcţie a persoanelor care ocupă funcţii de conducere sau care fac parte din structurile şi organismele de conducere ale universităţii, conform legislaţiei în vigoare;

b) Codul de etică şi deontologie profesională universitară;

c) modul în care se realizează gestiunea şi protecţia resurselor universităţii;

d) condiţiile în care se constituie fondurile proprii şi stabilirea destinaţiei acestora şi a condiţiilor în care sunt utilizate;

e) condiţiile în care se pot încheia contracte cu instituţiile publice şi cu alţi

[4] *Ibidem*.

operatori economici în vederea unor programe de cercetare fundamentală și aplicativă sau a creșterii nivelului de calificare a specialiștilor cu studii universitare;

f) condițiile în care universitatea se poate asocia cu alte instituții de învățământ superior sau cu alte organizații pentru îndeplinirea misiunii sale;

g) modalitățile în care se pot construi, deține și folosi elementele aferente bazei materiale a universității, necesare educației și cercetării științifice;

h) modalitățile în care se derulează acțiunile de cooperare internațională ale instituției de învățământ superior, încheierea de contracte și participarea la organizațiile europene și internaționale;

i) modalitățile de colaborare dintre structurile de conducere ale universităților și sindicatele personalului didactic, de cercetare, tehnic și administrativ și organizațiile studențești legal constituite;

j) orice alte aspecte considerate relevante de către senatul universitar și care corespund legislației în vigoare".

„Carta universitară se elaborează și se adoptă numai după dezbaterea cu comunitatea universitară", potrivit Legii educației naționale.

„Carta universitară nu poate conține prevederi contrare legislației în vigoare", afirmă Legea educației naționale nr. 1/2011. „Nerespectarea legilor în conținutul Cartei universitare atrage nulitatea de drept a actului respectiv."

Carta universitară se adoptă numai după rezoluția pozitivă a MECTS privind avizul de legalitate asupra Cartei universitare. Rezoluția privind avizul de legalitate se emite de către MECTS în termen de maxim 30 de zile de la data solicitării instituției de învățământ superior. Dacă nu se respectă termenul, Carta se consideră avizată potrivit aprobării tacite, potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011".

Din cercetarea efectuată, s-a observat că universitățile au acest document afișat pe pagina proprie de internet, alături de alte asemenea documente prevăzute de lege.

1.2. Etica în Carta universitară și în Codurile de etică ale universităților naționale

Universitățile, așa cum s-au format anterior, în virtutea autonomiei universitare, au adoptat în regulamentele interne o serie de prevederi privind normele etice, prezentate în extras în cele ce urmează. Selecția universităților alese în prezenta lucrare este pur aleatorie, informațiile sunt publice și le apreciem relevante pentru tematica analizată.

(I) Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

În Codul de etică[5] de la Universitatea Babeş-Bolyai regăsim în **art. 30** prevederea potrivit căreia: „chiar şi în situaţia în care un autor aduce o importantă contribuţie personală, originală, într-o anumită operă sau lucrare, dacă sunt incluse şi **elemente plagiate,** elemente ce nu respectă principiile atribuirii, autorul respectiv a încălcat regulile etice privind proprietatea intelectuală".

Onestitatea intelectuală - **Art. 26.** Pe lângă integritate, cinste şi corectitudine, Universitatea Babeş-Bolyai promovează cu fermitate onestitatea intelectuală înţeleasă în sensul respectului pentru dreptul de proprietate intelectuală şi a dreptului de autor, precum şi a respectului pentru evaluarea corectă a performanţelor cadrelor didactice, a studenţilor şi tuturor celorlalţi angajaţi

Respectul pentru proprietatea intelectuală - **Art. 27.** Respectul *pentru proprietatea intelectuală* şi respectarea drepturilor de autor reprezintă o obligaţie profesională. Încălcarea ei reprezintă o abatere etică gravă şi va fi sancţionată.

Art. 28. Constituie încălcări ale proprietăţii intelectuale şi a dreptului de autor reproducerea completă sau parţială a unor pasaje de dimensiuni mai lungi sau mai restrânse, a unor contribuţii intelectuale, fără a se recurge la o atribuire adecvată a acestora prin specificarea unor elemente relevante precum cele referitoare la autor, operă sau alte elemente de identificare şi de atribuire etc.

Plagierea prin eludarea atribuirii corespunzătoare reprezintă o abatere gravă de la deontologia universitară.

Comisia de etică poate proceda la consultarea cu specialişti din ţară sau din străinătate din domeniul de specialitate sau din domeniile înrudite în care se încadrează lucrarea respectivă.

Art. 29. Din punct de vedere etic, proprietatea intelectuală şi drepturile de autor sunt încălcate, iar autorul acestor încălcări devine culpabil din punct de vedere moral atunci când se recurge la:

a) copierea unor texte sau pasaje, indiferent de numărul sau dimensiunea lor, ale unor opere ce aparţin unor autori la care nu se face directă referinţă;

b) preluarea unor idei, argumente, date, rezultate fără a face referinţă la autorul de la care au fost preluate;

c) însuşirea creaţiilor intelectuale ale altor autori şi prezentarea lor drept rezultate proprii, fără menţionarea explicită a surselor acestor contribuţii, fără a

---

[5] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa: http://www.ubbcluj.ro/ro/ despre/ organizare/ files/etica/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat la data de 16.03.2018.

preciza că paternitatea acelor contribuții nu îi aparține".

(II) Universitatea Transilvania, Brașov

În Carta Universității Transilvania din Brașov[6] se definesc abaterile de la buna conduită în cercetare-dezvoltare, incriminarea plagiatului și procedura de soluționare a acuzațiilor de încălcare a eticii academice.

„Art. 22 Fabricarea datelor - Constituie o abatere gravă de la buna conduită în cercetare atât în cazul cadrelor didactice și cercetătorilor, cât și al studenților, următoarele fapte: utilizarea unor date nereale într-o cercetare sau experiment, modificarea intenționată a datelor unei cercetări sau unui experiment, citarea unor articole inexistente etc.

Art. 23 Plagiatul - Cunoașterea reglementărilor legale cu privire la proprietatea intelectuală și a normelor de scriere academică este o obligație profesională a cadrelor didactice, a cercetărilor, a doctoranzilor și a studenților. Necunoașterea acestor reglementări și norme nu constituie o scuză pentru plagiat.

În scopul unei bune diseminări a cerințelor legale și specifice domeniului, universitatea, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1/2011 și a Legii nr. 206/2004 și a celor de punere în aplicare, asigură măsurile educaționale, administrative și tehnice care, contribuie la garantarea originalității lucrărilor de licență, master, doctorat, articolelor științifice sau a altor asemenea lucrări".

(III) Universitatea Nicolae Titulescu din București

Extras din CARTA UNIVERSITARĂ a Universității „Nicolae Titulescu" și din Codul de etică și deontologie profesională universitară[7].

„Universitatea „Nicolae Titulescu" funcționează pe principiul autonomiei universitare, întemeiată pe Constituția României, ale Legii Educației Naționale nr. 1/2011, ale altor acte normative, precum și ale reglementărilor proprii.

Activitatea Universității Nicolae Titulescu se bazează pe respectarea legii și principiilor: autonomiei universitare; libertății academice; răspunderii publice; asigurării calității; echității; transparenței; respectării drepturilor și libertăților studenților și ale personalului academic; centrării educației pe student.

---

[6] Informațiile sunt publice, disponibile online la adresa: http://www.unitbv.ro/Portals/0/Documente%20UTBv/Carta%20UnitBv.pdf, accesat la data de 11.03.2018.

[7] Informațiile sunt publice, disponibile online la adresa: http://www.univnt.ro/ro/calitate/documente _privind_asigurarea_calitatii_in_universitatea_nicolae_titulescu.html, accesat la data de 18.03.2018.

Universitatea îşi asumă răspunderea publică, urmărind să:

- respecte legislaţia în vigoare, Carta proprie şi politicile naţionale şi europene în domeniul învăţământului superior;

- respecte politicile de echitate şi etică universitară, cuprinse în Codul de etică şi deontologie profesională aprobat de Senatul universitar.

Art. 13.2 din Cartă precizează că „întregul personal didactic şi administrativ al Universităţii trebuie să se caracterizeze prin **onestitate şi integritate academică**".

„Drepturile personalului de cercetare precum şi ale personalului didactic şi de cercetare auxiliar sunt:

- a desfăşura activitatea de cercetare ştiinţifică în cadrul universităţii, cu respectarea normelor deontologice în materie, fără restricţii ale libertăţii academice;

- garantarea libertăţii academice, constând în posibilitatea de a exprima liber opinii academice, în spaţiul universitar şi în libertatea de predare, cercetare şi creaţie, în conformitate cu criteriile de calitate academică (...)".

„Îndatoririle principale ale personalului şi de cercetare precum şi ale personalului didactic şi de cercetare auxiliar:

- de a respecta, în toate împrejurările, standardele eticii şi deontologiei profesionale universitare (...)".

Codul de etică şi deontologie profesională universitară face parte integrantă din Carta universitară şi include obligatoriu:

„- stabilirea situaţiilor de conflicte de interese şi incompatibilităţi;

- prevederea că persoanele care se află în relaţie de soţi, afini şi rude până la gradul al III-lea inclusiv, nu pot ocupa concomitent funcţii astfel încât unul sau una să se afle faţă de celălalt sau cealaltă într-o poziţie de conducere, control, autoritate sau evaluare instituţională la orice nivel în aceeaşi universitate şi nu pot fi numiţi în comisii de doctorat, comisii de evaluare sau comisii de concurs ale căror decizii afectează soţii, rudele sau afinii până la gradul al III-lea inclusiv.

c) măsurile educaţionale, administrative şi tehnice care se iau pentru garantarea originalităţii lucrărilor de licenţă, master, doctorat, articolelor ştiinţifice sau a altor asemenea lucrări, precum şi sancţiunile aferente.

Îndrumătorii lucrărilor de licenţă, de diplomă, de disertaţie şi de doctorat răspund, în condiţiile legii, alături de autorii acestora de asigurarea originalităţii conţinutului acestora.

Este interzisă comercializarea de lucrări științifice (s.n) în vederea facilității falsificării de către cumpărător a calității de autor al unei lucrări de licență, de diplomă, de disertație sau de doctorat.

Asigurarea calității învățământului superior și a cercetării științifice universitare este o obligație a universității. (s.n).

Studenții au cel puțin un reprezentant în comisiile de etică (...)

Protecția drepturilor salariaților, precum și a drepturilor de proprietate intelectuală asupra creației științifice, culturale sau artistice este garantată și se asigură în conformitate cu prevederile Cartei universitare și cu legislația specifică în vigoare.

Etica universitară în cadrul Universității „Nicolae Titulescu"

„*Comisia de etică*

La nivelul Universității funcționează Comisia de etică universitară.

Structura și componența comisiei de etică universitară este propusă de consiliul de administrație, avizată de senatul universitar și aprobată de rector.

Membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu profesional și autoritate morală.

Nu pot fi membri ai comisiei de etică universitară persoanele care ocupă vreuna din funcțiile: rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare - dezvoltare, proiectare, microproducție.

Atribuțiile comisiei de etică

Comisia de etică universitară are următoarele atribuții:

a) analizează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor sau prin autosesizare, conform Codului de etică și deontologie universitară;

b) realizează un raport anual referitor la situația respectării eticii universitare și a eticii activităților de cercetare, care se prezintă rectorului, senatului universitar și constituie un document public;

c) contribuie la elaborarea Codului de etică și deontologie universitară, care se suprapune senatului universitar pentru adoptare și includere în Carta universitară;

d) atribuții stabilite prin Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare;

e) alte atribuții prevăzute de lege.

Activitatea Comisiei de etică universitară - procedura sesizării

Hotărârile Comisiei de etică universitară sunt avizate de consilierul juridic al universității.

Răspunderea juridică pentru hotărârile și activitatea *Comisiei de etică universitară* revine universității.

Orice persoană, din universitate sau din afara universității, poate sesiza Comisia de etică universitară pentru abateri săvârșite de membri ai comunității universitare.

Comisia de etică universitară păstrează confidențială identitatea autorului sesizării.

În urma unei sesizări, Comisia de etică universitară demarează procedurile stabilite de Codul de etică și deontologie universitară, respectiv de Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare.

Comisia răspunde autorului sesizării în termen de 30 de zile de la primirea sesizării și îi comunică acestuia rezultatul procedurilor, după încheierea acestora.

Abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară sunt:

a) plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori;

b) confecționarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor fictive;

c) introducerea de informații false în solicitări de granturi sau de finanțare.

Răspundere

Personalul didactic și de cercetare, personalul didactic și de cercetare auxiliar, precum și cel de conducere, de îndrumare și de control răspunde disciplinar pentru încălcarea îndatoririlor ce le revin, potrivit contractului individual de muncă, precum și pentru încălcarea normelor de comportare care dăunează interesului învățământului și prestigiului instituției.

Sancțiuni referitoare la încălcarea eticii universitare și a bunei conduite în cercetare

a) avertisment scris;

b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;

c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a

unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;

d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;

e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Sancțiuni aplicabile studenților și studenților-doctoranzi de către Comisia de etică:

Sancțiuni care se pot aplica de către comisia de etică universitară studenților și studenților doctoranzi, pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

a) avertisment scris;

b) exmatricularea;

c) alte sancțiuni prevăzute de Codul de etică și deontologie universitară.

În cazul abaterilor de la prevederile Codului de etică și deontologie profesională, comisia de etică universitară stabilește, una sau mai multe dintre sancțiunile prevăzute la 318 din Legea educației naționale nr. 1/2011.

În cazul abaterilor de la buna conduită în cercetarea științifică, comisia de etică universitară stabilește, conform Legii nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare, Codului de etică și deontologie profesională, una sau mai multe dintre sancțiunile prevăzute la art. 318 din Legea educației naționale nr. 1/2011 ori alte sancțiuni prevăzute de lege.

Sancțiunile stabilite de comisia de etică și deontologie universitară sunt puse în aplicare de către decan sau rector, după caz, în termen de 30 de zile de la stabilirea sancțiunilor".

(IV) Universitatea de Vest Timișoara

Codul de etică și deontologie universitară al Universității de Vest din Timișoara - UVT este, de asemenea în opinia noastră foarte cuprinzător și explicit cu privire la normele de etică și integritate academică[8] și îl redăm în cele ce urmează.

„Prezentul Cod de etică și deontologie profesională a UVT are la bază următoarele principii fundamentale ale activității și comportamentului membrilor comunității UVT:

[8] Informațiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: https://www.uvt.ro /files/fb62f2f2634ec 836f1dc23caa18b983df7c098a0/, accesat la data de 31.03.2018.

a) principiul libertăţii academice; b) principiul autonomiei personale; c) principiul dreptăţii şi echităţii; d) principiul onoarei şi respectării demnităţii umane; e) principiul recunoaşterii meritului personal; f) principiul profesionalismului; g) principiul onestităţii şi corectitudinii intelectuale; h) principiul transparenţei; i) principiul responsabilităţii profesionale şi sociale; j) principiul integrităţii; k) principiul politeţii, respectului reciproc şi al toleranţei; l) principiul colegialităţii; m) principiul loialităţii faţă de UVT.

Principiul *onestităţii şi corectitudinii intelectuale* presupune:

- membrii comunităţii universitare care deţin calitatea de autor în sensul legii trebuie să respecte dreptul de proprietate intelectuală;

La publicarea rezultatelor cercetării unei echipe, toate persoanele implicate în proiect trebuie menţionate, în spiritul onestităţii profesionale, al recunoaşterii dreptului de autor (protecţia operelor literare, artistice, ştiinţifice şi aplicaţii informatice) şi a dreptului de proprietate industrială (...)

Orice fraudă intelectuală şi/sau contrafacere constituie o încălcare a principiului onestităţii şi corectitudinii intelectuale, indiferent de realizare:

a) plagiatul;

b) copiatul la examene şi concursuri;

c) contrafacerea rezultatelor cercetărilor;

d) substituirea lucrărilor şi/sau a identităţii persoanelor examinate;

e) preluarea de către cadrele didactice a lucrărilor de la colegi şi studenţi şi integrarea acestora într-o lucrare proprie;

f) elaborarea de către profesor a lucrărilor studenţilor;

g) tentativa de corupere în vederea fraudei.

Încălcarea eticii şi a deontologiei profesionale şi abaterea de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi creaţia universitară de către personalul didactic şi de cercetare, de către studenţi şi de către personalul didactic şi de cercetare auxiliar, conduc la aplicarea sancţiunilor prevăzute de Codul muncii şi de Codul de deontologie profesională al UVT, după caz.

Comisia stabileşte una din următoarele sancţiuni:

a) avertismentul scris;

b) diminuarea salariului de bază (...);

c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcţii superioare sau a unei funcţii de

conducere, de îndrumare şi control, a dreptului de a participa în calitate de membru în comisii de doctorat, de master sau de licenţă;

d) destituirea din funcţia de conducere sau mandatul de reprezentare într-o structură de conducere a UVT;

e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Pentru încălcarea eticii şi a deontologiei profesionale de către studenţi şi studenţii-doctoranzi, Comisia de etică universitară stabileşte una din următoarele sancţiuni: avertismentul scris; exmatricularea.

În UVT se interzice ocuparea posturilor didactice şi de cercetare de către persoane cu privire la care s-a dovedit că au realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi creaţia universitară şi activitatea universitară, stabilite conform legii.

În UVT se anulează concursul pentru un post didactic sau de cercetare ocupat, iar contractul de muncă cu UVT încetează de drept, indiferent de momentul la care s-a dovedit că o persoană a realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi creaţia universitară şi activitatea universitar".

(V) Universitatea POLITEHNICA din Bucureşti

Universitatea Politehnica din Bucureşti are adoptat Codul etic universitar, document public, disponibil online[9].

„Universitatea POLITEHNICA din Bucureşti respectă demnitatea fiecăruia dintre membrii săi şi promovează integritatea academică. Membrii săi se angajează să contribuie la dezvoltarea democratică şi la prosperitatea societăţii.

Valorile şi principiile care se promovează în mod deosebit şi a căror realizare efectivă se încearcă a se asigura sunt: libertatea academică, autonomia personală, dreptatea şi echitatea, meritul, profesionalismul, onestitatea şi corectitudinea intelectuală, respectul şi toleranţa, responsabilitatea, bunăvoinţa şi grija.

Cu privire la *onestitatea, corectitudinea intelectuală şi etica în cercetarea ştiinţifică,* Codul stabileşte:

- Universitatea POLITEHNICA din Bucureşti apără dreptul de proprietate intelectuală. Recompensele vor fi acordate celor care se află la originea proprietăţii intelectuale. Toţi cei care au participat la diferite stadii ale cercetării

[9] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: http://www.obis.ro/wp-content/uploads/2011/ 10/codul-etic-universitar.pdf, accesat la data de 31.03.2018.

ale cărei rezultate devin publice trebuie menţionaţi, în spiritul onestităţii profesionale şi al recunoaşterii contribuţiei.

- Este interzisă orice formă de fraudă intelectuală: plagiat total sau parţial, copiatul în cadrul examenelor sau concursurilor, falsificarea rezultatelor cercetărilor, substituirea lucrărilor sau a identităţii persoanelor examinate, preluarea lucrărilor de la colegi sau profesori, ca şi tentativele de corupere spre fraudă.

- Este interzisă frauda în ştiinţă: confecţionarea sau înstrăinarea ilicită a rezultatelor cercetării ştiinţifice, omiterea unor date sau rezultate de natură a deforma rezultatele cercetării (...)".

(VI) Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iaşi

În cele ce urmează prezentăm în Extras din Codul de etică şi deontologie profesională[10] al Universităţii Alexandru Ioan Cuza.

Preambulul Codului de etică prevede:

„Codul de etică şi deontologie profesională reprezintă un cadrul de formalizare a unor reguli consensuale dintre membrii comunităţii academice, privitoare la modul de a acţiona în acelaşi spaţiu social, pentru a conferi un spor de autoritate acestuia în ansamblul societăţii.

Parte integrantă a mecanismelor de asigurare a calităţii instituţionale, Codul de etică şi deontologie profesională are menirea de a contribui la îmbunătăţirea continuă a procesului de formare profesională, morală, civică, la punerea în act a unor atitudini şi comportamente cât mai aproape de exemplaritate, în temeiul integrităţii academice.

Furnizând un model de conduită, **Codul este un contract moral** (s.n.) între membrii comunităţii universitare, a cărei coeziune o menţine prin angajarea adeziunii, a devotamentului, a aprecierii, a imparţialităţii şi a comunicării profesionale.

La interferenţa dintre morală şi drept, Codul de etică şi deontologie profesională este un instrument de orientare, de intervenţie ameliorativă, de evaluare a moralităţii acţiunilor membrilor comunităţii universitare, pe baza unor standarde generale „bune pentru fiecare dar şi pentru societate", conciliind: concurenţa şi cooperarea, individualismul şi solidaritatea, asumarea regulilor generale şi liberul arbitru, în scopul de a proteja atât libertatea şi demnitatea persoanei, cât şi binele public.

[10] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf, accesat la data de 06.05.2018.

Expresie a pozițiilor etice definitorii pentru ceea ce este permis sau nu, Codul desfășoară un ansamblu de drepturi și obligații ce decurg din valori și principii civice fundamentale, aplicabile cu flexibilitate în situații concrete, în ideea afirmării unei interacțiuni armonioase - cadru de realizare justă și eficientă a potențialului intelectual și uman al membrilor comunității universitare".

„Codul de etică este elaborat în raport de *valorile, principiile și normele etice profesionale generale* ale: libertății academice, autonomiei personale, dreptății și echității, respectului și toleranței, meritului personal, transparenței, responsabilității individuale și publice, onestității și corectitudinii intelectuale, bunăvoinței și altruismului.

Membrii comunității academice și ceilalți angajați ai universității au următoarele obligații:

- (...) să respecte prevederile legilor în baza cărora își desfășoară activitatea, ale Codului muncii, ale Cartei Universitare (...);

- să respecte ordinea, moralitatea, onoarea personală și drepturile celorlalți, atât în interiorul Universității, cât și în afara ei (...).

- personalul didactic și de cercetare trebuie să respecte principiul proprietății intelectuale, să precizeze contribuția personală într-o cercetare desfășurată prin acord de colaborare, să utilizeze informația prin citarea corectă și indicarea sursei de documentare (...)".

Prin urmare, selecția Codurilor de etică și ale Cartei universitare din universitățile prezentate, au reglementat, toate, fără nicio excepție, principiile și valorile pe care se sprijină activitatea universitară iar etica și integritatea cercetării științifice sunt valori de frunte, prevăzute expres și sancționate atunci când sunt încălcate.

De asemenea, așa cum s-a observat, documentele universitare prezentate au personalizat ceea pentru o universitate este mai nobil și mai frumos de transmis generațiilor viitoare iar acest lucru reiese din nu numai din lectura respectivelor documente ci, din existența acestora coroborate cu rapoartele publice de activitate ale Comisiilor de etică, afișate pe paginile de internet ale acelor universități.

2. Etica profesiilor juridice

Dintr-un alt punct de vedere, problematica eticii se extinde și asupra exercitării profesiei, așa cum s-a arătat anterior. Într-o lucrare recentă se analizează destul de larg

etica profesiilor juridice. Astfel, autorul analizează chestiuni de etică referitoare la profesia de: judecător, procuror, avocat, consilier juridic, notar public:

În opinia sa, „(...) Conform pct. 2.1. din Declarația privind Etica judiciară de la Londra din 2010, probitatea impune *judecătorului* să se abțină de la orice comportament lipsit de tact şi delicateţe şi nu doar de la cel care este contrar legii[11]. În ghidul practic de etică şi deontologie judiciară pentru magistrați din România se arată că magistratul trebuie să fie conştient de modul în care activitatea sa profesională poate fi afectată de anumite comportamente: participarea la emisiuni de televiziune ca de exemplu „Master Chef", „Dansez pentru tine" (...); publicarea unor lucrări literare în care apar diverse ideologii politice (...)[12].

Pentru judecători, în Avizul nr. 3 al Consiliului consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) se arată că ar trebui înființate în țările membre ale Consiliului Europei nişte organisme speciale sau ar trebui desemnate persoane din cadrul sistemului judiciar care să consilieze judecătorii, atât în legătură cu problemele de etică profesională cu care se confruntă aceştia, cât şi în legătură cu problemele de incompatibilitate a unor activități cu statutul lor[13]".

Buna reputație a magistratului

De asemenea, tot autorul citat mai sus subliniază că, „În practică, prin hotărârea Secției pentru judecători a consiliului superior al Magistraturii nr. 724 din 13 octombrie 2015[14] s-a statuat că „reputația profesională este o consecință a integrității morale şi profesionale de care trebuie să dea dovadă fiecare judecător şi procuror şi oferă magistratului credibilitate şi siguranță în exercitarea profesiei, precum şi autoritate în exprimarea opiniilor profesionale. Reputația magistratului presupune două componente esențiale: obligația magistratului de a avea o conduită generală exemplară (care reprezintă şi o condiție de acces în profesie, căreia îi corespunde dreptul de a se bucura de reputație în fața societății din punct de vedere profesional) şi, de cealaltă parte, obligația Statului de a garanta menținerea reputației magistratului, de fiecare dată când se constată că faptele

[11] Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice*, *op.cit.*, 2017, p. 128.
[12] V. Pahovean, în I. COPOERU, N. SZABO (coord.), *Etică şi cultură profesională*, Editura Casa Cărții de Ştiință, Cluj Napoca, 2008, p. 28, *apud* Cristinel Ghigheci, *op.cit.*, 2017, p. 327.
[13] Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice*, *op.cit.*, 2017, p. 120.
[14] Hotărârea nr. 724 din 13.10.2015, Secția pentru judecători a C.S.M., publicată pe http://integritate.ifep.ro/jurisprudenta.html, ultima vizualizare la 9 decembrie 2016, *apud* Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice, op.cit.*, 2017, p. 139.

semnalate sunt de natură să îi afecteze prestigiul, și, pe cale de consecință autoritatea în exercitarea profesiei"[15].

În ultima perioadă asistăm tot mai des la cereri de apărare a reputației profesionale a magistraților, chiar și a decanului unui Barou de avocați, datorită creșterii influenței mass-media în mediatizarea unor cazuri.

„În *practica administrației* funcționează simultan o *etică a imparțialității*, care impune funcționarului o poziție neutră ireductibilă în abordarea problemelor administrative, în sensul că acesta nu poate da curs propriilor convingeri morale și o *etică a structurii*, care consideră că singurii responsabili pentru deciziile luate și politica generală a instituției sunt conducătorii acesteia[16]", afirmă autorul citat anterior.

În ce constă integritatea avocatului?

„Avocatului i se cere integritate, chiar dacă el nu are de luat decizii obligatorii în cadrul unui proces[17]. Un avocat lipsit de integritate nu doar că își prejudiciază propria imagine, ci prejudiciază și imaginea profesiei pe care o exercită, dar și a justiției în ansamblul său[18] (...)".

În prezenta secțiune nu s-a dezvoltat foarte mult acest subiect în raport cu tematica cursului, însă, din informațiile prezentate, reiese că etica și integritatea trebuie să însoțească omul și profesionistul în orice domeniu acesta ar activa.

3. Concluzii

- Potrivit prevederilor legale existente la acest moment, pe lângă legislația cadru privind activitatea de cercetare științifică ori educația națională, există datorită autonomiei universitare norme de etică și /sau integritate academică sub diverse denumiri.
- Potrivit art. 128 din Legea educației naționale, Carta universitară prezintă opțiunile majore ale comunității universitare și se aplică în tot spațiul universitar.
- Universitățile, în virtutea autonomiei universitare au adoptat în regulamentele interne o serie de prevederi privind normele etice.
- Codul de etică și deontologie profesională universitară face parte integrantă din Carta universitară.

[15] *Ibidem*, pp. 139-140.
[16] Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice*, *op.cit.*, 2017, p. 327.
[17] *Ibidem*, p. 363.
[18] *Ibidem*.

- Asigurarea calităţii învăţământului superior şi a cercetării ştiinţifice universitare este o obligaţie a universităţii.
- Problematica eticii se extinde şi asupra exercitării profesiei, respectiv etica profesiilor juridice: judecător, procuror, avocat, consilier juridic, notar public.
- Întregul personal didactic şi administrativ al Universităţii trebuie să se caracterizeze prin onestitate şi integritate academică.

4. Referinţe bibliografice

1. I. Craiovan, *Prin labirintul juridic*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2009.
2. Cristinel Ghigheci, *Etica profesiilor juridice*, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2017.
3. Claudia Ana Moarcăş, *Despre universităţi şi autonomia universitară*, în RDP nr. 3/2017.
4. V. Pahovean, în I. COPOERU, N. SZABO (coord.), *Etică şi cultură profesională*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj Napoca, 2008.
5. Hotărârea nr. 724 din 13.10.2015, Secţia pentru judecători a CSM, publicată pe http://integritate.ifep.ro/jurisprudenta.html, ultima vizualizare la 9 decembrie 2016, http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat la data de 16.03.2018.
6. http://www.unitbv.ro/Portals/0/Documente%20UTBv/Carta%20UnitBv.pdf, accesat la data de 11.03.2018.
7. http://www.univnt.ro/ro/calitate/documente_privind_asigurarea_calitatii_in_universitatea_nicolae_titulescu.html, accesat la data de 18.03.2018.
8. https://www.uvt.ro/files/fb62f2f2634ec836f1dc23caa18b983df7c098a0/, accesat la data de 31.03.2018.
9. http://www.obis.ro/wp-content/uploads/2011/10/codul-etic-universitar.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
10. https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf, accesat la data de 06.05.2018.

Capitolul V

INTEGRITATEA ACADEMICĂ

Obiectivele de învățare ale Capitolului V

După parcurgerea Capitolului V. „Integritatea academică" veți reuși:

1. să definiți conceptul de integritate;
2. să cunoașteți conceptul de integritate academică;
3. să identificați prevederile referitoare la integritatea academică din Codul de etică și Carta universitară;
4. să exemplificați tipuri de comportamente care încalcă integritatea academică;
5. să explicați cum a clarificat Curtea Constituțională conceptul de integritate academică, ca urmare a modificării Legii educației naționale nr. 1/2011.

1. Conceptul de integritate

Așa cum s-a arătat anterior, în prezent, în societatea românească dar nu numai se tinde la o cultură a integrității și a responsabilității acțiunilor sociale. Astfel cum s-a subliniat cu o altă ocazie, (...) „viața socială este reglată în ceea ce privește formele de organizare și de manifestare a colectivităților umane, de diverse reguli de conduită, necesare desfășurării în bune condiții a activității membrilor comunității umane"[1]. Aceste reguli, potrivit autoarei Sofia Popescu, „sunt de natură religioasă, de natură morală, de natură politică ori juridică etc., iar încălcarea lor va angaja răspunderea socială a celor vinovați de comiterea faptului perturbator, aceasta urmând să fie o răspunderea religioasă, morală, politică, juridică etc. după natura normelor încălcate. În măsura în care în societate există nu numai sistemul normativ juridic, ci și alte sisteme normative, care servesc și

[1] Elena Emilia Ștefan, *Răspunderea juridică. Privire specială asupra răspunderii în dreptul administrativ,* Editura Pro Universitaria, București, 2013, p. 46.

ele drept criteriu de evaluare a conduitei membrilor care o compun, există şi o varietate de forme de răspundere socială”[2].

Termenul de „**Integritate**”, conform Dicționarului explicativ al limbii române, are mai multe semnificații:

- „însuşirea de a fi integru; cinste; probitate; incoruptibilitate;
- caracter integru; sentiment al demnității, dreptății şi conştiinciozității, care serveşte drept călăuză în conduita omului; onestitate; cinste; probitate”[3].

În opinia lui Djuvara, „actul de judecată prin care se atribuie acțiunilor omeneşti calitatea de drepte sau nedrepte în afară de orice referință la vreun drept pozitiv există deci ca un fapt social indiscutabil[4]”. „Judecata astfel emisă are o valoare normativă; ea este rațională şi obiectivă, ca oricare conştiință logică a unui adevăr, impunându-se oricărui cuget capabil de a o înțelege; ea variază în sfârşit prin conținutul său, cu fiecare acțiune în parte, cu fiecare societate dată, sau cu fiecare din etapele evoluției ei”, continuă argumentația Djuvara.

Într-o remarcabilă lucrare de filosofie, Bellu analizează într-o manieră extrem de interesantă subiecte precum viața morală, estetica, etica, integritatea, astfel: „Cunoaşterea virtuții nu este posibilă (...) fără descifrarea legăturilor care o plasează în interacțiune cu dimensiunea afectelor şi pasiunilor umane[5]. Platon invocă argumentul potrivit căruia numai faptul cunoaşterii „nu are putere prea mare, nici nu călăuzeşte, nici nu stăpâneşte”. Căci pe om, „nu cunoştința este cea care îl stăpâneşte, ci altceva, fie mânia, fie plăcerea, fie necazul, uneori dragostea, de multe ori frica, pur şi simplu socotind cunoştința ca pe un sclav la cheremul celorlalți[6]”.

„În *Menon*, Platon îi atribuie lui Socrate observația cu totul semnificativă, făcută într-un impas al cercetării: „am uitat, ca nişte caraghioşi că oamenii pot izbuti foarte bine în ce fel şi altfel decât călăuziți de ştiință. De bună seamă, pe această cale ne scapă nouă felul în care oamenii ajung oameni de bine”[7]. „Potrivit

---

[2] Sofia Popescu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2000, p. 308, *apud* Elena Emilia Ştefan, *Răspunderea juridică..., op.cit.*, 2013, p. 46.

[3] Informațiile sunt publice, disponibile online la adresa: https://dexonline.ro/definitie/integritate, accesat la data de 18.02.2018.

[4] M. Djuvara, *Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare şi drept pozitiv*, Editura All Beck, Bucureşti, 1995, 1999, p. 520.

[5] Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viața morală, op.cit.*, 1999, p. 28.

[6] Platon, Opere, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1975, p. 468, *apud*, Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viața morală, op.cit.*, 1999, p. 28.

[7] John Locke, *Eseu asupra intelectului omenesc*, vol. II, Editura Ştiințifică, Bucureşti, 1961, p. 123, *apud*, Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viața morală, op.cit.*, 1999, p. 39.

lui Locke, apropierea sau chiar, în unele formulări, identitatea dintre domeniul moralei şi cel al matematicii decurge din faptul că ambele sunt întemeiate „numai pe înlănțuirea şi relațiile ideilor abstracte"[8].

„Există cineva care să aibă răgazul, răbdarea şi mijloacele să adune toate probele cu privire la opiniile sale în aşa fel încât să poată conclude în mod sigur că el posedă un aspect complet al lor şi că nu-i mai rămâne nimic de aflat? Îndrumarea vieții noastre şi administrarea intereselor noastre importante nu rabdă întârziere, fiindcă, în cele mai multe cazuri, ele depind de decizia judecății noastre asupra unor puncte despre care noi nu putem avea o cunoaştere certă şi demonstrativă şi suntem nevoiți să ne hotărâm într-un fel sau altul"[9], se subliniază în doctrină.

În opinia lui Spinoza: „prin virtute înțeleg acelaşi lucru ca şi prin putere; cu alte cuvinte virtutea, întrucât se referă la om este însăşi natura sau esența sa, întrucât el are puterea de a săvârşi anumite lucruri, care pot fi înțelese numai prin legile naturii sale"[10]. „Evoluția istorică actuală se caracterizează printr-o creştere a gradului de complexitate a relațiilor dintre individ şi societate, printr-o acută diversificare şi multiplicare a schimburilor economico-sociale, se afirmă în doctrină"[11], afirmă Popa.

2. Integritatea academică

2.1. Conceptul de integritate academică

Pe plan național, Legea educației naționale nr.1/2011 defineşte principiile care guvernează învățământul preuniversitar şi superior, precum şi învățarea pe tot parcursul vieții: a) principiul echității; b) principiul calității; c) principiul relevanței; d) principiul eficienței; e) principiul descentralizării; f) principiul răspunderii publice; g) principiul garantării identității culturale a tuturor cetățenilor români şi dialogului intercultural; h) principiul asumării, promovării şi păstrării identității naționale şi a valorilor culturale ale poporului român; i) principiul autonomiei universitare; j) principiul libertății academice; k) principiul transparenței (...).

[8] Platon, Opere, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1975, p. 468, *apud,* Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viața morală, op.cit.,*1999, p. 28.
[9] John Locke, *Eseu asupra intelectului omenesc,* vol. II, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1961, pp. 269-270.
[10] Benedict Spinoza, *Etica,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1957, p. 219 *apud* Niculae Bellu, *Sensul esteticului şi viața morală, op.cit.,* 1999, p. 53.
[11] N. Popa, *Teoria generală a dreptului, op.cit.,* 2014, p. 114.

Potrivit *principiul răspunderii publice* - „unităţile şi instituţiile de învăţământ răspund public de performanţele lor" iar *principiului calităţii* - „activităţile de învăţământ se raportează la standarde de referinţă şi la bune practici naţionale şi internaţionale".

„În prefaţa la ediţia întâi (1781) la „Critica raţiunii pure", Kant ne avertiza că raţiunea omenească are o soartă particulară, fiind copleşită de întrebări pe care nu le poate evita, ele fiind impuse de natura raţiunii însăşi, la care ea nu poate răspunde, fiindcă depăşesc întreaga capacitate a raţiunii omeneşti"[12]. „Experienţa demonstrează că viaţa cotidiană a oamenilor nu este posibilă fără anumite reguli de conduită[13]. Kant precizează că moralitatea oamenilor „trebuie să fie apreciată conform legii, care porunceşte categoric; nu după cunoaşterea empirică a oamenilor, aşa cum sunt, ci după cea raţională, aşa cum trebuie să fie, conform ideii de umanitate"[14].

Caracterul integru al unei persoane trebuie să-l însoţească toată viaţa. Integritatea ca valoare a omului, există sau nu există pe tot parcursul vieţii sale. De aceea, pe de o parte, faptul că o persoană desfăşoară activitatea în cercetare, în învăţământ, nu ar trebui să schimbe cu nimic datele problemei dacă acel om este, în esenţă, un om cinstit. Pe de altă parte, există conceptul de învăţare continuă pe tot parcursul vieţii tocmai special ca să se înveţe ceea ce nu se ştie ori să se perfecţioneze ceea ce se ştie deja, pentru că nimeni nu s-a născut învăţat!

În educaţie integritatea este esenţială pentru a exista un învăţământ de calitate. De aceea, există reglementări interne ale universităţilor foarte bine puse la punct, unde se detaliază condiţiile integrităţii academice. Integritatea academică are mai multe valenţe în viaţa de zi cu zi în universităţi: se referă pe de o parte la activitatea de cercetare ştiinţifică dar în acelaşi timp trebuie să se refere şi la activitatea didactică, de predare şi instruire. Activitatea didactică este extrem de importantă, astfel încât un tânăr venit de pe băncile liceului îl va avea ca model pe profesorul universitar. De aceea, cadrul didactic trebuie să aibă în permanenţă grijă de comportamentul său atât în mediul academic, cât şi în societate. Dacă nu are nişte valori personale care îl definesc, există riscul să influenţeze negativ pe student, prin comportamentul său, prin cunoaşterea transmisă etc.

---

[12] G.W.F. Hegel, *Critica raţiunii pure,* Editura IRI Bucureşti, 1994, p. 21 *apud,* I. Craiovan, *Metodologia juridică,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2005, p. 121.

[13] Dumitru Mazilu, *Teoria generală a dreptului,* Editura All Beck, Bucureşti, 1999, p. 5.

[14] Imm. Kant, *Introducere în teoria virtuţii*, în vol. *Metafizica moravurilor*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991, p. 249, *apud* Ştefan Georgescu, *Filosofia dreptului. O istorie a ideilor din ultimii 2.500 de ani*, ediţia a 2-a, Editura All Beck, Bucureşti, 2001, p. 84.

Un alt element important în activitatea de predare-evaluare a studenților este *confidențialitatea, discreția și corectitudinea profesională.* Cadrul didactic este dator să protejeze studentul și să nu divulge informațiile personale discutate cu studentul celorlalți colegi (cadre didactice ori studenți) și să aibă în permanență grijă să nu vorbească în public cu studenții despre chestiunile personale atât ale sale cât și ale celorlalți. Mediul academic creează competiție dar competiția trebuie să se bazeze pe competență, pe competiția onestă, pe fair play. Astfel, cadrul didactic este dator să fie corect în evaluarea studenților și să-i sprijine necondiționat, fără a solicita favoruri pentru un punct - două în plus la examen.

De altfel, un aspect important al integrității este corectitudinea academică. Profesorul nu poate pretinde ca studentul/masterandul/doctorandul să respecte legea, să nu plagieze, în timp ce chiar el însuși nu excelează din acest punct de vedere, ori și-a clădit cariera universitară pe frauda intelectuală, pentru că a plagiat și până la un moment dat nu s-a dovedit.

Profesorul trebuie să fie în permanență un model de comportament, să nu încurajeze practicile ilicite atât în predare cât și în evaluarea lucrărilor, să nu tolereze comportamente abuzatoare dar nici să nu abuzeze și ne referim la discriminare/ hărțuire sexuală sau de orice alt fel/ incitarea la ură, ori discurs jignitor etc.

Nu în ultimul rând, nu este etic ca anumite persoane, să fie trecute ca autori ai unor lucrări cu caracter științific deși nu au avut niciun aport în conceperea și redactarea lucrării respective. Nu ne referim aici la „plata datoriilor" la care se referă Eco[15] în lucrarea sa, când amintește de citate ori mulțumiri. Ne referim la situațiile neoneste care dau naștere la asemenea anomalii, când ori profesorul coordonator dă de înțeles că ar fi bine să fie trecut coautor dar și din prietenie sau colegialitate uneori, față de un coleg mai leneș sau care din varii motive nu scrie singur lucrări cu caracter științific și care nu îndeplinește condițiile pentru a accede la un grad superior în învățământ, deoarece nu are numărul de publicații necesare, au loc „binefaceri" în procesul de cercetare științifică. Ori lucrul acesta nu este corect ci imoral! Este exploatarea cu bună știință a muncii altuia! Așa cum bine afirma Mazilu, *„Nimeni nu trebuie să fie atât de bogat încât să-l poată cumpăra pe altul"* și *„Nimeni atât de sărac încât, să fie silit să se vândă"*[16].

---

[15] „A cita un autor de la care s-a desprins o idee sau o informație înseamnă a plăti o datorie". (Umberto Eco, *Cum se face o teză de licență, op.cit.,* 2014. pp. 237-241.)

[16] D. Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului, op.cit.,*1999, p. 6.

3. Integritatea academică reflectată în Codurile de etică şi integritate ale universităţilor

În urma verificărilor efectuate pe paginile de internet ale universităţilor din România, se observă faptul că, acestea au adoptate o serie de documente, publice, printre care regăsim, Carta universitară, Codul de etică universitară precum şi informaţii despre Comisia de etică universitară[17]. Prin urmare, pe de o parte există legislaţie naţională, există autonomie universitară şi pe de altă parte, există preocupări ale organismelor internaţionale pentru subiectul integrităţii în cercetarea ştiinţifică.

Cercetarea întreprinsă pe paginile de internet ale universităţilor cu privire la identificarea prevederilor referitoare la integritatea academică, respectiv Codul de etică şi Carta universitară, se poate observa faptul că, *Universitatea de Vest din Timişoara* are cea mai dezvoltată reglementare internă, cu privire la integritatea academică naţională[18], preluând multe prevederi şi din cuprinsul Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011. De asemenea, se va prezenta sumar şi Codul de etică şi deontologie profesională al Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi ori al Universităţii din Craiova.

(I) Codul de etică al Universităţii de Vest din Timişoara

Codul de etică al Universităţii de Vest din Timişoara este un document public, aşa cum s-a arătat anterior, disponibil online şi uşor accesibil[19]. Prin urmare, selectiv prezentăm cele mai importante prevederi, în optica acestei

---

[17] Informaţiile de mai jos sunt publice şi disponibile online la adresele de internet: http://www.unibuc.ro/despre-ub/, accesat la data de 12.02.2018; http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat la data de 12.02.2018;
http://www.usamvcluj.ro/index.php/codul-de-etica, accesat la data de 12.02.2018 ;
http://www1.ase.md/integritatea/files/codul.pdf, accesat la data de 12.02.2018;
http://www.unitbv.ro/Comisiadeeticauniversitara.aspx, accesat la data de 12.02.2018;
https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf accesat la data de 12.02.2018;
https://www.uvt.ro/files/6ce27651a38e1f58eaa8f123bea6cdedeeb7aa65/, accesat la data de 12.02.2018;
https://umfcd.ro/wp-content/uploads/Codul-de-etica-si-deontologie-profesionala.pdf, accesat la data de 12.02.2018;
https://www.ulbsibiu.ro/ro/universitate/publ_interne/documente/codul_etic_ulbs_2012.pdf, accesat la data de 12.02.2018;
https://etica.ase.ro/, accesat la data de 12.02.2018;
http://www.obis.ro/wp-content/uploads/2011/10/codul-etic-universitar.pdf, accesat la data de 12.02.2018.

[18] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: https://www.uvt.ro/files/fb62f2f2634 ec836f1dc23caa18b983df7c098a0/, accesat la data de 31.03.2018.

[19] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: https://www.uvt.ro/files/fb62f2f2634ec 836f1dc23caa18b983df7c098a0/, accesat la data de 31.03.2018.

universităţi cu privire la integritatea academică:

„Art. 2.9. al Codului de etică intitulat „Principiul integrităţii" prevede:

- Integritatea membrilor comunităţii academice este esenţială pentru desfăşurarea în condiţii de excelenţă a activităţii didactice şi de cercetare.

- Membrii comunităţii academice trebuie să evite situaţiile de incompatibilităţi şi de conflicte de interese. Ei nu pot săvârşi acte sau fapte de corupţie sau de altă natură susceptibile să le afecteze integritatea, să vicieze climatul universitar şi să aducă prejudicii grave imaginii instituţiei.

Conflictul de interese reprezintă situaţia în care un membru al comunităţii universitare, un cadru didactic, un student, o persoană care face parte din personalul administrativ al universităţii, are un interes personal, direct sau indirect, contrar interesului pe care, în calitatea şi/sau funcţia pe care o exercită în UVT, are obligaţia legală sau statutară să-l protejeze, interes de natură să creeze prejudicii de imagine şi sau materiale instituţiei sau altor membri din comunitatea academică.

În cazul unui conflict de interese, persoana în cauză are obligaţia de a informa în scris organele competente şi de a se abţine de la orice decizie care priveşte soţul/soţia, ruda sau afinul până la gradul al III-lea inclusiv.

În situaţia în care conflict de interese apare în activitatea de examinare sau evaluare, cadrul didactic în cauză are obligaţia de a informa organele competente, cerând înlocuirea sa din comisia de evaluare sau examinare, comisia de doctorat sau comisia de concurs. Dacă înlocuirea sa nu este posibilă, din cauza lipsei unui cadru didactic care are acelaşi domeniu şi nivel de competenţă, se va numi un alt cadru didactic, având o specialitate cât mai apropiată, pentru a-l asista la examinarea sau evaluarea studentului/candidatului respectiv.

În relaţia cadru didactic-student, **integritatea** presupune evaluarea corectă şi obiectivă a performanţelor studentului.

Constituie **încălcări ale principiului integrităţii** în relaţia cadru didactic-student următoarele fapte:

a) pretinderea sau acceptarea de favoruri de orice natură;

b) pretinderea sau acceptarea de cadouri sau alte foloase materiale;

c) hărţuirea în toate formele sale;

d) împrumutul de bani între cadrul didactic şi studenţi;

e) prestarea de către cadrul didactic a unor activităţi remunerate în favoarea studentului, a soţului/ soţiei acestuia, a unei rude sau a unui afin, până la gradul al III-lea inclusiv;

f) tolerarea copiatului şi orice altă formă de înşelăciune care are loc în timpul examinării;

g) facilitarea plagiatului şi oricăror altor forme de înşelăciune;

h) condiţionarea participării la orice formă de examinare de cumpărarea de materiale bibliografice ale titularului de disciplină".

De asemenea, tot în acelaşi document menţionat mai sus, se prevede: „În **activitatea de cercetare ştiinţifică şi creaţie universitară, principiul integrităţii** presupune:

- acceptarea şi menţionarea ca autori ai unei opere doar a persoanelor care au participat efectiv la elaborarea lucrării de cercetare ştiinţifică şi creaţie universitară.

- indicarea sursei din care a fost preluată o idee, o expresie, un rezultat al unei cercetări anterioare, indiferent dacă acestea au fost sau nu publicate. Această regulă priveşte şi elementele preluate din lucrări de orice natură ale studenţilor sau doctoranzilor şi utilizate ulterior de un cadru didactic în propriile cercetări.

- recunoaşterea explicită a contribuţiei oricărei persoane care a participat în mod real la o activitate de cercetare. În situaţia în care contribuţia a constat doar într-o activitate de supervizare, supraveghere sau consiliere, nu este necesară o recunoaştere formală a contribuţiei. În aceste cazuri, însă, se vor include formule de mulţumire.

- respectarea riguroasă a destinaţiei fondurilor alocate unui proiect de cercetare. Sursele de finanţare care stau la baza unei cercetări se menţionează în publicaţiile în care s-au materializat rezultatele cercetării.

- respectarea normelor de etică şi deontologie profesională referitoare la cercetarea efectuată pe subiecţi umani sau prin experimente desfăşurate cu ajutorul animalelor şi a oricăror altor elemente ce ţin de etica cercetării.

- evaluarea corectă, obiectivă, a performanţelor cadrului didactic, fără părtinire sau favoritism, în cadrul examenelor de doctorat, perfecţionare a pregătirii profesionale etc., a concursurilor de ocupare a posturilor, în cadrul evaluărilor periodice, în cadrul interviurilor şi examenelor de promovare.

Constituie **încălcări ale principiul integrităţii** în cercetarea ştiinţifică şi creaţia universitară:

a) plagierea rezultatelor sau publicaţiilor altor autori, precum şi însuşirea de către un autor a rezultatelor muncii altui autor, indiferent dacă este vorba de

reproducerea exactă a unui text sau de reformularea unei idei cu adevărat originale, fără ca acest din urmă autor să fie menționat ca sursă a textului sau ideii respective;

b) confecționarea de rezultate sau înlocuire cu date fictive;

c) inventarea de rezultate prin metodele care nu sunt folosite în cercetare;

d) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare;

e) înlocuirea datelor obținute cu date fictive;

f) interpretarea deliberat distorsionată a rezultatelor și deformarea concluziilor;

g) neatribuirea, ascunderea sau nerecunoașterea corectă a paternității unei lucrări;

h) utilizarea fondurilor de cercetare în alte scopuri decât cele pentru care ele au fost alocate;

i) omisiunea recunoașterii, fie prin menționare ca autor al unei opere, fie prin indicarea sursei, a contribuției unor terți la elaborarea unei opere;

j) obligarea autorilor unei opere de a menționa ca autori și persoane care nu au participat la elaborarea acesteia;

k) orientarea activității de cercetare a studenților, masteranzilor, doctoranzilor în scopul obținerii unui avantaj personal de către îndrumător;

l) fapta profesorului coordonator/îndrumător și a conducătorului de doctorat de a-și pune avizul pe o lucrare de licență/dizertație sau pe o teză de doctorat despre care a aflat/ constatat că nu respectă condițiile de citare a unui text și regulile de întocmire a unei astfel de lucrări.

În activitatea administrativă și managerială, principiul integrității presupune:

a) încheierea de acte juridice (contracte, angajamente, parteneriate sau orice altă formă de colaborare) sau operațiuni în interesul UVT, cu excluderea oricărui conflict de interes;

b) respectarea tuturor procedurilor de alegere sau numire a structurilor de conducere ale UVT;

c) respectarea tuturor procedurilor de derulare a examenului, concursului de post a cadrelor didactice;

d) desfășurarea corectă a procedurilor de selecție și a concursurilor de post a personalului administrativ.

Constituie **încălcări ale principiul integrităţii** în activitatea de conducere şi cea administrativ-managerială:

a) fraudarea prin orice mod şi cu intenţie a procedurilor de organizare a concursurilor pentru ocuparea posturilor didactice;

b) fraudarea prin orice mod şi cu intenţie a procedurilor de alegere sau numire a structurilor de conducere ale universităţii;

c) fraudarea prin orice mod şi cu intenţie a procedurilor concursurilor pentru ocuparea posturilor didactice;

d) participarea unui membru al conducerii şi administraţiei universităţii la negocieri comerciale cu firme sau organizaţii în care are un interes personal, direct sau indirect;

e) încheierea de către membrii conducerii şi/sau administraţiei de contracte, angajamente, parteneriate sau orice altă formă de colaborare externă, în care un membru al universităţii are un interes personal, direct sau indirect;

f) colaborările şi angajamentele externe ale unor membri ai corpului didactic şi administrativ al UVT care împiedică îndeplinirea în bune condiţii a sarcinilor înscrise în statele de funcţii şi fişele posturilor pe care le ocupă dacă se dovedeşte că prin aceasta au fost cauzate prejudicii efective instituţiei;

g) deciziile sau actele adoptate ori încheiate în condiţii de conflict de interese şi cele ale structurilor deliberative la care cel puţin unul dintre membri se află în conflict de interese şi nu s-au abţinut de la vot ori de la dezbateri"[20].

(II) Codul de etică şi deontologie profesională[21] al Universităţii Ioan Cuza din Iaşi

Cu privire la integritatea academică, în acest document, accesibil public, se prevăd următoarele, prezentate selectiv mai jos:

- „Personalul didactic, personalul didactic auxiliar şi cel nedidactic este obligat să nu primească, să nu ofere şi să nu tolereze folosirea unor mijloace ilicite în desfăşurarea activităţii lor.

- Studenţii sunt obligaţi să nu primească, să nu ofere şi să nu tolereze folosirea unor mijloace ilicite în activitatea de evaluare, în pregătirea referatelor, a lucrărilor de licenţă, a dizertaţiilor, să nu comită fraudă intelectuală.

[20] Informaţiile prezentate sunt publice, disponibile online la adresa de internet: https://www.uvt.ro/files/ fb62f2f2634ec836f1dc23caa18b983df7c098a0/, accesat la data de 31.03.2018.

[21] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/ 2013/12/3CoduldeEtica.pdf, accesat la data de 06.05.2018.

- Este interzis şi se sancţionează plagiatul sub orice formă.

- Plagiatul semnifică însuşirea integrală sau parţială de către o persoană a unei opere literare, ştiinţifice, a ideilor ce aparţin altei persoane şi prezentarea acestora drept creaţie personală.

- Este interzis să se facă abuz de statutul socio-profesional/ poziţia ierarhică în exploatarea rezultatelor muncii ştiinţifice ale altei persoane şi se sancţionează încălcarea dreptului la proprietatea intelectuală.

- Prezentul Cod nu suplineşte aplicarea prevederilor codurilor pentru cercetarea ştiinţifică de profil.

- Este interzisă şi se sancţionează hărţuirea sexuală a angajaţilor Universităţii, doctoranzilor, postdoctoranzilor, masteranzilor, studenţilor şi candidaţilor.

- Folosirea de către studenţi a unor mijloace ilicite atunci când sunt supuşi evaluării prin examene, colocvii, referate, lucrări de licenţă şi disertaţii, constituie abatere.

- Se consideră mijloc ilicit orice procedeu de pregătire a răspunsurilor solicitate de examinatori în afara cunoştinţelor deţinute de către studenţi".

(III) Universitatea din Craiova

Codul de etică al Universităţii din Craiova[22] prevede, referitor la integritatea academică următoarele:

„Onestitatea academică şi corectitudinea intelectuală presupune:

- În activitatea academică principiul adevărului este esenţial. El se exprimă prin onestitate academică şi corectitudine intelectuală.

- Cele mai frecvente încălcări ale acestui principiu sunt:
    a) înşelăciunea (folosirea unor materiale documentare interzise în timpul examinării, copiatul);
    b) facilitarea înşelăciunii (sprijinul unei persoane care doreşte să înşele o comisie de examinare, oferirea unei lucrări gata făcute, substituirea unei persoane ce urmează a fi examinată etc);
    c) fabricarea datelor (utilizarea unor date improvizate într-o cercetare sau experiment, modificarea intenţionată a datelor unui experiment, citarea unor articole inventate);

[22] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.ucv.ro/pdf/invatamant/management/regulamente/Regulamente_personal/Cod_etica.pdf, accesat la data de 06.04.2018.

d) autoplagiatul (folosirea aceleiaşi lucrări la mai multe examene);
e) includerea unor date false în dosarul de concurs sau de angajare etc. (ex. Falsificarea CV-ului);
f) plagiatul. Plagiatul este o fraudă intelectuală".

Aşa cum s-a arătat anterior, Codul de etică al Universităţii de Vest din Timişoara a fost ales să fie prezentat mai pe larg, deoarece, în urma verificărilor pe paginile de internet ale mai multor universităţi, s-a observat, prin comparare că, această universitate are, în opinia noastră, cele mai cuprinzătoare prevederi referitoare la integritate, fiind de fapt un Cod de bune practici în activitatea academică deoarece:

- detaliază situaţiile de incompatibilităţi şi de conflicte de interese;
- priveşte integritatea în relaţia cadrele didactice-studenţi;
- priveşte integritatea în activitatea de cercetare ştiinţifică şi creaţie universitară;
- priveşte integritatea în activitatea de conducere şi cea administrativ-managerială.

De asemenea, şi Codul de etică şi deontologie profesională al Universităţii Ioan Cuza din Iaşi detaliază şi exemplifică cazurile de încălcare a integrităţii, la fel şi cel al Universităţii din Craiova însă, pe acestea, am optat să le prezentăm sumar în acest capitol.

4. Implicarea Curţii Constituţionale în clarificarea conceptului de integritate academică ca urmare a modificării Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011

Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 a fost modificată (printre alte modificări care au intervenit de-a lungul timpului) şi de Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 4/2016. Ceea ce este interesant de ştiut este faptul că, Legea de aprobare a Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului. nr. 4/2016 privind modificarea şi completarea Legii nr. 1/2011 a fost declarată neconstituţională în ansamblul său, prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, Curtea Constituţională a României analizând astfel constituţionalitatea prevederii art. 146[1] din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2001, respectiv: *„Diploma de doctor încetează să mai producă efecte juridice din momentul comunicării dispoziţiei de retragere a titlului"*.

Motivarea Curții Constituționale este extrem de interesantă deoarece surprinde, pe lângă teoria regimului juridic al actelor administrative și aspecte ce țin de etică, de integritate în general, chestiuni de altfel relevante pentru tematica acestui curs.

Curtea Constituțională a României, prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în M.Of. nr. 937 din 22.11.2016[23], reține în motivare: „**deținerea titlului de doctor poate constitui o condiție pentru accederea într-o funcție**, pentru dobândirea unei calități profesionale, a unui statut profesional, iar, uneori, are implicații inclusiv sub aspect patrimonial, acolo unde legiuitorul a înțeles să gratifice persoana care posedă titlul de doctor cu sporuri salariale corespunzătoare acestei pregătiri științifice.

Astfel, apreciază Curtea, nereglementarea efectelor actului unilateral de renunțare sau ale retragerii titlului de doctor, după caz, naște riscul ca fostul deținător al titlului de doctor să continue să beneficieze de acele drepturi dobândite în virtutea titlului, deși nu mai întrunește calitatea care a determinat acordarea acestora. Tratamentul juridic astfel reglementat legitimează atingerea adusă dreptului de proprietate intelectuală al autorului inițial, în condițiile în care **plagiatul are consecințe în plan patrimonial**, pe de o parte, și **creează posibilitatea ca persoana care s-a abătut de la respectarea standardelor de etică profesională, să se bucure în continuare de rezultatul fraudei sale**, pe de altă parte.

Curtea constată că **renunțarea voluntară la titlul de doctor lasă fără obiect dispozițiile legale referitoare la activitatea organelor abilitate să analizeze suspiciunile cu privire la nerespectarea procedurilor sau a standardelor de calitate sau de etică profesională**, întrucât manifestarea unilaterală de voință în sensul renunțării la titlu desistează activitatea de investigare a organelor care pot dispune sancțiunea retragerii titlului.

Astfel, îndeplinirea unei condiții pur potestative, respectiv solicitarea persoanei care deține calitatea de doctor de a se lua act de renunțarea sa la titlu, împiedică declanșarea unei proceduri de investigare a modului în care a fost dobândit titlul sau, în situația în care o atare procedură este în curs, îi pune capăt în mod arbitrar. Apare cu evidență faptul că **legea creează premisele ca persoane suspectate de obținerea titlului de doctor prin fraudarea procedurilor legale să preîntâmpine aplicarea unei sancțiuni renunțând în mod voluntar la titlu**.

[23] Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în M.Of. nr. 937 din 22.11.2016.

Conduita ilicită de însușire, integrală sau parțială, a unei lucrări științifice, creație a altei persoane, și prezentată drept creație personală, ce determină efecte juridice atât în cadrul raporturilor de muncă, cât și în cadrul raporturilor izvorâte din dreptul de proprietate intelectuală va rămâne, așadar, nesancționată în virtutea dispozițiilor legale care prevăd renunțarea voluntară la titlu. Astfel, în condițiile în care legea prevede retragerea titlului de doctor ca sancțiune pentru nerespectarea standardelor prevăzute pentru elaborarea ei, inclusiv pentru plagiat, în cazul renunțării voluntare la titlul de doctor, noile dispoziții nu fac altceva decât să încurajeze **un comportament neonest, ilicit,** într-un domeniu care ar fi trebuit să fie caracterizat de **rigoare, profesionalism și probitate etică".**

Cu privire la atribuirea titlurilor de doctor și retragerea titlurilor de doctor, pe o perioadă de 10 ani, se observă, statistic, că, retragerea titlurilor de doctor s-a înregistrat începând cu anul 2015[24], astfel:

Nr. crt.	Ordin ministru	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1.	Ordin ministru privind atribuire titlu de doctor	5	4	5	4	4	7	5	6	6	8	6
2.	Ordin ministru retragere titlu de doctor										2	3

5. Concluzii

• Termenul de *„Integritate"*, conform Dicționarului explicativ al limbii române, are mai multe semnificații: „însușirea de a fi integru; cinste; probitate; incoruptibilitate; caracter integru; sentiment al demnității, dreptății și conștiinciozității, care servește drept călăuză în conduita omului; onestitate; cinste; probitate.

• Integritatea membrilor comunității academice este esențială pentru desfășurarea în condiții de excelență a activității didactice și de cercetare.

• „Constituie încălcări ale principiul integrității în cercetarea științifică și creația universitară:

[24] Informațiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: http://www.cnatdcu.ro/documente-utile/, accesat la data de 18.02.2018.

a) plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori, precum și însușirea de către un autor a rezultatelor muncii altui autor, indiferent dacă este vorba de reproducerea exactă a unui text sau de reformularea unei idei cu adevărat originale, fără ca acest din urmă autor să fie menționat ca sursă a textului sau ideii respective;

b) confecționarea de rezultate sau înlocuire cu date fictive;

c) inventarea de rezultate prin metodele care nu sunt folosite în cercetare;

d) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare;

e) înlocuirea datelor obținute cu date fictive;

f) interpretarea deliberat distorsionată a rezultatelor și deformarea concluziilor;

g) neatribuirea, ascunderea sau nerecunoașterea corectă a paternității unei lucrări;

h) utilizarea fondurilor de cercetare în alte scopuri decât cele pentru care ele au fost alocate;

i) omisiunea recunoașterii, fie prin menționare ca autor al unei opere, fie prin indicarea sursei, a contribuției unor terți la elaborarea unei opere;

j) obligarea autorilor unei opere de a menționa ca autori și persoane care nu au participat la elaborarea acesteia;

k) orientarea activității de cercetare a studenților, masteranzilor, doctoranzilor în scopul obținerii unui avantaj personal de către îndrumător;

l) fapta profesorului coordonator/îndrumător și a conducătorului de doctorat de a-și pune avizul pe o lucrare de licență/dizertație sau pe o teză de doctorat despre care a aflat/ constatat că nu respectă condițiile de citare a unui text și regulile de întocmire a unei astfel de lucrări.

• plagiatul are consecințe în plan patrimonial, pe de o parte, și creează posibilitatea ca persoana care s-a abătut de la respectarea standardelor de etică profesională, să se bucure în continuare de rezultatul fraudei sale, pe de altă parte".

6. Referințe bibliografice

1. Niculae Bellu, *Sensul esteticului și viața morală*, Editura Paideia, Colecția Paideia Științe - Seria ETICĂ, București, 1999.
2. I. Craiovan, *Metodologia juridică*, Editura Universul Juridic, București, 2005.
3. M. Djuvara, *Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv*, Editura All Beck, București, 1995, 1999.
4. Umberto Eco, *Cum se face o teză de licență*, trad. George Popescu, Editura Polirom, București, 2014.

5. Ștefan Georgescu, *Filosofia dreptului. O istorie a ideilor din ultimii 2.500 de ani*, ediția a 2-a, Editura All Beck, București, 2001.
6. G. W. F. Hegel, *Critica rațiunii pure,* Editura IRI București, 1994
7. John Locke, *Eseu asupra intelectului omenesc*, vol. II, Editura Științifică, București, 1961.
8. Imm. Kant, *Introducere în teoria virtuții*, în vol. *Metafizica moravurilor*, Editura Științifică, București, 1991.
9. D. Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, București,1999.
10. N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 5-a, Editura C.H. Beck, București, 2014.
11. Platon, *Opere*, vol. I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.
12. Sofia Popescu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, București, 2000.
13. Benedict Spinoza, *Etica,* Editura Științifică, București, 1957.
14. Elena Emilia Ștefan, *Răspunderea juridică. Privire specială asupra răspunderii în dreptul administrativ,* Editura Pro Universitaria, București, 2013.
15. https://dexonline.ro/definitie/integritate, accesat la data de 18.02.2018.
16. Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în M.Of. nr. 937 din 22.11.2016.
17. http://www.unibuc.ro/despre-ub/; accesat la data de 12.02.2018.
18. http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
19. http://www.usamvcluj.ro/index.php/codul-de-etica, accesat la data de 12.02.2018.
20. http://www1.ase.md/integritatea/files/codul.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
21. http://www.unitbv.ro/Comisiadeeticauniversitara.aspx, accesat la data de 12.02.2018.
22. https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf accesat la data de 12.02.2018.
23. https://www.uvt.ro/files/6ce27651a38e1f58eaa8f123bea6cdedeeb7aa65/, accesat la data de 12.02.2018.
24. https://umfcd.ro/wp-content/uploads/Codul-de-etica-si-deontologie-profesionala.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
25. https://www.ulbsibiu.ro/ro/universitate/publ_interne/documente/codul_etic_ulbs_2012.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
26. https://etica.ase.ro/, accesat la data de 12.02.2018.
27. http://www.obis.ro/wp-content/uploads/2011/10/codul-etic-universitar.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
28. https://www.uvt.ro/files/fb62f2f2634ec836f1dc23caa18b983df7c098a0/, accesat la data de 31.03.2018.
29. https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf, accesat la data de 06.05.2018.
30. http://www.ucv.ro/pdf/invatamant/management/regulamente/Regulamente_personal/Cod_etica.pdf, accesat la data de 06.04.2018.
31. http://www.cnatdcu.ro/documente-utile/, accesat la data de 18.02.2018.

Capitolul VI

INTEGRITATEA ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ

Obiectivele de învățare ale Capitolului VI

După parcurgerea Capitolului VI. „Integritatea în sistemul național de învățământ" veți reuși:

1. să cunoașteți din cine este constituită comunitatea universitară;
2. să descrieți ce este Ghidul privind standardele de integritate în sectorul educației;
3. să precizați cum este definită integritatea în Ghidul privind standardele de integritate în sectorul educației;
4. să enumerați cele cinci valori precizate în Ghidul privind standardele de integritate în sectorul educației ale integrității academice;
5. să cunoașteți prevederile referitoare la integritatea academică din Codul de etică și Carta universitară;
6. să cunoașteți care sunt valorile și principiile Strategiei anticorupție în educație;
7. să știți ce reguli de conduită trebuie să respecte experții ARACIS.

1. Integritatea în sistemul național de învățământ

Potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011, comunitatea universitară este constituită din: „studenți, personal didactic și de cercetare și personal didactic și de cercetare auxiliar; precum și persoane cărora li s-a conferit calitatea de membru al comunității universitare, prin hotărâre a senatului universitar".

Membrii comunității universitare au drepturile și îndatoririle stabilite prin reglementările legale în vigoare și prin Carta universitară.

„Cercetarea adevărului științific, filosofia acestuia și transmiterea lui (metodologia predării, metoda de gândire și cercetare pentru desăvârșirea unei lucrări, și/sau realizarea unei experiențe în laborator, analiza unui studiu de caz etc.) asigură universităților un statut ce transcende nivelul comun al altor instituții din societate din moment ce efectele activităților fundamentale care se desfășoară

în universităţi trebuie să se reflecte în performanţa tuturor celorlalte instituţii ale societăţi", se afirmă într-un studiu de specialitate[1].

În această secţiune, spaţiul este alocat prezentării, în extras, a Ghidului privind standardele de integritate în sectorul educaţiei precum şi a Strategiei Naţionale Anticorupţie în Educaţie, ambele documente publice.

1.1. Ghidul privind standardele de integritate în sectorul educaţiei

În Ghidul privind standardele de integritate în sectorul educaţiei, document disponibil public pe pagina de internet a Ministerului Educaţiei Naţionale şi Cercetării Ştiinţifice[2], se definesc conceptele cu care se operează în cuprinsul său, astfel:

- „*Integritate*: semnifică caracter integru, sentiment al demnităţii, dreptăţii şi conştiinciozităţii, care serveşte drept călăuză în conduita omului; onestitate, incoruptibilitate.
- *Standard:* normă sau ansamblu de norme care reglementează calitatea, caracteristicile, forma unui produs sau unei activităţi; document în care sunt consemnate aceste norme; totalitatea prescripţiilor de standardizare; document, act (oficial) în care sunt consemnate aceste prescripţii.
- *Etică:* ansamblu de norme în raport cu care un grup uman îşi reglează comportamentul pentru a deosebi ce este legitim şi acceptabil în realizarea scopurilor.
- *Deontologie:* normele de conduită şi obligaţiile etice şi morale în exercitarea unei activităţi profesionale.
- *Integritatea publică* poate fi definită atât prin prisma integrităţii proceselor - de luare a deciziilor, de implementare a deciziilor, de gestiune a banilor publici, cât şi prin prisma integrităţii personalului sau agenţilor publici".

Integritatea academică

„Aceasta este definită de Centrul pentru Integritate Academică din SUA ca fiind un angajament faţă de **cinci valori fundamentale** atât pentru conduita profesională, cât şi pentru cea morală: **onestitatea, încrederea, corectitudinea, respectul şi responsabilitatea.**

În viziunea celor de la Centrul pentru Integritate Academică, integritatea se construieşte pe baza unor discuţii continue despre cum aceste valori sunt sau nu

[1] Claudia A. Moarcăş, *Despre universităţi şi autonomia universitară*, *op.cit.*, p. 38.
[2] Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/ 23449, accesat la data de 12.02.2018.

sunt incluse în activitatea instituţiei respective. Aceste discuţii se interconectează cu misiunea instituţiei, politicile şi strategiile acesteia, şi astfel se încurajează dezvoltarea unui climat de integritate, bazat pe valorile sus menţionate pentru obţinerea şi menţinerea integrităţii la nivelul proceselor de predare şi instruire.

1. Onestitatea - reprezintă un fundament al activităţilor de predare, învăţare, cercetare şi al altor tipuri de activităţi. În orice instituţie de învăţământ este imperativă sancţionarea: fraudei, furtului, înşelătoriei şi a altor comportamente indecente care pot pune în pericol drepturile celorlalţi şi/ sau binele comun. În cursa pentru cunoaştere, elevii trebuie să fie oneşti cu ei înşişi şi cu ceilalţi, indiferent că se găsesc în sălile de clasă, în laboratoare, în bibliotecă sau în sala de sport.

Cultivând onestitatea, punem fundaţia pentru integritate pe tot parcursul vieţii, dezvoltând în fiecare dintre elevi curajul de a face alegeri dificile, de a-şi asuma responsabilitatea pentru acţiunile sale şi consecinţele acestora.

2. Încrederea - elevii răspund la onestitate cu încredere. Încrederea este promovată de şcolile care stabilesc reguli clare pentru efectuarea temelor sau pentru evaluarea elevilor. Numai cu încredere putem colabora, face schimb de idei fără să ne fie teamă că munca noastră va fi furată sau că reputaţia ne va fi afectată.

3. Corectitudinea

O evaluare corectă este esenţială în procesul de învăţământ. Pentru elevi, sunt importante anumite comportamente ale corectitudinii, cum ar fi: predictibilitate, aşteptări clare şi sancţionarea necinstei.

4. Respectul

Elevii arată respect venind la şcoală, ajungând la orele de curs, fiind atenţi, participând la dezbateri, respectând termenele limită şi performând la nivelul lor de performanţă. Cadrele didactice arată respect ascultând ideile elevilor, dând feedback onest în urma evaluării activităţii acestora, valorizând aspiraţiile şi idealurile acestora.

5. Responsabilitatea

Atât elevii cât şi cadrele didactice, ar trebui să aibă un comportament responsabil. Indiferent de circumstanţe, membrii unei comunităţi educaţionale nu ar trebui să tolereze sau să ignore un comportament necinstit din partea altora.

Atunci când instituţiile ce activează în sectorul educaţional, dar şi personalul din cadrul acestora, adoptă şi aplică în mod responsabil standarde de integritate, putem afirma că atât sistemul de învăţământ, cât şi societatea beneficiază de baza fundamentală pentru viitori cetăţeni responsabili şi pentru o societate axată pe valori şi responsabilitate".

1.2. Strategia Naţională Anticorupţie în Educaţie

În România este adoptată Strategia anticorupţie în educaţie prin Ordinul nr. 5144/2013 al Ministrului Educaţiei Naţionale[3], document pe care îl prezentăm în cele ce urmează.

Scopul acestei Strategii (...) „este prevenirea şi reducerea fenomenului corupţiei la nivelul sectorului educaţional şi valorizarea rolului important al procesului educaţional în demersurile de prevenire a corupţiei, pe termen mediu şi lung la nivelul societăţii româneşti.

Valorile fundamentale promovate prin Strategia anticorupţie în educaţie sunt:

- *educaţia*: promovarea rolului fundamental al educaţiei în societate;
- *integritatea:* promovarea responsabilităţii morale, civice, sociale şi profesionale a personalului implicat în sistemul educaţional;
- *transparenţa*: asigurarea vizibilităţii şi accesibilităţii deciziilor, cu informarea şi coparticiparea societăţii civile;
- *obiectivitatea*: asigurarea imparţialităţii şi nediscriminării în întreaga activitate desfăşurată la nivelul sistemului educaţional;
- *prioritatea interesului public*: datoria responsabililor din cadrul sistemului educaţional de a considera interesul public mai presus de orice alt interes.

Principiile promovate de Strategia anticorupţie în educaţie sunt:

1. *principiul prevenirii corupţiei pe termen mediu şi lung,* în baza căruia demersurile de prevenire a corupţiei fac obiectul unei abordări strategice, bine planificate şi sustenabile;

2. *principiul calităţii actului educaţional*, în baza căruia activităţile din învăţământul preuniversitar şi universitar se raportează la standarde de calitate şi la bune practici naţionale şi internaţionale.

[3] Ordinul Ministrului Educaţiei Naţionale nr. 5144/2013 privind adoptarea Strategiei anticorupţie în educaţie, publicat în M.Of. nr. 714 din 20.11.2013.

3. *principiul echității, nediscriminării și al egalității de șanse*, în baza căruia accesul la învățare, cât și la procesele de selecție, promovare și evaluare a personalului din sistemul de învățământ se realizează în mod echitabil, fără discriminare.

4. *principiul statului de drept*, în baza căruia este consacrată supremația legii, toți cetățenii fiind egali în fața acesteia.

5. *principiul responsabilității*, potrivit căruia autoritățile statului răspund pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin în domeniul prevenirii și combaterii corupției.

6. *principiul cooperării și coerenței*, ce vizează necesitatea cooperării cu instituțiile competente în prevenirea și combaterea corupției.

7. *principiul consultării societății civile și al dialogului social*, care impune transparența deciziilor și a rezultatelor și consultarea membrilor societății civile în cadrul acestui proces.

8. *principiul comportamentului etic*, care presupune ca personalul din sectorul educațional să acționeze într-o manieră responsabilă din punct de vedere etic.

9. *principiul proporționalității* în elaborarea și punerea în aplicare a procedurilor anticorupție, conform căruia instituțiile publice trebuie să elaboreze și să aplice proceduri proporționale cu riscurile și vulnerabilitățile instituționale la corupție".

„Obiectivele Strategiei sunt: creșterea gradului de educație anticorupție a personalului ce activează în cadrul procesului educațional, creșterea gradului de educație anticorupție a tinerei generații, implicarea factorilor cointeresați aferenți sectorului educațional în demersuri comune de informare și prevenire a corupției și informare adecvată a publicului".

Obiectivele generale ale Strategiei anticorupție în educație sunt:

„Sectorul educațional prezintă, alături de celelalte sectoare, unele vulnerabilități la fenomenul de corupție. Instituțiile din sectorul educațional au responsabilitatea asigurării condițiilor necesare pentru punerea în aplicare a cadrului normativ la nivelul sectorului educațional, cât și al monitorizării și evaluării periodice a eficienței măsurilor adoptate.

Obiectiv specific 1: Remedierea vulnerabilităților specifice sectorului educațional prin implementarea sistematică a măsurilor preventive.

Obiectiv specific 2: Creșterea transparenței instituționale prin sporirea gradului de disponibilitate a datelor publice deschise puse la dispoziție de către instituțiile din sectorul educațional.

Obiectiv specific 3: Consolidarea integrității personalului din sectorul educațional prin promovarea standardelor etice profesionale şi prin stimularea comportamentului etic, a profesionalismului şi a rezultatelor obținute.

Obiectiv specific 4: Creşterea eficienței mecanismelor de prevenire a corupției în materia achizițiilor publice şi a utilizării fondurilor publice în general, la nivelul sectorului educațional".

Cu privire la *implicațiile juridice* ale Strategiei: „Strategia anticorupție în educație vizează în special intensificarea eforturilor de prevenire a corupției, atât la nivelul sectorului educațional, cât şi la nivelul societății, prin valorizarea rolului educației, dar şi aplicarea efectivă la nivelul fiecărei instituții educaționale a măsurilor anticorupție, îmbunătățirea demersurilor în plan administrativ, a cooperării interinstituționale şi a informării şi implicării societății civile".

2. Integritatea în Codul de etică şi normele de conduită profesională al ARACIS

Integritatea în Codul de etică şi normele de conduită profesională al ARACIS în activitățile desfăşurare de ARACIS privind asigurarea şi evaluarea calității în învățământul superior din România[4] este definită la pagina 5 a acestui document public, în cuprinsul art. 9 astfel:

„Integritatea ca principiu conform căruia activitatea experților ARACIS este exercitată cu onestitate şi corectitudine, în deplină concordanță cu celelalte principii etice asumate în momentul înscrierii în Registrul ARACIS al experților în evaluare şi acreditare.

În acest sens, membrii trebuie să respecte următoarele reguli de conduită:

a) să îşi exercite atribuțiile de serviciu cu onestitate, corectitudine, bună-credință şi responsabilitate;

b) să respecte reglementările legale în vigoare şi să acționeze în conformitate cu cerințele activității, în interesul sistemului de învățământ superior şi al instituției pe care o reprezintă;

c) să activeze permanent în interesul beneficiarilor serviciilor oferite de organizațiile furnizoare de educație;

[4] Informațiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Legislatie_-_Proceduri/2017/Codul_de_Etica_aprobat_in_28_septembrie_2017.pdf, accesat la data de 31.03.2018.

d) să se comporte astfel încât să construiască, să păstreze şi să consolideze încrederea publicului în onestitatea, corectitudinea şi imparţialitatea lor în procesul de evaluare externă a organizaţiilor furnizoare de educaţie; în acest sens aceştia nu trebuie să accepte cadouri, servicii, avantaje de natură materială ori personală, alte foloase necuvenite, precum şi alte tentative de influenţare din partea celor evaluaţi;

e) să evite orice activitate care le-ar putea afecta credibilitatea, obiectivitatea şi imparţialitatea;

f) să semnaleze conducerii ARACIS dacă se află în situaţie de incompatibilitate sau conflict de interese între calitatea de evaluator şi alte calităţi care decurg din activitatea sa şi să solicite înlocuirea cu alt evaluator la vizita de evaluare a organizaţiei furnizoare de educaţie, în cazul în care constată existenţa situaţiei de incompatibilitate sau conflict de interese;

g) să nu se folosească de calitatea de expert în evaluare şi acreditare în alte circumstanţe sau situaţii decât cele pentru care a fost desemnat;

h) să nu furnizeze informaţii sau date false în timpul, şi/sau după efectuarea vizitelor de evaluare externă a organizaţiilor furnizoare de educaţie(...)".

3. Malpraxisul academic

Un alt termen utilizat în spaţiul public, foarte apropiat de cel al respectării eticii academice sau integrităţii academice este acela al **„malpraxisului universitar"**[5]. Nu este un termen exagerat cel de malpraxis pentru că, prin extrapolare putem să îl utilizăm şi în cazul cercetării ştiinţifice, fiind vorba despre cazuri de greşeli în cercetarea ştiinţifică. Nu dezvoltăm subiectul dar în drept, există prevăzut în art. 52 Constituţie intitulat *„dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică"* reglementată răspunderea statului pentru erorile judiciare săvârşite de către magistraţi, cu rea credinţă sau gravă neglijenţă. Şi atunci, de ce să nu se pună şi în cercetarea ştiinţifică problema răspunderii pentru erorile în cercetare, evident chiar dacă cu alt regim juridic de respectat?

Potrivit Codului civil, art. 1.349: „(1) *Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune şi să nu aducă atingere, prin acţiunile ori inacţiunile sale, drepturilor sau intereselor*

[5] A se vedea pe larg, online, articolul: http://www.bmj.ro/articles/2008/11/04/rezolvarea-cazurilor-de-malpraxis-%C3%AEn-cercetarea-%C5%9Ftiin%C5%A3ific%C4%83 accesat la data de 19.02.2018.

legitime ale altor persoane.

(2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire, răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.

(3) În cazurile anume prevăzute de lege o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, ori de ruina edificiilor".

De asemenea, art. 1.357 Cod civil stipulează: *„(1) Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârşită cu vinovăţie, este obligat să îl repare. (2) Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai uşoară culpă."*

În spaţiul academic, remarcăm existenţa unei *declaraţii de etică şi malpraxis* pe care trebuie să o completeze participanţii la o conferinţă dar şi referenţii de specialitate. Este vorba, spre *exemplu*, despre conferinţa internaţională „Provocări contemporane în dreptul administrativ şi în administraţia publică", Bucureşti, Academia de Studii Economice[6]. Conţinutul acestei declaraţii de etică şi malpraxis este unul strict referitor la respectarea eticii şi integrităţii academice.

Într-o lucrare de specialitate, apărută recent de la lumina tiparului se analizează tematica răspunderii civile pentru malpraxisul profesional[7], detaliindu-se semnificaţia malpraxisului profesional, condiţiile angajării răspunderii civile pentru malpraxis în general şi detalierea pe categorii speciale, precum medici, avocaţi, notari publici, arhitecţi. Autoarea subliniază că „analiza răspunderii civile pentru malpraxis profesional, aduce în dezbatere calitatea persoanei responsabile, condiţie specială care justifică reglementarea unei răspunderi agravante (...), respectiv categoria profesioniştilor[8]". Prin urmare, „termenul de profesionist (...) include: comerciantul, întreprinzătorul, operatorul economic, precum şi orice alte persoane autorizate să desfăşoare activităţi economice profesionale, astfel cum aceste noţiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil"[9].

În concluzie, ca să se angajeze răspunderea civilă pentru malpraxis profesional, pe lângă cele 4 condiţii generale cerute cumulativ de Codul civil: prejudiciu, fapta ilicită, raport de cauzalitate şi vinovăţia autorului faptei prejudiciabile, în plus, se cere şi calitatea de profesionist a autorului.

---

6 Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.alpaconference.ro/declaratie_etica_malpraxis.pdf, accesat la data de 01.04.2018.

7 Lacrima Bianca Luntraru, *Răspunderea civilă pentru malpraxisul profesional*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2018.

8 *Ibidem*, p. 17.

9 *Ibidem*, p. 20.

Din această perspectivă, cine prestează activitate de cercetare științifică se încadrează în noțiunea de „profesionist”, în condițiile în care profesioniști, potrivit Codului civil art. 3 alin.(2), sunt considerați cei care exploatează o întreprindere?

Desigur că răspunsul nu este ușor de dat la această problemă.

(I) Pe de o parte, cercetare științifică efectuează, potrivit legislației actuale, respectiv Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetare (...): personalul ce desfășoară activități de cercetare-dezvoltare.

(II) Pe de altă parte, conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică:

- „Dreptul de a desfășura activități de cercetare-dezvoltare și inovare este recunoscut oricărei persoane fizice sau juridice.

- Activitatea de cercetare-dezvoltare din domeniul public sau privat poate fi desfășurată în cadrul unor forme asociative.

- Activitatea de cercetare-dezvoltare se poate desfășura și individual, în regim economic, de către persoanele fizice autorizate conform prevederilor legale”.

Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetare (...) are aplicabilitate numai asupra: „categoriilor de personal ce desfășoară activități de cercetare-dezvoltare prevăzute în *Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare,* precum și de către alte categorii de personal din mediul public sau privat, ce beneficiază de fonduri publice de cercetare-dezvoltare”.

(III) Legea educației naționale nr. 1/2011 stipulează:

- „pentru activitatea de cercetare științifică se alocă anual, de la bugetul de stat, minimum 1% din produsul intern brut al anului respectiv

- în cadrul Institutului de Științe ale Educației din subordinea MECTS va funcționa și o secție de cercetare și inovare pentru învățământul cu predare în limbile minorităților naționale.

- Misiunea învățământului superior este de a genera și de a transfera cunoaștere către societate prin:

(...) – cercetare științifică, (...), prin creație individuală și colectivă, în domeniul științelor, al științelor inginerești, al artelor, al literelor, prin asigurarea performanțelor și dezvoltării fizice și sportive, precum și valorificarea și diseminarea rezultatelor acestora.

- comunitatea universitară este constituită din studenți, personal didactic și de cercetare și personal didactic și de cercetare auxiliar.

- membrii comunităţii universitare au drepturile şi îndatoririle stabilite prin reglementările legale în vigoare şi prin Carta universitară."

(IV) Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare:

„Personalul de cercetare-dezvoltare şi cadrele didactice universitare beneficiază şi de următoarele drepturi:

- de a participa la manifestări ştiinţifice cu comunicări din rezultatele activităţii de cercetare-dezvoltare şi de a publica lucrări ştiinţifice, în condiţiile legii, cu sprijinul instituţiei sau unităţii, în limita resurselor financiare;

- de a breveta rezultatele cercetării;

- de a fi recunoscute ca autori sau coautori ai unui demers ştiinţific şi de a fi recompensate conform legislaţiei;

- de a participa la competiţii pentru finanţarea activităţii proprii, din fonduri bugetare sau private;

- de a participa ca expert, referent, membru în comisii de evaluare, consultant şi alte asemenea, la solicitarea altor instituţii sau agenţi economici, fără a intra în conflict de interese cu instituţia sau unitatea unde prestează activitatea de bază şi de a fi remunerate pentru activitatea depusă etc."

Ce concluzii putem trage de aici, după sumarizarea legislaţiei cu privire la cercetare:

- dreptul comun stabileşte condiţia „profesioniştilor" pentru a se angaja răspunderea civilă pentru malpraxis profesional;

- personalul din cercetare-dezvoltare-inovare, potrivit legislaţiei sale specifice nu poate fi considerat profesionist în înţelesul codului civil dar poate fi asimilat unei forme de profesionişti, dacă privim statutul şi drepturile pe care aceştia le au, cum ar fi finanţarea cercetării, brevetarea muncii, remunerarea pentru participarea în calitate de consultant/expert la un proiect;

- cadrele didactice şi de cercetare din învăţământul superior nu pot fi calificate drept „profesionişti" în înţelesul codului civil raportat la Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 însă aceştia efectuează cercetări cu caracter ştiinţific, de multe ori autofinanţate, publică cursuri/tratate/ monografii/studii etc., deci pot greşi în munca lor şi se pot numi „profesionişti".

Prin urmare, în prezent, din acest punct de vedere, strict al legislaţiei cercetării ştiinţifice dar şi al legii educaţiei naţionale nu se permit calificarea cercetătorilor drept „profesionişti" pentru antrenarea răspunderii pentru malpraxis

profesional, respectiv malpraxis academic deşi aceştia au specializări în domeniile unde lucrează, însă, lucrurile se pot îmbunătăţi şi credem că se poate modifica legislaţia în acest sens.

4. Propuneri de lege ferenda

Prima propunere de lege ferenda se referă la introducerea obligatorie a poliţei de asigurare de răspundere civilă pentru activitatea de cercetare ştiinţifică.

Spre deosebire de domeniile unde funcţionează malpraxisul există şi **obligativitatea încheierii unei poliţe de asigurare de răspundere civilă**, cum ar fi spre exemplu în avocatură, domeniul medical etc., în legislaţia privind cercetarea ştiinţifică nu este prevăzută o asemenea obligaţie. De ce nu, **de lege ferenda**, ar putea fi luată în calcul în viitor şi o asemenea formă de **asigurare împotriva cazurilor de malpraxis academic,** ca urmare a multiplicării cazurilor de abateri de la buna conduită academică şi ne referim în special la plagiat.

A doua propunere de lege ferenda se referă la eliminarea răspunderii coordonatorului ştiinţific al unei lucrări.

În toată legislaţia cu privire la lucrările de licenţă, lucrările de disertaţie şi lucrările de doctorat se precizează că, profesorul coordonator este responsabil de originalitatea lucrării alături de autorul acesteia.

Desigur, că această prevedere comportă câteva discuţii.

- în primul rând, autorul principal al lucrării este cel trecut cu titlul de: student, masterand, doctorand;

- profesorul este trecut cu titlul de: coordonator sau conducător ştiinţific;

- profesorul are sarcina de a îndruma autorul lucrării;

- în plus de aceasta, studentul, masterandul, doctorandul la data depunerii cererii de susţinere a lucrării, completează şi semnează, printre alte documente şi declaraţia asumării adevărului conţinutului lucrării, în sensul neplagierii, sub sancţiunile legale (declaraţie de originalitate/ declaraţie de adevăr/ declaraţie de neplagiere etc.). Atenţie, numai autorul depune şi semnează această declaraţie şi nu profesorul coordonator! În cazul în care se completează această declaraţie şi de profesorul coordonator, evident că nu se încadrează în această propunere de lege ferenda, ambii fiind responsabili, potrivit prevederilor legale.

- de asemenea, legislaţia dreptului de autor stabileşte sancţiuni pentru autorul lucrării nu pentru profesorul coordonator iar în cazul în care o lucrare este

coordonată este greu de identificat care este contribuţia profesorului la săvârşirea fraudei din moment ce autorul a scris lucrarea.

Prin urmare, **de lege ferenda** se impune regândirea modului reglementării răspunderii profesorului coordonator pentru o lucrare de licenţă, master, doctorat atâta timp cât există declaraţie de adevăr din partea autorului care este cel care documentează şi redactează lucrarea. Afirmăm acest lucru deoarece considerăm că sancţiunile care se răsfrâng şi asupra coordonatorului ori a şcolii doctorale sunt excesive, fiind un caz clasic de răspundere pentru fapta altuia reglementată de Codul civil dar disproporţionată „vina".

Sunt situaţii, spre exemplu în practică, când, participarea unui student la o conferinţă studenţească este condiţionată de „asumarea lucrării de către un cadru didactic" care apare în lucrare tocmai în nota de subsol unde se evidenţiază: „acest studiu a fost coordonat de profesorul cutare", fără să existe o declaraţie de adevăr din partea studentului că nu a plagiat. Ori, în această situaţie, profesorul coordonator se află într-o situaţie vulnerabilă, din punct de vedere al angajării şi a răspunderii sale în cazul în care studentul a încălcat legislaţia cu privire la plagiat, aşa cum este legislaţia în prezent.

5. Concluzii

- Potrivit Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, comunitatea universitară este constituită din studenţi, personal didactic şi de cercetare şi personal didactic şi de cercetare auxiliar; precum şi persoane cărora li s-a conferit calitatea de membru al comunităţii universitare, prin hotărâre a senatului universitar.
- Membrii comunităţii universitare au drepturile şi îndatoririle stabilite prin reglementările legale în vigoare şi prin Carta universitară.
- Conceptele cu care se operează în Ghidul privind standardele de integritate în sectorul educaţiei, document disponibil public pe pagina de internet a Ministerului Educaţiei Naţionale şi Cercetării Ştiinţifice sunt:
  - *Integritate*: semnifică caracter integru, sentiment al demnităţii, dreptăţii şi conştiinciozităţii, care serveşte drept călăuză în conduita omului; onestitate, incoruptibilitate.
  - *Etică*: ansamblu de norme în raport cu care un grup uman îşi reglează comportamentul pentru a deosebi ce este legitim şi acceptabil în realizarea scopurilor.

- *Deontologie*: normele de conduită și obligațiile etice și morale în exercitarea unei activități profesionale.

- Integritatea academică este definită de Centrul pentru Integritate Academică din S.U.A. ca fiind un angajament față de cinci valori fundamentale atât pentru conduita profesională, cât și pentru cea morală: onestitatea, încrederea, corectitudinea, respectul și responsabilitatea.

- Scopul Strategiei anticorupție în educație este „prevenirea și reducerea fenomenului corupției la nivelul sectorului educațional și valorizarea rolului important al procesului educațional în demersurile de prevenire a corupției, pe termen mediu și lung la nivelul societății românești".

- *Valorile fundamentale* promovate prin Strategia anticorupție în educație sunt:

  - *„educația*: promovarea rolului fundamental al educației în societate;
  - *integritatea:* promovarea responsabilității morale, civice, sociale și profesionale a personalului implicat în sistemul educațional;
  - *transparența*: asigurarea vizibilității și accesibilității deciziilor, cu informarea și coparticiparea societății civile;
  - *obiectivitatea*: asigurarea imparțialității și nediscriminării în întreaga activitate desfășurată la nivelul sistemului educațional;
  - *prioritatea interesului public*: datoria responsabililor din cadrul sistemului educațional de a considera interesul public mai presus de orice alt interes".

- „Integritatea ca principiu conform căruia activitatea experților ARACIS este exercitată cu onestitate și corectitudine, în deplină concordanță cu celelalte principii etice asumate în momentul înscrierii în Registrul ARACIS al experților în evaluare și acreditare".

- Dreptul comun stabilește condiția profesioniștilor pentru a se angaja răspunderea civilă pentru malpraxis profesional.

6. Referințe bibliografice

1. Lacrima Bianca Luntraru, *Răspunderea civilă pentru malpraxisul profesional,* Editura Universul Juridic, București, 2018.
2. Claudia A. Moarcăș, *Despre universități și autonomia universitară*, în R.D.P. nr. 3/2017.
3. Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în M.Of. nr. 18 din 10.01.2011, cu ultima modificare prin Ordonanța de urgență a Guvernului. nr. 48/2018 privind drepturile elevilor școlarizați în unități de învățământ înființate în

procesul de organizare a reţelei şcolare şi pentru modificarea şi completarea Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, precum şi pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calităţii educaţiei, publicată în M.Of. nr. 499 din 18.06.2018.
4. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O.G. nr. 2/2016. publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016.
5. Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicată în M.Of. nr. 530 din 23.07.2003, cu ultima modificare prin Legea nr. 69/2018, publicată în M.Of. nr. 245 din 20.03.2018.
6. O. G. nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M.Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin O.U.G. nr. 108/2017 (...), publicată în M.Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.
7. Ordinul Ministrului Educaţiei Naţionale nr. 5144/2013 privind adoptarea Strategiei anticorupţie în educaţie, publicat în M.Of. nr. 714 din 20.11.2013.
8. http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Legislatie_-_Proceduri/2017/Codul_de_Etica_aprobat_in_28_septembrie_2017.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
9. http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23449, accesat la data de 12.02.2018.
10. http://www.bmj.ro/articles/2008/11/04/rezolvarea-cazurilor-de-malpraxis-%C3%AEn-cercetarea-%C5%9Ftiin%C5%A3ific%C4%83, accesat la data de 19.02.2018.

Capitolul VII

BUNA CONDUITĂ ÎN CERCETAREA ŞTIINŢIFICĂ

Obiectivele de învăţare ale Capitolului VII

După parcurgerea Capitolului VII. „Buna conduită în cercetarea ştiinţifică" veţi reuşi:

1. să definiţi conceptul de bună conduită în activităţile de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică;
2. să identificaţi în ce lege este definită buna conduită în activităţile de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică;
3. să cunoaşteţi tipurile de abateri prevăzute în Codurile de etică universitare;
4. să identificaţi sancţiunile pentru încălcarea normelor de bună conduită în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară;
5. să ştiţi ce rol are Comisia de etică universitară şi cum lucrează aceasta;
6. să detaliaţi procedura sesizărilor cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională în cazul tezelor de doctorat.

1. Buna conduită în cercetarea ştiinţifică

Aşa cum remarca Vargas Llosa în lucrarea „Civilizaţia spectacolului", „nimeni nu poate şti totul despre tot - asta nu a fost posibil nici înainte şi nu e nici acum, dar cultura îi poate ajuta omului cult măcar cât să stabilească nişte ierarhii şi nişte preferinţe în câmpul cunoaşterii şi al valorilor estetice"[1]. Dintr-o altă perspectivă, într-o altă lucrare de specialitate s-a afirmat că: „recunoaşterea reciprocă a diplomelor, certificatelor şi a altor dovezi ale calificării profesionale emise în România în statele membre ale Uniunii Europene impune adoptarea unor reglementări coerente şi eficiente în domeniul educaţiei, în toate etapele de învăţământ, în special în etapa studiilor universitare de doctorat şi în activităţile de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică şi inovare, în vederea prevenirii şi

[1] Mario Vargas Llosa, *Civilizaţia spectacolului*, *op.cit.*, 2017, p. 62.

sancţionării faptelor de abatere de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare şi fraudă academică, cum sunt plagiatul şi autoplagiatul"[2].

Potrivit Legii nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare[3], în articolul 1 se afirmă că „*buna conduită în activităţile de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică, se bazează pe un ansamblu de norme de bună conduită şi de proceduri destinate respectării acestora*". Normele de conduită sunt prevăzute în Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare şi completate şi detaliate în Codul de etică şi deontologie profesională a personalului de cercetare-dezvoltare prevăzut de Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare dezvoltare, precum şi, în Codurile de etică pe domenii.

Normele de bună-conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare includ, potrivit prevederilor art. 2 din Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare:

„a) norme de bună conduită în activitatea ştiinţifică;

b) norme de bună conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare şi popularizare ştiinţifică, inclusiv în cadrul cererilor de finanţare depuse în cadrul competiţiilor de proiecte organizate din fonduri publice;

c) norme de bună conduită în activitatea de evaluare şi monitorizare instituţională a cercetării-dezvoltării (...);

d) norme de bună conduită în funcţiile de conducere în activitatea de cercetare-dezvoltare;

e) norme de bună conduită privind respectarea fiinţei şi demnităţii umane, evitarea suferinţei animalelor şi ocrotirea şi refacerea mediului natural şi a echilibrului ecologic".

Într-un studiu de specialitate s-a subliniat că:

- „buna conduită în activitatea de cercetare ştiinţifică obligă la respectul muncii predecesorilor, a rezultatelor muncii lor, a priorităţilor în formularea de idei, teorii, concepte, metode, etc.

[2] Sonia Florea, *Plagiatul şi încălcarea drepturilor de autor,* în R.R.D.P.I. nr. 4/2016, p. 110.

[3] Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M. Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin Ordonanţa Guvernului nr. 2/2016, publicată în M. Of. nr. 51 din 21.01.2016 şi aprobată prin Legea nr. 178/2016 (...).

- este impardonabilă chiar simpla trecere sub tăcere a numelor celor care, înaintea noastră au cercetat, au scris, au îmbogățit cunoștințele de care dispunem azi și din care ne hrănim intelectual spre a le înțelege și a le duce munca mai departe.

- este inacceptabilă falsificarea de rezultate și promovarea pe alte criterii decât cele ale competiției corecte"[4].

2. Abateri prevăzute în Codurile de etică universitare

În practică, s-a observat că, universitățile și-au luat măsuri de precauție și au extins sfera abaterilor de la buna conduită, exemplificând mult mai mult decât în lege ce fapte sunt considerate abateri.

Spre exemplu, prezentăm în *Extras* din Codul de etică și deontologie profesională[5] al Universității „Ioan Cuza" din Iași.

„Se consideră abatere de la Codul de etică și se sancționează următoarele:

a) frauda sub orice formă în activitatea de predare, învățare, cercetare științifică și în celelalte activități din Universitate;

b) corupția sau favorizarea acesteia (de la acte de mituire, până la trafic de influență, cu recurgere la bani, servicii, cadouri);

c) distrugerea, alterarea sau falsificarea documentelor și a bazelor de date ale Universității ca și utilizarea lor în scopuri ilicite;

d) furnizarea de informații false conducerii Universității;

e) obstrucționarea activității de educație, de cercetare științifică, administrativă sau a oricărei alte funcții a Universității;

f) orice formă de agresare fizică sau morală;

g) favoritismul sub orice formă;

h) obținerea, pretinderea sau nerefuzarea unor avantaje necuvenite;

i) participarea la activități didactice și manifestări științifice sub influența alcoolului;

j) folosirea unui limbaj contrar spiritului academic;

k) intrarea neautorizată în spațiile în care accesul este reglementat prin măsuri speciale;

---

[4] Viorel Roș, Andreea Livădariu, *Controversata problemă a protecției ideilor în dreptul român*, în R.R.D.P.I. nr. 2/2017, p. 56.

[5] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: https://www.uaic.ro/wp-content/ uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf, accesat la data de 06.05.2018.

l) practicarea unor atitudini şi comportamente indecente, insultătoare sau obscene;

m) utilizarea neautorizată şi provocarea de prejudicii, cu vinovăţie, a patrimoniului Universităţii;

n) denigrarea publică a personalului sau instituţiei de către membrii comunităţii universitare;

o) folosirea abuzivă a calităţii de membru al comunităţii academice;

p) organizarea şi desfăşurarea de activităţi politice în Universitate, ca şi folosirea numelui Universităţii, a resurselor umane, financiare sau materiale ale acesteia, în scopuri politice partizane;

q) discriminarea sub orice formă".

3. Sancţiuni pentru încălcarea normelor de bună conduită în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară

Potrivit Legii Educaţiei Naţionale, art. 310, constituie **abateri grave de la buna conduită** în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară:

„a) plagierea rezultatelor sau publicaţiilor altor autori;

b) confecţionarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive;

c) introducerea de informaţii false în solicitările de granturi sau de finanţare".

Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare în art. 2 litera a)[6], în măsura în care nu constituie infracţiuni potrivit legii penale, includ:

„a) confecţionarea de rezultate sau date şi prezentarea lor ca date experimentale, ca date obţinute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori ca date sau rezultate obţinute prin calcule analitice ori raţionamente deductive;

b) falsificarea de date experimentale, de date obţinute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori de date sau rezultate obţinute prin calcule analitice ori raţionamente deductive;

c) îngreunarea deliberată, împiedicarea sau sabotarea activităţii de cercetare-dezvoltare a altor persoane, inclusiv prin blocarea nejustificată a accesului la spaţiile de cercetare-dezvoltare prin avarierea, distrugerea ori

---

[6] *S.n.*: „norme de bună conduită în activitatea ştiinţifică".

manipularea aparaturii experimentale, a echipamentului, a documentelor, a programelor de calculator, a datelor în format electronic, a substanțelor organice sau anorganice ori a materiei vii necesare altor persoane pentru derularea, realizarea sau finalizarea activităților de cercetare-dezvoltare".

Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare în art. 2 litera b)[7], în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

„a) plagiatul;

b) autoplagiatul;

c) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicație ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicație;

d) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane fără acordul acesteia;

e) publicarea sau diseminarea neautorizată de către autori a unor rezultate, ipoteze, teorii ori metode științifice nepublicate;

f) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare, în dosarele de candidatură pentru abilitate, pentru posturi didactice universitare ori pentru posturi de cercetare-dezvoltare".

Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare în art. 2 litera c)[8], în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

„a) nedezvăluirea situațiilor de conflicte de interese în realizarea sau participarea la evaluări;

b) nerespectarea confidențialității în evaluare;

c) discriminarea, în cadrul evaluărilor, pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală ori alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege".

Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare

---

[7] *S.n.*: b.) norme de bună conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare și popularizare științifică, inclusiv în cadrul cererilor de finanțare depuse în cadrul competițiilor de proiecte organizate din fonduri publice.

[8] *S.n.*: c.) norme de bună conduită în activitatea de evaluare și monitorizare instituțională a cercetării-dezvoltării (...);

în art. 2 litera d)[9], în măsura în care nu constituie infracţiuni potrivit legii penale, includ:

„a) abuzul de autoritate pentru a obţine calitatea de autor sau coautor al publicaţiilor persoanelor din subordine;

b) abuzul de autoritate pentru a obţine salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale din proiectele de cercetare-dezvoltare conduse ori coordonate de persoane din subordine;

c) abuzul de autoritate pentru a obţine calitatea de autor sau coautor al publicaţiilor persoanelor din subordine ori pentru a obţine salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru soţi, afini ori rude până la gradul al III-lea inclusiv;

d) abuzul de autoritate pentru a impune nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate asupra persoanelor din subordine;

e) obstrucţionarea activităţii unei comisii de etică, a unei comisii de analiză sau a Consiliului Naţional de Etică, în cursul unei analize a unor abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare din subordine;

f) nerespectarea prevederilor şi procedurilor legale destinate respectării normelor de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare prevăzute în prezenta lege, în Codul de etică, în codurile de etică pe domenii, în regulamentele de organizare şi funcţionare a instituţiilor de cercetare-dezvoltare, respectiv în cartele universitare, după caz, inclusiv nepunerea în aplicare a sancţiunilor stabilite de către comisiile de etică sau de către Consiliul Naţional de Etică".

Nu în ultimul rând, potrivit prevederilor Legii nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare dezvoltare, personalul din cercetare-dezvoltare este ţinut să îndeplinească două obligaţii:

- „să respecte etica şi deontologia activităţii de cercetare-dezvoltare;
- să respecte drepturile de proprietate intelectuală (...)".

Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare în art. 2 litera e)[10] sunt detaliate în Codul de etică sau în codurile de etică pe domenii.

---

[9] *S.n.*: d.) norme de bună conduită în funcţiile de conducere în activitatea de cercetare-dezvoltare;
[10] *S.n.*: e.) Norme de bună conduită privind respectarea fiinţei şi demnităţii umane, evitarea suferinţei animalelor şi ocrotirea şi refacerea mediului natural şi a echilibrului ecologic.

Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare mai stabilește și o categorie distinctă de *abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare-prin asociere,* astfel:

„a) participarea activă în abateri săvârșite de alții;

b) cunoașterea abaterilor săvârșite de alții și necesitarea comisiei de etică;

c) coautoratul publicațiilor conținând date falsificate sau confecționate;

d) neîndeplinirea obligațiilor contractuale și legale, inclusiv a celor aferente contractului de mandat sau contractelor de finanțare, în exercitarea funcțiilor de conducere ori de coordonare a activităților de cercetare-dezvoltare".

Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare stabilește **sancțiuni pentru abaterile constatate de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare**. Sancțiunile se aplică de către conducerea unității sau instituției personalului de cercetare – dezvoltare.

Sancțiunile aplicate pot fi una sau mai multe, astfel:

„a) avertisment scris;

b) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;

c) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și control;

d) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an și 10 ani a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control ca membru în comisii de concurs;

e) destituirea din funcția de conducere a instituției de cercetare-dezvoltare;

f) desfacerea disciplinară a contractului de muncă".

Așa cum s-a subliniat recent în literatura de specialitate:

- „competența de a constata săvârșirea faptelor de plagiat și autoplagiat și de a aplica sancțiuni nu revine instanțelor judecătorești care pot, eventual, să verifica legalitatea actelor administrative emise de organele competente potrivit legislației în materie;

- procedurile de aplicare a sancțiunilor prevăzute de legislația drepturilor de proprietate intelectuală sunt reglementate prin legi speciale și prin Codul de

procedură civilă, iar competenţa de a soluţiona acţiunile în contrafacere revine exclusiv instanţelor judecătoreşti"[11].

De asemenea, menţionăm faptul că, Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare, *„interzice ocuparea posturilor de cercetare-dezvoltare de către persoane care se fac vinovate de abateri grave de la buna-conduită* în activitatea de cercetare-dezvoltare. Se anulează concursul pentru un post de cercetare-dezvoltare ocupat, iar contractul de muncă cu instituţia de cercetare-dezvoltare încetează de drept, indiferent de momentul la care s-a dovedit că o persoană a realizat abateri grave de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare".

4. Comisia de etică universitară

Potrivit Legii Educaţiei Naţionale nr. 1/2011, la nivelul fiecărei universităţi din România funcţionează *Comisia de etică universitară.* Cu privire la modul de constituire al acestei comisii, legea precizează că structura şi componenţa acesteia este propusă de consiliul de administraţie, avizată de senatul universitar şi aprobată de rector. Referitor la componenţa comisiei de etică, membrii acesteia sunt persoane cu prestigiu profesional şi autoritate morală.

Există şi incompatibilităţi, în sensul că nu pot fi membri ai comisiei de etică persoanele care ocupă vreuna din funcţiile: rector, prorector, decan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducţie. La nivel de fiecare universitate există un *Cod de etică universitară* care este inclus în Carta universitară.

Legea Educaţiei Naţionale nr. 1/2011 stabileşte că, atribuţiile Comisiei de etică universitară sunt, printre altele:

- „analizează şi soluţionează abaterile de la etica universitară pe baza sesizărilor sau prin autosesizare;
- realizează un raport anual referitor la situaţia respectării eticii universitare şi a eticii activităţilor de cercetare, care se prezintă rectorului, senatului universitar şi constituie un document public;
- contribuie la elaborarea Codului de etică şi deontologie universitară etc.".

[11] Sonia Florea, *Plagiatul şi încălcarea drepturilor de autor, op.cit.*, p. 115.

4.1. Cum lucrează Comisia de etică

„Orice persoană, din universitate sau din afara universității, poate sesiza Comisia de etică universitară abateri săvârșite de membri ai comunității universitare. Comisia de etică universitară păstrează identitatea autorului sesizării.

În urma unei sesizări, Comisia de etică universitară demarează procedurile stabilite de Codul de etică și deontologie universitară, respectiv de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare[12]. Comisia răspunde autorului sesizării în termen de 30 de zile de la primirea sesizării și îi comunică acestuia rezultatul procedurilor, după încheierea acestora. Potrivit art. 7 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, hotărârile comisiei de etică universitară sunt avizate de consilierul juridic al universității iar răspunderea juridică pentru hotărârile și activitatea comisiei de etică universitară revine universității.

Comisia de etică universitară, potrivit art. 318 din Legea educației naționale nr. 1/2011, poate aplica sancțiuni personalului didactic și de cercetare și personalului didactic și de cercetare auxiliar pentru încălcarea eticii universitare sau pentru abateri de la buna conduită în cercetarea științifică, astfel:

a) avertisment scris;

b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;

c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;

d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;

e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă".

De asemenea, conform art. 319 din Legea educației naționale nr.1/2011, Comisia de etică poate aplica sancțiuni studenților și studenților-doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare, următoarele:

„a) avertisment scris;

b) exmatricularea;

c) alte sancțiuni prevăzute de codul de etică și deontologie universitară".

[12] Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare (...).

5. Standarde privind evaluarea tezei de doctorat

CNATDCU, în activitatea sa, aplică Metodologia de evaluare a tezelor de doctorat, document care este disponibil public pe pagina de internet a instituției[13]. Este vorba de anexa la Ordinul OMENCȘ nr. 3482/23.03.2016. privind Regulamentul de organizarea și funcționare al Consiliului Național de atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor universitare[14].

În această secțiune punctăm câteva chestiuni legate de evaluarea tezelor de doctorat, urmând să reluăm problematica în alte capitole.

„Lucrarea de doctorat este definită ca fiind o lucrare originală, fiind obligatorie menționarea sursei pentru orice material preluat. De asemenea, legislația prevede că studentul doctorand este autorul tezei de doctorat și își asumă corectitudinea datelor și informațiilor preluate în teză, precum și a opiniilor și demonstrațiilor exprimate în teză. Potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011, art. 169, diploma conferită după promovarea unui program de studii universitare de doctorat se numește diplomă de doctor.

În diploma care certifică obținerea și deținerea titlului de doctor se menționează, în mod expres, domeniul disciplinar sau interdisciplinar al doctoratului pentru doctoratul științific; în cea care certifică obținerea și deținerea titlului de doctor într-un domeniu profesional se menționează, în mod expres, domeniul profesional al doctoratului. În urma finalizării studiilor universitare de doctorat științific, se conferă de către I.O.S.U.D. diploma și titlul de doctor în științe, corespunzându-i acronimul **„Dr"**.

Astfel, potrivit Metodologiei, „Comisia de evaluare analizează dosarul de doctorat în ceea ce privește respectarea pașilor ce au condus la propunerea de acordare a titlului de doctor și îndeplinirea standardelor specifice pentru tezele de doctorat din domeniul respectiv. Teza de doctorat împreună cu anexele sale, incluse în dosar, sunt încărcate, semnate electronic, în format pdf. cu valoare

[13] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/04/ANEXA-ROF.pdf, accesat la data de 01.03.2018.

[14] Ordinul M.E.N.C.Ș. nr. 3482/2016 privind Regulamentul de organizarea și funcționare al Consiliului Național de atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, publicat în M.Of. nr. 248 din 04.04.2016 și modificat prin Ordinul M.E.N.C.Ș. nr. 5381/2016 pentru modificarea Regulamentului de organizarea și funcționare al Consiliului Național de atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare aprobat prin O.M.E.N.C.Ș. nr. 3482/2016, publicat în M.Of. nr. 788 din 07.10.2016.

legală, pe platforma electronică națională, în care textul principal este reprezentat ca atare și nu prin imagini.

Evaluarea dosarelor tezelor de doctorat de către C.N.A.T.D.C.U. se realizează pe platforma națională (suport informatic). Ministerul Educației Naționale poate analiza teza de doctorat cu programe specializate în vederea respectării originalității.

În cazul în care comisia de specialitate nu a adoptat încă standarde specifice pentru tezele de doctorat din domeniul respectiv, evaluatorii vor analiza teza de doctorat din următoarele perspective:

a) relevanța științifică;

b) impactul potențial al rezultatelor și măsura în care teza aduce contribuții substanțiale la cunoaștere;

c) originalitatea sau caracterul inovativ sau creativ și măsura în care candidatul demonstrează abilități de gândire critică independentă;

d) măsura în care candidatul a utilizat în mod adecvat metodele și metodologiile de cercetare;

e) măsura în care modalitatea de prezentare a informațiilor în cadrul tezei este adecvată;

f) măsura în care candidatul demonstrează înțelegerea literaturii relevante în domeniu și familiarizarea cu aceasta;

g) măsura în care rezultatele prezente în teză au fost publicate sau acceptate spre publicare în urma evaluării de către evaluatori externi (peer review), ori stau la baza unor cereri de brevet sau, a unor aplicații ori măsura în care rezultatele prezentate în teză au potențialul de a fi publicate în acest fel sau de a fi aplicate;

h) respectarea normelor de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare.

În baza deciziei de validare, președintele C.N.A.T.D.C.U. propune ministrului educației naționale acordarea titlului de doctor".

6. Sesizări cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională în cazul tezelor de doctorat

Anexa nr. 2 la Ordinul M.E.N.C.S. nr. 3482/2016 detaliază procedura sesizărilor cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existența plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat.

„Orice persoană fizică sau juridică, incluziv membrii C.N.A.T.D.C.U. și I.O.S.U.D., poate sesiza în scris, prin intermediul U.E.F.I.S.C.D.I., Consiliul

General al C.N.A.T.D.C.U. cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existenţa plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat, indiferent de data susţinerii acesteia şi de data acordării titlului de doctor. Sesizarea împreună cu anexele sale se depune la sediul U.E.F.I.S.C.D.I.

Sesizarea trebuie să îndeplinească **cumulativ următoarele condiţii:**

a) conţine date de identificare a persoanei fizice sau juridice care formulează sesizarea, respectiv: numele şi prenumele, codul numeric personal (C.N.P.-ul), adresa de domiciliu, adresa de corespondenţă electronică, pentru persoanele fizice şi date de identificare şi adresele oficiale ale instituţiei, asociaţiei, organizaţiei etc., pentru persoanele juridice;

b) conţine date de identificare a tezei de doctorat pentru care se face sesizarea: autor, titlul tezei, instituţia care a eliberat diploma de doctor în baza respectivei teze de doctorat;

c) prezintă, anexat, copii ale documentelor consultate, în baza căreia persoana fizică sau juridică formulează sesizarea, cu indicarea surselor de documentare şi datelor de identificare ale acestora (biblioteci, reviste, cărţi publicate, etc.);

d) conţine o motivare argumentată a sesizării, cu exemple concrete privind nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, ori cu privire la existenţa plagiatului, în cadrul tezei de doctorat în cauză.

Conducătorul de doctorat răspunde împreună cu autorul tezei de respectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv de asigurarea originalităţii conţinutului, potrivit prevederilor art. 170 din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011.

U.E.F.I.S.C.D.I. verifica în termen de trei zile de la înregistrare, dacă sesizarea respectă cerinţele. Dacă sesizarea este admisă, *este anonimizată* pentru protejarea identităţii autorului sesizării iar U.E.F.I.S.C.D.I. notifică de îndată Ministerul Educaţiei Naţionale şi preşedintele Consiliului general al C.N.A.T.D.C.U. pentru a demara procesul de analizare şi soluţionare a sesizării.

Ministerul Educaţiei Naţionale solicită Bibliotecii Naţionale a României transmiterea în format electronic a unei copii conform cu originalul a tezei de doctorat şi realizează o copie electronică a dosarului de doctorat. Are loc apoi constituirea unei comisii de analiză a sesizării, cu participarea unor experţi care să analizeze sesizarea. Se solicită punctul de vedere al instituţiei organizatoare de doctorat, anunţându-l oficial despre sesizare pe titularul tezei de doctorat.

După ce se primeşte punctul de vedere al I.O.S.U.D., se va întocmi un raport final al comisiei C.N.A.T.D.C.U., pe baza evaluărilor independente ale evaluatorilor desemnaţi.

Art. 19 din Anexa 2 al Ordinului M.E.C.T.S. nr. 5381/2016 pentru modificarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al C.N.A.T.D.C.U. prevede că, în cazul unei sesizări cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existenţa plagiatului în cadrul unei teze de le cu privire la propunerea comisiei de lucru, prin votul de aprobare a raportului comisiei de lucru, Consiliului general al C.N.A.T.D.C.U. adoptă una dintre următoarele măsuri:

a) menţinerea titlului de doctor;

b) retragerea titlului de doctor şi propunerea de măsuri care se impun referitor la conducătorul tezei de doctorat, în baza prevederilor legale.

Decizia finală a C.N.A.T.D.C.U. se comunică către U.E.F.I.S.C.D.I., autorului sesizării şi de către Ministerul Educaţiei Naţionale către I.O.S.U.D. şi autorului tezei de doctorat. Decizia C.N.A.T.D.C.U. se publică pe site-ul www.cnatdcu.ro.

Împotriva Deciziei consiliului general al C.N.A.T.D.C.U. se poate depune contestaţie în termen de 10 zile de la comunicare.

În cazul în care decizia finală a Consiliului general al C.N.A.T.D.C.U. confirmă nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională (art. 33 din Anexa 2 al Ordinului M.E.C.T.S. nr. 5381/2016 pentru modificarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al C.N.A.T.D.C.U) Consiliul general al C.N.A.T.D.C.U. va propune ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice luarea următoarelor măsuri:

a) retragerea calităţii de conducător de doctorat/ atestatului de abilitate

b) retragerea titlului de doctor;

c) retragerea acreditării şcolii doctorale, ceea ce implică retragerea dreptului şcolii doctorale de a organiza concurs de admitere pentru selectarea de noi studenţi doctoranzi[15].

Decizia finală a C.N.A.T.D.C.U. este transmisă Ministerului Educaţiei Naţionale care va aplica prevederile art. 170 din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011.

[15] Este vorba despre art. 33 al acestui act normativ iar informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/04/ANEXA-ROF.pdf, accesat la data de 26.03.2018.

În cazul nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională, Ministerul Educaţiei Naţionale, pe baza unor rapoarte externe de evaluare, întocmite, după caz, de C.N.A.T.D.C.U., C.N.S., C.E.M.U. sau Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării, poate lua următoarele măsuri, alternativ sau simultan:

a) retragerea calităţii de conducător de doctorat/ atestatului de abilitate;

b) retragerea titlului de doctor;

c) retragerea acreditării şcolii doctorale, ceea ce implică retragerea dreptului şcolii doctorale de a organiza concurs de admitere pentru selectarea de noi studenţi doctoranzi.

Reacreditarea şcolii doctorale se poate obţine după cel puţin 5 ani de la pierderea acestei calităţi, după reluarea procesului de acreditare (...). Conducătorii de doctorat sunt evaluaţi o dată la 5 ani, potrivit procedurilor de evaluare stabilite de Ministerul Educaţiei Naţionale, la propunerea C.N.A.T.D.C.U.".

În practică, au fost şi sunt multe probleme derivate din acuzaţiile de plagiat aduse unor autori ale căror teze de doctorat au fost de ani buni susţinute public. Aşa cum bine s-a remarcat recent într-un studiu de specialitate, „aproape fiecare dintre persoanele publice acuzate de plagiat au afirmat public că au respectat toate regulile de deontologie şi bună conduită ştiinţifică aflate în vigoare la data susţinerii tezelor de doctorat, au îndeplinit rigorile de bună conduită în cercetarea ştiinţifică statuate în reglementările existente la momentul respectiv, neexistând motive temeinice de suspiciune cu privire la lucrările elaborate şi în niciun caz nefiind temeinică o procedură administrativă de retragere a titlurilor de doctor obţinute la un moment dat"[16].

„Din perspectivă juridică, actele normative elaborate şi adoptate în privinţa conduitei etice şi oneste şi a incriminării plagiatului au fost adoptate în marea lor majoritate, după evenimentele din decembrie 1989 şi produc efecte numai pentru viitor, ca orice lege civilă, afirmă autorul citat. A aplica prevederile acestora unor teze de doctorat susţinute cu mulţi ani înainte de adoptarea lor încalcă principiul constituţional al neretroactivităţii legii civile şi pe cel al legalităţii, care stau la baza funcţionării oricărui stat de drept"[17].

---

[16] Adrian Relu Tănase, *Managementul neconstituţional şi discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017, p. 51.

[17] Adrian Relu Tănase, *Managementul neconstituţional şi discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România, op.cit.*, pp. 53-54.

7. Renunțarea la titlul de doctor

Recent, în doctrină s-a identificat o problemă care a reieși din practica administrației centrale ca urmare a introducerii unei prevederi exprese în Legea educației naționale nr. 1/2011 (...), dar care însă nu s-a rezolvat[18] și ne referim la problema de drept care are în vedere: **revocarea unui act administrativ, respectiv titlul de doctor, după ce acesta a intrat în circuitul juridic civil și a produs efecte juridice.** Situația analizată se referă la **renunțarea beneficiarului la dreptul conferit de un act administrativ**, după ce acesta a fost emis, a intrat în circuitul civil și a produs efecte juridice, respectiv **renunțarea la titlul de doctor în drept.**

„Titularul unui titlu științific poate solicita Ministerului Educației și Cercetării Științifice renunțarea la titlul în cauză. În acest caz Ministerul Educației și Cercetării Științifice ia act de renunțare printr-un ordin de revocare emis în acest scop"[19], se afirmă în doctrina de drept administrativ. Continuă autoarea citată, „Precizarea are în vedere *titlul de doctor* care potrivit art. 168 alin. (7): ...se atribuire prin ordin al ministrului cercetării, educației, tineretului și sportului, după validarea tezei de doctorat de către C.N.A.T.D.C.U.".

„Actul administrativ constatator al titlului științific se anulează de la data emiterii ordinului de revocare. Procedura de renunțare la titlu precum și cea privind anularea actului administrativ constatator al titlului științific se aprobă prin ordin al ministrului educației și cercetării, potrivit Legii educației nr. 1/2011. Nu există în prezent o metodologie care să detalieze procedura, iar autoarea citată (*s.n.* D. Apostol Tofan), în același context, surprinde foarte bine, în concluzie multiplele probleme reieșite din practică cu privire la tezele de doctorat și implicit titlul de doctor care ar fi fost obținut cu încălcarea regulilor de etică academică[20]".

Într-un studiu de specialitate se analizează și această problemă iar autorul punctează că „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2014 nu motivează în niciun fel urgența introducerii în legislație a posibilității renunțării la titlul de doctor[21]". În plus, în același context, autorul remarcă: „aspectele confuze și

[18] Elena Emilia Ștefan, *Drept administrativ, Partea a II-a Curs universitar*, ediția a treia revizuită, completată și actualizată, Editura Universul Juridic, București, 2018, p. 20.

[19] Dana Apostol Tofan, *Drept administrativ,* vol. II, Editura 4, Editura C.H. Beck, București, 2017, p. 20.

[20] Elena Emilia Ștefan, *Drept administrativ, Partea a II-a Curs universitar*, *op.cit.*, 2018, pp. 20-21.

[21] Adrian Relu Tănase, *Managementul neconstituțional și discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România, op.cit.*, p. 56.

contradictorii din legislaţie care vorbeşte când de **revocarea** actului administrativ de acordare a titlului când de **anularea** actului constatator al acordării titlului ştiinţific obţinut, avându-se în vedere diferenţele de esenţă dintre cele două noţiuni juridice:

- revocarea actului administrativ se face prin act administrativ doar dacă actul administrativ nu a produs efecte juridice şi nu a intrat în circuitul juridic civil, în caz contrar doar instanţa de judecată având competenţa anulării sale;

- anularea actului administrativ de acordare a titlului de doctor în niciun caz nu se realizează printr-un alt act administrativ (...) ci doar printr-o procedură judecătorească, printr-o acţiune în contencios administrativ".[22]

Curtea Constituţională a României, prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016[23] stabileşte că: „potrivit jurisprudenţei instanţelor judecătoreşti şi a Curţii Constituţionale, prevederile art. 1 alineat (6) din Legea nr. 554/2004 constituie consacrarea legislativă a principiului revocabilităţii actelor administrative, conţinând norme de procedură ce instituie calea prin intermediul căreia pot fi supuse controlului de legalitate, la cererea autorităţii emitente, actele administrative care nu mai pot fi revocate, întrucât au intrat în circuitul juridic civil şi au produs efecte juridice.

Potrivit acestui text legal, actele administrative care au intrat în circuitul civil şi au produs efecte juridice, nu mai pot fi revocate de autorităţile emitente, constatarea nulităţii sau anularea acestora putând fi dispusă numai de instanţa judecătorească competentă prin introducerea unei acţiuni în termen de un an de la data emiterii actului, arată Curtea Constituţională. (...) *Or titlul ştiinţific de doctor este un act administrativ individual, care, o dată intrat în circuitul juridic civil, produce efecte juridice în materia drepturilor personale, patrimoniale şi nepatrimoniale.*

Posibilitatea revocării actului administrativ de către autoritatea emitentă încalcă principiul stabilităţii raporturilor juridice, introduce insecuritate în circuitul civil şi lasă la dispoziţia subiectivă a autorităţii emitente existenţa unor drepturi ale persoanei care a dobândit titlul ştiinţific. Într-o atare situaţie, dacă există suspiciuni cu privire la nerespectarea procedurilor sau a standardelor de calitate sau de etică profesională, Curtea reţine că actul administrativ poate fi supus controlului unei entităţi independente faţă de entitatea care a emis titlul de doctor, cu competenţe

---

[22] *Ibidem.*

[23] Curtea Constituţională a României, prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în M.Of. nr. 937 din 22.11.2016.

specifice în acest domeniu, care poate lua măsuri sancţionatorii cu privire la **retragerea** titlului în cauză. Însă, dacă opţiunea legiuitorului este pentru **revocarea** sau anularea actului administrativ, aceasta nu poate opera decât în condiţiile stipulate de lege, respectiv măsura nu poate fi dispusă decât de **o instanţă judecătorească**, cu respectarea dispoziţiilor Legii nr. 554/2004".

8. Concluzii

- „Buna conduită în activităţile de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică, se bazează pe un ansamblu de norme de bună conduită şi de proceduri destinate respectării acestora".
- Normele de conduită sunt prevăzute în Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare şi completate şi detaliate în Codul de etică şi deontologie profesională a personalului de cercetare-dezvoltare prevăzut de Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare dezvoltare, precum şi în Codurile de etică pe domenii.
- Potrivit Legii Educaţiei Naţionale, art. 310, constituie abateri grave de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară:
  a) plagierea rezultatelor sau publicaţiilor altor autori;
  b) confecţionarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive;
  c) introducerea de informaţii false în solicitările de granturi sau de finanţare.
- Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare în art. 2 litera b), în măsura în care nu constituie infracţiuni potrivit legii penale, includ:
  a) plagiatul;
  b) autoplagiatul;
  c) includerea în lista de autori a unei publicaţii ştiinţifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicaţie ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicaţie;
  d) includerea în lista de autori a unei publicaţii ştiinţifice a unei persoane fără acordul acesteia;
  e) publicarea sau diseminarea neautorizată de către autori a unor rezultate, ipoteze, teorii ori metode ştiinţifice nepublicate;

f) introducerea de informaţii false în solicitările de granturi sau de finanţare, în dosarele de candidatură pentru abilitate, pentru posturi didactice universitare ori pentru posturi de cercetare-dezvoltare.

• Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare stabileşte sancţiuni pentru abaterile constatate de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare. Sancţiunile se aplică de către conducerea unităţii sau instituţiei personalului de cercetare –dezvoltare.

• Legea Educaţiei Naţionale nr. 1/2011 stabileşte că, atribuţiile Comisiei de etică universitară sunt, printre altele:

- analizează şi soluţionează abaterile de la etica universitară pe baza sesizărilor sau prin autosesizare;
- realizează un raport anual referitor la situaţia respectării eticii universitare şi a eticii activităţilor de cercetare, care se prezintă rectorului, senatului universitar şi constituie un document public;
- contribuie la elaborarea Codului de etică şi deontologie universitară

9. Referinţe bibliografice

1. Sonia Florea, *Plagiatul şi încălcarea drepturilor de autor,* în R.R.D.P.I. nr. 4/2016.
2. Mario Vargas Llosa, *Civilizaţia spectacolului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017.
3. Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Controversata problemă a protecţiei ideilor în dreptul român,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2017.
4. Elena Emilia Ştefan, *Drept administrativ, Partea a II-a Curs universitar*, ediţia a treia revizuită, completată şi actualizată, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2018.
5. Adrian Relu Tănase, *Managementul neconstituţional şi discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
6. Dana Apostol Tofan, *Drept administrativ,* vol. II, Editura 4, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2017.
7. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O.G. nr. 2/2016. publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016 (...).
8. Curtea Constituţională a României, Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în M.Of. nr. 937 din 22.11.2016.
9. https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf, accesat la data de 06.05.2018.
10. http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/04/ANEXA-ROF.pdf, accesat la data de 26.03.2018.

Capitolul VIII

PLAGIATUL

Obiectivele de învățare ale Capitolului VIII

După parcurgerea Capitolului VIII. „Plagiatul" veți reuși:

1. să definiți conceptul de plagiat;
2. să definiți conceptul de autoplagiat;
3. să identificați tipurile de plagiat;
4. să identificați în ce lege este definit plagiatul;
5. să cunoașteți care sunt sancțiunile pentru plagiat și autoplagiat;
6. să cunoașteți și să explicați care este interferența plagiatului cu legislația dreptului de autor.

1. Conceptul de plagiat și autoplagiat

În ultima perioadă, există tendința, atunci când se pune problema încălcării normelor care reglementează buna conduită în cercetarea științifică, de a reduce această situație la plagiat. Însă, nu toate abaterile de la normele de bună conduită academică sunt situații de plagiat sau doar de plagiat. „În doctrina juridică au fost exprimate păreri multiple", se arată într-un studiu de specialitate, „dar niciuna dintre ele nu oferă răspunsuri atotcuprinzătoare la întrebări cum ar fi: unde să fie sediul materiei plagiatului, în legea cadru ori în legi speciale prin care se protejează juridic anumite creații de proprietate intelectuală, care să fie modul în care ar trebui să fie definit plagiatul, ce criterii trebuie utilizate pentru stabilirea creațiilor plagiate, care ar fi natura juridică a răspunderii ce trebuie angajată în sarcina plagiatorului etc.[1]"

În drept există conceptul de bună-credință care guvernează toate raporturile juridice. În doctrină s-a afirmat că: „sensul curent al conceptului de bună-credință

[1] Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (I)*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017, p.35.

este grosso-modo, acela de condiție juridică subiectivă pentru recunoașterea validității contractelor neformaliste sau pentru aprecierea elementelor subiective ce fac parte din conținutul raporturilor juridice delictuale, cvasidelictuale, administrative sau penale și, într-o formă particulară, chiar raporturile juridice internaționale[2]".

„În România, o cercetare realizată în aprilie-mai 2005, sub egida Ministerului Educației și Cercetării, coordonată de Mihaela Miroiu de la Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București a relevat că aproximativ 55% dintre studenții din eșantionul reprezentativ național cunosc cazuri de preluare de către colegi în referatele lor a unor paragrafe întregi sau fragmente fără să precizeze sursa, că peste 60% recunosc faptul că au copiat la examene, că aproximativ 20% au prezentat ca aparținându-le rezultatele cercetării altora[3]. Ancheta pe bază de chestionar autoadministrat s-a desfășurat în 14 universități (zece la stat și patru private) din București, Cluj-Napoca,Timișoara, Craiova, Ploiești și Târgu Jiu[4]").

Prin urmare, în cele ce urmează, se va defini plagiatul. Termenul de **plagiat** se traduce *plagiarism* în limba engleză și *plagiat* în limba franceză. Conform Dicționarului explicativ al limbii române[5], *„plagiatul"* are mai multe semnificații:

- „Acțiunea de a plagia, plagiere;
- Operă literară, artistică sau științifică a altcuiva, însușită (integral sau parțial) și prezentată drept creație personală.
- Care a fost însușit de la altcineva și prezentat drept creație personală".
- Potrivit dicționarului Larrouse[6]: plagiatul este: „acțiunea cuiva care, în domeniul artistic sau literar își dă pentru sine ceea ce a luat de la altul" sau „ceea ce este împrumutat, copiat, demarcat".

Cuvântul „plagiat" provine din limba latină (*plagiarius*, persoană care fură sclavi)[7] ori „răpitor sau negustor de oameni (vânduți ca sclavi)[8].

---

[2] Valerius M Ciucă, *Buna-credință*, în R.D.P. nr. 4/2015, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 30.
[3] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane*, ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura Comunicare.ro, București, 2007, p. 43.
[4] *Ibidem.*
[5] Informații publice și disponibile online la adresa de internet: https://dexonline.ro/definitie/plagiat, accesat la data de 06.01.2018.
[6] Informații publice, disponibile online la adresa de internet: http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais /plagiat/61301, accesat la data de 29.03.2018.
[7] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane*, *op.cit.*, 2007, p. 41.

Într-o lucrare de specialitate se subliniază faptul că (...) „studentul, în mod onest şi pe placul comisiei, este *să se declare paternitatea propunerilor*, fapt ce-i aduce un plus de apreciere”.[9] „A crea o operă juridică pornind de la una preexistentă nu implică preluarea ideilor tale, nici imitaţia modelului, ci recrearea unei construcţii juridice, în sensul de a avea trăsături de fizionomie proprii[10]”, afirmă alt autor.

Suntem de acord cu opinia unui reputat autor care subliniază: „orice profesor de bună credinţă şi cu o oarecare experienţă, cunoscând potenţialul intelectual al studenţilor cu care lucrează, îşi poate da cu uşurinţă seama de decalajul dintre nivelul gândirii unui debutant şi subtilitatea ideaţiei unui autor consacrat, poate sesiza, când în textele studenţilor apar rupturi de stil, când pasaje elevate, cu fraze bogate, utilizând termeni noi, de mare profunzime, dar cu o circulaţie restrânsă la un cerc de savanţi, alternează cu platitudini exprimate frust. În astfel de cazuri plagiatul este ca şi dovedit”[11].

Potrivit unei lucrări de specialitate (...) se recomandă:

- „să se dea sursa ideii sau modelul de analiză care a stat la baza unor cercetări şi analize personale şi care au determinat desfăşurarea studiului şi obţinerea concluziilor diferite (...);

- să se arate contextul în care s-a formulat o anumită propunere (...) şi să se caracterizeze critic constructiv această propunere în ce priveşte oportunitatea şi eficienţa;

- să se arate punctele de vedere divergente existente (...) în ce priveşte posibilităţile de perfecţionare a unei activităţi, cu redarea concisă a acestora (prin citate) şi să se formuleze vis-à-vis de ele propria poziţie (care înseamnă alinierea totală sau parţială la unele puncte de vedere deja conturate) care să argumenteze temeinic, punct cu punct”[12].

„Astăzi *grosso modo* „a plagia” înseamnă „a-ţi însuşi ideile, textele (integral sau parţial), creaţiile altora, fără a cita”[13], subliniază Chelcea. Termenul de

[8] Ilie Rad, *Cum se scrie un text ştiinţific. Disciplinele umaniste*, Editura Polirom, Bucureşti, 2017, p. 217.

[9] Cezar Basno, Nicolae Dardac, *Consultaţii privind lucrarea de diplomă în învăţământul superior economic,* Editura Didactică şi Pedagogică, R. A., Bucureşti, 1996, p. 27.

[10] Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (I), op.cit.*, p. 44.

[11] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio-umane, op.cit.*, 2007, p. 44.

[12] Cezar Basno, Nicolae Dardac, *Consultaţii privind lucrarea de diplomă în învăţământul superior economic, op.cit.*,1996, p. 27.

[13] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio-umane, op.cit.*,2007, p. 42.

plagiat, afirmă Rad, „nu trebuie confundat cu cel foarte răspândit de *piraterie*, prin care se înţelege reproducerea fără autorizaţie a unei melodii, a unui disc sau C.D., a unui spot publicitar sub numele autorului, dar fără autorizaţia acestuia, în scopul obţinerii unor câştiguri materiale[14]".

În esenţă, literatura de specialitate a arătat că „prin plagiat se înţelege prezentarea operei ori a unei părţi din opera altui autor, fără a menţiona sursa de inspiraţie, astfel încât să se înţeleagă că opera respectivă, ori părţile din ea preluate ar aparţine celui ce le face publice".[15]

Lăsând la o parte terminologia, plagiatul presupune, în mare, însuşirea fără drept a ideilor altora şi prezentarea ca fiind ale tale, cu intenţie sau involuntar, din necunoaşterea regulilor de citare. De aceea, problema plagiatului este o chestiune extrem de sensibilă şi, deşi pare simplă la prima vedere, diagnosticul de plagiat pus cu uşurinţă unor lucrări de cercetare ştiinţifică, făcute publice, trebuie analizat extrem de în amănunt de la caz la caz, autorul beneficiind de prezumţia de nevinovăţia până la demonstrarea vinovăţiei sale. Nu în ultimul rând, în ultima perioadă de timp, această chestiune a plagiatului a ajuns să fie analizată şi de către instanţele de judecată, informaţiile despre diferitele cazuri fiind publice şi disponibile pe portalul instanţelor de judecată din România, www.just.ro.

2. Legislaţia care reglementează plagiatul şi autoplagiatul

Un alt cuvânt la modă în ultimii ani este *autoplagiatul* sau *autocitările*. Dicţionarul explicativ al limbii române nu defineşte însă autoplagiatul şi nici autocitările. De altfel, doctrina a detectat patru categorii de teze relative la sediul materiei plagiatului, astfel:

„1. Aceea care consideră că plagiatul îşi găseşte reglementarea în dispoziţiile art. 141 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe[16]. Potrivit alin.(1) al aceluiaşi text „constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, fapta persoanei care îşi însuşeşte, fără drept, în întregime sau în parte, opera altui autor şi o prezintă ca o creaţie intelectuală proprie".

---

[14] Ilie Rad, *Cum se scrie un text ştiinţific. Disciplinele umaniste*, *op.cit.*, 2017, p. 217.

[15] Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (II)*, în R.R.D.P.I. nr. 2/2017, p. 81.

[16] Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 60 din data de 26.03.1996, cu ultimele modificări prin Legea nr. 74/2018 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, republicată în M. Of. nr. 489 din 14.06.2018.

2. Altă opinie[17] apreciază că sediul materiei privind plagiatul se află în dispozițiile art. 4 litera d) din Legea nr. 2006/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare (...). Plagiatul reprezintă: „Expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode științifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a se face trimitere la sursele originale".

3. A treia opinie[18] susține ideea că „plagiatul nu este și nu trebuie să fie reglementat și sancționat nici în cuprinsul Legii nr. 8/1996 și nici în alte legi speciale din materia dreptului proprietății intelectuale".

4. A patra opinie apreciază că „plagiatul este reglementat atât în cuprinsul Legii nr. 8/1996 cât și în Legea nr. 206/2004, ca lege specială[19]".

Cât privește **cadrul legal al reglementării plagiatului**, potrivit legislației în vigoare **la acest moment**, reținem următoarele:

- noțiunea de *plagiat nu este definită de Legea educației naționale nr. 1/2011* dar este considerat în art. 310 **abatere gravă de la buna conduită** în cercetarea științifică și activitatea universitară;

- noțiunile de *„plagiat" și de „autoplagiat"* sunt definite de *Legea nr. 206/2004* privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare;

- pe de altă parte, Legea nr. 206/2004 privind buna conduită (...) are aplicabilitate numai asupra" categoriilor de personal ce desfășoară activități de cercetare-dezvoltare prevăzute în *Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare,* precum și de către alte categorii de personal din mediul public sau privat, ce beneficiază de fonduri publice de cercetare-dezvoltare";

- atât „plagiatul" cât și „autoplagiatul" sunt sancționate de lege, fiind considerate:

[17] E.G. Olteanu, *Considerații cu privire la conceptul de autoplagiat*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 4/2009, pp. 48-49; A. Dănilă, *Câteva reflecții privind plagiatul*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 1/2015, pp. 39-40, *apud* Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (II)*, *op.cit.*, p. 78.

[18] S. Florea, *Plagiatul și încălcarea drepturilor de autor*, *op.cit.*, p. 128, *apud* Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (II)*, *op.cit.*, p. 79.

[19] Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (II)*, *op.cit.*, pp. 78-79.

• **Abateri grave de la cercetarea** ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare, potrivit Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011.

• **Fraude academice**, încălcări ale eticii universitare sau abateri de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică, potrivit Codului studiilor universitare de doctorat adoptat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011[20], respectiv:

„În cazul unor *fraude academice,* ale unor încălcări ale eticii universitare sau al unor abateri de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică, inclusiv a plagiatului, studentul doctorand şi /sau conducătorul de doctorat răspund/răspunde în condiţiile legii" (art. 20). „În urma identificării unor încălcări ale bunei conduite în cercetare-dezvoltare, inclusiv plagierea rezultatelor sau publicaţiilor altor autori, confecţionarea de rezultate ori înlocuirea rezultatelor cu date fictive, în cadrul evaluării tezei de către conducătorul de doctorat sau comisia de îndrumare, acordul de susţinere publică, nu se obţine" (art. 67).

- activitatea de cercetare ştiinţifică are strânsă legătură cu *proprietatea intelectuală*, fiind o problemă extrem de delicată atunci când se pune problema încălcării dreptului de autor şi a plagiatului. *Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe*, este legea incidentală aplicabilă când textul preluat intră sub protecţia acestei legi.

Sintetic şi comparativ, definiţiile date aşadar de către legiuitor plagiatului şi autoplagiatului sunt:

Nr. crt.	Comparaţie	Plagiat	Autoplagiat
1.	Temei juridic	Art. 4 alineat (1) litera d) din Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea-ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare	Art. 4 alineat (1) litera e) Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea-ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare
2.	Definiţie	Expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstraţii, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode ştiinţifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, **ale altor autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a se face trimitere la sursele originale.**	Expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstraţii, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode ştiinţifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, **ale aceluiaşi sau aceloraşi autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a se face trimitere la sursele originale.**

[20] Hotărârea de Guvern nr. 681/2011 privind aprobarea Codului studiilor universitare de doctorat, publicat în M.Of. nr. 551 din 03.08.2011, cu ultima modificare prin Hotărârea de Guvern nr. 134/2016, publicat în M.Of. nr. 182 din 10.03.2016.

Prin urmare, aşa cum şi doctrina a observat, „definiţiile legale au în comun două cerinţe cumulative pentru calificarea unei fapte ca plagiat şi autoplagiat:

- preluarea unor informaţii din categoriile enumerate din alte opere anterior publicate fără a menţiona acest lucru;
- şi fără a se face trimitere la sursele originale[21]".

Sintagma „*fără a menţiona acest lucru şi fără a se face trimitere la sursele originale*" semnifică încălcarea obligaţiei de a cita într-un mod corespunzător standardelor academice opera publicată de acelaşi autor sau alt autor, prin indicarea numelui autorului, titlului operei, editurii la care s-a făcut publicarea, anul publicării, paginii de la care s-a făcut preluarea informaţiilor de tipul celor enumerate şi, în cazul preluării unui text, fragment de text sau expresie, prin delimitarea clară a ceea ce s-a preluat din altă sursă de ceea ce reprezintă munca intelectuală proprie"[22].

Într-un alt studiu de specialitate s-a observat faptul că „domeniul de aplicare al Legii nr. 206/2004 este limitat la personalul ce desfăşoară activităţi de cercetare-dezvoltare, prevăzute în Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, precum şi de către alte categorii de personal din mediul public sau privat, ce beneficiază de fonduri publice de cercetare-dezvoltare. Acest lucru înseamnă că nu se aplică persoanelor care realizează activitate de cercetare independent. Este etică această soluţie?", întreabă pertinent autorii. „În mod evident că nu, fiind discriminatorie, neputându-se susţine că este o discriminare pozitivă şi acceptabilă, de vreme ce pe baza lucrărilor ştiinţifice realizate independent, o persoană poate accede la funcţii pentru care se cere dovada cunoştinţelor, experienţei şi rezultatelor relevante (...)"[23].

Mai mult, legea precizează expres că, personalul de cercetare-dezvoltare este obligat:

- „să respecte etica şi deontologia activităţii de cercetare (art. 24 din Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare[24]);
- să respecte dreptul de proprietate intelectuală şi confidenţialitatea convenită cu colaboratorii şi finanţatorii cercetării".

---

[21] Sonia Florea, *Plagiatul şi încălcarea drepturilor de autor*, *op.cit.*, p. 112.
[22] *Ibidem*, p. 112.
[23] Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Controversata problemă a protecţiei drepturilor ideilor în dreptul român*, *op.cit.*, p. 56.
[24] Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicată în M. Of. nr. 530 din 23.07.2003, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 64/2003 (...).

3. Sancţiuni pentru plagiat şi autoplagiat

În cercetarea ştiinţifică se utilizează şi alte denumiri ale încălcării normelor şi anume: *autoplagiatul, confecţionarea de rezultate sau de date, falsificarea de rezultate sau date,* acestea fiind definite de asemenea de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea - ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare, în art. 4.

Conform Legii Educaţiei Naţionale nr. 1/2011, art. 310, constituie abateri grave de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară:

„a) plagierea rezultatelor sau publicaţiilor altor autori;

b) confecţionarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive;

c) introducerea de informaţii false în solicitările de granturi sau de finanţare".

Prin urmare, semnificaţia termenilor, potrivit prevederii Legii nr. 206/2004 (...) este următoarea:

1. „*Confecţionarea de rezultate sau date*: raportarea de rezultate sau date fictive, care nu sunt rezultatul real al unei activităţi de cercetare-dezvoltare;

2. *Falsificarea de rezultate sau date:* raportarea selectivă sau respingerea datelor ori a rezultatelor nedorite; manipularea reprezentărilor sau a ilustraţiilor; alterarea aparatului experimental ori numeric pentru a obţine datele dorite, fără a altera raportările efectuate;

3. *Plagiatul*: expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstraţii, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode ştiinţifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, **ale altor autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a se face trimitere la sursele originale.**

4. *Autoplagiatul*: Expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstraţii, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode ştiinţifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, **ale aceluiaşi sau aceloraşi autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a se face trimitere la sursele originale".**

Aşa cum s-a arătat anterior, Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare stabileşte **sancţiuni pentru abaterile constatate de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare.** Sancţiunile se aplică de către conducerea unităţii sau instituţiei personalului de

cercetare-dezvoltare. Sancțiunile aplicate pot fi una sau mai multe, astfel:

a) avertisment scris;

b) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;

c) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și control;

d) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an și 10 ani a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control ca membru în comisii de concurs;

e) destituirea din funcția de conducere a instituției de cercetare-dezvoltare;

f) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

De asemenea, cu privire la tezele de doctorat, legislația prevede că, „în cazul unei sesizări cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existența plagiatului în cadrul unei teze de doctorat (...) Consiliului general al C.N.A.T.D.C.U. adoptă una dintre următoarele măsuri:

a) menținerea titlului de doctor;

b) retragerea titlului de doctor și propunerea de măsuri care se impun referitor la conducătorul tezei de doctorat, în baza prevederilor legale".

La rândul său, Consiliul general al C.N.A.T.D.C.U. va propune ministrului educației naționale și cercetării științifice luarea următoarelor măsuri:

„a) retragerea calității de conducător de doctorat/ atestatului de abilitate

b) retragerea titlului de doctor;

c) retragerea acreditării școlii doctorale, ceea ce implică retragerea dreptului școlii doctorale de a organiza concurs de admitere pentru selectarea de noi studenți doctoranzi".

4. Interferența plagiatului cu legislația dreptului de autor

Fără îndoială că orice creație umană și cu atât mai mult orice idee, lucrare cu caracter științific are un moment zero când se naște. Apoi ideile circulă. Paternitatea ideilor este însă o problemă mult discutată în zilele noastre și este foarte dificil de demonstrat că o idee ne aparține. De aceea, sunt des întâlnite situațiile când realizăm că ideile noastre, strălucite sau nu, le-au avut și alții.

Modestia literară nu mai este ceea ce a fost odată, când minţile strălucite chiar aveau ceva de spus în domeniile lor de activitate şi opere lor mai dăinuie şi astăzi. În prezent, întâlnim mult mai multe situaţii în care afirmăm idei ca fiind ale noastre dar de fapt nu sunt. Corect şi onest ar fi, să exprimăm faptul că: „ideea nu ne aparţine", în cazul în care aşa este. Aşa cum se subliniază într-o lucrare de specialitate, „operele, creaţiile, produse ale activităţii spirituale ale omului sunt rezultatul unui demers conştient, demersul intenţional fiind numitorul comun pentru orice act ori fapt creator[25]".

„Creaţiile intelectuale se nasc pe terenul operelor intelectuale existente, într-un patrimoniu spiritual dat, pe care îl îmbogăţesc continuu[26]", afirmă Florea. „Acest fond spiritual existent este format, pe de o parte din creaţiile intelectuale aflate sub protecţie juridică şi, pe de altă parte din creaţiile intelectuale căzute în domeniul public[27]", arată autorul citat. De aceea, se poate considera că, *linia de demarcaţie dintre plagiat şi încălcarea drepturilor de autor este extrem de subţire* şi numai un practician desăvârşit poate pune acest diagnostic sau dimpotrivă, va tranşa cu certitudine disputa transformată într-un litigiu cu privire la această chestiune.

Proprietatea intelectuală este protejată de lege atât pe plan naţional cât şi internaţional. Astfel, pe plan internaţional există O.M.P.I. - Organizaţia mondială a Proprietăţii intelectuale[28] (W.I.P.O) şi Organizaţia Mondială a Comerţului – W.T.O. iar pe plan naţional există două autorităţi: O.S.I.M. – Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci [29] şi Oficiul Român pentru Dreptul de Autor - O.R.D.A.[30]. Există de asemenea, un Ghid privind proprietatea intelectuală în Europa care are 31 de pagini[31].

Declaraţia Universală a Drepturilor Omului afirmă în art. 27 că: „*fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale şi materiale care decurg din orice lucrare ştiinţifică, literară sau artistică al cărui autor este*".

[25] Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Condiţia originalităţii în operele ştiinţifice,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2014, p. 12.
[26] Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (I), op.cit.,* p. 42.
[27] *Ibidem,* p. 42.
[28] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.wipo.int/portal/en/, accesat la data de 10.03.2018.
[29] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.osim.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
[30] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.orda.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
[31] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: https://iprhelpdesk.eu/sites/default/files/documents/EU-IPR-Guide-IP-in-Europe.pdf, accesat la data de 10.03.2018.

Tratatul O.M.P.I. privind drepturile de autor (W.C.T.), semnat la Geneva în anul 1996 reprezintă un acord special al art. 20 al Convenției de la Berna privind protecția operelor literare și artistice între părțile contractante care sunt țări membre ale Uniunii Europene[32] și a fost ratificat de România prin Legea nr. 205/2000 pentru ratificarea tratatului O.M.P.I., privind dreptul de autor[33].

Potrivit Tratatului O.M.P.I., „protecția privind dreptul de autor se întinde doar asupra expresiilor nu și a ideilor, procedeelor, metodelor de funcționare, sau conceptelor matematice ca atare".

Dreptul de autor și drepturile conexe sunt protejate național de Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, care afirmă în art. 1:

- alin. (1): „dreptul de autor asupra unei opere literare, artistice sau științifice, precum și asupra oricăror asemenea opere de creație intelectuală este recunoscut și garantat în condițiile prezentei legi. Acest drept este garantat de persoana autorului și comportă atribute de ordin moral și patrimonial.
- alin. (2): opera de creație intelectuală este recunoscută și protejată, independent de aducerea la cunoștința publică, prin simplul fapt al realizării ei, chiar în formă nerealizată".

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe stabilește în cuprinsul art. 33 intitulat *limitele dreptului de autor*:

„sunt permise, fără consimțământul autorului și fără plata vreunei remunerații, următoarele utilizări ale unei opere aduse anterior la cunoștința publică, cu condiția ca aceasta să fie conform bunelor uzanțe, să nu contravină exploatării normale a operei și să nu îl prejudicieze pe autor sau pe titularii drepturilor de utilizare:

a) reproducerea unei opere în cadrul procedurilor judiciare, parlamentare sau administrative ori pentru scopuri de siguranță publică;

b) utilizarea de scurte citate dintr-o operă, în scop de analiză, comentariu sau critică ori cu titlu de exemplificare, în măsura în care folosirea lor justifică întinderea citatului;

c) utilizarea de articole izolate sau de scurte extrase din opere în publicații, în emisiuni radio sau de televiziune ori în înregistrări sonore sau audiovizuale,

[32] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A22000A0411%2801%29, accesat la data de 29.03.2018.

[33] Legea nr. 205/2000 pentru ratificarea tratatului O.M.P.I., privind dreptul de autor, adoptat la Geneva la 20 decembrie 1996, publicată în M. Of. nr. 609 din 27.11.2000.

destinate exclusiv învăţământului, precum şi reproducerea pentru învăţământ, în cadrul instituţiilor de învăţământ sau de ocrotire socială, de articole izolate sau de scurte extrase din opere, în măsura justificată de scopul urmărit;

d) reproducerea pentru informare şi cercetare de scurte extrase din opere, în cadrul bibliotecilor, muzeelor, filmotecilor, fonotecilor, arhivelor instituţiilor publice culturale sau ştiinţifice, care funcţionează fără scop lucrativ, reproducerea integrală a exemplarului unei opere este permisă, pentru înlocuirea acestuia, în cazul distrugerii, al deteriorării grave sau al pierderii exemplarului unic din colecţia permanentă a bibliotecii sau a arhivei respective;

e) reproducerile specifice realizate de bibliotecile accesibile publicului, de instituţiile de învăţământ sau de muzee ori de către arhive, care nu sunt realizate în scopul obţinerii unui avantaj comercial sau economic, direct sau indirect;

f) reproducerea, cu excluderea oricăror mijloace care vin în contact direct cu opera, distribuirea sau comunicarea către public a imaginii unei opere de arhitectură, artă plastică, fotografică sau artă aplicată, amplasată permanent în locuri publice, în afara cazurilor în care imaginea operei este subiectul principal al unei astfel de reproduceri, distribuiri sau comunicări şi dacă este utilizată în scopuri comerciale;

g) reprezentarea şi executarea unei opere în cadrul activităţilor instituţiilor de învăţământ, exclusiv în scopuri specifice şi cu condiţia ca atât reprezentarea sau executarea, cât şi accesul publicului să fie fără plată;

h) utilizarea operelor în timpul celebrărilor religioase sau al ceremoniilor oficiale organizate de o autoritate publică;

i) utilizarea, în scopuri publicitare, a imaginilor operelor prezentate în cadrul expoziţiilor cu acces public sau cu vânzare, al târgurilor, licitaţiilor publice de opere de artă, ca mijloc de promovare a evenimentului, excluzând orice utilizare comercială".

Potrivit Legii dreptului de autor nr. 8/1996, nu pot beneficia de protecţia legală a dreptului de autor următoarele: „a) ideile, teoriile, conceptele, descoperirile ştiinţifice, procedeele, metodele de funcţionare sau conceptele matematice ca atare şi invenţiile, conţinute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare (...)[34]".

[34] Daniela Negrilă, *Protecţia ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017, p. 28.

Şi atunci, **care este raportul dintre Legea nr. 206/2004 şi Legea nr. 8/1996. Care este legea specială şi care este dreptul comun în materie de plagiat?**

Doctrina a analizat această situaţie şi a dat răspunsul asupra acestei probleme:

„1. Trimiterile din Expunerea de motive a Legii nr. 206/2004, la alte acte normative internaţionale (...) este corectă doar în măsura în care se referă la cercetările având ca obiect fiinţe umane şi animale, niciunul dintre actele amintite în expunerea de motive neavând legătură cu plagiatul, autoplagiatul sau protecţia ideilor, datelor, metodelor, teoriilor(...).

2. Reglementarea plagiatului, autoplagiatului şi protecţiei ideilor din Legea nr. 206/2004 este contrară Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă care (...) prevede că reglementările având acelaşi obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ, că un act normativ poate cuprinde reglementări şi din alte materii numai în măsura în care sunt indispensabile realizării scopului urmărit de acesta, şi că actele normative contradictorii se abrogă (...).

3. Dacă s-ar considera că Legea nr. 206/2004 este o lege derogatorie de la Legea nr. 8/1996 (care sancţionează doar plagiatul operelor în art. 141 fără a folosi această denumire pentru fapta incriminată), acest lucru ar fi trebuit să rezulte în mod expres din reglementare, cu o formulare de genul: „prin excepţie de la dispoziţiile art. 9 din Legea nr. 8/1996, în activitatea de cercetare ştiinţifică ideile, datele, teoriile, modelele...sunt protejate iar însuşirea lor constituie plagiat".

4. Se poate considera că **Legea nr. 206/2004 este o lege specială? Răspunsul este că nu,** Legea nr. 206/2004 are ca obiect de reglementare generală care nu face obiectul altei reglementări (art. 15 din Legea nr. 206/2004) ea fiind „specială" doar cu referire la soluţia contrară Legii nr. 8/1996, de excludere de la protecţie a ideilor.

Dacă reglementarea cuprinsă în Legea nr. 206/2004 în materie de protecţie a ideilor şi plagierea acestora ar fi considerată specială, atunci această reglementare este contrară unor convenţii internaţionale la care România este parte (Acordul T.R.I.P.S. şi Tratatul de la Roma privind dreptul de autor) şi nu pot fi aplicate pe temeiul art. 20 Constituţie (...)"[35].

Concluzionează autorii citaţi: „pentru că dacă se recunoaşte un drept privativ asupra ideilor prin Legea nr. 206/2004, atunci ele au acelaşi regim ca şi operele protejate prin drepturi de autor, dreptul asupra acestora fiind considerat a

[35] Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Controversata problemă a protecţiei drepturilor ideilor în dreptul român*, *op.cit.*, p. 55-56.

aparţine categoriei drepturilor fundamentale la care se referă art. 22 alin. 2 Constituţie (...)”[36].

5. Tipuri de plagiat

Din practică s-a observat că, plagiatul are mai multe forme sub care îşi dobândeşte identitatea. Unele forme sunt uşor observabile chiar la prima vedere a textului însă pentru alte tipuri de plagiat, este puţin mai dificil de identificat.

Doctrina subliniază că: „Plagiatul are nuanţe („a împrumuta” o idee nu-i totuna cu a reproduce pagini întregi fără să citezi) şi se diferenţiază în tipuri după intenţionalitate (plagiatul deliberat şi plagiatul involuntar, „de bună credinţă”), după modelul copiat (auto plagiatul şi plagiatul propriu-zis), după domeniu (plagiatul în artă şi plagiatul în ştiinţă), după gravitate (plagiatul în lucrările de an sau în lucrările de licenţă, în tezele de doctorat sau în volumele tipărite), în fine, după frecvenţa acestei practici dezonorante (plagiatul întâmplător, plagiatul ca stil, constant, recidivist)[37]”.

Printre cele mai des întâlnite forme de plagiat din practică, se regăsesc următoarele:

(I) Plagiatul copy-paste

Cea mai întâlnită formă de copiat şi cea mai banală este copiatul **copy paste** în care autorul efectiv copiază textul pe care îl apreciază util şi îl lipeşte în lucrarea sa, fără să schimbe nimic din acesta.

Modalitatea de realizare a acestei forme de copiat este simplă: se selectează textul cu funcţia Control + C şi se lipeşte textul dorit cu funcţia Control + V.

Ceea ce nu ştiu studenţii este că, în cazul în care lucrarea este verificată pe un program antiplagiat, se detectează pe lângă pagina de internet de unde a fost copiat textul şi data şi ora la care s-a realizat această operaţiune. În plus, pot interveni şi alte probleme legate de operaţiunea de preluare fără drept a informaţiei, caz în care pot fi antrenate şi ale forme de răspundere juridică, inclusiv cea penală, în funcţie de complexitatea situaţiei. De aceea, deşi toată lumea ştie că plagiatul nu este permis de lege, paradoxal este, că multă lume recurge la el când are de redactare o lucrare.

[36] *Ibidem*, p. 56.
[37] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio-umane, op.cit.*, 2007, p. 42.

(II) Plagiatul tip mozaic sau plagiatul fragmentat

Această formă de plagiat, este următoarea ca frecvență după plagiatul copy-paste, la care se recurge, cu intenția de a prelucra ordinea unor cuvinte în textul preluat, astfel încât să nu se cunoască că ceea ce s-a preluat ar aparține altui autor (autorul real al textului).

De asemenea, și această formă de plagiat se depistează prin programele antiplagiat în sensul că se colorează cuvintele a căror ordine a fost schimbată în text, astfel încât, prin comparare, se observă că s-a operat brutal asupra textului.

(III) Plagiatul involuntar

„Există și un „plagiat involuntar", generat de confundarea bunurilor comune din știință cu proprietatea intelectuală. Cine mai amintește că tabla înmulțirii a fost descoperită de Pitagora din Samos (...)?"[38]. De fapt, în jurisprudența română, cu mult timp în urmă s-a decis că: „... atunci când într-o lucrare științifică se expun idei din domeniul comun al specialității din care a ales subiectul lucrării ori ideile altor autori, sau se descriu alte fenomene este greu să nu se întrebuințeze anumiți termeni consacrați sau să nu se observe oarecare asemănare cu late lucrări publicate mai înainte asupra aceluiași subiect și de aceea acest fel de asemănări nu pot fi socotite ca o contrafacere; că dacă s-ar admite altfel, ar însemna că nimeni nu ar mai putea publica o lucrare științifică al cărui subiect a mai fost tratat și publicat de cineva, de teama de a nu se găsi oarecare asemănări cu lucrările anterioare..."[39].

(IV) Parafrazarea greșită este un alt tip de plagiat.

Plagiatul involuntar se poate ivi și în cazurile în care parafrazăm enunțurile altora, când exprimăm cu cuvintele noastre ce au spus alții înaintea noastră.[40] Chelcea, exemplifică, din rațiuni didactice, modul cum trebuie realizată parafrazarea onestă pentru a o distinge de plagiat[41].

---

[38] *Ibidem*, p. 44.

[39] În acest sens a se vedea fostul Tribunal Ilfov, *Audiența de la 22 decembrie 1911* (în cauza Eraclie Sterian și Leon Alcalay, pe de o parte, și F. Grunfeld, pe de altă parte), în Dreptul nr. 40/1912, pp. 390-391 *apud* Tudor Bodoașcă, Andrei Murgu, *Opinii privind semnificația juridică a plagiatului,* în R.R.D.P.I. nr. 4/2016, p. 81.

[40] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane, op.cit.*, 2007, p. 45.

[41] *Ibidem*, pp. 45-46.

Astfel, arată Chelcea „În *Teoria şi practica investigaţiilor sociale*, Henri Stahl[42] scrie:

„Lăsăm la o parte pe interesaţii, dar neutilizabilii «filozofi sociali», constructori de vagi teorii generale cu privire la o viaţă socială asupra căruia nu au făcut niciun fel de cercetare şi care se asemănă cu nişte surdo-muţi care ar fi învăţat teoria armoniei şi contrapunctului şi s-ar considera în drept să înveţe pe alţii ce este muzica. Mai util este să fim atenţi la experienţa investigatorilor de teren, de la care avem într-adevăr ceva de învăţat, deşi nu toţi au fost «sociologi» propriu-zişi."

„Plagiază fără să-şi dea seama cei care menţionează cui aparţin aceste reflecţii şi reproduc textul, schimbând ordinea ideilor şi doar câteva cuvinte"[43]:

„Este util să studiem experienţa cercetătorilor de teren chiar dacă nu toţi au fost sociologi în sensul de azi al termenului. De la filosofii sociali, care au construit teorii generale vagi cu privire la o societate asupra căreia nu au făcut nici un fel de cercetare, nu aflăm prea multe lucruri. Ei au procedat ca nişte surdo-muţi, pretinzând că ştiu compoziţia muzicală, şi consideră că sunt în drept să-i înveţe pe alţii ce este muzica."

„O parafrazare onestă, acceptabilă, subliniază Chelcea, ar fi următoarea:

„De la cei care nu au desfăşurat cercetări sociologice concrete asupra realităţii sociale, dar au construit „teorii vagi" despre societate (de exemplu, filosofii sociali), avem mai puţin de învăţat decât de la cei care au făcut investigaţii de teren chiar dacă nu au fost toţi „sociologi propriu-zişi".[44]

Prin urmare, diferenţa dintre plagiat şi parafrazare este uriaşă:

- textul parafrazat este mult mai scurt decât textul sursă/plagiat;
- în parafrazare intervine autorul prin propriile cuvinte care rezumă ceea ce a vrut autorul iniţial să spună, fără să schimbe sensul textului;
- şi în parafrazare trebuie indicate complet, toate detaliile despre sursa citată: autor, titlul operei, editura, locul, anul, pagina/adresa de internet şi data accesării/ autorul, titlul articolului, revista unde s-a publicat, numărul şi anul publicării, pagina/paginile etc.

---

[42] Henri Stahl, *Teoria şi practica investigaţiilor sociale,* vol. I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1974, p.19.

[43] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio-umane*, *op.cit.*, 2007, p. 46.

[44] *Ibidem*.

(V) Plagiatul prin traducere

O altă formă des întâlnită de plagiat este aceea în care autorul traduce textul din limba în care a fost scris și își atribuie paternitatea ideilor ca și cum ar fi fost ale sale. Sunt situații, când necunoașterea foarte bine a limbii străine din care se realizează traducerea, duce la denaturarea sensului termenilor, schimbând cu totul înțelesul textului. De aceea, se recomandă prudență în realizarea acestei operațiuni. În practică s-a observat că, atunci când s-a apelat la traducere, cinstit este ca autorul să insereze la nota de subsol mențiunea potrivit cu care: „traducerea îmi aparține", astfel încât să se evite orice altă problemă ulterioară.

O altă modalitate de a evita acuzația de plagiat sau denaturarea sensului termenilor traduși, atunci când se apelează la traducere, este să se treacă în paranteze sau la nota de subsol textul original, scris în limba străină și apoi redată, în ghilimele traducerea, cu menționarea completă a sursei, așa cum o cer regulile de citare alese de autor.

În fine, de actualitate este și problematica **transplantului juridic** și problemele născute din preluarea greșită a unor termeni și traducerea în limba română, mot-a-mot a acestora. Guțan subliniază că: „transplantul juridic se poate face fie prin traducerea fidelă a textelor juridice străine, prelucrarea și încorporarea lor în aceste normative specifice sistemului de drept importator, fie prin preluarea a însăși formei în care ele erau reglementate în sistemul de drept străin (preluarea fidelă a unor coduri și aplicarea lor ca atare în sistemul de drept importator)"[45].

(VI) De asemenea, o altă formă de plagiat întâlnită și foarte ușor de realizat este aceea a plagiatului de pe internet sau **cyberplagiatul**. Acesta presupune ca textul să fie copiat cu funcția Ctrl + C și lipit cu Ctrl + V direct în textul nostru, din materialele disponibile online pe internet și nu din cărți/articole etc.. Acest fel de plagiat se aseamănă foarte mult cu plagiatul copy paste.

Atenție, și în cazul *plagiatului copy paste* și acela al *cyberplagiat-ului* nu ne referim la conspecte ori simple rezumate ci la furtul ideilor altora, fără a menționa autorul original al textului/ideii!

[45] Manuel Guțan, *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat,* Editura Hamangiu, București, 2014, p.286.

6. Concluzii

- Noțiunile de *„plagiat" și de „autoplagiat"* sunt definite de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare.
- Plagiatul este definit: „expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode științifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a se face trimitere la sursele originale".
- Autoplagiatul este definit: „expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode științifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiași sau acelorași autori, fără a menționa acest lucru și fără a se face trimitere la sursele originale".
- Atât „plagiatul" cât și „autoplagiatul" sunt sancționate de lege, fiind considerate:
  - Abateri grave de la cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011.
  - Fraude academice, încălcări ale eticii universitare sau abateri de la buna conduită în cercetarea științifică, potrivit Codului studiilor universitare de doctorat adoptat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011.

7. Referințe bibliografice

1. Cezar Basno, Nicolae Dardac, *Consultații privind lucrarea de diplomă în învățământul superior economic,* Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1996.
2. Tudor Bodoașcă, Andrei Murgu, *Opinii privind semnificația juridică a plagiatului,* în R.R.D.P.I. nr. 4/2016.
3. Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane*, ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura Comunicare.ro, București, 2007.
4. Valerius M. Ciucă, *Buna-credință*, în R.D.P. nr. 4/2015, Editura Universul Juridic, București, 2015.
5. A. Dănilă, *Câteva reflecții privind plagiatul*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 1/2015.
6. S. Florea, *Plagiatul și încălcarea drepturilor de autor*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 4/2016.

7. Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (I)*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
8. Bujorel Florea, *Reflecții privind plagiatul (II)*, în R.R.D.P.I. nr. 2/2017.
9. Manuel Guțan, *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat*, Editura Hamangiu, București, 2014.
10. E. G. Olteanu, *Considerații cu privire la conceptul de autoplagiat*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 4/2009.
11. Daniela Negrilă, *Protecția ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
12. Ilie Rad, *Cum se scrie un text științific. Disciplinele umaniste*, Editura Polirom, București, 2017.
13. Viorel Roș, Andreea Livădariu, *Controversata problemă a protecției drepturilor ideilor în dreptul român*, în R.R.D.P.I. nr. 2/2017.
14. Henri Stahl, *Teoria și practica investigațiilor sociale*, vol. I, Editura Științifică, București, 1974.
15. Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 60 din data de 26.03.1996, cu ultimele modificări prin Legea nr. 74/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată în M. Of. nr. 489 din 14.06.2018.
16. Legea nr. 205/2000 pentru ratificarea tratatului O.M.P.I., privind dreptul de autor, adoptat la Geneva la 20 decembrie 1996, publicată în M.Of. nr. 609 din 27.11.2000.
17. Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicată în M.Of. nr. 530 din 23.07.2003, cu ultima modificare prin O.U.G. nr. 64/2003.
18. H.G. nr. 681/2011 privind aprobarea Codului studiilor universitare de doctorat, publicat în M.Of. nr. 551 din 03.08.2011, cu ultima modificare prin H.G. nr. 134/2016, publicat în M.Of. nr. 182 din 10.03.2016.
19. Fostul Tribunal Ilfov, *Audiența de la 22 decembrie 1911* (în cauza Eraclie Sterian și Leon Alcalay, pe de o parte, și F. Grunfeld, pe de altă parte), în Dreptul nr. 40/1912.
20. https://dexonline.ro/definitie/plagiat, accesat la data de 06.01.2018.
21. http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/plagiat/61301, accesat la data de 29.03.2018.
22. http://www.wipo.int/portal/en/, accesat la data de 10.03.2018.
23. http://www.osim.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
24. http://www.orda.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
25. https://iprhelpdesk.eu/sites/default/files/documents/EU-IPR-Guide-IP-in-Europe.pdf, accesat la data de 10.03.2018.
26. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A22000A0411%2801%29, accesat la data de 29.03.2018.

Capitolul IX

IDENTIFICAREA PLAGIATULUI ÎN LUCRĂRILE CU CARACTER ŞTIINŢIFIC

Obiectivele de învăţare ale Capitolului IX

După parcurgerea Capitolului IX. „Identificarea plagiatului în lucrările cu caracter ştiinţific" veţi reuşi:

1. să enumeraţi criteriile de identificare a plagiatului în lucrări;
2. să cunoaşteţi ce presupune criteriul originalităţii unei opere;
3. să explicaţi ce este şi ce conţine Ghidul de identificare a plagiatului în lucrările ştiinţifice adoptat de Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării;
4. să ştiţi cum să evitaţi plagiatul în lucrările cu caracter ştiinţific;
5. să exemplificaţi cum este prevăzut plagiatul în Codurile de etică universitare.

1. Criterii de detectare a plagiatului

Unul dintre cele mai importante criterii de detectare a plagiatului este analiza efectuată privind **originalitatea** lucrării. Aşa cum s-a arătat anterior, în metodologiile referitoare la lucrările de licenţă/ disertaţie/ teză de doctorat se afirmă că aceasta: „este... o lucrare originală". Conform Dicţionarului explicativ al limbii române, termenul **„original"** are mai multe semnificaţii, printre care:

- „care are, prin autenticitate, o valoare reală, de necontestat;

- care este propriu unei persoane sau unui autor; neimitat după altcineva; personal, nou, inedit (despre idei, teorii, opere etc.);

- care creează ceva nou, personal, fără a folosi un model făcut de altul (despre artişti, scriitori, oameni de ştiinţă)"[1].

[1] Informaţie publică, disponibilă online la adresa de internet: https://dexonline.ro/definitie/original, accesat la data de 01.04.2018.

„Pe tărâmul dreptului de autor, a te manifesta original într-o operă de creaţie, înseamnă a-ţi pune amprenta personalităţii, a-ţi transpune fantezia, a-ţi proiecta eul în expresia pe care alegi să o dai ideilor, cu consecinţa de a te bucura de protecţia dreptului de autor prin simplul fapt al creaţiei, chiar dacă nu ai adus opera ta la cunoştinţa publicului"[2], se afirmă într-o lucrare de specialitate.

Într-o altă lucrare de specialitate[3] s-a arătat recent că: „la noi, jurisprudenţa a statuat că „opera este originală dacă este o creaţie a celui care se pretinde autor, iar nu o simplă copie a unei opere anterioare"[4] şi că „originalitatea reprezintă un criteriu ce trebuie luat în considerare atât la stabilirea caracterului de operă protejabilă a unei lucrări scrise, cât şi la analizarea caracterului licit al reproducerii, ea fiind determinată de forma de exprimare a ideilor. Cu cât ideea este mai tehnică, cu atât originalitatea este mai redusă şi protecţia juridică acordată mai slabă"[5].

„Dreptul de autor protejează creaţia, condiţionat de originalitatea acesteia, originalitate care, în funcţie de sistemul de drept, este privită subiectiv sau obiectiv, se afirmă recent:

- din punct de vedere **obiectiv**, o operă este originală dacă din comparaţia cu opere anterioare reiese că nu este copiată (aşadar are un aport de noutate) şi prezintă un minimum de efort intelectual;

- din punct de vedere **subiectiv**, o operă este originală atunci când poartă amprenta personalităţii autorului ei, această accepţiune a originalităţii fiind specifică cu precădere dreptului continental, dreptul francez şi belgian având cea mai lungă tradiţie în a privi astfel originalitatea"[6].

Un alt autor subliniază: „(...) *Originalitatea presupune lipsa plagiatului* şi, pe de altă parte, eventualele fraude academice, inclusiv plagiatul, atrag răspunderea studentului doctorand şi / sau a conducătorului de doctorat, aşa cum se precizează în art. 20 alin. 3 din Cod[7]". „După cum se vede, legiuitorul nici nu are în vedere plagiatul grosolan, de tip copy-paste, pe care probabil îl socoteşte

---

[2] Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Condiţia originalităţii în operele ştiinţifice,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2014, p. 13.

[3] Gheorghe Gheorghiu, *Criteriul originalităţii operelor protejate prin drept de autor,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2016, p. 12.

[4] Î.C.C.J., s.civ şi de propr. int., dec. nr. 6428 din 30 iunie 2006 în Octavia Spineanu Matei, *Proprietatea intelectuală (2) Practică judiciară 2006-2007*, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2007, pp. 245-250.

[5] Decizia civilă nr. 8 din 11 ianuarie 2011 a Î.C.C.J., S.Civ., publicată în www.csj.ro .

[6] Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Condiţia originalităţii în operele ştiinţifice,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2014, p. 13.

[7] Daniela Negrilă, *Protecţia ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat,* în R.R.D.P.I. nr. 1/2017, p. 33.

inconciliabil cu noţiunea de teze de doctorat, ci doar plagiatul subtil al ideilor, teoriilor, argumentelor sau demonstraţiilor altuia, pe care studentul doctorand le poate prezenta ca ale sale[8]".

„Criteriul originalităţii prezintă importanţă din cel puţin două considerente: numai operele originale se bucură de protecţia dreptului de autor şi nu toate operele lipsite de originalitate sunt rezultatul unui act ilicit din partea autorului[9]", remarcă Gheorghiu iar Dominte subliniază că „Originalitatea se remarcă prin ilustrarea personalităţii autorului în cuprinsul operei în cadrul unui act de creaţie intelectuală[10]". „Noţiunea creativităţii se dezvoltă prin derularea unui act de creaţie intelectuală şi reprezintă filonul ce determină îndeplinirea condiţiei originalităţii[11]".

Doctrina reaminteşte că: „Este binecunoscută analiza procesului creativ realizată de Henri Desbois[12] care constată trei etape în elaborarea unei opere (etapa idee în care autorul gândeşte asupra unei idei, nesusceptibilă de apropiere; etapa compoziţiei, în care autorul îşi construieşte un plan al operei; etapa manifestării creaţiei într-o expresie personală, în care autorul demonstrează un stil personal în redactarea romanului, scrierea partiturii muzicale, realizarea tabloului etc.), cu observaţia pertinentă că «originalitatea relativă se manifestă fie deodată în compoziţie şi expresie, fie numai în sfârşit, numai în compoziţie»".[13]

În opinia lui Florea, „un al doilea criteriu de stabilire a gradului de plagiere a unei lucrări îl reprezintă *evaluarea originalităţii acesteia în raport cu categoria de creaţie căreia îi aparţine*[14]".Ca atare, arată autorul citat, „operele protejate prin normele dreptului de autor vor fi evaluate în privinţa originalităţii prin raportare la opere de aceeaşi natură (ştiinţifice, sau artistice, sau literare). Creaţiile cu aplicabilitate industrială vor fi examinate asupra noutăţii lor în funcţie de anumite elemente cum ar fi: anteriorităţile existente la nivelul acestor tipuri de creaţie, în vreme ce semnele distinctive vor fi supuse criteriului priorităţii faţă de altele din această materie"[15].

---

[8] *Ibidem*, p. 33.

[9] Gheorghe Gheorghiu, *Criteriul originalităţii operelor protejate prin drept de autor*, *op.cit.*, p. 13.

[10] Nicoleta Rodica Dominte, *Raportul juridico-semantic dintre creativitate şi originalitate*, în R.R.D.P.I. nr. 2/2014, p. 31.

[11] Nicoleta Rodica Dominte, *Raportul juridico-semantic dintre creativitate şi originalitate, op.cit.*, p. 31.

[12] H. Desbois, *Les droit d`auteur en France,* Dalloz, 1978, p. 32 şi urm.

[13] Gheorghe Gheorghiu, *Criteriul originalităţii operelor protejate prin drept de autor, op.cit.*, p. 13.

[14] Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (II), op.cit.*, p. 85.

[15] *Ibidem.* Pentru mai multe detalii a se vedea Directiva 2009/24/CE privind protecţia juridică a programelor pentru calculator; Directiva 96/9/CE privind protecţia juridică a bazelor de date; Directiva 2006/116/CE privind durata de protecţie a dreptului de autor şi a anumitor drepturi conexe.

De asemenea, Florea remarcă: „Un alt criteriu de analiză a existenței plagiatului îl reprezintă ca *opera sursă de plagiere să fi îmbrăcat o formă concretă de expresie*[16]".

Şi nu în ultimul rând „un alt criteriu pentru stabilirea existenței faptei de plagiat este ca opera preexistentă *să fie susceptibilă de aducere la cunoştinţă publică*[17]".

2. Ghid de identificare a plagiatului în lucrările științifice adoptat de Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării

Ministerul Cercetării şi Inovării prin Consiliul Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării a elaborat un Ghid de identificare a plagiatului în lucrările ştiinţifice care a fost dat publicităţii în luna noiembrie 2017. Acest Ghid pe care îl prezentăm în această secţiune este un document public, oficial şi cuprinde următoarele prevederi[18]:

2.1. Obiective și definiții termeni

„Obiectivul Ghidului este de a orienta în prezent modul de aplicare a Legii nr. 206/2004 în soluţionarea sesizărilor referitoare la lucrări suspecte de plagiat supuse spre evaluare Consiliului Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice şi Inovării - C.N.E.C.S.D.T.I. Ghidul va fi periodic actualizat de către C.N.E.C.S.D.T.I. în funcţie de cazuistica şi de jurisprudenţa în materia depistării şi sancţionării plagiatului.

Ghidul prezintă principiile generale şi bune practici (procedee specifice) în diagnosticarea plagiatului. Poate fi un instrument util în diagnoza cazurilor de nerespectare a deontologiei de cercetare ştiinţifică. Acesta este utilizat, în principal, activităţii de la nivelul Consiliului Naţional de Etică dar poate fi folosit, credem, ca ghid şi în alte situaţii similare din spaţiile academice-universitare.

Definiţia plagiatului în Ghid:

„Plagierea este preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creaţie intelectuală a altui autor şi prezentarea lor în spaţiul public drept componente ale unei opere proprii.

---

16 Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (II), op.cit.*, p. 85.

17 *Ibidem.*

18 Informaţiile sunt publice, disponibile online la adresa de internet: http://cne.ancs.ro/wp-content /uploads/cne/2017/12/Ghid_identificare_plagiat_final_site.pdf, accesat la data de 12.03.2018.

Plagiatul este rezultatul acţiunii de a plagia şi se referă la opera generată prin preluarea ilegitimă, intenţionată sau nu, din punct de vedere deontologic".

Definiţia autoplagiatului în Ghid:

„*Autoplagiatul* nu este plagiat, în sensul strict, adoptat prin definiţia dată. Preluarea în acest caz se face nu după opera altui autor, ci din lucrări proprii ale autorului în discuţie, dar fără specificarea faptului că opera actuală reproduce total sau parţial o operă veche a aceluiaşi autor.

Autoplagiatul este de inclus mai mult în seria practicilor de conduită ştiinţifică inadecvată. Trebuie descurajat, însă, pentru că poate duce la recunoaşteri profesionale nefundamentate prin multiplicarea aceleiaşi lucrări ca fiind probă de o nouă producţie intelectuală.

Gravitatea autoplagiatului, dar şi a plagiatului din operele altor autori, trebuie estimată în corelaţie cu mai mulţi factori.

Preluarea unei părţi dintr-un text semnat în calitate de coautor fără specificarea clară a lucrării colective-sursă este însă plagiat, care apare ca uzurpare a unui bun colectiv în interes personal."

2.2. Principii şi clasificări în analiza plagiatului, dezvoltate în Ghid

Cele şase principii explicate în Ghid, pe care le prezentăm în cele ce urmează, se aplică la toate domeniile de cercetare-dezvoltare:

„1. Severitatea

Plagierea în cadrul unei opere este cu atât mai severă cu cât preluările ilegitime a) au o mai mare extensie; b) sunt localizate în zone mai importante din arhitectura lucrării, c) decurg nu din necunoaşterea bunelor practici de redactare şi d) se înscriu în mai mare măsură într-o serie repetitivă pentru autorul respectiv. Extrinsec, dar cumulativ, contează şi avantajele pe care autorul în cauză le obţine prin plagiere.

2. Combinaţia text plagiat/text original nu exclude plagiatul

Prezenţa unei părţi originale şi corect editate în materialul supus evaluării nu compensează în niciun fel plagiatul dovedit pentru alte părţi ale aceluiaşi material. Desigur, construcţia lucrării prin alternanţa de secţiuni originale şi plagiate trebuie luată în consideraţie la stabilirea procedurilor de sancţionare. Evaluarea, însă, trebuie să semnaleze şi să diferenţieze ceea ce este „bolnav" şi, ceea ce este „sănătos" în lucrare.

3. Plagiatul este preluare de text, dar poate fi și preluare de idei

Constituie plagiat atât preluarea de idei cât și preluarea de text fără citările de rigoare. Furtul intelectual are loc prin parafrazarea unor idei, fără semnalarea intenționată a legăturii dintre lucrarea care expune și lucrarea sursă a ideii.

4. Bunele practici de integritate nu sunt dependente de contextul legal

În pofida variațiilor de context social-politic și de etapă de dezvoltare a cercetării științifice, în România a existat tot timpul o cultură a bunelor practici în materie de integritate în prezentarea rezultatelor de cercetare. Contactul cu modelele occidentale de bune practici în domeniu (...) a existat în permanență.

5. Plagiatul din lucrări colective

Preluarea fără citările de rigoare din lucrări semnate în calitate de coautor poate fi tot o formă de plagiat dacă se face la scară largă, repetată și poate aduce prejudicii de imagine celorlalți coautori.

6. Plagiatul și „cunoașterea comună"

Suspiciunea de plagiat nu se poate extinde și asupra creațiilor intelectuale care intră în categoria a ceea ce se cheamă „cunoașterea comună". Principiul trebuie aplicat, însă, cu rigoarea cuvenită spiritului său.

Formulările interpretative asupra unor texte normative sau asupra unor date de largă cunoaștere publică sau a unor evenimente istorice nu sunt, în sine, texte normative sau simple descrieri de fapte și evenimente. Prezența unor astfel de formulări interpretative preluate din operele altor autori, fără citările de rigoare, sunt tot plagiat, ca formulări care au marcă de originalitate asociată unui autor anume".

2.3. Procedee dezvoltate de Ghid de apreciere a plagiatului

Ghidul de apreciere a plagiatului menționează următoarele procedee de apreciere a plagiatului în lucrări, așa cum reiese din cele de mai jos:

„I. Severitatea plagiatului

Plagierea, la nivelul unei opere date, poate avea grade diferite de severitate. Patru criterii sunt definitorii pentru diagnosticarea severității plagiatului:

- extensia preluărilor ilegitime;
- localizarea lor în arhitectura lucrării;
- caracterul realmente voluntar sau involuntar al actelor de plagiat;
- repetabilitatea actelor de fraudă ale autorului în diferite lucrări.

Mai există și un al cincilea criteriu de gravitate al plagiatului, de natură extrinsecă și se referă la avantajele obținute, nemeritat, de către autor ca urmare a plângerii.

Criteriile de evaluare a severității sunt:

1. Numărul de paragrafe plagiate. Cu cât numărul de paragrafe copiate ca atare (verbatim), în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare;

2. Numărul de cuvinte. Cu cât numărul de cuvinte identificate în paragrafele copiate ca atare, în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare;

3. Plagierea parafrazărilor. Preluarea nelegitimă, fără citările de rigoare, de către autorul III (C) a parafrazărilor pe care autorul II (B) le-a realizat după texte ale autorului I (A) este semn de intenționalitate a plagiatului practicat de autorul evaluat (C). Sunt mai multe variante ale acestui gen de furt intelectual:

3.1. Preluarea incorectă de către C se face atât pentru parafrazare cât și pentru citarea semnate de B cu referire la A. Altfel spus, plagiatorul își asumă atât interpretarea dată de B despre A cât și modul în care B citează lucrarea semnată de A. Probabilitatea ca un astfel de lanț de similitudini între plagiatorul C și sursa plagiatului (autorul B) să fie întâmplătoare este practic, nulă.

3.2. Preluarea incorectă de către C se face pentru parafrazarea textului semnat de B despre A, fără a mai menționa, însă, trimiterea bibliografică cu care B s-a raportat la lucrarea semnată de A. Probabilitatea ca C și B să parafrazeze identic textul semnat de A este apropiată de zero.

3.3. Preluarea ca atare de către C a unor citări incorecte ale autorului B despre un text semnat de A.

4. Practicarea plagiatului de tip mozaic: se preia un bloc de text, fără citarea de rigoare, iar în interiorul textului respectiv se înlocuiesc cuvinte, dar cu păstrarea structurii de ansamblu a frazării.

5. Localizarea plagiatului în introducerea lucrării ca zonă de definire a obiectivelor de cercetare, în partea de prezentare a metodologiei proprii, contribuțiilor originale și concluziilor constituie circumstanțe agravante în diagnosticarea severității plagiatului.

6. Falsitatea motivației de necunoaștere a bunelor practici de citare

O astfel de situație apare când persoana suspectă de plagiat: a) susține în apărarea sa ideea că „atunci când am scris eu teza sau articolul nu se știau aceste

reguli de citare corectă astăzi" dar b) are în propria lucrare secvențe multiple în care citează corect. Este o autoinfirmare a motivației pe care o dă pentru plagiat. Nu poți susține cu nu ai știut regulile citării prin ghilimele și note de subsol dacă în aceiași lucrare citezi, cu multiple ocazii, corect.

II. Recunoașterea plagiatului prin norme cantitative

1. Dacă textul preluat fără citările de rigoare depășește limita unei posibile memorări de cuvinte succesive, atunci se poate vorbi de probabilitate sporită de plagiat cuvânt cu cuvânt.

2. Pentru științele exacte și pentru discipline cu înalt grad de formalizare, această limită poate fi mai mare. În astfel de cazuri de formalizare puternică a abordării este normal ca formulările standardizate extinse să aibă o largă circulație în spațiile profesionale (...).

3. Situația de mai sus nu trebuie să fie confundată, însă, cu un pretins drept de a prelua, fără citare corectă, interpretarea unor acte normative, realizată de către alți autori.

4. Contează foarte mult și cât anume se preia, fără citarea corectă, explicită, din surse relevante pentru cunoașterea comună.

5. Severitatea plagiatului în funcție de dimensiunea fraudei intelectuale este variabil sancționată de la societate la societate, de la domeniu la domeniu.

6. Contează mai mult intenționalitatea dovedită a plagiatului decât cantitatea acestuia, estimată prin analize de similitudine. În măsura în care plagiatul intenționat în lucrarea de referință este dovedit ca fiind repetitiv, indiferent de partea din lucrare afectată, atunci diagnosticarea plagiatului prin intenționalitate devine prioritară ca importanță față de estimarea cantitativă a textelor preluate incorect sub aspectul deontologiei profesionale.

7. Dacă totuși se apelează la estimări cantitative ale plagiatului, este indicat ca acestea să fie atât de tip procentual, relativ, cât și în cifre absolute, eventual de număr de cuvinte. Ceea ce se incriminează prin deciziile asupra plagiatului în sfera academică și de cercetare este intenția realizată de a plagia.

Stipularea unui prag procentual de text care poate fi plagiat fără probleme este cu consecințe negative, ușor de estimat. Stabilirea la nivel central a unui prag oficial sau acceptabil de X% până la care se poate plagia va avea consecințe negative ușor de estimat pentru practica academică în învățământ și din publicistica de specialitate.

III. Falsa problemă a cunoaşterii comune.

Faptul că anumite texte preluate incorect se referă la evenimente istorice cunoscute sau la interpretarea unor acte normative nu face justificabil în niciun fel actul de plagiere.

Detaliile de interpretare şi modul de frazare sunt marcă de originalitate şi trecerea lor în pachetul „plagiatului care poate fi justificat prin caracterul neimportant al textului", nu poate fi acceptată.

IV. Autori fantomă

Suspiciunea de implicare a unor autori fantomă (ghost writers) este greu de verificat dar poate fi întărită prin:

- listarea unui număr mare de referinţe la bibliografie care nu apar explicit folosite în lucrare, în pofida faptului că în aceeaşi lucrare apar frecvent citări incorecte;

- erori repetate în text (...).

Preluarea prin traducere a unor texte, de orice fel, dintr-o limbă străină şi prezentarea lor - în bloc compact sau în stil mozaicat - ca text propriu, nu este decât o altă formă de plagiat intenţionat.

V. Expertiza de evaluare a plagiatului

Sunt necesare expertize multiple, transversale, în evaluarea suspiciunilor de plagiat. Implicarea unor specialişti independenţi în diagnosticarea cazurilor de plagiat este obligatorie.

Aplicaţiile informatice care duc la estimarea ponderii pe care o au textele din lucrarea de referinţă similare cu alte texte semnate de alţi autori, prezente pe internet, nu pot suplini evaluările experţilor prin analize cantitative. Contează nu numai, şi nu în primul rând, cât s-a plagiat ci şi ce s-a preluat ilegitim.

Plagiatul în secţiuni de sinteză ale lucrării nu poate fi evaluat corect doar în termeni cantitativi de număr sau procente de text preluate incorect. Similar, preluarea copy-paste a citatelor şi a interpretărilor lor, fără indicarea sursei, este probă de necontestat a intenţionalităţii plagiatului.

În faza de verificare a suspiciunilor de plagiat, evaluatorii specializaţi trebuie să asigure pe deplin confidenţialitatea dezbaterii pe cazul în discuţie, să

argumenteze temeinic deciziile pe care le iau. O dată luată decizia instituțională de respingere sau acceptare a suspiciunii de plagiat pe cazul dat, este util ca argumentarea să devină pe deplin transparentă în spațiul public[19]".

Ghidul prezentat anterior se dorește a fi un instrument extrem de bine documentat cu privire la identificarea plagiatului în lucrările științifice respectiv criteriile de diagnostic al plagiatului, dar nu numai. Acesta, fiind adoptat de Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, este cu atât mai mult un instrument valoros cu privire la tematica plagiatului, cu cât autoritatea emitentă chiar are atribuții în acest sens, potrivit legii.

În plus, așa cum reiese din textul Ghidului, „deși acesta se aplică momentan doar activității de la nivelul Consiliului Național de Etică, poate fi folosit ca ghid și în alte situații similare din spațiile academice-universitare". În final, se menționează că: „acest Ghid poate îndeplini chiar rol educativ și de prevenție, nu numai de sancționare a conduitelor sociale reprobabile".

3. Cum este prevăzut plagiatul în Codurile de etică ale universităților

În opinia noastră, un document care are cele mai cuprinzătoare prevederi referitoare la plagiat este Codul de Etică al Universității din Craiova[20].

Acesta definește plagiatul, exemplifică cazurile de plagiat, de la plagiatul minor la cel semnificativ dar și procedura reclamațiilor în cazul suspiciunii de plagiat.

- „Plagiatul poate fi *voluntar* (plagiat propriu-zis) sau *involuntar* (folosirea greșită a sistemului de citare, sau neindicarea sursei unui material) *(s.n)*.
- Materialul asupra căruia se comite plagiat poate fi o carte sau o parte a unei cărți, un articol, o pagină de internet, un curs, o altă lucrare.
- În elaborarea unei lucrări academice de orice fel sau a unei prezentări orale se va ține cont de distincția dintre parafrazare și citare propriu-zisă.
- Prezentarea unui citat (text integral dintr-un material străin) ca parafrază (repovestirea ideii/argumentului unui autor), și anume fără utilizarea

---

[19] Toate informațiile prezentate în această secțiune sunt informații publice, disponibile online și au fost preluate de pe pagina de internet: http://cne.ancs.ro/wp-content/uploads/cne/2017/12/Ghid identificare_plagiat_final_site.pdf, accesată la data de 12.03.2018.

[20] Toate informațiile prezentate în această secțiune sunt informații publice, disponibile online și au fost preluate de pe pagina de internet: http://www.ucv.ro/pdf/invatamant/management/regulamente/ Regulamente_personal/Cod_etica.pdf, accesat la data de 05.04.2018.

indicilor care semnalează în mod convențional prezența unei citări (ghilimele, litere cursive, paragrafe distincte indentate etc.) constituie, de asemenea, plagiat.

• Nu constituie plagiat folosirea unor sintagme sau definiții scurte, considerate de către comunitatea disciplinară ca făcând parte din fondul de noțiuni de bază, comune, al disciplinei respective. Cu toate acestea, având în vedere faptul că o atare apreciere presupune un grad de subiectivism, este recomandat ca autorii să își exercite discernământul și o atenție sporită în utilizarea unor asemenea sintagme și definiții.

• O acuzație de plagiat, pentru a fi validă, trebuie să fie însoțită de dovada clară a plagierii, prin indicarea textului sau textelor din care s-a plagiat.

• Dacă două sau mai multe referate/articole prezentate simultan conțin fragmente comune, fără referințe explicite la surse, acest lucru este suficient pentru a fundamenta o acuzație de plagiat;

• Dacă materialul prezentat drept contribuție proprie, sau un fragment din aceasta sunt identificate în rețeaua internet, unde de asemenea sunt reluate din aceeași sursă ultimă (indicată sau nu), acest lucru este suficient pentru a fundamenta o acuzație de plagiat.

• Descoperirea comiterii fraudei intelectuale implică, în cazurile în care frauda nu este direct sancționată de către cadrul didactic (înlăturarea citatelor respective, referința explicită la surse etc.), sesizarea Comisiei de etică universitară în vederea sancționării persoanei vinovate, mergându-se în funcție de gravitate, până la desfacerea contractului de muncă.

• Dacă plagiatul este comis de un/o student/studentă, iar acesta este la prima abatere de acest gen, de regulă cazul îl rezolvă cadrul didactic, stabilind sancțiuni proporționale: în anumite cazuri majore, de exemplu, autorizează anularea, pentru studentul/studenta în cauză a examenului în cadrul căruia s-a comis fapta (...).

• Constituie plagiat și:

a) compilația de fragmente din mai multe surse/autori, fără referințe clare șa textele cursă;
b) întrepătrunderea dintre fragmentele de text furate și munca proprie;
c) preluarea în text fără referințe clare, cu modificarea unor expresii din text și/sau inversarea unor paragrafe/propoziții/capitole;
d) omiterea marcajelor clare de citare în text și menționarea lucrării sursă (carte, articol, alt referat, resursă web etc.) în bibliografia finală.

Plagiatul minor poate consta în:

- utilizarea greşită şi involuntară a materialelor, citatelor, din ignoranţă şi lipsit de intenţie, mai ales de către studenţii din primul an;
- utilizarea excesivă a surselor, însoţită de o cantitate neglijabilă de muncă proprie;
- situaţia în care este plagiată o foarte mică parte din lucrare şi când partea respectivă nu este determinantă în evaluare.

Cazurile *semnificative de plagiat* sunt fie cazuri de repetare a plagiatului minor, fie forme extinse de plagiat, mai ales plagiatul total.

Plagierea lucrărilor de diplomă sau a disertaţiilor de master se sancţionează cu anularea examenului. În cazul în care plagiatul este total, persoana respectivă nu are drept de reînscriere la examen. (...).

În cazul *doctoranzilor şi cadrelor didactice* se presupune că persoana este academic formată şi gradul de ignoranţă în privinţa regulilor, precum şi gradul de inocenţă sunt foarte scăzute. Din acest motiv, analiza cazului trebuie făcută de către specialişti în colaborare cu Comisia de etică universitară.

În cazul publicării unei lucrări plagiate, iar aceasta are importanţă în cariera cadrului didactic, cercetătorului sau doctorandului, aceştia sunt excluşi din universitate şi se dă curs prevederilor legii (...)".

Aşadar, cele expuse mai sus arată preocuparea universităţilor în angajarea fermă în lupta în combaterea fenomenelor de fraudă academică şi ne referim la plagiat, documentul fiind prezentat în extras în această secţiune, însă acesta este mult mai cuprinzător.

4. Cum evităm plagiatul în lucrările cu caracter ştiinţific

Recomandările pentru evitarea plagiatului sunt foarte multe şi, pe de o parte au fost subliniate de către doctrină dar, pe de altă parte, au reieşit din practică, din observarea modului de desfăşurare a activităţii de cercetare a multor generaţii de studenţi, masteranzi ori doctoranzi. Toate recomandările cu privire la evitarea plagiatului în lucrările cu caracter ştiinţific au la bază respectarea unor minime reguli precum:

- Onestitatea.

- Recunoaşterea paternităţii ideii sau, cel puţin să redăm sursele de documentare.

- Să scriem în lucrare că: „această idee nu ne aparţine", dacă nu este a noastră.

- Să recunoaştem că nu noi am inventat roata, de aceea nici nu există pretenţii de tipul invenţiilor la nivelul studenţilor. Tot ceea ce se cere oricui este să se recunoască, atunci când este cazul „unei inspiraţii" că s-a preluat de la alţii iar felul în care se povesteşte tema aleasă a fi analizată să reflecte personalitatea autorului, adică acesta să aducă ceva nou temei analizate, în comparaţie cu alţii. Practic, cerinţa este să existe contribuţie personală evidentă în lucrare.

- O bună cunoaştere a regulilor de citare. Astfel, deşi, poate autorul nu stăpâneşte perfect un stil de citare dar buna lui credinţă se poate observa implicit din faptul că este cinstit, pune ghilimele şi nu îşi atribuie o ideea care nu este a sa.

- Citatele să fie cât mai scurt posibile. În acest sens, un studiu recent arată că, „*Citatul scurt* se defineşte ca fiind: un fragment de dimensiuni reduse dintr-o operă preexistentă, folosit de o terţă persoană fără autorizarea titularilor drepturilor de autor, în scop de analiză, critică sau exemplificare, însă numai în măsura în care acestea îi justifică întinderea"[21]. Din acest punct de vedere, în general se recomandă o anumită prudenţă în preluarea a frază după frază din autori pe care îi cităm în lucrarea noastră.

- O bună cunoaştere a regulilor de întocmire a notelor de subsol, respectiv redarea completă a autorului, titlul sursei, editura, locul, pagina ori paginile / autorul, titlul lucrării, numărul şi titlul revistei, anul şi pagina ori paginile/ legislaţia identificată prin număr şi data apariţiei, publicată în Monitorul Oficial nr. ... din data de.... / pagina de internet cutare, accesată sau consultată la data de... etc.

- O bună cunoaştere a regulilor de întocmire a referinţelor bibliografice dar şi a bibliografiei finale.

- Să folosim, pe cât se poate cuvintele noastre şi nu ale altora.

- Să avem în permanenţă grijă să departajăm cuvintele noastre de ideile altora, prin una din modalităţile următoare, toate cu menţionarea datelor complete ale sursei de informare:

1. prin ghilimele;
2. să subliniem textul cu italic;
3. prin retragerea textului şi scrierea lui cu un font mai mic (spre exemplu, textul citat se scrie cu alineat şi cu font de 12 în loc de 14);
4. să parafrazăm.

[21] Teodor Bodoaşcă, Andrei Murgu, *Opinii privind semnificaţia juridică a plagiatului*, în R.R.D.P.I. nr. 4/2016, p. 86.

- Atenţie la autoplagiat! Deşi autoplagiatul este sancţionat, nu există în legislaţie o prevedere cu privire la lungimea textului care se refoloseşte într-o altă lucrare. Şi atunci, adresăm următoarea întrebare: care să fie diferenţa dintre autoplagiat şi autocitare? Dacă un profesor ştie să predea o lecţie într-un anume fel, acesta în orice curs va scrie sau va preda lecţia respectivă, se va exprima identic. În această situaţie este greu să identifici care este primul moment în care acest profesor s-a exprimat într-un atare fel, spre a contabiliza cursurile din anii următori pentru a analiza dacă nu s-a comis un autoplagiat. Prin urmare, credem că în această situaţie suspiciunea de autoplagiat nu s-ar putea susţine.

- Atenţie la autocitări! Dacă în privinţa autoplagiatului, poate lucrurile sunt cât de cât clare, cu privire la autocitări, legislaţia nu sancţionează autocitările şi nici nu ar putea-o face. Cine ar putea să limiteze autorul să îşi redea propriile afirmaţii atunci când scrie o lucrare?

În acest sens, se subliniază în doctrină că: „autocitatele" pot fi „integrale" şi folosite „în orice scop", cu condiţia de a respecta „ordinea publică şi bunele moravuri", fără ca împrejurarea să constituie „autoplagiat"[22]. Autorii citaţi comentează în acest sens: „art. 33 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 are în vedere utilizarea operei de alte persoane, în cazul în care citatele sunt folosite chiar de titularul dreptului de autor asupra operei preexistente, nu se impune cerinţa ca acestea să fie scurte, şi nici să fie folosite exclusiv pentru analiză, comentariu, critică, ori cu titlu de exemplificare"[23].

Cele mai multe probleme, cu privire la suspiciunile de plagiat, în zilele noastre, au pus lucrările de licenţă şi, mai nou tezele de doctorat. Cu privire la teza de doctorat, lucrurile sunt mai complicate deoarece, autorul acesteia, după obţinerea titlului de doctor obţine şi alte beneficii patrimoniale iar cum minciuna are picioare scurte, imediat este detectat plagiatul, indiferent de regulile care au stat la baza redactării lucrării. Citarea a fost şi este sfântă! Să fii cinstit nu este desuet ci, dimpotrivă, este şi va fi extrem de actual!

Mai mult decât atât, aşa cum s-a observat în doctrină: „se presupune că o astfel de lucrare chiar trebuie să folosească idei ale altor autori, să prezinte situaţia la zi a opiniilor exprimate şi, dacă o face în scop de analiză, comentariu, critică, se

[22] Teodor Bodoaşcă, Andrei Murgu, *Opinii privind semnificaţia juridică a plagiatului*, în R.R.D.P.I. nr. 4/2016, p. 86.
[23] *Ibidem*.

presupune că utilizarea se încadrează în ceea ce Legea nr. 8/1996 consideră a fi o simplă limitare a exercițiului drepturilor de autor, acceptată de legiuitor şi, prin urmare, permisă doctorandului în aceleaşi limite ale menționării sursei şi autorului[24]";

- Atenție la citările de mâna a doua! Să ne obişnuim să utilizăm citarea cu: *apud, după, citat de,* atunci când nu consultăm direct o sursă dar o găsim citată de alt autor, pentru că, să recunoaştem, „citarea nu este o citire".

- Să cultivăm modestia intelectuală şi să evităm să predăm o lucrare pe o temă fără a avea nicio notă de subsol şi nicio citare! Este aproape imposibil ca într-o lucrare să nu consulți minim o sursă. De aceea, profesorul îşi va da seama de fraudă, chiar şi din acest minim indiciu, al lipsei citărilor.

- Să nu trişăm în lucrare în sensul că, din varii motive, utilizăm o sursă reală care ne-a fost de folos la o citare-două, copiem textul şi de la alții şi trecem la nota de subsol singura sursă, deşi aceasta nu are legătură cu textul. Un profesor experimentat va şti că un autor, din domeniul său de specializare nu avea cum să aibă o părere într-un domeniu necunoscut sau, în mediul universitar respectivul citat greşit are totdeauna o poziție de critică a legislației etc.

- Să nu scriem la prima citare în text: „AB, op.cit., p.". Aceasta este un indiciu că lucrarea este plagiată! Niciodată la prima citare nu se scrie astfel ci datele complete ale surse: „AB, *Text text text,* Editura, Locul, anul, pagina".

- Atenție aşadar, la erorile pe care tindem să le facem şi să confundăm: citarea cu rezumatul şi parafrazarea, astfel:

a) citarea: se realizează inserarea cu ghilimele şi fidelă a textului, trecând şi datele complete ale sursei de informare;
b) rezumatul unui text: se realizează o poveste scurtă a ceea ce a vrut să spună autorul, combinând propriile voastre cuvinte cu cele ale autorului original dar subliniind cuvintele autorului cu *italic* sau între ghilimele. Practic, se selectează ideile principale ale textului şi se simplifică. De asemenea, se trec datele complete ale sursei de informare. Rezumatul poate să se refere la texte mult mai mari ca întindere.
c) parafrazarea unui text: presupune, spre deosebire de rezumat, o povestire a ceea ce s-a înțeles din text, cu propriile cuvinte dar fără a schimba ordinea ideilor şi sensul acestora. De regulă parafrazarea este mai scurtă decât textul original. La fel, se trec datele complete

[24] Daniela Negrilă, *Protecția ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat, op.cit.,* p. 33.

ale sursei de informare pentru a se putea verifica. Parafrazarea are loc pentru texte mici, comparativ cu rezumatul.

- „Se recomandă păstrarea sublinierilor și alineatelor originale, cu excepția situațiilor în care se pune în evidență un fragment din reproducere, printr-o subliniere proprie, sau când, dimpotrivă, se renunță la sublinierile originalului. În această situație se face mențiunea printr-o paranteză sau notă de tipul (Subl. ns. - I.S)"[25], recomandă Gherghel.

În opinia lui Chelcea, „Pentru a evita plagiatul involuntar, ar trebui:

- să închidem între ghilimele orice text care aparține altora;
- să menționăm autorul, titlul lucrării, locul de apariție, editura, anul, pagina;
- să fim atenți la distincția dintre cunoștințele comune, care au intrat în patrimoniul științei, și informațiile din sfera dreptului de proprietatea intelectuală;
- să reproducem cu cuvintele noastre ideile centrale ale unui text, menționând corect autorul și opera care ne-au inspirat;
- să prescurtăm textul original, exprimând într-o manieră proprie ideile de bază din opera citată;
- să învățăm să luăm „notițe inteligente", nu copiind propoziții și fraze din prelegerile profesorilor;
- să ne obișnuim să lucrăm cu fișe de lectură, în care să sintetizăm ideile autorilor, nu doar să le reproducem între ghilimele[26].

În doctrina de specialitate s-a arătat că: „Plagiatul trebuie să fie paralel cu o teză de doctorat pentru că aceasta reprezintă punctul de pornire al întregii activități de cercetare al autorului, iar pasul făcut contra legii, a bunei cuviințe, a moralei, conduce, mai devreme sau mai târziu, la aplicarea unui stigmat ale cărui urme nu vor putea fi înlăturate, chiar neîntemeiate de ar fi[27]".

Atenție la intercalările în citate!

Gherghel subliniază de asemenea că: „Intercalările în citate se fac numai:

- prin note cu mențiunea autorului;

[25] N. Gherghel, *Cum să scriem un articol științific*, Editura Științifică, București, 1996, p. l, pp. 162-163.
[26] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane*, *op.cit.*, p. 46.
[27] Daniela Negrilă, *Protecția ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat*, *op.cit.*, p. 33.

- prin paranteze rotunde, cu aceeaşi menţiune;
- prin paranteze drepte (dacă autorul citatului original nu le foloseşte);
- prin dublă linie de pauză, pentru intercalări care reamintesc pe autorul citatului original (de exemplu - adaugă autorul)"[28].

„Este preferabilă o lucrare de licenţă sau o teză de doctorat cu un surplus de citate uneia cu plagiere involuntară sau de-a dreptul furată[29]", afirmă Chelcea.

Exemplu pentru identificarea unui text plagiat:

Textul original: „*Una din explicaţiile care se dau pentru nerespectarea legilor e că legile sunt prost făcute, aprobate nu pentru binele comun, ci pentru interese particulare, sau concepute atât de prost, încât cetăţenii se văd obligaţi să le încalce. E evident că, dacă un guvern îi sufocă pe contribuabili cu tot felul de impozite şi taxe abuzive, aceştia vor fi tentaţi să nu-şi plătească dările*", din sursa: Mario Vargas Llosa, *Civilizaţia spectacolului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017, p. 126.

Textul original	Plagiat	Ce aţi greşit
AŞA DA „Una din explicaţiile care se dau pentru nerespectarea legilor e că legile sunt prost făcute, aprobate nu pentru binele comun, ci pentru interese particulare, sau concepute atât de prost, încât cetăţenii se văd obligaţi să le încalce. E evident că, dacă un guvern îi sufocă pe contribuabili cu tot felul de impozite şi taxe abuzive, aceştia vor fi tentaţi să nu-şi plătească dările"[30].	AŞA NU Una din explicaţiile care se dau pentru nerespectarea legilor e că legile sunt prost făcute, aprobate nu pentru binele comun, ci pentru interese particulare, sau concepute atât de prost, încât cetăţenii se văd obligaţi să le încalce. E evident că, dacă un guvern îi sufocă pe contribuabili cu tot felul de impozite şi taxe abuzive, aceştia vor fi tentaţi să nu-şi plătească dările.	Textul este copiat integral din lucrarea „Civilizaţia spectacolului" a autorului M.V. Llosa fără: - să indicaţi sursa - să inseraţi textul între ghilimele.

[28] N. Gherghel, *Cum să scriem un articol ştiinţific, op.cit.*, p., 163.
[29] Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio-umane, op.cit.*, p. 46.
[30] Mario Vargas Llosa, *Civilizaţia spectacolului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017, p. 126.

Textul original	Plagiat	Ce ați greșit
AȘA DA În opinia lui Llosa: „Una din explicațiile care se dau pentru nerespectarea legilor e că legile sunt prost făcute, aprobate nu pentru binele comun, ci pentru interese particulare, sau concepute atât de prost, încât cetățenii se văd obligați să le încalce. E evident că, dacă un guvern îi sufocă pe contribuabili cu tot felul de impozite și taxe abuzive, aceștia vor fi tentați să nu-și plătească dările”[31].	AȘA NU Legile sunt prost făcute și de aceea le încalcă cetățenii. Aceștia sunt tentați să nu-și mai plătească dările pentru că guvernele îi sufocă cu tot felul de impozite și taxe abuzive.	Textul este preluat din lucrarea „Civilizația spectacolului” a autorului M.V. Llosa și s-a încercat o parafrazare greșită: - fără să indicați sursa; - fără să inserați textul între ghilimele; - ați indus ideea că vă aparțin ideile exprimate.

Textul original	Plagiat	Ce ați greșit
După cum a afirmat Llosa: „Una din explicațiile care se dau pentru nerespectarea legilor e că legile sunt prost făcute, aprobate nu pentru binele comun, ci pentru interese particulare, sau concepute atât de prost, încât cetățenii se văd obligați să le încalce. E evident că, dacă un guvern îi sufocă pe contribuabili cu tot felul de impozite și taxe abuzive, aceștia vor fi tentați să nu-și plătească dările”[32].	Dacă legile ar fi făcute bine, cetățenii nu s-ar mai fi văzut obligați să le încalce. Dacă guvernele nu i-ar mai sufoca cu tot felul de impozite și taxe abuzive, aceștia și-ar plăti dările.	Textul este preluat din lucrarea „Civilizația spectacolului” a autorului M.V. Llosa și s-a încercat o parafrazare greșită, prin schimbarea cuvintelor în text și a concluzionării ideilor textului: - fără să indicați sursa - fără să inserați textul între ghilimele; - ați indus ideea că vă aparțin ideile exprimate.

[31] Sursă redată corect: Mario Vargas Llosa, *Civilizația spectacolului*, Editura Humanitas, București, 2017, p. 126.
[32] Sursă redată corect: Mario Vargas Llosa, *Civilizația spectacolului*, Editura Humanitas, București, 2017, p. 126.

Textul original	Plagiat	Ce ați greșit
Așa cum a subliniat Llosa, „nerespectarea legilor de către cetățeni se explică prin faptul că acestea sunt prost făcute și aprobate nu pentru binele comun ci pentru interese particulare (...)”[33].	Nerespectarea legilor **se explică pentru că** legile sunt prost făcute, aprobate nu pentru binele comun, ci pentru interese particulare, sau concepute atât de prost, încât cetățenii se văd obligați să le încalce. **Dacă un guvern** nu i-ar mai sufoca pe contribuabili cu tot felul de impozite și taxe abuzive, aceștia nu-și **vor mai** plătească dările.	Textul este preluat din lucrarea „Civilizația spectacolului” a autorului M.V. Llosa dar s-au schimbat unele cuvinte în text ori s-au introdus propriile cuvinte (subliniate cu bold): - fără să indicați sursa; - fără să inserați textul între ghilimele; - fără să recunoașteți că nu vă aparțin ideile exprimate.

5. Concluzii

• Unul dintre cele mai importante criterii de detectare a plagiatului este analiza efectuată privind **originalitatea** lucrării.

• Originalitatea presupune lipsa plagiatului.

• Ministerul Cercetării și Inovării prin Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării a elaborat un Ghid de identificare a plagiatului în lucrările științifice, dat publicității în luna noiembrie 2017.

• Ghidul prezintă principiile generale și bune practici (procedee specifice) în diagnosticarea plagiatului.

• Recomandările pentru evitarea plagiatului sunt foarte multe:

- recunoașterea paternității ideii;
- onestitatea;
- o bună cunoaștere a regulilor de citare;
- citatele să fie cât mai scurt posibile;
- atenție la autoplagiat etc.

[33] Sursă redată corect: Mario Vargas Llosa, *Civilizația spectacolului*, Editura Humanitas, București, 2017, p. 126.

6. Referinţe bibliografice

1. Teodor Bodoaşcă, Andrei Murgu, *Opinii privind semnificaţia juridică a plagiatului*, în R.R.D.P.I. nr. 4/2016.
2. Septimiu Chelcea, *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio-umane*, ediţia a IV-a revizuită şi adăugită, Editura Comunicare.ro, Bucureşti, 2007.
3. H. Desbois, *Les droit d`auteur en France,* Dalloz, 1978.
4. Bujorel Florea, *Reflecţii privind plagiatul (II),* în R.R.D.P.I. nr. 2/2017.
5. Gheorghe Gheorghiu, *Criteriul originalităţii operelor protejate prin drept de autor,* în RRDPI nr. 2/2016.
6. N. Gherghel, *Cum să scriem un articol ştiinţific,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1996.
7. Daniela Negrilă, *Protecţia ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat,* în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
8. Viorel Roş, Andreea Livădariu, *Condiţia originalităţii în operele ştiinţifice,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2014.
9. Octavia Spineanu Matei, *Proprietatea intelectuală (2) Practică judiciară 2006-2007,* Editura Hamangiu, Bucureşti, 2007.
10. Directiva 2009/24/CE privind protecţia juridică a programelor pentru calculator;
11. Directiva 96/9/CE privind protecţia juridică a bazelor de date.
12. Directiva 2006/116/CE privind durata de protecţie a dreptului de autor şi a anumitor drepturi conexe.
13. http://cne.ancs.ro/wp-content/uploads/cne/2017/12/Ghid_identificare_plagiat_final _site.pdf, accesat la data de 12.03.2018.
14. https://dexonline.ro/definitie/original, accesat la data de 01.04.2018.
15. http://www.ucv.ro/pdf/invatamant/management/regulamente/Regulamente_ personal/Cod_etica.pdf, accesat la data de 05.04.2018.

Capitolul X

PROGRAME UTILIZATE ÎN VEDEREA STABILIRII GRADULUI DE SIMILITUDINE ÎN LUCRĂRILE ŞTIINŢIFICE

Obiectivele de învăţare ale Capitolului X

După parcurgerea Capitolului X. „Programe utilizate în vederea stabilirii gradului de similitudine în lucrările ştiinţifice" veţi reuşi:

1. să enumeraţi programele de identificare a plagiatului recunoscute de CNATDCU;
2. să cunoaşteţi ce condiţii trebuie să îndeplinească software-urile recunoscute de CNATDCU pentru identificarea similitudinilor;
3. să daţi exemple de programe utilizate de universităţi în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice;
4. să ştiţi să explicaţi ce este un raport de similitudini;
5. să cunoaşteţi care sunt slăbiciunile raportului de similitudine.

1. Programele recunoscute de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice

Ordinul M.E.N.C.S. nr. 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice[1] reglementează care sunt software-urile

[1] Ordinul M.E.N.C.S. nr. 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice, publicat în M. Of. nr. 248 din 04.04.2016.

antiplagiat recunoscute pentru a fi utilizate de instituțiile organizatoare de studii doctorale. Acest Ordin are în structura sa un număr de 4 articole.

Astfel, „programul pus la dispoziția universităților și a Academiei Române de Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice, este **plagiat.pl,** prin intermediul platformei DOCT".

Lista programelor recunoscute de C.N.A.T.D.C.U. și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat și al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice, cuprinde:

„1) iThenticate;
2) Turnitin;
3) Plagiarism detector + PDAS (PDAS- Plagiarism Detector Accumulator Server);
4) Safe Assign;
5) SEMPLAG;
6) www.sistemantiplagiat.ro".

Ordinul de ministru impune ca **software-urile pentru identificarea similitudinilor textuale trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:**

„1) verificarea cu baze de date deținute de dezvoltator (abonamente pe care le are dezvoltatorul cu diverse reviste, jurnale, edituri etc.)
2) verificarea cu internetul/ web;
3) realizarea unei baze proprii și permiterea contrastării cu aceste documente;
4) încărcarea și verificarea fișierelor în formare:.doc,.docx,.pdf;
5) recunoașterea caracterelor românești;
6) generarea unor rapoarte de analiză care să conțină:
   a) numele software-ului utilizat;
   b) data la care a fost generat raportul;
   c) fragmentele/ zonele similare din documentul verificat marcate sugestiv, fie prin culoare și trimitere la link, fie încadrate într-un chenar și însoțite de link-ul către sursa suspectă, fie prin afișarea comparativă a fragmentelor similare însoțite de numele sursei)."

Lista programelor recunoscute de C.N.A.T.D.C.U. poate fi completată, la solicitarea instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de

doctorat sau a Academiei Române, cu software-uri achiziţionate de către acestea, cu respectarea cerinţelor din art. 2 (*s.n.* cele 6 cerinţe menţionate mai sus).

2. Exemplificări de programe utilizate în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice

Software-uri gratuite de verificare a lucrărilor cu caracter ştiinţific, utilizate în practică sunt, potrivit unei cercetări aleatorii efectuate pe internet, spre exemplu: http://detectareplagiat.ro/descarca_gratuit.php; http://plagiarisma.net/ro/, etc. Alte programe de verificare a plagiatului, utilizate sau nu de către universităţi sunt: TURNITIN (Ghidul de funcţionare al Turnitin este public[2]); VIPER; iThenticate - (Ghid de utilizate a programului[3]), Semplag, Sistem antiplagiat.ro etc.

2.1. Programul de verificare TURNITIN

Informaţiile din această secţiune sunt preluate din Ghidul de utilizare Turnitin, document public[4] şi prezentate în Extras în cele ce urmează. Turnitin este des utilizat în prezent de către universităţi dar nu este un soft gratuit.

Potrivit informaţiilor publice, „Turnitin permite verificarea oricărui tip de fişier:

- mai mic de 40 MB
- mai mare decât 20 de cuvinte şi
- mai mic decât 400 de pagini.

Pentru a depune o lucrare la o temă în Turnitin, utilizatorul trebuie să se conecteze şi să încarce un fişier la o temă existentă.

Deschiderea Raportului de similitudine în Turnitin

Lucrările depuse în Turnitin pot fi comparate cu miliarde de documente de pe internet, date arhivate de pe internet care nu mai sunt disponibile live, un depozit local de lucrări depuse anterior şi un depozit cu abonamente la periodice, jurnale şi

[2] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Translated_Guides/Rom%C3%A2n%C4%83/Studen%C8%9Bi/Originality_Check/Depunerea_unei_lucr%C4%83ri, accesat la data de 05.04.2018.

[3] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: http://www.ithenticate.com/hs-fs/hub/92785/file-1384442395-pdf/iTh_documentation/iThenticate_Manual.pdf?t=1510653951733, accesat la data de 05.04.2018.

[4] Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Translated_Guides/Rom%C3%A2n%C4%83/Studen%C8%9Bi/Originality_Check/Forumuri_de_discu%C8%9Bii, accesat la data de 05.04.2018.

publicații. Comparația se poate face cu oricare dintre aceste depozite sau cu toate, după cum este configurată pentru o anumită temă, de către profesorul cursului.

Documentul comparației este numit *Raport de similitudine*. Acest document detaliază similitudinile sau textele similare dintr-o depunere efectuată în Turnitin și documentele care se compară. Acest document este afișat în vizualizarea profesorului din căsuța de teme a cursului.

Utilizatorii studenți pot vizualiza Rapoartele de similitudine pentru propriile depuneri din Turnitin, sau nu, după cum consideră profesorul. Aceasta este o preferință care este selectată pentru fiecare temă și poate fi oricând actualizată de către profesor. Numai profesorul poate modifica această setare.

Observație: Dacă în coloana Similitudine apare Indisponibil, atunci Rapoartele de similitudine nu sunt disponibile pentru utilizatorii studenți în tema respectivă. Studenții care doresc să vizualizeze sau să primească o copie a Raportului de similitudine pentru depunerile efectuate, trebuie să contacteze profesorul. Accesul la această informație este la latitudinea profesorului și a instituției.

1. Raportul de similitudine

Raportul de similitudine conține un rezumat al similitudinilor sau al zonelor de text cu similitudine mare găsite într-o lucrare depusă. Atunci când un Raport de similitudine este disponibil pentru vizualizare, va fi afișată o pictogramă în coloana Similitudine din pagina corespunzătoare portofoliului cursului studentului. În cazul rapoartelor de similitudine a căror generare nu a fost finalizată, în coloana Similitudine din pagina cu portofoliul cursului studentului va apărea textul „se procesează".

Observație: Este posibil ca lucrările suprascrise sau redepuse să nu genereze un nou Raport de similitudine timp de 24 de ore. Întârzierea este automată și permite generarea corectă a redepunerilor, fără similitudini cu schița anterioară.

Pictograma Raportului de similitudine indică un procent și o culoare corespunzătoare poziției procentului respectiv într-un indice de similitudini. Acest procent reprezintă *Indicele de similitudine*.

Cu cât procentul este mai mare, cu atât mai mare este cantitatea de text din lucrarea depusă care prezintă similitudini cu informațiile din depozitele Turnitin. Procentul este cuprins între 0% și 100%. Procentul este generat de cantitatea de text similar sau cu similitudini comparată cu numărul total de cvinte din lucrarea depusă.

Lucrarea afișată în Raportul de similitudine este formatată complet și conține toate imaginile și diagramele incluse în documentul original.

2. Interpretarea Raportului de similitudine

Turnitin nu verifică dacă o parte a lucrării este plagiată sau nu. În schimb, va compara lucrarea cu baza de date a Turnitin şi, dacă există cazuri în care lucrarea este similară sau prezintă similitudini cu una dintre sursele existente în baza de date, se va semnaliza acest lucru profesorului, în vederea examinării. Baza de date Turnitin include miliarde de pagini de web: conţinut activ sau arhivat de pe internet, un depozit de lucrări depuse în trecut de studenţii Turnitin şi o colecţie de documente care constă în mii de periodice, jurnale şi publicaţii.

Este absolut normal ca o temă să fie similară cu unele teme din baza de date Turnitin. Dacă aţi utilizat corect citate şi referinţe, vor exista cazuri în care vom găsi similitudini.

Indicele procentajului de similitudine – (SSI) nu face decât să avertizeze profesorul în legătură cu zonele problematice din lucrare. Profesorul va utiliza acest lucru ca pe un instrument dintr-un proces mai amplu, cu scopul de a determina dacă similitudinea a fost sau nu acceptabilă.

3. Exemple de Indici de Similitudine

1. De exemplu, este posibil ca dumneavoastră să fi depus anterior o lucrare în Turnitin. Dacă v-aţi trecut numele în acea depunere, este posibil ca aceasta să fie evidenţiată în Raportul de similitudine, dacă profesorul a optat să excludă similitudinile mici

2. Un alt exemplu: un student copiază şi lipeşte o bucată de text în lucrare, ca urmare a lipsei de cunoştinţe despre subiectul lucrării. Indicele acestuia de similitudine va fi de 10%

Se poate face comparaţia cu un alt student, care are cunoştinţe solide despre subiect şi ştie cum să colecteze informaţii din diverse surse, pentru ale cita şi a face referinţe la acestea. Indicele acestuia de similitudine va fi de 12%.

Ambii studenţi vor apărea cu similitudini în baza noastră de date. Cu toate acestea, unul dintre studenţi a copiat direct dintr-un site web, în timp ce celălalt a adăugat corect sursele citate.

Turnitin ajută profesorul oferindu-i instrumentele necesare diferenţierii similitudinilor.

De asemenea, vă ajută şi pe dumneavoastră ca student, pentru că ştiţi că lucrarea va fi analizată conform unor criterii corecte.

4. Indicele de similitudine

Culoarea pictogramei Raportului de similitudine este corelată cu cele cinci niveluri ale Indicelui de similitudine. Aceste niveluri depind de cantitatea de text cu similitudini găsit prin compararea cu depozitele. Posibilele intervale de procente ale Indicelui de similitudine sunt corelate cu următoarele culori:

- Albastru (nu există cuvinte cu similitudini);
- Verde (un cuvânt cu similitudini - Indice de similaritate de 24%);
- Galben (Indice de similitudine de 25% - 49%);
- Portocaliu (Indice de similitudine de 50% - 74%);
- Roșu (Indice de similitudine de 75% - 100%).

Indicele general de similitudine și scara de culoare corespunzătoare pictogramelor vă oferă o indicație de bază privind cantitatea de informație conținută într-o anumită depunere, care are similitudini cu alte surse din depozitele Turnitin.

Acest număr reprezintă cantitatea brută de similitudini cu depozitele selectate, pentru tema în care a fost depusă lucrarea. Zonele citatelor sau bibliografiei, nu sunt excluse automat. Decizia de a exclude definitiv sau a nu lua în considerare similitudinile cu aceste tipuri de text este luată exclusiv de către profesorul cursului.

Avertisment: Acești indici nu reflectă nici pe departe evaluarea Turnitin în ceea ce privește plagierea unei lucrări sau utilizarea necorespunzătoare a unui material.

Raportul de similitudine oferă profesorilor un instrument pentru a localiza cu ușurință similitudinile sau textul similar din lucrarea depusă.

Responsabilitatea pentru stabilirea corespunzătoare a citatelor și plagiatelor revine exclusiv profesorului și instituției la care a fost depusă lucrarea.

Întrebările pentru definiția plagiatului, utilizată la instituția dumneavoastră, trebuie adresate profesorului cursului sau unui membru corespunzător al personalului instituției.

5. Deschiderea Raportului de similitudine

Rapoartele de similitudine sunt completate de regulă în 10-15 minute de la depunere. Timpul de generare a raportului poate varia, în funcție de utilizarea mai intensă în anumite perioade ale anului universitar sau din cauza depunerilor foarte mari.

Dacă profesorul a setat preferinţa de vizualizare a Raportului de similitudine pentru a permite studenţilor să acceseze rapoartele, va apărea icoana: *Raport de similitudine.* Aceasta permite să se deschidă raportul.

6. Sursele depozitelor

Pentru generarea similitudinilor, Turnitin utilizează mai multe tipuri de depozite.

În prezent, există trei tipuri de depozite:

• **depozite internet** - miliarde de pagini web, active şi arhivate din internet. Sursele din internet o dată de descărcare în Raportul de similitudine Turnitin, dacă similitudinea nu este găsită în cele mai recente descărcări ale conţinutului din acest site.

• Periodice - un depozit actualizat frecvent, de conţinut din jurnale, periodice şi publicaţii profesionale.

• **depozitul de lucrări ale studenţilor** - un depozit de lucrări depuse anterior de utilizatorii Turnitin.

• **depozitul de lucrări ale instituţiei** - o colecţie de lucrări depuse în depozitul instituţiei.

Observaţie: dacă zona unui text depus are similitudini cu o sursă din depozitul de lucrări ale studentului din Turnitin, aceasta va fi afişată ca lucrările studentului. Comparaţia directă cu sursa nu este disponibilă studenţilor pentru similitudini cu asemenea lucrări".

Aceasta a fost, pe scurt prezentarea programului Turnitin, aşa cum reiese din informaţiile publice.

2.2. Programul de verificare VIPER

Alt program de verificare a lucrărilor în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice este **VIPER.**

Cum funcţionează VIPER[5]:

„1. VIPER este un program de plagiat uşor de utilizat care este conceput ca o alternativă ieftină a softului Turnitin, atât pentru studenţi cât şi pentru profesori. De menţionat este că acest program este pus la dispoziţie contra cost, nefiind gratuit.

[5] Informaţiile din această secţiune sunt publice şi disponibile online la adresa de internet: https://www.scanmyessay. com/, accesat la data de 05.04.2018.

2. VIPER preia documentul și îl compară cu 10 miliarde de surse: cărți, reviste, pagini de internet etc.

3. VIPER semnalează și identifică orice conținut care se potrivește cu alte surse de pe internet.

4. VIPER permite scanarea textului de mai multe ori pentru a putea detecta procesul de plagiat.

5. VIPER permite accesul la raportul de plagiat care dă posibilitatea observării directe a termenilor problemă.

6.VIPER permite descărcarea raportului de plagiat și accesarea lui oricând și de oriunde".

2.3. Programul de verificare Sistemantiplagiat.ro

Potrivit informațiilor publice, sistemul Antiplagiat este un instrument care ajută la prevenirea și combaterea plagiatului în mediul academic[6]. Acesta a fost conceput pentru a sprijini instituțiile academice în protejarea originalității lucrărilor de diplomă.

Din informațiile disponibile, platforma este accesibilă, contra cost, atât pentru utilizatorii individuali cât și pentru utilizatorii care doresc abonament. În cazul abonamentului, se regăsesc instituțiile academice și editurile.

Acest sistem, potrivit paginii de internet proprii ar prezenta următoarele avantaje:

- „posibilitatea de a crea mai multe conturi de utilizatori, care pot încărca documentele în sistem pentru a putea fi analizate (...);
- posibilitatea de a proteja originalitatea lucrărilor deja verificate. Fiecare lucrare nou introdusă este analizată comparativ cu lucrările deja stocate în baza de date mamă, proprie fiecărei universități (...);
- Posibilitatea de a adera la sistemul polonez antiplagiat prin participarea la programul de schimb de date între universități; textele supuse verificării fiind comparate nu numai cu: resursele internetului; resursele sistemului antiplagiat; baza de date a resurselor Universității mamă ci și cu conținutul bazelor de date din alte universități care au aderat la programul de schimb de baze de date (...)[7]".

---

[6] Informații din această secțiune sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.sistemantiplagiat.ro /pagina-principala, cu ultima accesare la data de 01.05.2018.
[7] *Ibidem.*

De asemenea, pe pagina de internet proprie există afișată lista Universităților și Instituțiilor care folosesc serviciul Sistemantiplagiat.ro[8]

3. Raportul de similitudini

Raportul de similitudini, sub această denumire, este relativ nou în legislația națională. Acesta are legătură cu verificarea tezelor de doctorat pe un soft care demonstrează sau nu existența plagiatului în lucrare. Însă și anterior lui 2016 tezele de doctorat se verificau, pentru a elimina suspiciunea de plagiat. În plus, a existat și se menține, declarația dată de studentul doctorand, autor al tezei asupra asumării responsabilității lucrării (sub denumirea de *declarație de originalitate* sau declarație de adevăr în limbajul comun).

3.1. Legislație

Potrivit Hotărârii de Guvern nr. 134/2016 pentru modificarea și completarea Codului studiilor universitare de doctorat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011[9]:

„- Susținerea publică a tezei de doctorat poate avea loc numai după parcurgerea următoarelor etape: (...) b) școala doctorală realizează *analiza de similitudini* utilizând un program recunoscut de CNATDCU; școala doctorală poate solicita, suplimentar, utilizarea unui program dezvoltat la nivel național privind *detectarea de similitudini*; rapoartele de similitudini se includ în dosarul de doctorat.

- Structura dosarului de doctorat și accesul la acesta vor fi reglementate printr-o procedură care va fi aprobată prin ordin de ministru”.

Conform **Ordinului Ministrului Educației Naționale nr. 3482/2016** privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al C.N.A.T.D.C.U.[10], la dosarul de doctorat va fi:

[8] Informații publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.sistemantiplagiat.ro/lista-institutiilor, cu ultima accesare la data de 01.05.2018.

[9] Hotărârea de Guvern nr. 134/2016 pentru modificarea și completarea Codului studiilor universitare de doctorat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011, publicată în M. Of. nr. 182 din 10 martie 2016.

[10] Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3482/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al C.N.A.T.D.C.U., publicat în M. Of. nr. 248 din 04.04.2016.

„- (...)

- h) copie scanată după declarația semnată de studentul –doctorand și de conducătorul de doctorat privind asumarea răspunderii cu privire la asigurarea originalității conținutului tezei de doctorat, precum și a respectării standardelor de calitate și de etică profesională conform Legii educației naționale (...);

i) cel puțin un raport de similitudini care va include rezoluția conducătorului de doctorat și, după caz, a altor persoane care au analizat raportul".

Potrivit **Codului studiilor universitare de doctorat** aprobat de Hotărârea de Guvern nr. 681/2011 (publicat în Monitorul Oficial nr. 551 din 03.08.2011) și modificat prin Hotărârea de Guvern. nr. 134/2016[11], ***teza de doctorat*** se definește ca fiind: „lucrarea științifică originală elaborată de către un student doctorand în cadrul studiilor universitare de doctorat, condiție legală pentru obținerea titlului de doctor".

Regulamentul Școlii doctorale stabilește criterii, proceduri și standarde obligatorii, vizând cel puțin următoarele aspecte: - modalitățile de prevenire a fraudei în cercetarea științifică, inclusiv a plagiatului (...). Studiile universitare de doctorat se finalizează prin susținerea publică a tezei în fața comisiei de doctorat. Potrivit art. 67 alineat (2) din Cod, școala doctorală va realiza analiza de similitudini utilizând un program recunoscut de C.N.A.T.D.C.U.

Codul studiilor universitare de doctorat stabilește că „școala doctorală împreună cu conducătorul de doctorat au obligația de a informa studentul – doctorand cu privire la etica științifică, profesională și universitară și de a verifica respectarea acesteia, inclusiv: a) respectarea prevederilor deontologice pe parcursul realizării cercetării de doctorat; b) respectarea prevederilor deontologice în redactarea tezei de doctorat".

De asemenea, școala doctorală și IOSUD[12] iau măsuri pentru prevenirea și sancționarea abaterilor de la normele eticii științifice, profesionale și universitare, conform codului de etică și deontologie universitară al instituției.

În cazul unor eventuale fraude academice, al unor încălcări ale eticii universitare sau al unor abateri de la buna conduită în cercetarea științifică, inclusiv al plagiatului, studentul doctorand și /sau conducătorul de doctorat

[11] Codul studiilor universitare de doctorat aprobat de Hotărârea de Guvern nr. 681/2011, publicat în M.Of. nr. 551 din 03.08.2011 și modificat prin Hotărârea de Guvern. nr. 134/2016, publicat în M. Of. nr. 182 din 10.03.2016.

[12] I.O.S.U.D. este instituția organizatoare de studii de doctorat. IOSUD are dreptul să organizeze programe universitare de doctorat.

răspund/răspunde în condițiile legii.

Referitor la raportul de similitudini, în practică sunt mai multe programe de detectare a plagiatului, precum, sistemeantiplagiat.ro, Turnitin[13] utilizate de universități,așa cum s-a precizat anterior etc.

3.2. Raportul de similitudine potrivit Raportului statistic de verificare plagiat al Ministerului Educației Naționale

Potrivit unui Proiect al Ministerului Educației privind raportul statistic de verificare plagiat desfășurată în mai multe universități, document public și disponibil online[14], rezultatele cu privire la testarea modulului anti-plagiat au fost următoarele:

„Raportul de similitudine:

- facilitează evaluarea originalității textului analizat;
- determină în ce măsură a fost compilat sau copiat documentul;
- indică numărul fragmentelor împrumutate.

Coeficienții de similitudine:

- Determină măsura în care documentul este format din fragmente identice cu cele descoperite în alte texte;
- Indică procentul numărului de cuvinte găsite în alte texte față de numărul total de cuvinte din documentul analizat.
- Pentru calcularea **Coeficientului de Similitudine 1,** sunt luate în considerare toate frazele descoperite de sistem în alte documente.
- Pentru calcularea **Coeficientului de Similitudine 2**, sunt luate în considerare numai frazele a căror lungime depășește limita Coeficientului de Similitudine 2 (valoarea inițială a limitei este de 25 de cuvinte, așadar sistemul calculează procentul din text care conține fragmente similare care depășesc 25 de cuvinte).
- Ținând cont de lungimea frazelor descoperite, Coeficientul de Similitudine 2 este cu mult mai eficient în descoperirea împrumuturilor neautorizate.
- Coeficientul de Similitudine 1 este util pentru evaluarea autorului, el evidențiind frazele utilizate frecvent.

---

[13] Informații sunt publice, disponibile online la adresa: http://www.univ-danubius.ro/component/k2/turnitin,-cel-mai-bun-soft-antiplagiat-din-lume-folosit-de-universitatea-“danubius”.html?Itemid=2094&highlight=YToxOntpOjA7czo3OiJwbGFnaWF0Ijt9, accesat la data de 31.03.2018.

[14] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.tezededoctorat.ro/sites/ default/files/ Raport%20verificare%20antiplagiat.pdf, accesat la data de 27.03.2018.

Funcţiile Raportului de Similitudine

- lista derulantă cu cele mai lungi 10 fragmente care au fost identificate ca fiind similare cu fragmentele găsite în documentele sursă;
- listele cu documentele care conţin fragmente identice ca fiind identice cu textul analizat, documente care se găsesc în baza de date mamă, în bazele de date ale altor facultăţi şi pe internet;
- posibilitatea de evidenţiere a împrumuturilor descoperite;
- determinarea gradului de similitudine într-un fragment anume;
- determinarea numărului de fragmente care provin dintr-o singură sursă.

Cuprinsul Raportului de similitudine

În Raportul de Similitudine apar trei culori: verde, roşu şi albastru.

1. **verde** - reprezintă fragmentele care provin din sursele Internetului din întreaga lume;

2. **roşu** - reprezintă fragmentele care provin din bazele de date: internă şi externă (ex. alte facultăţi)

3. **albastru** - reprezintă fragmentele care au fost evidenţiate prin folosirea funcţiilor care se află în listele derulante.

Interpretarea Raportului de Similitudine

Pentru a face o interpretarea exactă a Raportului de similitudine, trebuie realizate următoarele operaţiuni:

- este necesar să se verifice valoarea coeficienţilor de Similitudine (este considerată suspicioasă depăşirea pragului de 50% pentru Coeficientul de Similitudine 1 şi 5% pentru Coeficientul de Similitudine 2.

- este necesar să se analizeze lista cu „Cele mai lungi fragmente identificate ca fiind similare" (sunt considerate suspicioase fragmentele cu un număr de cuvinte mai mare de 200, de aceea necesită o verificare atentă; dacă acest fel de fragmente există, ele trebuie găsite, prin folosirea linkului „marchează fragmentul" şi trebuie verificat dacă aceste fragmente sunt citate),

- derulaţi lista cu „Documente care conţin fragmente similare", luând în vedere mai ales documentele care cuprind fragmente care depăşesc Coeficientul de similitudine 2 (acestea sunt însemnate cu litere îngroşate). În cazul în care apar astfel de documente, mai ales dacă se află la începutul listei, trebuie folosit linkul „marchează fragmentul" şi trebuie verificat dacă acestea sunt fraze scurte, împrăştiate pe întreg document (în acest caz putem să le considerăm ca

împrumuturi întâmplătoare), sau sunt fragmente lungi de text care sunt învecinate şi separate doar prin fraze scurte (acest fel de situaţie va trezi bănuieli),

- în cazul în care apar orice fel de bănuieli, Raportul de Similitudine trebuie să fie supus unei analize exacte, (...), ţinându-se cont de însemnarea fragmentelor, care au fost descoperite de către sistem în alte texte.

- Raportul de Similitudine trebuie să fie întotdeauna analizat de o persoană competentă. În special, documentul nu trebuie să fie evaluat doar în funcţie de procentele Coeficienţilor de similitudine. Este necesar să fie verificat conţinutul documentului - dacă citatele sunt marcate corespunzător şi dacă provin din documentele trecute la bibliografie.

- documentele care depăşesc procentele permisibile ale coeficienţilor de Similitudine nu pot fi considerate automat cazuri de plagiat pentru că:

1. Sistemantiplagiat.ro nu determină care documente a fost creat primul - cel analizat sau cel găsit de către sistem şi care este considerat sursă. Aşadar, utilizatorul nu poate stabili doar pe baza Raportului de Similitudine care dintre documente este originalul şi care a fost copiat. Această concluzie poate rezulta doar în urma unei analize detaliate a ambelor documente.

2. Sistemul va detecta şi anumite fraze care sunt folosite deseori, precum: după cum am menţionat anterior sau putem ajunge la concluzia că. Cu toate acestea, numărul acestor fraze din grupul de împrumuturi şi impactul lor asupra valorii procentajului Coeficientului de Similitudine, nu trebuie să depăşească 5%. Analiza efectuată arată că atunci când textele conţin un număr foarte mare de fraze luate dintr-un domeniu profesional, coeficientul de Similitudine creşte semnificativ. Ca rezultat, o parte din documente obţin procentaje relativ mari, deşi o analiză detaliată a Raportului de similitudine va arăta că nu conţin împrumuturi neautorizate.

Coeficientul 2 de Similitudine defineşte cu o acurateţe mult mai mare împrumuturile găsite în documentele analizate. Valoarea sa este calculată la fel ca cea a Coeficientului de similitudine 1 dar el identifică frazele care au un anumit număr de cuvinte, acesta fiind stabilit de către universitate.

Recomandarea noastră pentru universităţi (...) este *ca limita Coeficientului de similitudine 2 să fie de 25 de cuvinte*. De asemenea, *este recomandat rapoartele care au Coeficientul de similitudine 2 mai mare de 5% să fie analizate în detaliu*".

3.3. Slăbiciuni ale raportului de similitudine

Cu privire la utilitatea şi eficienţa raportului de similitudine, în practică au existat luări de poziţii prin care s-au evidenţiat şi slăbiciunile programelor antiplagiat.

„Referitor la **verificarea electronică** a procentului de similitudine a tezelor de doctorat, în baza unor softuri specializate, în ultimii ani, observându-se amploarea fenomenului plagiatelor constatate, s-a luat măsura salutară, dar insuficientă de introducere a programelor specializate în depistarea textelor similare, acestea identificând procentul de similitudine între cuvintele din teza de doctorat şi cuvinte identice aflate în diferite baze de date sau internet, rezultând un raport de similitudine cu doi coeficienţi (coeficientul 1[15] şi coeficientul 2[16])"[17], se arată într-o lucrare de specialitate.

„Până la acest moment nu există o reglementare unitară, printr-un act normativ publicat în Monitorul Oficial cu privire la procentul maxim de similitudine identificat în cadrul tezelor de doctorat, astfel că se pot naşte situaţii discriminatorii, în sensul că o anumită şcoală doctorală acceptă un anumit procent maxim (15-20% sau chiar mai mare), iar o altă şcoală doctorală acceptă un procent mult mai mic de similitudine, aflându-ne în situaţia de inegalitate de tratament juridic în care, în România, la două şcoli doctorale diferite, se pretind condiţii distincte referitoare la susţinerea tezelor de doctorat, în scopul obţinerii aceluiaşi titlu ştiinţific de doctor[18]".

Autorul punctează neajunsurile verificării electronice a procentului de similitudine a tezelor de doctorat precum:

- „nu s-a respectat noţiunea juridică de autor în sensul de persoană fizică care elaborează şi publică o lucrare cu caracter ştiinţific publicată anterior datei susţinerii tezei de doctorat;

- niciun autor nu poate revendica un veritabil drept de autor asupra denumirii oficiale a instituţiilor publice sau a noţiunilor ştiinţifice din varii domenii, pentru că nu poate proba vreodată, că a fost prima persoană care a folosit respectivul cuvânt în opera sa publicată, mai ales dacă respectivele expresii sau noţiuni se găsesc şi în actele normative publicate sau nu în Monitorul Oficial;

[15] Coeficientul de similitudine 1 se referă la fragmente mai mari de 5 cuvinte.

[16] Coeficientul de similitudine 2 se referă la fragmente mai mari de 25 de cuvinte, în anumite programe specializate.

[17] Adrian-Relu Tănase, *Managementul neconstituţional şi discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România*, în R.R.D.P.I nr. 1/2017, p. 52.

[18] *Ibidem*, p. 52.

- sursele originale sunt identificate uneori eronat de softurile antiplagiat (...)[19]".

4. Concluzii

- Ordinul M.E.N.C.S. nr. 3485/2016 a stabilit lista programelor recunoscute de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice
- Lista programelor recunoscute de C.N.A.T.D.C.U. şi utilizate la nivelul instituţiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice, cuprinde:
  1. „iThenticate;
  2. Turnitin;
  3. Plagiarism detector + PDAS (PDAS- Plagiarism Detector Accumulator Server);
  4. Safe Assign;
  5. SEMPLAG;
  6. www.sistemantiplagiat.ro."
- Software-urile pentru identificarea similitudinilor textuale trebuie să îndeplinească următoarele cerinţe:
  1. „verificarea cu baze de date deţinute de dezvoltator (abonamente pe care le are dezvoltatorul cu diverse reviste, jurnale, edituri etc.)
  2. verificarea cu internetul/ web;
  3. realizarea unei baze proprii şi permiterea contrastării cu aceste documente;
  4. încărcarea şi verificarea fişierelor în formare:.doc,.docx,.pdf;
  5. recunoaşterea caracterelor româneşti;
  6. generarea unor rapoarte de analiză care să conţină:
     a) numele software-ului utilizat;
     b) data la care a fost generat raportul;
     c) fragmentele/ zonele similare din documentul verificat marcate

[19] *Ibidem*, pp. 53-54.

sugestiv, fie prin culoare și trimitere la link, fie încadrate într-un chenar și însoțite de link-ul către sursa suspectă, fie prin afișarea comparativă a fragmentelor similare însoțite de numele sursei).”

- „Până la acest moment nu există o reglementare unitară, printr-un act normativ publicat în Monitorul Oficial cu privire la procentul maxim de similitudine identificat în cadrul tezelor de doctorat, astfel că se pot naște situații discriminatorii, în sensul că o anumită școală doctorală acceptă un anumit procent maxim (15-20% sau chiar mai mare), iar o altă școală doctorală acceptă un procent mult mai mic de similitudine”.

5. Referințe bibliografice

1. Adrian-Relu Tănase, *Managementul neconstituțional și discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România,* în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
2. Ordinul MENCS nr. 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat și al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice, publicat în M.Of. nr. 248 din 04.04.2016.
3. Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3482/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al CNATDCU, publicat în M.Of. nr. 248 din 04.04.2016.
4. Hotărârea de Guvern nr. 134/2016 pentru modificarea și completarea Codului studiilor universitare de doctorat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011, publicată în M.Of. nr. 182 din 10 martie 2016.
5. Hotărârea de Guvern nr. 681/2011 privind Codul studiilor universitare de doctorat, publicată în M.Of. nr. 551 din 03.08.2011 și modificată prin Hotărârea de Guvern nr. 134/2016, publicată în M.Of. nr. 182 din 10.03.2016.
6. https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Translated_Guides/Rom%C3%A2n%C4%83/Studen%C8%9Bi/Originality_Check/Depunerea_unei_lucr%C4%83ri, accesat la data de 05.04.2018.
7. http://www.ithenticate.com/hs-fs/hub/92785/file-1384442395-pdf/iTh_documentation/iThenticate_Manual.pdf?t=1510653951733, accesat la data de 05.04.2018
8. https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Translated_Guides/Rom%C3%A2n%C4%83/Studen%C8%9Bi/Originality_Check/Forumuri_de_discu%C8%9Bii, accesat la data de 05.04.2018.
9. https://www.scanmyessay.com/, accesat la data de 05.04.2018.
10. http://www.univ-danubius.ro/component/k2/turnitin,-cel-mai-bun-soft-antiplagiat-din-lume-folosit-de-universitatea-”danubius”.html?Itemid=2094&highlight=YToxOntpOjA7czo3OiJwbGFnaWF0Ijt9, accesat la data de 31.03.2018.
11. http://www.tezededoctorat.ro/sites/default/files/Raport%20verificare%20antiplagiat.pdf, accesat la data de 27.03.2018.
12. http://www.sistemantiplagiat.ro/pagina-principala, cu ultima accesare la data de 01.05.2018.

Capitolul XI

ASPECTE DE DREPT COMPARAT PRIVIND INTEGRITATEA ACADEMICĂ

Obiectivele de învățare ale Capitolului XI
După parcurgerea Capitolului XI. „Aspecte de drept comparat privind integritatea academică” veți reuși: 1. să știți ce este Oficiul de Integritate a Cercetării – O.R.I.; 2. să cunoașteți cine a elaborat Codul european de conduită pentru integritatea cercetării; 3. să știți ce cuprinde Codul european de conduită pentru integritatea cercetării; 4. să enumerați principiile fundamentale ale integrității în cercetare ale Codului european de conduită pentru integritatea cercetării; 5. să descrieți Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării; 6. să exemplificați principiile aplicabile cercetătorului descrise în Carta europeană a cercetătorului.

1. Drept comparat

Integritatea academică sub diverse denumiri precum etica cercetării științifice sau deontologia academică nu este numai o preocupare a autorităților naționale ci, aceasta a făcut obiectul unor eforturi internaționale în scopul adoptării unor norme de conduită care să prevadă bunele-practici în domeniul cercetării științifice. În urma documentării subiectului s-a constatat că, spre exemplu în Statele Unite ale Americii se utilizează termenul de integritate științifică iar organismul care are legătură cu acest subiect se numește Oficiul de Integritate a Cercetării – O.R.I.

Oficiul de Integritate a Cercetării - O.R.I.[1] a fost creat în anul 1992. O.R.I.

[1] Informațiile sunt publice și disponibile online. A se vedea pentru mai multe detalii pagina de internet a instituției, https://ori.hhs.gov/, accesat la data de 31.03.2018.

este un birou central al Serviciului de Sănătate Publică pentru tratarea cazurilor de fraudă. Rolul O.R.I. declarat este, printre altele: „supraveghează toate investigațiile, coordonează acțiunile de prevenire și de formare asupra integrității științifice, este rol de bază de date etc."

În Franța, în anul 2016, s-a dat publicității *Raportul asupra integrității științifice*, efectuat la solicitarea Secretariatului de stat însărcinat cu învățământul superior și cu cercetarea[2]. În Raportul asupra integrității științifice din Franța s-a arătat că, „pe plan internațional au avut loc două manifestări cu caracter științific, în anul 2007 și apoi în 2010 (*s.n.* în urma cărora au fost adoptate două documente):

- (1) Prima conferință mondială asupra integrității științifice a avut loc la Lisabona în 2007 la inițiativa Fundației de Știință Europene și al Oficiului de Integritate a Cercetării - O.R.I. din Statele Unite ale Americii. Astfel că, în anul 2011 s-a adoptat *Codul european de conduită pentru integritatea cercetării*[3], fiind elaborat de Societatea Europeană de Știință - ESF și ALLEA- Federația Europeană a Academiilor Naționale de Știință și Științe Umaniste.
- (2) A doua conferință mondială asupra integrității științifice a avut loc la Singapore în iulie 2010 a definit principiile și recomandările în materie de integritate științifică. Ulterior acest document s-a numit Declarația de la Singapore".

1.1. Codul european de conduită pentru integritatea cercetării

Codul european de conduită pentru integritatea cercetării a fost elaborat de Societatea Europeană de Știință - ESF și ALEEA- Federația Europeană a Academiilor Naționale de Știință și Științe Umaniste. Codul european de conduită pentru integritatea cercetării este un document public și disponibil online[4]. Acest document este structurat în trei părți: principii, bune practici de cercetare, nerespectarea integrității de cercetare.

---

[2] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: https://www.inserm.fr/sites/default/files/2017-08/Inserm_Rapport_Corvol_CharteNationaleIntegriteScientifique_2016.pdf, accesat la data de 31.03.2018.

[3] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/
01/FR_ALLEA_Code_de_conduite_europeen_pour_lintegrite_en_recherche.pdf, accesat la data de 31.03.2018. Acesta nu este un cod stricto sensu, se afirmă în sursa citată, dar este un ansamblu de reguli deontologice comun acceptat.

[4] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/01/FR_ALLEA_Code_de_conduite_europeen_pour_lintegrite_en_recherche .pdf, http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14201-2015-INIT/fr/pdf, accesat la data de 31.03.2018

Conform Codului european de conduită pentru integritatea cercetării, bunele practici în cercetare se bazează pe *principii fundamentale ale integrității în cercetare*. Aceste principii sunt:

- „*Fiabilitate*: garantarea calității cercetării care se reflectă în proiectare, metodologia, analiza şi utilizarea resurselor;
- *Onestitatea*: elaborarea, întreprinderea, evaluarea, declararea şi să se facă cunoscută cercetarea într-un mod transparent, corect, complet şi obiectiv;
- *Respect* pentru colegi, participanții la cercetare, societate, ecosisteme, patrimoniul cultural şi mediul înconjurător;
- *Responsabilitate* asumată pentru activitățile de cercetare, a ideii de publicare, pentru gestionarea şi organizarea lor, pentru instruirea, supravegherea şi îndrumarea şi pentru implicațiile mai generale ale cercetării (...)".

Nerespectarea integrității cercetării este un alt capitol al acestui Cod european de conduită pentru integritatea cercetării. Astfel, se afirmă în Codul european de conduită pentru integritatea cercetării: „este deosebit de important ca cercetătorii să cunoască metodologiile şi practicile etice din domeniul lor".

Frauda ştiințifică şi alte practici inacceptabile

„Frauda ştiințifică se referă în general la fabricarea, falsificarea sau plagiatul în timpul propunerii, realizării sau evaluării cercetării sau a declarării rezultatelor cercetării. Aceste trei situații sunt luate în considerare pentru că distorsionează rezultatele de cercetare.

1. *Fabricația* - constă în inventarierea rezultatelor şi înregistrarea lor ca şi cum acestea sunt autentice.

2. *Falsificarea* - constă în manipularea materialelor, echipamentelor sau procedeelor de cercetare, modificarea, omiterea sau ştergerea datelor sau rezultatelor fără justificare.

3. *Plagiatul* - reprezintă utilizarea de lucrări şi idei de la alte persoane fără referire la sursa originală încălcând astfel dreptul de autor ale autorului sau autorilor inițiali cu privire la creația intelectuală".

De asemenea, în **Codul european de conduită pentru integritatea cercetării** se exemplifică şi alte practici inacceptabile în cercetarea ştiințifică, precum:

- „Se modifică paternitatea sau se denigrează rolul altor cercetători în publicații;

- Se publică pasaje importante dintr-o lucrare proprie, versiunile anterioare, inclusiv traducerile fără să recunoască sau să citeze în mod corespunzător originalul („autoplagiatul");
- Se citează selectiv ca să își îmbunătățească propriile rezultate, sau să satisfacă editorii, evaluatorii sau colegii;
- Se abțin de la publicarea rezultatelor de cercetare;
- Prelungirea în mod inutil a bibliografiei unui studiu;
- Se prezintă rezultatele cercetării greșit.
- Exagerarea importanței și aplicabilitatea practică a concluziilor, etc."

1.2. Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării

Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării a fost dezvoltată în cadrul celei de-a doua Conferințe mondiale, privind integritatea cercetării, în perioada 21-24 iulie 2010, ca un ghid global pentru conduita responsabilă a cercetării[5]. Declarația nu este un document de reglementare și nu reprezintă politicile oficiale ale țărilor și organizațiilor care au fost finanțate de Conferință, potrivit informațiilor publice[6].

Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării[7] afirmă în preambulul său că „valoarea și beneficiile cercetării sunt în mod vital dependente de integritatea cercetării".

Principiile enumerate în Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării sunt: „onestitate în toate aspectele cercetării, conduita responsabilă a cercetării, curtoazia profesională și corectitudinea în lucrul cu ceilalți, buna gestiune a cercetării(...)".

Referitor la integritate, Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării arată: „cercetătorii sunt responsabili pentru calitatea cercetării".

1.3. Carta europeană a cercetătorului

Un alt document european cu relevanță asupra subiectului analizat este **Carta europeană a cercetătorului**[8]. Aceasta a fost elaborată de Uniunea Europeană și a făcut obiectul unei Recomandări a Comisiei Europene din data de 11 martie 2005.

---

[5] Informațiile sunt publice și disponibile online la adresa de internet: http://www.singaporestatement.org/, accesat la data de 16.02.2018

[6] *Idem.*

[7] Informațiile sunt publice, disponibile on line la adresa: http://www.singaporestatement.org/Translations/SS_French.pdf, accesat la data de 16.02.2018.

Interesant este faptul că, în **Carta europeană a cercetătorului** „se afirmă *responsabilitatea cercetătorului faţă de societate"* şi „se descriu principiile de bază ale cercetării ştiinţifice", făcând să răzbată din textul său importanţa respectării pe de o parte a prevederilor legislaţiei de domeniu precum şi a *principiilor etice,* pe de altă parte.

Principiile de bază aplicabile cercetătorului, nominalizate în Carta europeană a cercetătorului sunt, pe scurt următoarele:

- *„Libertatea de cercetare*: cercetătorii trebuie să îşi concentreze munca de cercetare supra binelui umanităţii şi extinderii frontierelor cunoaşterii ştiinţifice, în timp ce se bucură de libertatea de gândire şi de exprimare dar şi de libertatea de a determina metodele care permit rezolvarea problemelor în conformitate cu principiile etice recunoscute (...).
- *Principii etice*: cercetătorii trebuie să adere la practicile etice recunoscute şi la principiile etice fundamentale ale disciplinei lor precum şi normele etice prevăzute în diverse coduri naţionale de etică sectoriale sau instituţionale.
- *Responsabilitatea profesională*: cercetării sunt pe deplin angajaţi să se asigure că munca lor de cercetare este utilă societăţii şi să nu reproducă din cercetările efectuate anterior. Ei vor evita toate tipurile de plagiat şi vor respecta principiul proprietăţii intelectuale şi proprietatea comună în cazul cercetărilor efectuate în colaborare cu mai mulţi coordonatori sau alţi cercetători (...).
- *Atitudine profesională*: cercetătorii trebuie să fie conştienţi de obiectivele strategice care reglementează mediul lor de cercetare precum şi mecanismele de finanţare şi trebuie să solicite toate autorizaţiile necesare mai înainte de a începe munca lor de cercetare sau de accesare a resurselor furnizate (...).
- *Obligaţiile contractuale şi legale*: cercetătorii trebuie să fie conştienţi de toate reglementările naţionale, sectoriale sau instituţionale care reglementează condiţiile de formare şi sau de muncă. Acestea includ: reglementările în materia dreptului de proprietate intelectuală şi orice exigenţe sau condiţie cu privire la sponsorizare, indiferent de natura contractului lor (...).
- *Responsabilitatea:* cercetătorii trebuie să fie conştienţi de faptul că sunt responsabili faţă de angajatori, finanţatori sau alte organizaţii din sectorul public sau privat precum şi, sunt responsabili pentru motive etice faţă de societate în ansamblu. Metodele de colectare şi de analiză a datelor şi rezultatelor, după caz,

[8]Informaţiile sunt publice şi disponibile online la adresa de internet http://www.fnrs.be/docs/Charte_ europeenne_du_chercheur.pdf, accesat la data de 16.02.2018.

trebuie să fie accesibile pentru verificări interne şi externe de fiecare dată când este necesar dar şi la cererea autorităţilor competente (...).

- *Bunele practici în cercetare*: Cercetătorii trebuie să adopte în orice moment metode de muncă sigure, în conformitate cu legislaţia naţională, inclusiv luarea măsurilor de precauţie necesare pentru a garanta sănătatea şi securitatea şi pentru a depăşi consecinţele dezastrelor referitoare la tehnologia informaţiei cum ar fi stabilirea unor strategii de rezervă (backup) adecvate (...).

- *Diseminarea și exploatarea rezultatelor:* toţi cercetătorii trebuie să se asigure, conform obligaţiilor contractuale, că rezultatele cercetării lor sunt diseminate şi exploatate (...).

- *Angajamentul faţă de societate*: cercetătorii trebuie să se asigure că activităţile lor de cercetare sunt aduse în atenţia societăţii astfel încât acestea pot fi înţelese de non-specialişti, îmbunătăţind înţelegerea ştiinţei de către societate (...) etc.".

1.4. Concluziile Consiliului Uniunii Europene asupra integrității cercetării

Nu în ultimul rând, de dată recentă în Europa, Consiliul Uniunii Europene a făcut public un document cu privire la integritatea cercetării. **Concluziile Consiliului Uniunii Europene asupra integrității cercetării**[9], din data de 01.12.2015, subliniază printre altele:

„Consideră integritatea cercetării ca fundaţie a cercetării de înaltă calitate şi o condiţie prealabilă pentru atingerea excelenţei în cercetare şi inovare, în Europa şi în afara ei.

De asemenea, subliniază importanţa cercetării şi a inovării bazate pe libertatea şi integritatea academică ca element esenţial pentru o bază de cunoştinţe credibile care să conducă la dezvoltarea şi progresul socio-economic, precum şi la îmbunătăţirea nivelului de trai, a sănătăţii şi a bunăstării cetăţenilor.

Invită organizaţiile de cercetare şi statele membre să găsească canalele adecvate pentru examinarea presupuselor abateri ale cercetătorilor (...) şi subliniază rolul pe care îl poate juca: educaţia, formarea şi învăţarea continuă pe tot parcursul vieţii în diferite stadii ale carierei cercetătorilor în acest sens.

[9] Informaţiile sunt publice, disponibile on line la adresa: http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14853-2015-INIT/en/pdf, accesat la data de 31.03.2018.

Subliniază necesitatea punerii în aplicare a principiilor integrității cercetării ca garanție pentru cercetarea de înaltă calitate în Europa, evitând în același timp sarcini administrative suplimentare.

Recunoaşte eforturile întreprinse de comunitatea ştiinţifică (...) precum şi autorităţile naţionale relevante în sprijinirea punerii în aplicare a principiilor şi codurilor existente.

Solicită tuturor actorilor implicați (...) universitățile, autoritățile publice să definească şi să pună în aplicare politici de promovare a integrității cercetării, să prevină şi să abordeze abaterile de cercetare, inclusiv practicile de cercetare discutabile".

2. Concluzii

- În Statele Unite ale Americii se utilizează termenul de integritate ştiinţifică iar organismul care are legătură cu acest subiect se numeşe Oficiul de Integritate a Cercetării – O.R.I.
- În 2011 s-a adoptat *Codul european de conduită pentru integritatea cercetării*, fiind elaborat de Societatea Europeană de Ştiinţă - ESF şi ALLEA - Federaţia Europeană a Academiilor Naţionale de Ştiinţă şi Ştiinţe Umaniste.
- Conform Codului european de conduită pentru integritatea cercetării, bunele practici în cercetare se bazează pe *principii fundamentale ale integrității în cercetare:*
  - „*Fiabilitate*: garantarea calității cercetării care se reflectă în proiectare, metodologia, analiza şi utilizarea resurselor;
  - *Onestitatea*: elaborarea, întreprinderea, evaluarea, declararea şi să se facă cunoscută cercetarea într-un mod transparent, corect, complet şi obiectiv;
  - *Respect* pentru colegi, participanţii la cercetare, societate, ecosisteme, patrimoniul cultural şi mediul înconjurător;
  - *Responsabilitate* asumată pentru activitățile de cercetare, a ideii de publicare, pentru gestionarea şi organizarea lor, pentru instruirea, supravegherea şi îndrumarea şi pentru implicațiile mai generale ale cercetării (...)".
- Se afirmă în Codul european de conduită pentru integritatea cercetării: „este deosebit de important ca cercetătorii să cunoască metodologiile şi practicile etice din domeniul lor".

- Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării a fost dezvoltată în cadrul celei de-a doua Conferințe mondiale, privind Integritatea cercetării, în perioada 21-24 iulie 2010, „ca un ghid global pentru conduita responsabilă a cercetării”.
- Principiile de bază aplicabile cercetătorului, nominalizate în Carta europeană a cercetătorului sunt: „libertatea de cercetare; principii etice; responsabilitatea profesională; atitudine profesională; obligațiile contractuale și legale; responsabilitatea; bunele practici în cercetare; diseminarea și exploatarea rezultatelor; angajamentul față de societate”.

3. Referințe bibliografice

1. Codul european de conduită pentru integritatea cercetării.
2. Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării.
3. Carta europeană a cercetătorului.
4. Concluziile Consiliului Uniunii Europene asupra integrității cercetării.
5. https://ori.hhs.gov/, accesat la data de 31.03.2018.
6. https://www.inserm.fr/sites/default/files/2017-08/Inserm_Rapport_Corvol_CharteNationaleIntegriteScientifique_2016.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
7. http://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/01/FR_ALLEA_Code_de_conduite_europeen_pour_lintegrite_en_recherche.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
8. http://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/01/FR_ALLEA_Code_de_conduite_europeen_pour_lintegrite_en_recherche.pdf, http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14201-2015-INIT/fr/pdf, accesat la data de 31.03.2018
9. http://www.singaporestatement.org/, accesat la data de 16.02.2018
10. http://www.singaporestatement.org/Translations/SS_French.pdf, accesat la data de 16.02.2018.
11. http://www.fnrs.be/docs/Charte_europeenne_du_chercheur.pdf, accesat la data de 16.02.2018.
12. http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14853-2015-INIT/en/pdf, accesat la data de 31.03.2018.

[illegible]

3. Concluzii

- În România [illegible]

[illegible] Integritatea Cercetării [illegible]

- În 2011 [illegible]

[illegible]

[illegible] fără denaturare [illegible] într-un mod [illegible] corect, complet și obiectiv;

- Asumarea [illegible], participanții la cercetare, societate, ecosisteme, [illegible] mediul înconjurător;

- Responsabilitatea, pentru activitățile de cercetare, a ideii de [illegible] pentru gestionarea și organizarea lor, pentru instruirea, supravegherea și îndrumarea și pentru implicațiile mai generale ale cercetării [illegible]

Se afirmă în Codul european de conduită pentru integritatea cercetării [illegible] de important ca cercetătorii să cunoască metodologiile și practicile [illegible] din domeniul lor".

Bibliografie selectivă

(I) Doctrină

1. ANDRONICEANU, A. *Fundamente privind elaborarea unei lucrări științifice*, Editura Universitară, București, 2017.
2. CHELCEA, S., *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socio-umane*,ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura Comunicare.ro, București, 2007.
3. CIUCĂ., V., M., *Buna-credință*, în RDP nr. 4/2015, Editura Universul Juridic, București, 2015.
4. DĂNIȘOR., D., C, DOGARU, I., DĂNIȘOR, Ghe., *Teoria generală a dreptului*, ediția a 2-a, Editura C.H. Beck, București, 2008.
5. DĂNILĂ, A., *Câteva reflecții privind plagiatul*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 1/2015.
6. DEACONU, Șt., *Metodologie juridică, Curs practic pentru studenți*, ediția a 3-a, Editura Hamangiu, București, 2013.
7. DESBOIS, H.M., *Les droit d`auteur en France*, Dalloz, 1978.
8. DJUVARA, M., *Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv*, Editura AllBeck, București, 1999.
9. DRIMBA, O., *Istoria culturii și civilizației*, vol. I, ediție definitivă, Editura Saeculum I.O. și Editura Vestala, București, 2001.
10. FLOREA, B., *Reflecții privind plagiatul (I)*, în R.R.D.P.I nr. 1/2017.
11. FLOREA, B., *Reflecții privind plagiatul (II)*, în R.R.D.P.I. nr. 2/2017.
12. FLOREA, S., *Plagiatul și încălcarea drepturilor de autor*, în R.R.D.P.I. nr. 4/2016.
13. BASNO, C., DARDAC., N., *Consultații privind lucrarea de diplomă în învățământul superior economic*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1996.
14. GEORGESCU, Șt., *Filosofia dreptului. O istorie a ideilor din ultimii 2.500 de ani*, ediția a 2-a, Editura All Beck, București, 2001.
15. GUȚAN., M., *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat*, Editura Hamangiu, București, 2014.
16. GHEORGHIU., Gh., *Criteriul originalității operelor protejate prin drept de autor*, în RRDPI nr. 2/2016.
17. GHERGHEL, N., *Cum să scriem un articol științific*, Editura Științifică, București, 1996.

18. GHIGHECI, C., *Etica profesiilor juridice,* Editura Hamangiu, Bucureşti, 2017.
19. HEGEL, G.W.F., *Critica raţiunii pure,* Editura IRI, Bucureşti, 1994.
20. HEGEL, G.W.F., *Fenomenologia spiritului*, Bucureşti, 1965.
21. LOCKE, J., *Eseu asupra intelectului omenesc*, vol. II, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1961.
22. LLOSA,V. M., *Civilizaţia spectacolului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017.
23. LENGRAND, P., *Introducere în educaţia permanentă*, Editura Didactică şi Pedagogică, vol. II, 1973.
24. BODOAŞCĂ, T., MURGU, A., *Opinii privind semnificaţia juridică a plagiatului,* în R.R.D.P.I. nr. 4/2016.
25. LENGRAND, P., *Dreptul comparat*, trad. Raluca Bercea, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2001.
26. LUNTRARU, L.,B., *Răspunderea civilă pentru malpraxisul profesional,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2018.
27. KANT, Imm., *Introducere în teoria virtuţii*, în vol. *Metafizica moravurilor*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991.
28. MAZILU, D., *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, Bucureşti,1999.
29. MIHAI, GH, *Fundamentele dreptului. Argumentare şi interpretare în drept*, Editura Lumina Lex, Bucureşti.
30. MOARCĂŞ, C.A., *Despre universităţi şi autonomia universitară*, în RDP nr. 3/2017.
31. MOTICA, R.I., MIHAI, Gh., *Teoria generală a dreptului,* Editura All Beck, Bucureşti, 2001.
32. NEAGA, D.E., *Cartea studenţilor - Cum să îţi îmbogăţeşti abilităţile de învăţare,* Editura Pro Universitaria, Bucureşti, 2013.
33. NEGRILĂ, D., *Protecţia ideilor prin drept de autor. Aplicare în domeniul Codului studiilor universitare de doctorat*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
34. OLTEANU, E.G., *Consideraţii cu privire la conceptul de autoplagiat*, în Revista Română de Dreptul Proprietăţii Intelectuale nr. 4/2009.
35. POPA, N., *Teoria generală a dreptului*, ediţia a 5-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014.
36. BELLU, N., *Sensul esteticului şi viaţa morală,* Editura Paideia, Colecţia Paideia Ştiinţe - Seria ETICĂ, Bucureşti, 1999.
37. POPA, N., MIHĂILESCU, I., EREMIA, M., *Sociologie juridică*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 1997.
38. POPESCU, S., *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2000.
39. POTINCU, C., POTINCU, L., *Etica în afaceri şi responsabilitatea socială corporatistă. Interferenţe economice şi juridice*, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014.
40. PRAHOVEANU, V., în I. COPOERU, N. SZABO (coord.), *Etică şi cultură profesională*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2008.
41. PLATON, *Opere*, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1975.
42. RĂDULESCU, Şt.M., *Metodologia cercetării ştiinţifice. Elaborarea lucrărilor de licenţă, masterat, doctorat,* ediţia a II-a, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 2011.

43. RAD, I., *Cum se scrie un text științific. Disciplinele umaniste*, Editura Polirom, București, 2017.
44. ROȘ, V., *Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul de autor, drepturile conexe și drepturile suigeneris,* vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2016.
45. ROȘ, V., LIVĂDARIU, A., *Controversata problemă a protecției ideilor în dreptul român,* în R.R.D.P.I. nr. 2/2017.
46. ROȘ, V., LIVĂDARIU, A., *Condiția originalității în operele științifice,* în RRDPI nr. 2/2014.
47. CRAIOVAN, I., *Teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, București, 2007.
48. ROUBIER., P., *Theorie generale du droit, Editura* 2, Sirey, Paris, 1951.
49. SPINEANU-MATEI, O., *Proprietatea intelectuală (2) Practică judiciară 2006-2007,* Editura Hamangiu, București, 2007.
50. SPERIUȘI-VLAD, A., *Drepturile patrimoniale în proprietatea intelectuală*, Editura Universul Juridic, București, 2014.
51. STAHL, H., *Teoria și practica investigațiilor sociale,* vol. I, Editura Științifică, București, 1974.
52. SPINOZA, B., *Etica,* Editura Științifică, București, 1957.
53. ȘTEFAN, E.E., *Drept administrativ, Partea a II-a Curs universitar*, ediția a treia revizuită, completată și actualizată, Editura Universul Juridic, București, 2018.
54. ȘTEFAN, E.E., *Răspunderea juridică. Privire specială asupra răspunderii în dreptul administrativ,* Editura Pro Universitaria, București, 2013.
55. TĂNASE, Adrian-Relu, *Managementul neconstituțional și discriminatoriu al dovedirii plagiatului în România*, în R.R.D.P.I. nr. 1/2017.
56. TOFAN, D.A., *Drept administrativ,* vol. II, Editura 4, Editura C.H. Beck, București, 2017.
57. TOMESCU, M., *Deontologia funcționarului public*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, Editura Pro Universitaria, București, 2016.
58. ECO, U., *Cum se face o teză de licență,* trad. George Popescu, Editura Polirom, București, 2014.
59. CRAIOVAN, I., *Metodologia juridică*, Editura Universul Juridic, București, 2005.
60. CRAIOVAN, I., *Prin labirintul juridic,* Editura Universul Juridic, București, 2009.
61. CETERCHI I., CRAIOVAN, I., *Introducere în teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 1998.
62. COZMA, C., MĂGURIANU L., în PIVNICERU, M.M, LUCA, C. (coord.), *Deontologia profesiei de magistrat. Repere contemporane*, Editura Hamangiu, București.

(II) Legislație

1. Constituția României.
2. Codul civil.
3. Legea nr. 128/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 102/2005, privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal precum și pentru abrogarea Legii nr.

677/2001 pentru protecţia persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor date, publicată în M. Of. nr. 503 din 19 iunie 2018.
4. Legea nr. 163/2015 privind standardizarea naţională, publicată în M.Of. nr. 470 din 03 iunie 2015.
5. Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011, publicată în M. Of. nr. 18 din 10.01.2011, cu ultima modificare prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 48/2018 privind drepturile elevilor şcolarizaţi în unităţi de învăţământ înfiinţate în procesul de organizare a reţelei şcolare şi pentru modificarea şi completarea Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, precum şi pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calităţii educaţiei, publicată în M. Of. nr. 499 din 18.06.2018.
6. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea-tehnologică şi inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O.G. nr. 2/2016. publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016.
7. Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, publicată în M.Of. nr. 530 din 23.07.2003, cu ultima modificare prin Legea nr. 69/2018, publicată în M.Of. nr. 245 din 20.03.2018.
8. Legea nr. 205/2000 pentru ratificarea tratatului OMPI, privind dreptul de autor, adoptat la Geneva la 20 decembrie 1996, publicată în M.Of. nr. 609 din 27.11.2000.
9. Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 60 din data de 26.03.1996, cu ultimele modificări prin Legea nr. 74/2018 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, republicată în M.Of. nr. 489 din 14.06.2018.
10. O.G. nr. 57/2002 privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică, publicată în M.Of. nr. 643 din 30 august 2002, cu ultima modificare prin O.U.G. nr. 108/2017 (...), publicată în M.Of. nr. 1018 din 22 decembrie 2017.
11. H.G. nr. 13/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Cercetării şi Inovării, publicată în M.Of. nr. 44 din 16 ianuarie 2017.
12. H. G. nr. 26/2017 privind organizarea şi funcţionarea Ministerul Educaţiei Naţionale, publicată în M.Of. nr. 51 din 18.01.2017.
13. H.G. nr. 929/2014 privind aprobarea Strategiei naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare a României 2014-2020, publicată în M.Of. nr. 785 din 28.10.2014.
14. H.G. nr. 457/2011 privind Metodologia cadru de concurs pentru ocuparea posturilor didactice şi de cercetare vacante din învăţământul superior, publicată în M.Of. nr. 371 din 26.05.2011, cu modificările şi completările ulterioare.
15. H.G. nr. 1062/2011 privind evaluarea şi clasificarea în vederea certificării instituţiilor, publicată în M.Of. nr. 804 din 14.11.2011.
16. Ordinul M.E.C.T.S nr. 211/2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcţionare a Consiliului Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice,

Dezvoltării Tehnologice și Inovării precum și a componenței nominale a acestuia, publicat în M.Of. nr. 287 din 24.04.2017.

17. Ordinul M.E.N.C.S. nr. 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat și al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice, publicat în M.Of. nr. 248 din 04.04.2016.
18. Ordinul MECTS nr. 5381/2016 pentru modificarea Regulamentului de organizare și funcționare al CNATDCU aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3.482/2016, publicat în M.Of. nr. 788 din 07.10.2016.
19. Ordinul ministrului educației și cercetării științifice nr. 6085/2016, publicat în M.Of. nr. 1036 din 22.12.2016
20. Ordinul nr. 6129/2016 al ministrului educației naționale și cercetării științifice, publicat în M.Of. nr. 123 din 15 februarie 2017.
21. Ordinul M.E.T.C.S. nr. 3121/2015 cu privire la obținerea atestatului de abilitare, publicat în M.Of. nr. 107 din 10.02.2015.
22. Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5144/2013 privind adoptarea Strategiei anticorupție în educație, publicat în M.Of. nr. 714 din 20.11.2013.
23. Regulamentul (U.E) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE.
24. Regulamentul (U.E) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2002 privind standardizarea europeană.
25. Directiva 2009/24/CE privind protecția juridică a programelor pentru calculator.
26. Directiva 96/9/CE privind protecția juridică a bazelor de date.
27. Directiva 2006/116/CE privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe.
28. Codul european de conduită pentru integritatea cercetării.
29. Declarația de la Singapore privind integritatea cercetării.
30. Carta europeană a cercetătorului.
31. Concluziile Consiliului Uniunii Europene asupra integrității cercetării.

(III) Jurisprudență

1. Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în M.Of. nr. 937 din 22.11.2016.
2. Hotărârea nr. 724 din 13.10.2015, Secția pentru judecători a CSM, publicată pe http://integritate.ifep.ro/jurisprudenta.html, ultima vizualizare la 9 decembrie 2016, http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat la data de 16.03.2018.

3. Fostul Tribunal Ilfov., *Audienţa de la 22 decembrie 1911* (în cauza Eraclie Sterian şi Leon Alcalay, pe de o parte, şi F. Grunfeld, pe de altă parte), în Dreptul nr. 40/1912.

(IV) Pagini internet:

1. http://www.wipo.int/portal/en/, accesat la data de 10.03.2018.
2. https://www.inserm.fr/sites/default/files/2017-08/Inserm_Rapport_Corvol_Charte NationaleIntegriteScientifique_2016.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
3. http://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/01/FR_ALLEA_Code_de_conduite_europeen_pour_lintegrite_en_recherche.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
4. http://www.singaporestatement.org/Translations/SS_French.pdf, accesat la data de 16.02.2018.
5. http://www.fnrs.be/docs/Charte_europeenne_du_chercheur.pdf, accesat la data de 16.02.2018.
6. http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14853-2015-INIT/en/pdf, accesat la data de 31.03.2018.
7. http://www.cnatdcu.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
8. http://www.unibuc.ro/despre-ub/; accesat la data de 12.02.2018.
9. http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Codul_Etic_al_UBB.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
10. http://www.usamvcluj.ro/index.php/codul-de-etica, accesat la data de 12.02.2018.
11. http://www1.ase.md/integritatea/files/codul.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
12. http://www.unitbv.ro/Comisiadeeticauniversitara.aspx, accesat la data de 12.02.2018.
13. https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/3CoduldeEtica.pdf accesat la data de 12.02.2018.
14. https://www.uvt.ro/files/6ce27651a38e1f58eaa8f123bea6cdedeeb7aa65/, accesat la data de 12.02.2018.
15. https://umfcd.ro/wp-content/uploads/Codul-de-etica-si-deontologie-profesionala.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
16. https://www.ulbsibiu.ro/ro/universitate/publ_interne/documente/codul_etic_ulbs_2012.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
17. https://etica.ase.ro/, accesat la data de 12.02.2018.
18. http://www.obis.ro/wp-content/uploads/2011/10/codul-etic-universitar.pdf, accesat la data de 12.02.2018.
19. http://www.ucv.ro/pdf/invatamant/management/regulamente/Regulamente_personal/Cod_etica.pdf, accesat la data de 06.04.2018.
20. https://www.edu.ro/sistem-national-cercetare, accesat la data de 10.03.2018.
21. https://dexonline.ro, accesat la data de 18.02.2018.
22. http://www.unitbv.ro/Portals/0/Documente%20UTBv/Carta%20UnitBv.pdf, accesat la data de 11.03.2018.
23. http://www.univnt.ro/ro/calitate/documente_privind_asigurarea_calitatii_in_universitatea_nicolae_titulescu.html, accesat la data de 18.03.2018.

24. http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Legislatie_-_Proceduri/2017/Codul_de_ Etica_aprobat_in_28_septembrie_2017.pdf, accesat la data de 31.03.2018.
25. https://www.integritate.eu/Home.aspx, accesat la data de 10.04.2018.
26. http://www.alpaconference.ro/declaratie_etica_malpraxis.pdf, accesat la data de 01.04.2018.
27. http://www.bmj.ro/articles/2008/11/04/rezolvarea-cazurilor-de-malpraxis-%C3%AEn-cercetarea-%C5%9Ftiin%C5%A3ific%C4%83 accesat la data de 19.02.2018.
28. http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/plagiat/61301,accesat la data de 29.03.2018.
29. http://www.osim.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
30. http://www.orda.ro/, accesat la data de 10.03.2018.
31. http://www.asro.ro/, accesat la data de 19.02.2018.
32. https://iprhelpdesk.eu/sites/default/files/documents/EU-IPR-Guide-IP-in-Europe.pdf, accesat la data de 10.03.2018.
33. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A22000A0411% 2801%29, accesat la data de 29.03.2018.
34. http://cne.ancs.ro/wp-content/uploads/cne/2017/12/Ghid_identificare_plagiat_ final_site.pdf, accesat la data de 12.03.2018.
35. https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Translated_Guides/Rom%C3% A2n%C4%83/Studen%C8%9Bi/Originality_Check/Depunerea_unei_lucr%C 4%83ri, accesat la data de 05.04.2018.
36. http://www.ithenticate.com/hs-fs/hub/92785/file-1384442395-pdf/iTh_documentation/ iThenticate_Manual.pdf?t=1510653951733, accesat la data de 05.04.2018
37. https://www.scanmyessay.com/, accesat la data de 05.04.2018.
38. http://www.univ-danubius.ro/component/k2/turnitin,-cel-mai-bun-soft-antiplagiat-din-lume-folosit-de-universitatea-"danubius".html?Itemid=2094&highlight= YToxOntpOjA7czo3OiJwbGFnaWF0Ijt9, accesat la data de 31.03.2018.
39. http://www.tezededoctorat.ro/sites/default/files/Raport%20verificare%20antiplagiat.pdf, accesat la data de 27.03.2018.
40. https://ec.europa.eu, accesat la data de 10.03.2018.
41. http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultat la data de 06.04.2018.
42. http://www.sistemantiplagiat.ro/pagina-principala, cu ultima accesare la data de 01.05.2018.

- Anexa nr. 1-

UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
FACULTATEA DE ŞTIINŢE POLITICE

Aviz coordonator

DOAMNĂ DECAN[1],

Subsemnatul (a) …………………………………………………………………………...

născut (ă) în anul …….. luna ……………….. ziua ………. localitatea ……………… judeţul ……………………………… C.N.P ………………………… domiciliat (ă) în localitatea ………………….. judeţul / sectorul ……………………………………………..

Facultatea ………………………………………………………………………………

specializarea ………………………………………………………………………………

forma de învăţământ …………

vă rog să-mi aprobaţi tema lucrării de dizertaţie: ………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

sub coordonarea ştiinţifică a …………………………………………………………….

Data …………………………………

Semnătura studentului ………………………………………

[1] Modelul este informaţie publică, disponibil online şi preluat de pe pagina de internet: http://www.fspub.unibuc.ro/student-fspub/formulare, accesat la data de 07.04.2018/. *(s.n.* De regulă, marea majoritate a formularelor tip, afişate pe paginile de internet ale universităţilor asupra cărora s-a realizat documentarea cursului, au în titlu apelativul: domnule ..... şi nu doamnă........, există şi acest model de formular pus la dispoziţie de facultatea respectivă, persoanelor vizate).

- Anexa nr. 2-

DECLARAŢIE DE ONESTITATE[1]

Subsemnatul(a),..., candidat(ă) la examenul de **LICENŢĂ** la Facultatea de Ştiinţe Politice a Universităţii din Bucureşti, studii universitare de licenţă, programul ...., sesiunea ...., declar pe propria răspundere că lucrarea de faţă cu titlul ....
....
.... este rezultatul muncii mele, pe baza cercetărilor mele şi pe baza informaţiilor obţinute din surse care au fost citate şi indicate, conform normelor etice, în note şi în bibliografie. Declar că nu am folosit în mod tacit sau ilegal munca altora şi că nicio parte din teză nu încalcă drepturile de proprietate intelectuală ale altcuiva, persoană fizică sau juridică. Declar că lucrarea nu a mai fost prezentată sub această formă vreunei instituţii de învăţământ superior în vederea obţinerii unui grad sau titlu ştiinţific ori didactic.

Data .... Semnătura ....

AVIZ COORDONATOR

Subsemnatul(a) ...., coordonator al lucrării de faţă declar că sunt de acord cu susţinerea ei publică.

Data .... Semnătura ....

[1] Modelul este informaţie publică, disponibil online şi preluat de pe pagina de internet: http://www.fspub.unibuc.ro/student-fspub/formulare, accesat la data de 07.04.2018.

- Anexa nr. 3-

DECLARAȚIE DE ONESTITATE[1]

Subsemnatul(a),.., candidat(ă) la examenul de **MASTER** la Facultatea de Științe Politice a Universității din București, studii universitare de master, programul ...., sesiunea ...., declar pe propria răspundere că lucrarea de față cu titlul .... este rezultatul muncii mele, pe baza cercetărilor mele și pe baza informațiilor obținute din surse care au fost citate și indicate, conform normelor etice, în note și în bibliografie. Declar că nu am folosit în mod tacit sau ilegal munca altora și că nicio parte din teză nu încalcă drepturile de proprietate intelectuală ale altcuiva, persoană fizică sau juridică. Declar că lucrarea nu a mai fost prezentată sub această formă vreunei instituții de învățământ superior în vederea obținerii unui grad sau titlu științific ori didactic.

Data	Semnătura
....	....

AVIZ COORDONATOR

Subsemnatul(a)..., coordonator al lucrării de față declar că sunt de acord cu susținerea ei publică.

Data	Semnătura
....	....

[1] Modelul este informație publică, disponibil online și preluat de pe pagina de internet: http://www.fspub.unibuc.ro/student-fspub/formulare, accesat la data de 07.04.2018.

- Anexa nr. 4 -

DECLARAȚIE DE AUTENTICITATE[1]

Subsemnații: ____

(nume şi prenume doctorand)

în calitate de student - doctorand al IOSUD: Universitatea Transilvania din Braşov

(denumire IOSUD)

autor al tezei de doctorat cu titlul: ____

____

____

____

(titlul tezei de doctorat)

şi

____

(nume şi prenume conducător doctorat)

în calitate de Conducător de doctorat al autorului tezei

la instituția Universitatea Transilvania din Braşov

(denumire instituție)

declarăm pe proprie răspundere că am luat la cunoştință de prevederile art. 143 alin (4) si (5)* şi art. 170** din Legea educației naționale nr. 1/2011, ale art. 65, alin. 5-7***, art. 66, alin (2)**** din Hotărârea Guvernului nr. 681/2011, privind aprobarea Codului Studiilor universitare de doctorat, ale art. I alin. (5) şi (7) ***** din Hotărârea nr. 134 privind modificarea Codului studiilor universitare de doctorat, aprobat prin HG nr. 681/2011 şi ale Anexei nr. 2 (Soluționarea sesizărilor cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existența plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat) din Ordinul MENCS nr. 3482/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcționare a Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare (CNATDCU) şi ne asumăm consecințele nerespectării acestora.

Semnătură	Semnătură
Student doctorand	Conducător de doctorat

---

*(4) îndrumătorii lucrărilor de licență, de diplomă, de disertație, de doctorat răspund solidar cu autorii acestora de asigurarea originalității conținutului acestora.

---

[1] Modelul este informație publică, disponibil online şi preluat de pe pagina de internet: http://old.unitbv.ro/doctorat/Sustineripublice/Sustineritezededoctorat2017/Proceduradesustinerepublica.aspx, accesat la data de 07.04.2018.

(5) este interzisă comercializarea de lucrări ştiinţifice în vederea facilitării falsificării de către cumpărător a calităţii de autor al unei lucrări de licenţă, de diplomă, de disertaţie sau de doctorat.

**(1) În cazul nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională, se aplică prevederile Hotărârii nr. 134 privind modificarea Codului studiilor universitare de doctorat, aprobat prin HG nr. 681/2011.

(2) Reacreditarea şcolii doctorale se poate obţine după cel puţin 5 ani de la pierderea acestei calităţi, numai în urma reluării procesului de acreditare, conform art. 158.

(3) Redobândirea calităţii de conducător de doctorat se poate obţine după cel puţin 5 ani de la pierderea acestei calităţi, la propunerea IOSUD, pe baza unui raport de evaluare internă, ale cărui aprecieri sunt validate printr-o evaluare externă efectuată de CNATDCU. Rezultatele pozitive ale acestor proceduri sunt condiţii necesare pentru aprobare din partea Ministerului Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului.

(4) Conducătorii de doctorat sunt evaluaţi o dată la 5 ani. Procedurile de evaluare sunt stabilite de Ministerul Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului, la propunerea CNATDCU.

*** (5) teza de doctorat este o lucrare originală, fiind obligatorie menţionarea sursei pentru orice material preluat.

(6) studentul - doctorand este autorul tezei de doctorat şi îşi asumă corectitudinea datelor şi informaţiilor. prezentate în teză, precum şi a opiniilor şi demonstraţiilor exprimate în teză.

(7) conducătorul de doctorat răspunde împreună cu autorul tezei de respectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv de asigurarea originalităţii conţinutului, conform art. 170 din Legea nr. 1/2011.

**** protecţia drepturilor de proprietate intelectuală asupra tezei de doctorat se asigură în conformitate cu prevederile legii.

*****(5) (6) În cazul în care membrii CNATDCU din cadrul unei comisii de evaluare a unei teze de doctorat constată nerespectarea standardelor de etică profesională, inclusiv existenţa plagiatului, în cadrul tezei şi/sau al activităţilor care au dus la realizarea acesteia, aceştia invalidează teza de doctorat, comunică aceste constatări celorlalţi membri ai comisiei de evaluare şi sesizează Consiliul general CNATDCU pentru analiza responsabilităţii conducătorului de doctorat sau a şcolii doctorale şi pentru aplicarea prevederilor art. 69 alin. (5).

(7) (3) În termenul prevăzut la alin. (2), Consiliul general al CNATDCU solicită IOSUD punctul de vedere care trebuie formulat în termen de maximum 30 de zile de la primirea solicitării. În situaţia în care IOSUD confirmă încălcarea standardelor de calitate sau de etică profesională, va transmite CNATDCU decizia privind propunerea de retragere a titlului, semnată de rector sau, după caz, de preşedintele Academiei Române, avizată din punct de vedere juridic de universitate sau, după caz, de Academia Română.

(4) În termenul prevăzut la alin. (2), Consiliul general al CNATDCU decide dacă au fost sau nu respectate standardele de calitate sau de etică profesională, inclusiv existenţa plagiatului, iar preşedintele CNATDCU transmite autorului sesizării, autorului tezei şi IOSUD decizia Consiliului general al CNATDCU şi motivarea acesteia. Aceştia au la dispoziţie 10 zile pentru formularea unei contestaţii privitoare la procedură, iar Consiliul general al CNATDCU are la dispoziţie 10 zile pentru formularea răspunsului la contestaţie.

(5) În cazul în care Consiliul general al CNATDCU decide că nu au fost respectate standardele de calitate sau de etică profesională, inclusiv în ceea ce priveşte plagiatul, preşedintele CNATDCU propune Ministerului Educaţiei Naţionale şi Cercetării Ştiinţifice una sau mai multe din următoarele măsuri:

a) retragerea calităţii de conducător de doctorat;
b) retragerea titlului de doctor;
c) retragerea acreditării şcolii doctorale.

IOSUD UTBv- SDI- Finalizare teze -

- Anexa 5 -

Facultatea ________________

Departamentul ________________

SDI ____/______

REZOLUȚIA CONDUCĂTORULUI DE DOCTORAT[1]

Referitor la similitudinile constate la analiza tezei de doctorat cu titlul: "____

____

_______" elaborată de doctorandul: ______________________, cuprinse în Raportul de similitudini, înaintat de SDI prin adresa ……………/ ………………, ca urmare a analizei acestui document, a coeficienților de similitudine și a fragmentelor identice semnalate de sistemul www.antiplagiat.ro, în conformitate cu instrucțiunile specifice de interpretare a raportului de similitudini generat de acest sistem, în calitate de conducător de doctorat pentru teza analizată, constat următoarele:

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………………

Concluzia: Teza analizată este / nu este o lucrare originală, ce respectă / nu respectă standardele de etică profesională, potrivit prevederilor legale în vigoare. În consecință, ADMIT / NU ADMIT lucrarea în vederea presusținerii în comisia de îndrumare.

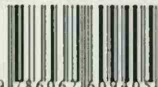
Conducător de doctorat,

____

(nume, prenume, semnătura)

Data: ________________

[1] Modelul este informație publică, disponibil online și preluat de pe pagina de internet: http://old.unitbv.ro/doctorat/Sustineripublice/Sustineritezededoctorat2017/Proceduradesustinerepublica.aspx, accesat la data de 07.04.2018.

ISBN: 978-606-26-0940-5